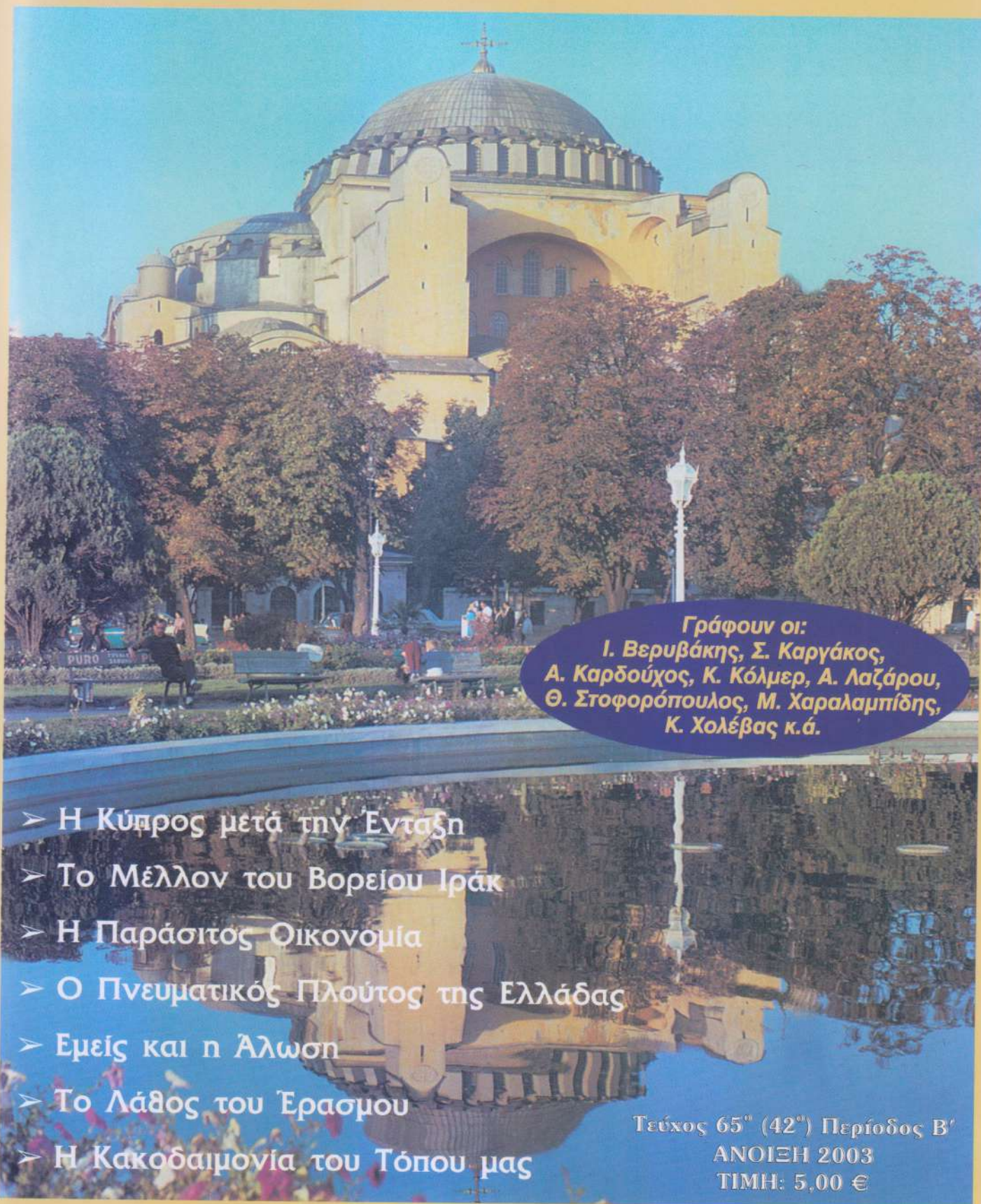

ΕΛΛΟΠΙΑ

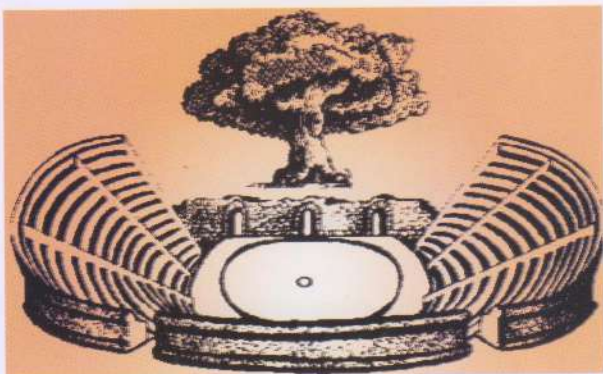
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Γράφουν οι:
Ι. Βερυβάκης, Σ. Καργάκος,
Α. Καρδούχος, Κ. Κόλμερ, Α. Λαζάρου,
Θ. Στοφορόπουλος, Μ. Χαραλαμπίδης,
Κ. Χολέβας κ.ά.

- Η Κύπρος μετά την Ένταξη
- Το Μέλλον του Βορείου Ιράκ
- Η Παράσιτος Οικονομία
- Ο Πνευματικός Πλούτος της Ελλάδας
- Εμείς και η Άλωση
- Το Λάθος του Έρασμου
- Η Κακοδαιμονία του Τόπου μας

Τεύχος 65^ο (42^ο) Περίοδος Β'
ΑΝΟΙΞΗ 2003
ΤΙΜΗ: 5,00 €

«Ζεῦ ἄνα, Δωδωναῖε Πελασγικέ...»
(Ιλιάς II, 233)

ΕΛΛΟΠΙΑ = «ἀρχαία ὀνομασία τῆς κοιλάδας τῶν Ἰωαννίνων, ὅπου κατοικοῦσαν οἱ Ἑλλοπες, Ἑλλοί ἢ Σελλοί, ἱερεῖς τοῦ Δωδωναίου Δία. Ἡ Δωδώνη τῆς Ἑλλοπίας ἦταν ἡ χώρα τῶν Μολοσσῶν*, ἔδρα τοῦ ἀρχαιότερου ἑλληνικοῦ μαντείου πού προφήτενε ἐρμηνεύοντας τὸ θεοῦσμα τῶν φύλλων τῆς βελανιδιάς. Ἑλλοψ, γιὸς τοῦ Ἴωνος, ἐγγονὸς τοῦ Ἑλληνος.

* πατρίδα τῆς Ὀλυμπιάδας, μητέρας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

	6 τεύχη	12 τεύχη
ΕΛΛΑΔΑ	30,00€	60,00€
ΕΥΡΩΠΗ-ΚΥΠΡΟΣ	40,00€	80,00€
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ	45,00€	90,00€
ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	50,00€	
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ-ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ		
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	40,00€	80,00€

* Φοιτητές, πολύτεκνοι,
στρατιῶτες, χαμηλοσυνταξιῶχοι, 15,00€ 30,00€

ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Τίς συνδρομές σας μπορείτε νά τίς στείλετε μέ ταχυδρομική ἐπιταγή στή Διεύθυνση Ἀλληλογραφίας ἢ νά τίς καταθέτετε στόν λογαριασμό τῆς ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ 099-51510230, γράφοντας τὸ ὄνομά σας στό ἔντυπο κατάθεσης.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

Βιβλιοπωλεῖα Ἀθηνῶν:

«ΚΟΚΚΙΝΗ ΜΗΛΙΑ»

25ης Μαρτίου 1 & Ἀναστάσεως
155 61 ΧΟΛΑΡΓΟΣ, τηλ. 210 6519728

Βιβλιοπωλεῖα Θεσσαλονίκης:

Βασίλειος Χρήστου

Ἐκδόσεις «ΚΥΡΟΜΑΝΟΣ»

Πρ. Κορομηλιά 42 - Θεσ/νίκη,

τηλ. 2310 282427

ΔΙΑΝΟΜΗ

— Στίς παροικίες τοῦ Ἑλληνισμοῦ

— Στήν Κύπρον καί στίς ἐπαρχιακές πόλεις

— Στούς ἐφημεριδοπώλες τῆς Ἀθήνας

Ἀπό τὸ πρακτορεῖο Ἐφημερίδων «Εὐρώπη» Α.Ε.

Ἀμφιαράου 15-17, ΑΘΗΝΑ 104 42

ΕΛΛΟΠΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Τεύχος 65° (42°) Περίοδος Β'
ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΜΑΪΟΣ 2003

*

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ 5,00 €

*

Ἐκδότης - Ὑπεύθυνος σύμφωνα μέ τόν νόμο
Μπινιχάκης Θεόδωρος
25ης Μαρτίου 1 & Ἀναστάσεως
155 61 Χολαργός, τηλ. 210 6519728

*

ISSN 1107-1923

*

Γλωσσική Ἐπιμέλεια
Χρυσάνθη Βυργιώτη
Κωνσταντῖνος Ποταμιάνος

*

Διεύθυνση Ἀλληλογραφίας
Ταχ. Θυρίδα 78035
173 10 Ἀγ. Δημήτριος
Τηλεομοιότυπο (Τ.Ο.Τ.): 210 6519728
e-mail: memfisae@otenet.gr

Σέ αὐτό τό τεύχος συνεργάσθηκαν:

Βασίλης Βαβουράκης
Ἰωάννης Βερυβάκης
Χρυσάνθη Βυργιώτη
Σπυρίδων Γεραμάνης
Ἀνθή Γεωργιάδου
Δημήτριος Θεοδορίδης
Γιάννης Ἰωαννίδης
Χρυσ. Καραγκούνης
Παναγιώτης Καραφωτιάς
Βασίλειος Καρβουνάρης
Σαράντος Καργάκος
Ἀλῆ Καρδοῦχος
Σταῦρος Καρκαλέτσος
Θανάσης Κιλμπασάνης
Κωνσταντῖνος Κόλμερ
Γεώργιος Κούβελας
Ἀχιλλέας Λαζάρου
Ἀργύρης Μητσογιάννης
Θεόδωρος Μπινιχάκης
Φώτης Πλατανίδης
Κωνσταντῖνος Ποταμιάνος
Θέμος Στοφορόπουλος
Μαργαρίτα Σχινά
Παναγιώτης Σωτήροχος
Μιχάλης Χαραλαμπίδης
Κωνσταντῖνος Χολέβας
Ἄγγελος Ψιμόπουλος

- Ἡ ἐπιμέλεια τῆς ὕλης γίνεται ἀπό Συντακτική Ὁμάδα.
- Τά ἐνυπόγραφα κείμενα δέν ἐκφράζουν κατ' ἀνάγκην τήν ἀποψη τοῦ συνόλου τῆς Συντακτικῆς Ὁμάδας.
- Χειρόγραφα δέν ἐπιστρέφονται.
- Οἱ προβολές βιβλίων, περιοδικῶν καί δραστηριοτήτων τοῦ πατριωτικοῦ χώρου δέν ἔχουν ἐμπορικό χαρακτήρα.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ 65ου ΤΕΥΧΟΥΣ

Δέκα οκτώ γενεές πέρασαν από την αποφράδα η-μέρα Αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως. Κάθε γε-νιά ήλπιζε και ευχόταν, όπως και η τωρινή, να είναι η ευλογημένη που θα ξαναλειτουρηθεί ελεύθερα, στον ωραιότερο Ναό της Χριστιανοσύνης, αφιερω-μένο στην Αγία του θεού Σοφία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ 2****ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ**

Το μέλλον του Βόρειου Ιράκ (του Ι. Βερυβάκη)	4
Η παγίωση της ρευστότητας στο Κουρδικό (του Αλή Καρδούχου)	6
Αγροφιλία (του Μ. Χαραλαμπίδη)	8
Εμείς και η Άλωση (του Κ. Χολέβα)	10
Η ημέρα της Γυναίκας και η εικόνα της από τα ΜΜΕ (της Μ. Σχινά)	12
Τι δεν άλλαξε μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001 (του Π. Καραφωτιά)	14

ΚΥΠΡΟΣ

9ο ετήσιο μνημόσυνο του αγωνιστή της ελευθερίας Θεόφιλου Γεωργιάδη	16
Η Κύπρος μετά την ένταξη (του Θ. Στοφορόπουλου)	17
Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ο τουρισμός (του Γ. Ιωαννίδη)	20

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η παράσιτος οικονομία και η εθνική εξάρτηση (του Κ. Κόλμερ)	22
---	----

ΙΣΤΟΡΙΑ

20ή Απριλίου 1941. Η Συνθηκολόγηση! (του +Α. Γεραμάνη)	26
--	----

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Η κακοδαιμονία του ιστορικού τόπου μας (του Β. Καρβουνιάρη)	31
---	----

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ο πνευματικός πλούτος της Ελλάδος και η αξιοποίησή του (του Σ. Καργάκου)	36
Το λάθος του Έρασμου και οι μη ελληνικές προφορές της ελληνικής (του Χ. Καραγκούνη)	40

ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Αγχίαλος Ανατολικής Ρωμυλίας (του Θ. Κιλμπασάνη)	49
Συμβολή της ρουμανικής επιστήμης στην ορθή λύση του ζητήματος των Βλάχων Ελλάδος (του Α. Λαζάρου)	52

ΔΙΕΘΝΗ

Μελλοντική ιστορία του Jason Vest (Επιμέλεια-Παρουσίαση του Α. Μητσογιάννη)	57
Η ΡΑΧ ΑΜΕΡΙΚΑΝΑ και οι προοπτικές της (του Β. Βαβουράκη)	60

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ 64**ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΡΘΡΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΤΕΥΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΟΠΙΑΣ (β' συνέχεια) .. 69**

— Εισαγωγικό σημείωμα —

Πυκνές και γοργές οι εξελίξεις του τελευταίου διμήνου, εντός και εκτός συνόρων, σηματοδότησαν το πέρασμα σε νέες καταστάσεις και μια υπό εξελίξη δυναμική, που ακόμα δεν μπορούμε να γνωρίζουμε πού θα καταλήξει. Η δυναμική αυτή έχει διπλό παρονομαστή, κυοφορώντας πολιτικές εξελίξεις στην εσωτερική πολιτική σκηνή της χώρας, αλλά και στην πολύπαθη Κύπρο, η οποία επανήλθε στη δημοσιότητα μετά τη λήξη της αμερικάνικης εισβολής στο Ιράκ. Μιας εισβολής που ολοκληρώθηκε, ομολογουμένως, κάπως περίεργα.

Η ολιστική σύγκρουση εντός των ιρακινών μεγαλουπόλεων, που όλοι προεξοφλούσαν, δεν διεξήχθη ποτέ. Η αντίσταση και το ίδιο το σανταμικό καθεστώς κατέρρευσαν απροσδόκητα ξαφνικά, ενισχύοντας την καχυποψία της διεθνούς κοινής γνώμης και τα συναφή ερωτηματικά. Ο ίδιος ο Σαντάμ Χουσεϊν, επί του παρόντος, έχει εξαφανιστεί. Η ουσία όμως παραμένει ανέγγιχτη και οι πικρές διαπιστώσεις αλώβητες. Το νέο προτεκτοράτο των ΗΠΑ στήνεται όχι υπό αμερικάνικη κηδεμονία, έστω χάριν προσχημάτων, αλλά υπό αμερικανική διοίκηση. Φαίνεται πως οι ιέρακες του «STATE DEPARTMENT» και του Πενταγώνου θεωρούν «περιττό κόπο» να πράξουν ό,τι έκαναν οι κατά καιρούς εισβολείς και κατακτητές, που φρόντιζαν να στήνουν κυβερνήσεις ανδρεικέλων. Η νέα τάξη δείχνει να μην επιθυμεί εξωραϊσμό και αμπαλάρισμα των πεπραγμένων της. Άλλο ένα ενοχλητικό καθεστώς για την Ουάσιγκτον διαλύθηκε, άλλο ένα βήμα της αυτοκρατορίας προς τη ΜΟΝΟκρατορία πραγματοποιήθηκε σε βάρος των γεωπολιτικών της αντιπάλων, όπως Ε.Ε., Κίνα, Ρωσία κυρίως.

Η πανηγυρική και από καλή σύμπτωση, εν Αθήναις, είσοδος της Κύπρου στην ευρωπαϊκή οικογένεια, ήταν αναμφίβολα το μεγάλο γεγονός, όχι απλώς του τελευταίου διαστήματος, αλλά των τελευταίων ετών.

Για πρώτη φορά από το Μαύρο 1974, έχουμε ένα λόγο να χαμογελούμε. Όχι όμως να πανηγυρίζουμε, όπως κάποιοι μονίμως αφελείς στην ελληνική πλευρά, που βιάστηκαν να μιλήσουν για γκρέμισμα των τειχών, «νέα εποχή» στα ελληνοτουρκικά κι άλλα συναφή.

Ιδίως η ελληνική κυβέρνηση θα όφειλε να είναι πιο συγκρατημένη. Αφ' ενός γιατί γνωρίζει πολύ καλά ότι η τουρκική αλλαγή είναι αλλαγή τακτικής και όχι στρατηγικής. Η Άγκυρα επείγεται, μετά την απόρριψη του σχεδίου Ανάν, να φορέσει το προσωπείο του συνεννοήσιμου, του διαλλακτικού και να διατηρήσει τα κεκτημένα χωρίς εδαφικές απώλειες. Αφ' ετέρου, η δικαίωση της ευρωπαϊκής επιλογής για την Κύπρο, δεν προήλθε από κάποια ολοκληρωμένη και πολυεπίπεδη εξωτερική πολιτική, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η υποστήριξη της πορείας της μεγαλονήσου προς τις Βρυξέλλες δεν ήταν ορθή ως πολιτική τακτική.

Η ευδοκίμηση της κυπριακής ένταξης προήλθε κατά βάση από εξωγενείς παράγοντες: τη διάσταση Ευρωπαϊκής Ένωσης και ΗΠΑ από την Κοπεγχάγη και έπειτα, καθώς και την απροθυμία των Βρυξελλών να υποστηρίξουν τα πολλά και ποικίλα αιτήματα των Τούρκων.

Ακριβώς γι' αυτό αποφασίστηκε στην Άγκυρα και υποδείχθηκε στον Ντενκτάς το άνοιγμα της γραμμής Αττίλα. Χωρίς να θεωρηθεί ακατανόητο, ή έστω δυσνόητο το δικαίωμα του Έλληνα Κύπριου να ξαναδεί το πατρικό του σπίτι και το χωριό του, οφείλεται να επισημανθεί ότι η νέα κατάσταση, εκατέρωθεν της πράσινης γραμμής, εμπεριέχει έναν θανάσιμο κίνδυνο: Να παγιωθεί όχι ένα καθεστώς προσέγγισης που θα οδηγήσει σε σταδιακή αποσύνθεση τον Αττίλα και τα κεκτημένα του, αλλά μια εντελώς νέα, πλην παθογόνος κατάσταση, όπου ο πρόσφυγας θα πηγαίνει στην Κυρήνεια και τη Μόρφου ως ένας «μεταλλαγμένος τουρίστας», δικαιούμενος απλώς να φωτογραφίζει το σπίτι του, όπου βρίσκονται και θα παραμείνουν έποικοι.

Λύση σημαίνει ελεύθερη εγκατάσταση και ανθρώπινα δικαιώματα για ΟΛΟΥΣ τους Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους! Αν η δυναμική που εξελίσσεται, καθηλωθεί στα τωρινά, ώστε απλώς να πριμοδοτείται οικονομικά το ψευδοκράτος, τότε θα πρόκειται για ανούσια ψευδοσυνδιαλλαγή, στοχεύουσα αφ' ενός στο να δοθούν ανάσες ζωής στην έρπουσα οικονομία του Ντενκτάς, ενώ ταυτόχρονα η Άγκυρα θα δικαιούται να εμφανίζεται ως η καλή πλευρά, αφ' ετέρου προωθώντας νέα

πολιτικά πρόσωπα τύπου Σερντάρ Ντενκτάς.

Ενώ αυτά συμβαίνουν επί κυπριακού εδάφους, καθιστώντας οποιαδήποτε πρόβλεψη παρακινδυνευμένη από το λεκανοπέδιο της πρωτεύουσας του Ελληνισμού, για άλλη μια φορά αναδύεται έντονη η δυσσομία της σήψης και της διαφθοράς. Τα φαινόμενα αυτά, που απαντούν βεβαίως και σε άλλες κοινωνίες και όχι μόνον στην ελληνική, τείνουν να προσλάβουν ολιστικές διαστάσεις. Στο εξωτερικό, αν μη τι άλλο, θα συμβεί κάποια παραίτηση και θα επιληφθεί τέτοιων νοσηρών φαινομένων η Δικαιοσύνη.

Στην Ελλάδα, αντιθέτως, δεν συμβαίνει σχεδόν τίποτα! Η ελληνική κοινωνία δείχνει, κι αυτό είναι το μελαγχολικότερο, να θέλει να ΕΘΙΣΤΕΙ και ΑΠΟΝΑΡΚΩΘΕΙ θεωρώντας τα αλληπάλληλα κρούσματα διαφθοράς ως κάτι περίπου φυσιολογικό.

Η νοσηρή κατάσταση, που είναι φανερό ότι ουδέποτε είχε λάβει τέτοιες διαστάσεις, έχει διαχυθεί παντού: Στον δημόσιο τομέα, τον επιχειρηματικό κόσμο, τον χώρο της πολιτικής. Ενώ τόσα ακούγονται για το πολυδαίδαλο «άτυπο» συγκρότημα εξουσίας που έχει σφίχταγκαλιαστεί εδώ και χρόνια με την κυβέρνηση (κατασκευαστές δημοσίων έργων, μεγαλοεργολάβοι, μεγαλοεκδότες και καναλάρχες), ουδείς θέλει να αναλάβει το τόλμημα της εξαγίανσης του δημοσίου βίου. Συγκεκριμένοι πολιτικοί κύκλοι δείχνουν να επιθυμούν τη διαίω-νιση της σήψης και της διαφθοράς, διότι απλούστατα ευνοούνται! Η αντιπολίτευση αντιδρά με τον γνωστό και συνηθισμένο πλέον υποτονικό τρόπο. Τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα απολαμβάνουν την ασυδοσία τους, ενώ ο μέσος πολίτης... αφουγκράζεται, αντιλαμβάνεται, αισθάνεται ίσως αποστροφή αλλά... μέχρι εκεί! Η ενεργός αντίδραση φαντάζει ακόμα μακρινή.

Οι πολιτικές κάστες των δυο μεγάλων κομμάτων δείχνουν αδύναμες και απρόθυμες να απομακρυνθούν από τον εναγκαλισμό, εκούσιο ή ακούσιο, με συγκεκριμένα μεγάλα συμφέροντα. Αυτό, βεβαίως, ισχύει ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ για τους κυβερνητικούς ιθύνοντες, αλλά το θέμα είναι ότι η αξιωματική αντιπολίτευση δεν κάνει και πολλά για να πείσει το κοινωνικό σώμα ότι θα πράξει διαφορετικά, αν και όταν γίνει κυβέρνηση.

Βεβαίως, δεν είναι μόνο η εκτεταμένη και γε-νικευμένη διαφθορά το αποκλειστικό αίτιο

των δεινών που εξακολουθούν να συσσωρεύονται, χωρίς ακόμα να μας αφυπνίζουν. Το εξωτερικό χρέος της χώρας διογκώνεται και αυτό αποκρύβεται για να μην τρωθεί το κύρος των «εκσυγχρονιστών» της χώρας. Και η κατάσταση θα επιδεινωθεί, όπως διατείνονται όλοι οι σοβαροί και ανεξάρτητοι αναλυτές, μετά τη φιέστα των Ολυμπιακών Αγώνων. Θα επιδεινωθεί, διότι η χώρα μας, αυτή είναι η πικρή αλήθεια, ΔΕΝ ΠΑΡΑΓΕΙ! Η Ελλάδα δεν παράγει πλέον τίποτα! Η συρρικνωμένη αγροτική παραγωγή δεν επαρκεί για τις εγχώριες ανάγκες. Εισάγουμε πανάκριβα αγροτικά προϊόντα από χώρες 4 και 5 φορές μικρότερες σε έκταση, όπως η Ελβετία και η Δανία. Η μικρομεσαία επιχείρηση έχει πλέον τελειώσει και κάθε «ΠΡΑΚΤΙΚΕΡ» και «ΚΑΡΦΟΥΡ», που ανοίγει, σημαίνει λουκέτο για εκατοντάδες επιχειρήσεις που αποτελούσαν παραδοσιακά τη σπονδυλική στήλη της αστικής τάξης. Και εδώ τίθεται πλέον ζήτημα κοινωνικής συνοχής: Η επελαύνουσα φτώχεια επεκτείνεται και προς την πολυπληθή μεσαία τάξη.

Η Ελλάδα του 2003 παράγει νεόφτωχους, όπως από το 1981 παράγει νεόπλουτους. Ανεργία, αποβιομηχάνιση, εξωτερικό δημόσιο χρέος τεράστιο, ενώ οι Έλληνες είναι καταχρεωμένοι στις τράπεζες.

Αυτή είναι η Ελλάδα του εκσυγχρονισμού; Θα ήταν ευχής έργον τα παραπάνω να μην συνέβαιναν, οπότε δεν θα υπήρχε χώρος έστω και για βάσιμες κινδυνολογίες. Όταν, όμως, νοσεί η οικονομία, νοσεί ο δημόσιος βίος, νοσεί η υγεία και η παιδεία, νοσεί ο πολιτικός κόσμος, δεν μπορεί να «χαίρει υγείας» το σώμα των πολιτών.

Αν η κοινωνία μας ήταν στοιχειωδώς ευαισθητοποιημένη, θα εκινείτο, θα διερωτάτο, θα αμφισβητούσε! Δεν συμβαίνει όμως αυτό. Όπως σε κάθε καμπή της ιστορίας μας, εθνικού ή κοινωνικού χαρακτήρα, θα κληθούν να κρατήσουν τη συνοχή κάποιες πολιτικές και κοινωνικές μειοψηφίες. Έτσι συνέβαινε ανέκαθεν.

Οι λίγοι, οι διατηρούντες τη συνειδησιακή τους αυτονομία, οι εν αξιοπρεπεία τελούντες και διαβιούντες, εν μέσω γενικής παρακμής, καλούνται ξανά επί των επάλλεων. Ας φροντίσουν τουλάχιστον να βρουν κοινό σημείο συνεννόησης και δράσης. Γιατί, κοινός και ιερός είναι ο σκοπός...

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΙΡΑΚ

Η νέα πτυχή του Κουρδικού

Του Ιωάννη Βερυβάκη

Στρατηγού ε.α. Επίτιμου Αρχηγού
Γενικού Επιτελείου Εθνικής Αμύνης

Ο Τόμας Χομπς τον 17ο αιώνα έλεγε: «κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να έχει στο μυαλό του μια σύλληψη του μέλλοντος» και στη συνέχεια εξηγούσε: «διότι το μέλλον δεν έγινε ακόμη. Αλλά από αντιλήψεις μας για το παρελθόν, φτιάχνουμε στο μυαλό μας το μέλλον».

Με κανόνα και γνώμονα τον στοχασμό του Χομπς, ας διακινδυνεύσουμε τη διατύπωση και καταγραφή κάποιων σκέψεων, που έχουν σχέση με το «κουρδικό» πρόβλημα.

Η περίοδος, την οποία διατρέχουμε, ασφαλώς έχει κορυφαίο χαρακτηριστικό της τα γεγονότα, που έλαβαν χώρα στην αραβική χερσόνησο και ειδικά στον πόλεμο κατά του Ιράκ, εκ μέρους του αμερικανοαγγλικού συνασπισμού από τις 20 Μαρτίου και μέχρι τις 20 Απριλίου του 2003. Σημειολογικά, εδώ περιορίζουμε τη χρονική διάρκεια των κυρίως στρατιωτικών επιχειρήσεων σ' έναν μήνα, διότι, ό,τι θα επακολουθήσει, θα έχει ποικίλες μορφές «δραστηριοτήτων» εκ μέρους του Συνασπισμού, των διαφόρων κατηγοριών Ιρακινών αλλά και... τρίτων (κρατών, οργανισμών ή οργανώσεων κ.λπ.).

Κάποιοι τις πολεμικές ενέργειες, οι οποίες έλαβαν χώρα ή ό,τι θ' ακολουθήσει, πέραν της περιοχής του Τικρίτ, στο βόρειο Ιράκ, τις θεωρούν ότι είχαν και έχουν τον χαρακτήρα του αναμενόμενου και αναπόφευκτου και τελούσαν σε αναμονή της κατάλληλης αφορμής, η οποία δόθηκε στις 19 προς 20 Μαρτίου 2003, με τον γενικό πόλεμο κατά του Ιράκ, με τη μορφή εισβολής από διάφορες κατευθύνσεις ή επιχειρήσεις στο ιρακινό Κουρδιστάν «ο πόλεμος μέσα στον πόλεμο».

Είναι παγκοίμως γνωστό από τους σκληρότατους απελευθερωτικούς αγώνες, ατελεσφόρητους και αδικαιώτους μέχρι σήμερα, ότι ο διαρκής, αέναος, άφθορος πόθος του κάθε Κούρδου όπου της γης, είναι η ίδρυση ανεξάρτητου, ελεύθερου, κυρίαρχου κράτους με προοπτική την πραγματοποίηση του «ονείρου» της επεκτάσεώς του στις περιοχές που κατά συντριπτική πλειοψηφία ζουν Κούρδοι. Και Κούρδοι ζουν στη Συρία, την Τουρκία, το Ιράν, πέραν των Κούρδων του βορείου Ιράκ και σε γειτνίαση με αυτό. Όμως, ο ρεαλισμός των παγκοσμίων δεδομένων σήμερα απαιτεί προσγείωση στο πεδίο του εφικτού και όχι του ευκταίου και του «ονείρου».

Το δυνάμενο να επιτευχθεί και «επίσημα» συμφωνημένο με τις ΗΠΑ και εκτελεστές τους Κούρδους ηγέτες, τους Μπαρζανί και Ταλαμπανί, σύμφωνα με όσα έχουν συντελεσθεί, είναι η εξασφάλιση πλήρους αυτοδιοικήσεως εντός του ιρακινού κράτους με αδιατάραχτα τα σύνορά του (δηλαδή αυτά που ήταν και προ της 20ής Μαρτίου του 2003). Μορφή

επομένως ομοσπόνδου κρατιδίου, όπου η γενική ευθύνη εξωτερικής πολιτικής, άμυνας και οικονομίας ν' ανήκει στην κεντρική κυβέρνηση της Βαγδάτης και με κοινή υπηκοότητα την ιρακινή, για όλους τους μόνιμους κατοίκους του Ιράκ, ανεξαρτήτως των ιδιαιτεροτήτων θρησκειώματος, φυλετικής ή άλλης καταγωγής ή διαφοράς.

Η μακράιωνη ηρωική αλλά και δραματική ιστορία των Κούρδων στις γενικότητές της είναι γνωστή. Δεν υποτάχθηκαν σε κανέναν, δεν έγιναν Άραβες, δεν έγιναν Πέρσες, δεν έγιναν Τούρκοι, διατήρησαν τα ήθη και έθιμά τους και την ασφαλή δικλείδα της ομοιογένειάς τους, τη γλώσσα και τα ιδιώματά της.

Σήμερα, με τα δεδομένα τα οποία απέκτησαν κατά τη δεκαετία του '90, έχουν καθεστώς περιορισμένης αυτοδιοικήσεως στις περιοχές Ερμπίλ και Σουλεϊμανίγια και τμημάτων της Μοσούλης και Κιρκούκ (πλην των πόλεων και των πετρελαιοπηγών). Η Διοίκησή τους σχηματικά λειτουργεί ως κυβέρνηση με 23 Υπουργεία-τομείς. Οι ίδιοι διατείνονται ότι

διαθέτουν στρατό 120 χιλ. Άλλοι εκτιμούν ότι δεν υπερβαίνει τις 80 χιλ. προερχόμενος από παλαιούς αντάρτες με πανσπερμία ελαφρού οπλισμού. Γεγονός είναι ότι ίδρυσαν στρατιωτικές ακαδημίες και παράγουν στελέχη για τον χερσαίο στρατό τους και υποτυπωδώς συγκροτούν αεροπορικό τμήμα ελικοπτέρων (Ε/Π). Ακόμη, εκτιμάται ότι θα μπορέσουν να συγκροτήσουν και τεθωρακισμένη δύναμη από παραγγελίες και τη λαφυραγώγηση εγκαταλειφθέντων Τ/Θ και αρμάτων στις περιοχές Μοσούλης και Κιρκούκ.

Οι προοπτικές, το «δέον γενέσθαι», το πρακτέο εξαρτάται στη συνέχεια από το τι ακριβώς έχουν σχεδιάσει οι ΗΠΑ για τους Κούρδους στο πλαίσιο της ευρύτερης περιοχής και των επιδιώξεών τους, αλλά και του βαθμού επιτυχίας της σχεδιασέως και των αλλαγών που θα είναι υποχρεωμένοι να κάνουν.

Αναμφισβήτητα, η όλη «υπερπόντια» στρατιωτική επιχείρηση των ΗΠΑ στο Ιράκ, ανεξάρτητα από τα όποια πολιτικά επιχειρήματα-προφάσεις ακούστηκαν ή ακούγονται, δημιούργησε, πλην απροόπτου, τη στρατηγική προωθημένη βάση για ταχύτατη-άμεση απειλή επεμβάσεως ή επέμβαση, αν απαιτηθεί, οπουδήποτε στην αραβική χερσόνησο ή στον περιβάλλοντα ευρέως αυτήν χώρο και ακόμη την διατήρηση και ενδυνάμωση των στρατιωτικών επιχειρησιακών δυνατοτήτων, ευκολιών και επιμελητείας των ΗΠΑ. Εκεί, έχει και θα έχει ίσως μεγαλύτερο ρόλο στο μέλλον, η όλη δε αυτή εξέλιξη σχετίζεται και με την τύχη της πορείας του Κουρδικού.

Μερικά από τα κρίσιμα, ακανθώδη ζητήματα-προβλήματα, που υφίστανται ή προέκυψαν και θα «απαιτηθεί» η επίλυση, διευθέτηση, συμβιβασμός ή ο βίαιος τρόπος αντιμετώπισής τους, αφορούν στα γειτονικά ή τα κράτη της περιοχής της Μ. Ανατολής, όπως:

α) **Συρία:** Επιχείρημα (ή πρόφαση), οι σχέσεις της με το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεϊν. Ανεξάρτητα του βαθμού εμπλοκής στο παραπάνω γεγονός, δεν πρέπει ν' αγνοείται η σχέση της Συρίας με τον Λίβανο και τα υψώματα του Γκολάν, σοβαρό πρόβλημα σε όποια «διευθέτηση» του Ισραηλοπαλαιστινιακού. Ακόμη, ότι ένας από τους οικονομικότερους δρόμους επικοινωνίας του Ιράκ με τη Μεσόγειο είναι αυτός δια της Συρίας.

β) **Τουρκία:** Βαθμός «κλωνισμού» των σχέσεων με τις ΗΠΑ και διάρκεια. Πολύ σημαντικό στοιχείο, εν προκειμένω, ο ρόλος του Ισραήλ στην «επανασυγκόλληση», ενδεχομένως, των διαταραγμένων σχέσεων, δεδομένης της ανάγκης διατηρήσεως της συμμαχίας με την Τουρκία — της μόνης συμμα-

Κούρδοι του Β. Ιράκ συγκεντρώνονται στο σημείο που έγινε έκρηξη βόμβας

χου στον χώρο — αλλά και των ευκολιών που του παρέχει η Τουρκία.

γ) **Σαουδική Αραβία, Αίγυπτος, Ιράν:** Για καθένα με τα εν λόγω κράτη (και ειδικά με το Ιράν) υφίστανται προβλήματα των οποίων η πορεία θα επιδράσει ανάλογα και στο Κουρδικό.

Ας επανέλθουμε όμως στον στοχασμό του Χομπς σε σχέση με την πορεία αυτού του πανάρχαιου λαού και ας σχολιάσουμε δυο χρονικές περιόδους, η μία όχι τόσο πρόσφατη, αφού ακολουθεί τα γεγονότα της λήξεως του Α' Π.Π., όπου δικαιωματικά αναγνωρίζεται η ίδρυση κουρδικού κράτους δια της Συνθήκης των Σεβρών του 1920, η οποία καθίσταται νεκρή και ανεφάρμοστη μετά τα ακολουθήσαντα ατυχή γεγονότα της Μικρασίας του 1922.

Η ατυχία αυτή ακολουθεί τους Κούρδους και στις 10ετίες που ακολουθούν με συνεχείς επαναστάσεις (γνωστές μας ή άγνωστες) και εκατόμβες νεκρών, αναπήρων και ξεσπιτωμένων.

Η δεύτερη φάση, η συγκρίσιμη, είναι η πρόσφατη, που εκτυλίσσεται μετά το 1991 και την «καταιγίδα της ερήμου» με λίγα γνωστά γεγονότα και περισσότερα κρυφά και άγνωστα.

Χωρίς ακόμα καθαρή εικόνα των τεκταινομένων, μια και μόνη συμβουλή μπορεί, επί του παρόντος, να διατυπωθεί: Προσοχή! Μια νέα συνθήκη των Σεβρών ή κάτι ανάλογο θα είναι μια νέα τραγωδία. ■

Η μακραίωνη ηρωική αλλά και δραματική ιστορία των Κούρδων στις γενικότητες της είναι γνωστή, δεν υποτάχθηκαν σε κανένα, δεν έγιναν Άραβες, δεν έγιναν Πέρσες, δεν έγιναν Τούρκοι, διατήρησαν τα ήθη και έθιμά τους και την ασφαλή δικλείδα της ομοιογένειάς τους, τη γλώσσα και τα ιδιώματά της.

Ἡ παγίωση τῆς ρευστότητας στό Κουρδικό

«Ἡ ὑπό τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν τῷ 1925 ἀποσταλεῖσα Ἐπιτροπή ἀπεφάνθη ὅτι ἡ περιοχή τῆς Μοσοῦλης κατοικεῖται ὑπὸ Κούρδων, Ἀράβων, Χριστιανῶν, Τούρκων, Γεζιτῶν καὶ Ἑβραίων, τῶν Κούρδων ἐχόντων τὴν πρώτην θέσιν, τῶν λοιπῶν ἐρχομένων κατὰ τὴν ἀνωτέρω τάξιν»¹.

Κατὰ καιροὺς διαβάζουμε στὰ τουρκικὰ ἔντυπα καὶ ἐφημερίδες ὅτι ἡ Δυτικὴ Θράκη καὶ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου εὐρίσκονται μέσα στὰ ὅρια τοῦ «Μισάκι Μιλλί» (=διεκδικούμενο ἐθνικὸ ὄριο), δηλαδή ὅτι ἀνήκουν στοὺς Τούρκους. Τὸν τελευταῖο καιρὸ, τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μέ τίς δύο κουρδικές περιοχές τῆς Μοσοῦλης καὶ τοῦ Κιρκούκ. Ἀναφορὰ σ' αὐτὸ τὸ θέμα, προσφάτως, ἔγινε καὶ στὴν ἐφημερίδα «Μιλλιέτ», στίς 21 Ἀπριλίου 2003. Νομίζω ὅτι ἡ αὐθεντικώτερη ἀποσαφήνιση τοῦ ὅρου «Μισάκι Μιλλί», γίνεται μέ τὴν παράθεση ἀρχείων-πρακτικῶν, ἀπὸ μία μυστικὴ συνεδρίαση τῆς Τουρκικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως (27/2/1923), στὴν ὁποία ὁ ἴδιος ὁ Μουσταφὰ Κεμάλ ἐξηγεῖ καὶ προσδιορίζει τίς ἐννοίες: «Κάποιοι ἀπὸ τοὺς φίλους μας, ὅπως ὁ βουλευτὴς Νικαίας Σιρρί Μπέη, ἀρχίζουν πάντα τὴν ὁμιλία τους μέ βάση τὸ Μισάκι Μιλλί. Κατὰ τὴν γνώμη μου, οἱ ἀπεσταλμένοι ἐκπρόσωποί μας στὴν Λωζάννη δὴθεν θυσιάζουν τὸ Μισάκι Μιλλί. Ὑποστηρίζω ὅτι ὁ Σιρρί Μπέη δὲν ἔχει ἐννοήσει τί σημαίνει Μισάκι Μιλλί. Πρέπει πρῶτα νὰ τὸ ἐννοήσῃ καὶ ἀκολουθῶς νὰ προσδιορίσῃ ποιοὶ τὸ παραβιάζουν. Κύριοι, τὰ ἐδάφη καὶ τὰ ζητήματα τῶν συνόρων, ὅπως γνωρίζετε, συμπεριλαμβάνονται στὸ πρῶτον ἀρθρον τοῦ Μισάκι Μιλλί. **Τὸ Μισάκι Μιλλί δὲν ἔχει προσδιορίσει ποτέ σύνορα χαράσσοντας γραμμές. Αὐτὸ πὺ καθορίζει τὰ σύνορα εἶναι τὸ συμφέρον τοῦ ἔθνους καὶ ἡ ὀρθὴ ἀξιολόγησή του ὑπὸ τῆς Βουλῆς (στίς συνθήκες πού ἐπικρατοῦν).** Δὲν ὑπάρχει χάρις μέ καθωρισμένα σύνορα πού λέγεται Μισάκι Μιλλί».

Εἶναι ἀπολύτως ἐμφανές, ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Μουσταφὰ Κεμάλ, ὅτι ὁ ὅρος αὐτὸς ἀποτελεῖ τὴν ὁμολογημένη θεωρητικὴ βάση τοῦ τουρκικοῦ ἐπεκτατισμοῦ: Τὰ σύνορά μας τὰ προσδιορίζει ὁ ἐκάστοτε συσχετισμὸς δυνάμεων καὶ τὸ συμφέρον μας.

Κάποιοι Ἕλληνες σχολιαστὲς καὶ δημοσιογράφοι

τοῦ πρόσφατου πολέμου στό Ἰράκ, ἐπηρεασμένοι ἀπὸ δημοσιεύματα ξένων καὶ ἀναφορές, ἔπασαν παντελῶς ἔξω στίς ἐκτιμήσεις τους, οἱ ὁποῖες δὲν ἦσαν ἀντικειμενικές ἀλλὰ μᾶλλον συναισθηματικές καὶ ὑπελόγιζαν ὅτι θὰ προκαλοῦσε περὶ τοὺς 500.000 νεκρούς, ἐνῶ ὁ πόλεμος τελείωσε «ἐπισήμως» μέ 1.300 νεκρούς Ἰρακινούς καὶ 130 ἀπὸ τοὺς Ἀγγλους καὶ Ἀμερικανούς συμμάχους. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἴδιους σχολιαστὲς, ἐνῶ ἔχουν περάσει χρόνια ἀπὸ τὴν κατάρρευση τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ, φαίνεται νὰ μὴν τὸ ἔχουν πιστέψει. Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ἐνῶ ἔβλεπαν τὴν πτώση τῶν ἀγαλμάτων τοῦ Σαντάμ, ματαίως ὑποστήριζαν ἀκόμη τὴν ὑπαρξή του.

Τὴν ἴδια περίοδο, Τούρκοι δημοσιογράφοι καλοῦσαν τοὺς Κούρδους μαζί μέ τοὺς Ἀραβες νὰ πολεμήσουν κατὰ τῶν Ἀμερικανῶν. Ἦσαν οἱ ἴδιοι, πού, ὅταν τὸ τουρκικὸ καθεστῶς ἀπαγόρευε τὴν διδασκαλία τῆς

κουρδικῆς γλώσσας δὲν ὑπερασπίσθηκαν στοιχειῶδως αὐτὸ τὸ δικαίωμα τοῦ κουρδικοῦ λαοῦ, ἀρνούμενοι ἀκόμα καὶ τὴν ὑπαρξὴ τῶν Κούρδων. Σαφηνὰ τώρα, τοὺς κάλεσαν σὲ συμμαχία κατὰ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Παρόμοιες ἀπόψεις δημοσιεύθηκαν προσφάτως καὶ στὴν φιλοκυβερνητικὴ ἐφημερίδα «Γενί Σαφάκ». Ἦταν ὅμως φυσικὸ οἱ Κούρδοι νὰ τοὺς ἀγνοήσουν καὶ πολέμησαν γιὰ τὰ ἐθνικὰ τους συμφέροντα στό πλάνο τῶν Ἀμερικανῶν, γιατί αὐτὸς πού τοὺς καλοῦσε σὲ πόλεμο κατὰ τῶν Ἀμερικανῶν ἦταν «ὑπάλληλος» τοῦ κεμαλικοῦ κράτους.

Τὸ γεγονός αὐτό, καὶ μόνο, ἀρκοῦσε νὰ μὴν ἀκολουθήσουν οἱ Κούρδοι αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι ποτέ δὲν ἔχουν ζητήσει νὰ γκρεμισθοῦν τὰ ἀγάλματα τοῦ Κεμάλ Ἀτατούρκ, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸ σύμβολο τοῦ Κεμαλισμοῦ καὶ τὴν ἄρνηση τῆς κουρδικῆς ταυτότητος. Ὅπου ὑπάρχουν ἀγάλματα ἐνός μονάχα ἀνθρώπου, ἐκεῖ ὑπάρχει «σανταμισμός».

Στὴν Τουρκία ὑπάρχουν ἀγάλματα καὶ φωτογραφίες τοῦ Κεμάλ παντοῦ. Σὲ ὅλους τοὺς δημοσίους καὶ μὴ χώρους, στὰ σχολεῖα, σὲ κάθε δωμάτιο καὶ σχολικὴ τάξη, στὰ νοσοκομεῖα, στίς ἐπιχειρήσεις, στὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, στοὺς συλλόγους, στίς πλατεῖες, στοὺς δρόμους. Ἀξίζει νὰ ποῦμε ὅτι σὲ κάθε νοσοκομεῖο, διπλά στό ἀγαλμα τοῦ Κεμάλ ὑπάρχει μία ἐπιγραφή πού γράφει: «Νοὺς ὑγιῆς ἐν σώματι ὑγιεῖ» καὶ φέρει τὴν ὑπογραφή τοῦ Κεμάλ. Πιστεύουν, φαίνεται, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔκλεπαν τὴν ῥήση ἀπὸ τὸν Κεμάλ(!). Σὲ κάθε ἀεροπλάνο τῆς πολιτικῆς ἀεροπορίας δίπλα

στή φωτογραφία του υπάρχει η επιγραφή: «**Τό μέλλον ανήκει στους ούρανοους**». Παρόμοια συμβαίνουν σέ όλους τους χώρους, δημοσίους και ιδιωτικούς.

Στόν πόλεμο αυτόν, μαζί μέ τά αγάλματα του Σαντάμ, γκρεμίσθηκαν πολλά στόν κόσμο, όπως και η συνθήκη της Λωζάννης, σέ ότι αφορᾷ στό Κουρδικό, ή όποία άγνοούσε τους Κούρδους και τά δικαιώματά τους.

Ο πόλεμος στό Ιράκ κατέδειξε ότι ή Τουρκία δέν θέλει τήν έλευθερία, εημερία αλλά και τήν επιβίωση των Κούρδων όχι μόνον έντός αλλά και έκτός των συνόρων της. Άρχικώς, είχε αντίρρηση στίς όποιες επεμβάσεις των Άμερικανών στήν περιοχή, μετά διώρισε τόν έαυτό της φύλακα της περιοχής, θέλοντας νά επέμβη είτε γιά νά προστατεύση δήθεν τά δικαιώματα των Τουρκμένων, είτε γιά νά άποτρέψη κΰμα προσφύγων νά εισρεύση σ' αυτή. Κατά τήν λογική αυτή, ή Έλλάς θά έπρεπε νά άπειλήσει τους Τούρκους ότι, γιά νά έμποδίση τήν είσοδο λαθρομεταναστών στήν Έλλάδα, θά καταλάβη τήν Άνατολική Θράκη και τήν Κωνσταντινούπολη. Προσποιείται τήν προστασία των Τουρκμένων, γιά τους όποιους, όσον καιρό ήτο στήν έξουσία ό Σαντάμ, δέν είχε ποτέ υπάρξει θέμα προστασίας τους· στήν πραγματικότητα φοβάται μήπως ή Μοσούλη και τό Κιρκούκ έλεγχοϋν από τους Κούρδους. Επίσημη θέση της Τουρκίας ήταν τίς περιοχές αυτές νά καταλάβη οίσοδήποτε άλλος, έκτός των Κούρδων, σκεπτόμενη ότι ή εημερία του κουρδικού λαού εξασφαλίζει τήν επιβίωσή του, ένω αυτή επιδιώκει τήν εξαφάνισή του.

Σήμερα, ή τουρκική προπαγάνδα αναπλάθει τήν άπειλή ότι μετά τό Ιράκ, σειρά έχουν τό Ιράν και ή Συρία. Έτσι, κρύβουν τήν δική τους σειρά, ένω έφτασε ή ώρα νά γκρεμισθί τό κεμαλικό κράτος και ή ιδεολογία του. Ένδεικτικά είναι τά μέτρα τά όποία λαμβάνει σχετικώς: Έτοιμάζει σχέδιο νόμου, σύμφωνα μέ τό όποιο, παιδιά, γυναίκες και άνδρες κάθε ηλικίας πρέπει νά εκπαιδευθοϋν γιά αντίσταση σέ μελλοντική πιθανή εισβολή έχθρου.

Στόν πόλεμο των δηλώσεων Τούρκων και Κούρδων, ό Τούρκος ύπουργός Έξωτερικών τόνισε ότι ιστορικά ή πόλις Κιρκούκ ανήκει στους Τούρκους. (Δηλαδή τήν έφεραν κατά τήν κάθοδό τους από τήν κεντρική Άσία;). Μέ αυτήν τήν λογική όλες οί πόλεις από Άθήνα έως Κάιρο είναι τουρκικές!

Έλαβαν μία ισχυρή άπάντηση σ' αυτήν τήν λογική τους από τόν Κούρδο ήγέτη Ταλαμπανί, ό όποιος είπε: «**Τότε πρέπει νά θέσωμε θέμα μέ τήν πόλιν Ντιαρμπακίρ**» (ή όποία είναι ή πρωτεύουσα του τουρκοκρατούμενου Κουρδιστάν). Σχολιάζοντας τά παραπάνω ό Τούρκος δημοσιογράφος Μουσταφά Μπαλμπάι είπε

ότι τίς δηλώσεις του Ταλαμπανί τίς υπαγορεύει ή Άμερική.

Η Τουρκία ακολουθεί πάντα μία τακτική διεκδικήσεως και άπειλών προς όλες τίς κατευθύνσεις και έναντίον της Έλλάδος γιά δύο βασικούς λόγους:

Πρώτον, γιά νά μήν άπελευθερώσουν τά έθνη τά τουρκοκρατούμενα εδάφη τους και

Δεύτερον, άπειλεί και διεκδικεί γιά νά μή διεκδικήσουν από αυτήν τά δικά τους, εκείνοι οί όποιοι τά δικαιούνται: Διεκδικεί τήν Δυτική Θράκη γιά νά μήν άπελευθερωθί ή Άνατολική Θράκη ή ή Κΰπρος. Διεκδικεί τήν Μοσούλη γιά νά μή χάση τό Ντιαρμπακίρ. Όμως, έχει προκύψει μία θετική εξέλιξη: Υπάρχουν αξιόπιστες πληροφορίες ότι ή

Άμερική άρχισε διάλογο μέ εκπρόσωπο των Κούρδων της Τουρκίας. Άκόμη δέ θετικότερον πρέπει νά θεωρηται ότι οί Κούρδοι της Τουρκίας δηλώνουν γιά πρώτη φορά, έν αντιθέσει προς τό παρελθόν, ότι θά κάμουν ό,τι συμφέρει τό κουρδικό έθνος και βρίσκουν θετική τήν παρέμβαση της Άμερικής. Τό γεγονός αυτό άποτελεί προάγγελό εξέλιξεων και μεγάλων αλλαγών στήν επικράτεια της Τουρκίας.

Εμείς ευχόμαστε οί αλλαγές αυτές νά ξεκινήσουν μέ τήν άποκατάσταση των άνθρωπίνων δικαιωμάτων και πρωτίστως τήν λειτουργία δημοτικών σχολείων στήν κουρδική γλώσσα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Έγκυκλοπαίδεια Έλευθερουδάκη 1931, τομ. 17ος, σελ. 393, λήμμα: Μοσούλη.
2. Έφημερίς «Χουρριέτ» (15.4.2003).
3. Δορυφορική Κρατική Τηλεόραση.

Τουρκική Μεγάλη Έθνική Συνέλευσις.
Πρακτικά Μυστικής Συνεδριάσεως 27 Φεβρουαρίου 1923

ΑΓΡΟΦΙΛΙΑ

● Περιφερειακή ανάπτυξη ● Ολυμπιακοί αγώνες ● Αγροτική πολιτική

Μια πολιτική για τον αγροτικό χώρο θα παραμένει μια πολιτική επιδοτήσεων, συντήρησής του ή ακόμη και φολκλόρ, αν δεν υπάρξουν για κάθε περιφέρεια της χώρας σοβαρά σχέδια περιφερειακής, αναπτυξιακής πολιτικής. Αυτό, όμως, απουσιάζει από την πολιτική των κυβερνήσεων αλλά και των αντιπολιτεύσεων, μεγάλων και μικρών. Οι αντιπολιτεύσεις πρέπει να αποδεικνύουν με τα προγράμματά τους ότι μπορούν να κυβερνούν, χωρίς να είναι στην κβέρνηση.

Εκτός από την απουσία πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης, είναι η διοχέτευση των πόρων της Ε.Ε. στο κέντρο, την Αττική, επιβαρύνοντάς την, και όχι στις περιφέρειες που εμποδίζει την ανάπτυξή τους. Παρ' όλη την προπαγάνδα, τελικά το 80% των πόρων της Ε.Ε. καταλήγει στο κέντρο και το 20% στις περιφέρειες. Έτσι, είναι επόμενο η Πελοπόννησος, παρ' όλη την πληθώρα των ενεργειών ή εις σύνταξη υπουργών —τους τελευταίους τους ξεχάσαμε— να είναι μια από τις τελευταίες περιφέρειες στον εθνικό και ευρωπαϊκό κατάλογο. Παρ' όλο που η Πελοπόννησος αποτελεί μια πρόκληση τόσο για επιστήμονες όσο και για σοβαρούς κυβερνήτες, θα μπορούσε να εφαρμοσθεί εδώ ένα πρωτοποριακό, παγκοσμίως, πρότυπο περιφερειακής ανάπτυξης. Ως γνωστό, έχω κάνει ένα κείμενο γι' αυτό: "Πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης: το παράδειγμα της Πελοποννήσου".

Με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες, θα μπορούσε να υπάρξει ένας περιφερειακός και ένας Αττικός σχεδιασμός, αναπτυξιακές πολιτικές, έργα όπως λέγεται, για τις περιφέρειες και έργα για την Αττική. Για τον ιστορικό τόπο στον οποίο οφείλουμε τους Ολυμπιακούς, την Ολυμπία, και την Αττική. Αυτό που είναι ορατό, είναι ότι η περιφερειακή διάσταση, τα περιφερειακά έργα, θα περιορισθούν σε στάδια. Νομίζω ότι αυτό μας παραπέμπει στο γνωστό σύνθημα μιας γκρίζας περιόδου: "κάθε πόλη και στάδιο κ.λπ.". Αυτό όμως δεν ήταν και δεν είναι ανάπτυξη.

Με αφορμή τους Ολυμπιακούς, θα μπορούσε η χώρα να βρεθεί, να διαθέτει την επόμενη μέρα των αγώνων του 2004 τους εξής αναπτυξιακούς άξονες:

Επίδαυρος-Ολυμπία. Σε αυτόν τον άξονα κρίνεται, κατά τη γνώμη μας, μια άλλη αναπτυξιακή προοπτική της Πελοποννήσου. Ένας άξονας πλούσιος σε ιστορία και ιδιαίτερος φυσικού —αλλά θα μπορούσε να γίνει και αρχιτεκτονικού— κάλλους.

Ο άξονας Πόρτο Γερμενό-Ιτέα-Δεήφοι. Ένας πρωτοετής φοιτητής μιας σοβαρής σχολής αναπτυξιακών επιστημών θα εξέφραζε την απορία αλλά και την οργή του για τη μη υλοποίησή του.

Τέλος, ο άξονας Δωδώνη-Ολυμπος. Το μήνυμα και ο συμβολισμός αυτού του άξονα είναι μεγάλος. Αντί γι' αυτούς τους άξονες η χώρα θα βρεθεί το 2004 με τον άξονα Σύνταγμα - Σπάτα, όταν ήταν έτοιμος ο άξονας Σύνταγμα - Τανάγρα και ο άξονας Σεπτόλια - Δάφνη, όπως είπαμε χρόνια πριν.

Σε αντίθεση με ό,τι συνέβη σε άλλες χώρες όπως η

Ισπανία, στους κυβερνώντες και σε αυτούς που διαχειρίζονται τους Ολυμπιακούς, έλειψε η φαντασία, το σχέδιο, η αναπτυξιακή λογική, ο ορίζοντας. Έλειψε όμως και η αγάπη για τους ελληνικούς τόπους. Το πρώτο μάθημα μιας αναπτυξιακής πολιτικής. Αυτό το μήνυμα να αγαπήσουμε τον τόπο μας είναι το πρώτο μήνυμα του βιβλίου "ΑΓΡΟΦΙΛΙΑ - ΑΓΡΟΤΙΚΗ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ - ΝΕΑ ΑΓΡΟΤΙΚΟΤΗΤΑ". Το βιβλίο έρχεται να καλύψει ένα τραγικό κενό, που παρατηρείται στην Ελλάδα, τόσο στα Πανεπιστήμια, τα ερευνητικά ιδρύματα και τα λεγόμενα κόμματα, για τα ζητήματα της υπαίθρου. Περιέχει ένα σύστημα ιδεών, μια νέα αναπτυξιακή θεωρία για την υπαίθρο αλλά και προτάσεις, ιδέες χρήσιμες για τους ανθρώπους των θεσμών, τους αγρότες, τους πολίτες. Μπορεί να συμβάλει σε αυτό που ονομάζουμε η εξυπνάδα των θεσμών, που αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη του τόπου.

Στόχος μας είναι να αναπτύξουμε ένα δημόσιο διάλογο για τον αγροτικό χώρο, που απουσιάζει στη χώρα. Εμείς θα καλούσαμε όλα τα κόμματα αλλά και επιστήμονες, τα Πανεπιστήμια, τους παραγωγούς, τους πολίτες σε έναν δημοκρατικό δημόσιο διάλογο. Αυτός, νομίζω, είναι ο ρόλος της τηλεόρασης —Δημόσιας και ιδιωτικής— και του Τύπου. Μόνο στην Ελλάδα, τα θέματα του αγροτικού χώρου απουσιάζουν από την τηλεόραση και τον Τύπο. Έγιναν προωθητές, διαφημιστές των ξένων προϊόντων παρά των τυπικών προϊόντων διατροφής των ελληνικών περιφερειών (π.χ. των λουκάνικων Καλαμάτας που περιέχουν πορτοκάλι και του αργεϊτικού πεπονιού). Η γνώμη μου είναι ότι θα ενδιαφέρονταν γι' αυτά όλες οι ευρωπαϊκές τηλεοράσεις. Με αυτό τον τρόπο, οι άλλοι Ευρωπαίοι έφτιαξαν τους μύθους των προϊόντων τους, της μοτσαρέλας, της πατανέγκρα της Ισπανίας, των γαλλικών τυριών. Κατά τη γνώμη μου, τα ελληνικά τυριά είναι πολύ καλύτερα των γαλλικών, μόνο που εμείς οφείλουμε να τα ανακαλύψουμε γιατί περιοριστήκαμε στη μονοκαλλιέργεια της φέτας.

Ο άλλος στόχος μας είναι να ανοίξουμε διαδικασίες συνεργασίας θεσμών, Δήμων, ομάδων παραγωγών, συνεταιρισμών για την εφαρμογή των προτάσεών μας. Δεν θέλουμε να είμαστε μόνο ένας χώρος πρότασης, που και αυτό είναι σπάνιο στην Ελλάδα. Θέλουμε πολύ περισσότερο να είμαστε ένας χώρος οικοδόμησης. Θα πρότεινα, λοιπόν, στους Δημάρχους της Αργολίδας να οργανώσουν μια συνάντηση που θα εξετάσει τα πρακτικά βήματα για τη δημιουργία ενός Γεωργικού Αρχαιολογικού Πάρκου Αργολίδας ή για τον Άτλαντα των τυπικών γηγενών προϊόντων διατροφής της Πελοποννήσου. Όπως, βέβαια, για την ίδρυση μιας Διεθνούς επιπέδου σχολής Μυθολογίας που σας πρότεινα χρόνια πριν.

Οι Δήμοι πρέπει να γίνουν υποκείμενα της ανάπτυξης, αλλά και οργανωτές ενός δημοκρατικού διαλόγου γι' αυτήν. Τα κόμματα αποφεύγουν τον διάλογο, γιατί βγαίνουν ένοχα για τα ζητήματα της υπαίθρου από τον κύκλο της Μεταπολίτευσης. Αυτές οι ενοχές και η καθυστέρηση προκαλούν δύο σύγχρονες εμπλοκές, που εμποδίζουν σήμερα την αναγέννηση του αγροτικού χώρου, παρ' όλο που οι συνθήκες είναι πολύ ευνοϊκές.

* Απόσπασμα από ομιλία του Μιχάλη Χαραλαμπίδη στο Άργος.

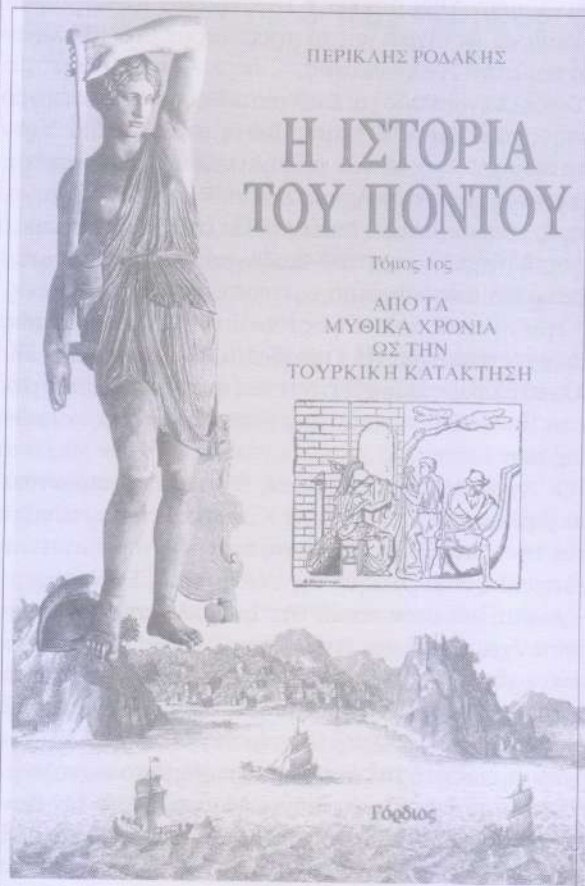

Η μία εμπλοκή αφορά στους πόρους της Ε.Ε. Οι πόροι αυτοί δεν καταλήγουν στους αγρότες, στον αγροτικό χώρο. Καταναλώνονται από ένα εξωαγροτικό στρώμα, ιδιωτικό-Δημόσιο, εταιρειών, στελεχών, σεμιναρίων, ΚΕΚ. Έτσι καταναλώθηκαν οι ευρωπαϊκοί πόροι στα προηγούμενα πακέτα. Αυτό προμηνύεται και για το πακέτο Πρόντι.

Η δεύτερη εμπλοκή αφορά στην απουσία πολιτικής για τον αγροτικό χώρο, σχεδίων και προγραμμάτων. Έτσι οι όροι διοχετεύονται πελατειακά σε πρόσωπα, σε μικρές διάσπαρτες απρογραμμάτιστες παροχές. Έτσι, στο τέλος του πακέτου Πρόντι δεν θα είναι ορατές οι θεσμικές, παραγωγικές υποδομές, τα αγροδιατροφικά, τα αγροτουριστικά, τα οινοτουριστικά, τα ελαιοτουριστικά, πολυ-

τομεακά και πολυδιάστατα σύνολα και ακόμη οι ζώνες, τα διαμερίσματα, τα γεωργικά αρχαιολογικά πάρκα, οι δρόμοι ενός νέου γεωργικού και αγροτικού τοπίου σύμφωνα με μια νέα αναπτυξιακή αντίληψη. Οι νέες αφετηρίες δηλαδή, μιας νέας δυναμικής, ελληνικής, γεωργικής και αγροτικής πραγματικότητας.

Αυτό θέλει να προλάβει, να αποτρέψει η εκστρατεία, που αναπτύσσουμε πανελλαδικά με τίτλο: "Αγροτική Αναγέννηση όχι ερημοποίηση". Θέλουμε να αναπτύξουμε ένα ρεύμα ιδεών, ένα κίνημα, που θα συμβάλει στην ανάκτηση της παλιάς αίγλης της υπαίθρου, της αξιοπρέπειας των κατοίκων της, στην ανάκτηση της έννοιας του καλλιεργητή, της καλλιέργειας του πολιτισμού κατά τον Ησίοδο.

Περικλής Ροδάκης:

**«Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ,
από τα μυθικά χρόνια
ως την τουρκική κατάκτηση»**

Τόμος 1ος, σελίδες 360,
Τιμή 18,00 ευρώ.
Εκδόσεις Γόρδιος,
Μακεδονίας 17 Αθήνα 104 33,
Τηλ.: 210 8252279

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Η ΑΛΩΣΗ

550 χρόνια συμπληρώνονται έφετος από την "Αλωση της Κωνσταντινουπόλεως. Χρέος όλων μας είναι να θυμόμαστε και να τιμούμε εκείνους που αγωνίσθηκαν και έπεσαν για την τιμή του "Ορθόδοξου Έλληνισμού.

Στήν πύλη του "Αγίου Ρωμανού έγραψε η τελευταία σελίδα της Αυτοκρατορίας της Ρωμανίας. "Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος στήν τελευταία του απάντηση προς τον Μωάμεθ τον Πορθητή επανέλαβε τό «Μολών Λαβέ», επιβεβαίωσε την αιώνια υπερηφάνεια του Έλληνισμού και μās άφησε παρακαταθήκη τό «πάντες αυτοπροαιρέτως άποθανοῦμεν και οὐ φεισόμεθα της ζωής ημών». "Ο έλάχιστος φόρος τιμής εκ μέρους μας προς τους υπερασπιστές της Βασιλεύουσας είναι η σωστή γνώση και καλλιέργεια της "Ιστορίας και η άποφυγή των πάσης φύσεως "Αλώσεων. Έθνικων, πνευματικών, πολιτιστικών.

Πρέπει να μελετούμε την Βυζαντινή "Ιστορία και να είμαστε υπερήφανοι γι' αυτήν την σελίδα της "Ιστορίας μας. Τό Βυζάντιο «σημείον αντιλεγόμενον», γράφει ο Φώτης Κόντογλου, έχει παρεξηγηθεί από πολλούς, ξένους και Έλληνες. Χρέος μας είναι να τό γνωρίσουμε καλύτερα. Είχε μέν πολυεθνικό χαρακτήρα και ρωμαϊκή πολιτειακή συγκρότηση, η πολιτιστική και εθνική του ραχοκοκαλιά ήταν πάντως ο Έλληνισμός. Ουδέποτε οι ίδιοι οι Βυζαντινοί χρησιμοποίησαν τό κρατικό όνομα Βυζάντιο. "Ο όρος Βυζαντινή Αυτοκρατορία έπενοήθη τό 1562 από τον Γερμανό ιστορικό Γερώνυμο Βόλφ. Τό κράτος πραγματικά όνομαζόταν Ρωμανία, από την Νέα Ρώμη-Κωνσταντινούπολη. Και οι ύπηκοοί του ήσαν «Ρωμαίοι», όχι όμως από τό όνομα της παλαιάς Ρώμης που την θεωρούσαν νεκρή, αλλά της Νέας Ρώμης, της δικής τους πρωτεύουσας. Τό συνεκτικό στοιχείο ήταν πρωτίστως η "Ορθοδοξία και μετά τους πρώτους αιώνες και η ελληνική γλώσσα. "Ο μέγας Βυζαντινολόγος του 20ου αιώνα Διονύσιος Ζακυθινός έγραψε πολύ σοφά ότι τό Βυζαντινό κράτος ήταν «τό εκχριστιανισθέν ρωμαϊκό κράτος του Έλληνικού Έθνους!».

Η ελληνική παιδεία έπαιζε πρωτεύοντα ρόλο στό Βυζάντιο/Ρωμανία. Τά "Ομηρικά έπη ήσαν τό κύριο μάθημα των παιδιών, που πήγαιναν στό σχολείο. Η Άννα Κομνηνή στήν «Άλεξιάδα» της χρησιμοποιεί έξιήντα έξι (66) διαφορετικά χωρία από τον Όμηρο. "Ο Άγιος Ευστάθιος Θεσσαλονίκης, επίσκοπος του 12ου αιώνα, έδίδαξε τον Όμηρο στό Πανδιδακτήριο Κωνσταντινουπόλεως και τά μελετήματά του θεωρούνται ακόμη και σήμερα, διεθνώς κορυφαία στον τομέα των Όμηρικων σπουδών.

Οι μεγάλοι Πατέρες της Έκκλησίας είχαν βαθιά κλασσική παιδεία. "Ο Μέγας Βασίλειος στον λόγο του «Προς τους Νέους όπως άν εξ Έλληνικών ώφελοῖντο λόγων» προτρέπει τους Χριστιανούς νέους να μελε-

τούν τά κλασσικά ελληνικά κείμενα σαν την μέλισσα, δηλαδή αποφεύγοντας τά άγκάθια των δοξασιών, που

δέν συμβαδίζουν με την Χριστιανική διδασκαλία. Στά τελευταία χρόνια πριν από την "Αλωση ο Γεώργιος Σχολάριος, μετέπειτα Πατριάρχης Γεννάδιος, άλληλογραφώντας με τον φιλόσοφο Πλήθωνα άποδεικνύει ότι γνώριζε τον Άριστοτέλη πολύ καλύτερα από τον Νεοπλατωνιστή φιλόσοφο του Μυστρά. Άλλά δέν πρέπει να ξεχάσουμε και τον άπλό άνώνυμο Βυζαντινό μοναχό. Έκατοντάδες τέτοιοι μοναχοί άντέγραφαν στά κελλιά τους τά αρχαιοελληνικά χειρόγραφα και έτσι σώθηκε ό,τι σώθηκε μέχρι σήμερα. Και προσέξετε: Στήν Μονή Σινά θά βρείτε χειρόγραφα Βυζαντινών μοναχών με κείμενα του Άριστοφάνους. Άν και θά είχαν κάθε λόγο να διαφωνήσουν με την άθυροστομία του Άθηναίου κωμωδιογράφου, οι "Ορθόδοξοι μοναχοί-άντιγραφείς ΔΕΝ άσκησαν λογοκρισία. Κατέγραψαν τά κείμενα, ως είχαν, και τά προσέφεραν στον Έλληνισμό και στήν Άνθρωπότητα.

Στό έλληνορθόδοξο Βυζάντιο/Ρωμανία ουδέποτε λειτουργήσε Ίερά Έξέταση, όπως στον Δυτικό Χριστιανισμό. Όσο δέ για τό πολίτευμα, ο κορυφαίος Βρετανός Βυζαντινολόγος Στήβεν Ράνσιμαν τό χαρακτηρίζει δημοκρατικό, διότι στήν εκλογή του Αυτοκράτορος η στήν έγκριση του διαδόχου τον έπαιζε σημαντικό ρόλο η κοινή γνώμη.

"Ο βυζαντινός πολιτισμός έδωσε τά φώτα σε πολλούς λαούς της περιοχής. Η "Ορθοδοξία και τό ελληνικό κυριλλικό αλφάβητο άπετέλεσαν και αποτελούν και σήμερα τά θεμελιώδη πολιτιστικά χαρακτηριστικά πολλών σλαβικών λαών.

"Ο Άγγλορώσος ιστορικός Ντιμίτρι Όμπολένσκι στό βιβλίο του «Βυζαντινή Κοινοπολιτεία» τονίζει αυτή την ευεργετική επίδραση του έλληνοβυζαντινού πολιτισμού στους λαούς της Άνατολικής Ευρώπης.

Άκόμη και στον τομέα της Ίατρικής και της τεχνολογίας έχει πολλά και θαυμαστά να επιδείξει τό Βυζαντινό κράτος. Άμερικανοί ειδικοί θαυμάζουν τά ιατρικά έργαεία, που βρέθηκαν από την εποχή εκείνη, ενώ ο Γάλλος ιστορικός Ζεράρ Βαλτέρ στό βιβλίο του «Η καθημερινή ζωή στό Βυζάντιο», περιγράφει τό τεχνολογικό επίτευγμα της εξαφανίσεως ήθοποιού από την θεατρική σκηνή. Παροιμιώδης άλλωστε θά παραμείνει η άποτελεσματικότητα του μυστικού όπλου, που ήταν τό

«ύγρον πῦρ» τῶν Βυζαντινῶν, ἡ ἐλληνικὴ φωτιά, ὅπως τὴν χαρακτηρίζει ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς.

Τιμῶντας ὅλους αὐτοὺς τοὺς προγόνους μας, πού διετήρησαν ὁρθὰ ἐπὶ ἔνδεκα αἰῶνες τὴν Ἑλληνορθόδοξη Αὐτοκρατορία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι χρέος μας νὰ ἀγωνισθοῦμε γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τίς πάσης φύσεως ἀλώσεις τοῦ σήμερα. Βάλλεται πανταχόθεν καὶ σήμερα τὸ Ἑλληνορθόδοξο Γένος. Ἀλλὰ οἱ μεγαλύτερες βολές ἔρχονται ἐσωθεν. Ἐξ οἰκείων τὰ βέλη. Στόν τομέα τῆς Ἑξωτερικῆς Πολιτικῆς προσπαθοῦν κάποιοι νὰ μᾶς πείσουν ὅτι ἡ Ἑλλάς πρέπει πάντα νὰ ὑποχωρεῖ. Μᾶς λέγουν ὅτι ἡ Ἑθνικὴ Ἀξιολόγεια εἶναι «ἐθνικισμός». Ὅτι ἡ σθεναρὴ στάση δὲν ταυριάζει στὸν εὐρωπαϊκὸ μας προσανατολισμὸ καὶ στὴν... Παγκοσμιοποίηση. Μᾶς καλοῦν νὰ μοιράσουμε τὸ Αἰγαῖο, νὰ ξεχάσουμε τὴν Βόρειο Ἠπειρο, νὰ παραχωρήσουμε στὸν Ἀτίλα τὴν μισή Κύπρο μὲ τὰ διάφορα σχέδια Ἀνάν, νὰ παραχωρήσουμε τὸ ὄνομα τῆς Μακεδονίας στὸ ὑπὸ διάλυσιν κρατίδιο τῶν Σκοπίων, νὰ ἀναγνωρίσουμε ἀνύπαρκτες μειονότητες. Προσφάτως γίνεται ἀπόπειρα ἀλώσεως καὶ τῆς ἱστορικῆς Μνήμης.

Σὲ σχολικὸ βιβλίο, τὸ ὁποῖο εὐτυχῶς ἀπεσύρθη, οἱ Κύπριοι Ἀγωνιστὲς τοῦ 1955-59 ἐχαρακτηρίζοντο ὑπερσυντηρητικοὶ ἐθνικιστές! Ἐνῶ παραλλήλως κάποιοι μᾶς καλοῦν νὰ διαγράψουμε διὰ παντός τὴν γενοκτονία, πού ὑπέστη ὁ Ἑλληνισμὸς στὸν Πόντο καὶ στὴν Μικρασία. Ἰσχυρίζονται ὅτι, ὅσα ἔγιναν, ὀφείλονται στὴν ἐλληνικὴ στρατιωτικὴ παρουσία ἀπὸ τὸ 1919 μέχρι τὸ 1922. Ὅμως τὰ ντοκουμέντα τοὺς διαψεύδουν. Ἡ Μαύρη Βίβλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐξεδόθη τὸ 1919 καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ μεγάλη γενοκτονία τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ ἔλαβε χώρα στὴν περίοδο 1914-1918, δηλαδὴ πρὶν πατήσῃ τὸ πόδι τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατός στὴν Σμύρνη.

Στὸ ὄνομα τοῦ ἐξευρωπαϊσμοῦ ἐπιχειρεῖται ἡ σύγχρονη Ἀλωση. Χρησιμοποιεῖται ὡς ἄλλοθι ἡ Εὐρώπη γιὰ νὰ ἐπιβληθοῦν ἰδεοληψίες, γιὰ τίς ὁποῖες ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση οὐδεμία ἡ ἐλάχιστη εὐθύνη φέρει. Προ-

† Κωνσταντῖνος ὁ πάλαιολόγος †

Ἐρθόδοξη, οὐδεὶς δύναται νὰ τὴν κλονίσει. Ἀρκεῖ αὐτὴ ἡ πλειοψηφία νὰ διαδηλώσει, νὰ κοινοποιήσει, νὰ βροντοφωνάξῃ, νὰ καταστήσῃ γνωστὴ παντοῦ τὴν διάθεσή της. Ἐτοί θὰ δοθοῦν τὰ μηνύματα, ὅπως δόθηκαν καὶ μὲ τίς θαυμαστὲς λαοσυνάξεις τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὸ θέμα τῶν ταυτοτήτων. Οἱ ἐθνικὲς καὶ πνευματικὲς Ἀλώσεις ἔρχονται κυρίως, ὅταν ἔλλειπει ἡ μαχητικότητα καὶ ἡ ἀντίσταση. Οἱ Κερκόπορτες ἀνοίγουν ἀπὸ μέσα. Ἀλλὰ καὶ τὸ 1821, τὸ 1912, τὸ 1940, τὸ 1955-59 ἀπὸ Ἕλληνες ἐπετεύχθησαν. Ὅπως ἀπὸ Ἕλληνες ἐπετεύχθησαν καὶ τὰ μεγάλα εἰρηνικά κατορθώματα στὸν Πολιτισμὸ, στὴν Ἐπιστήμη, στὴν Οἰκονομία.

Μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, μὲ προσευχὴ καὶ προσοχή, μὲ ἐπιμονὴ καὶ μελέτη, μὲ ἐθνικὴ αὐτοπεποίθηση καὶ ἐπίγνωση καθήκοντος, μποροῦμε καὶ θέλουμε νὰ ἀντισταθοῦμε. Ψηλά, στὰ ἄπαρτα τείχη τῆς αἰώνιας Βασιλεύουσας, πού εἶναι ἡ Ἑλληνορθόδοξη Παράδοσή μας. Τραγουδώντας καὶ παίρνοντας ἐλπίδα γιὰ τὸ μέλλον ἀπὸ τὸ θρυλικὸ Ποντιακὸ ἄσμα γιὰ τὴν Ἀλωση τῆς Πόλης.

“Ἡ Ῥωμανία πέρασεν, ἡ Ῥωμανία πάρθεν.
Ἡ Ῥωμανία, κι ἂν πέρασεν,
ἀνθεὶ καὶ φέρει κι ἄλλο!”

Η Ημέρα της Γυναίκας και η εικόνα της από τα ΜΜΕ

Η Ημέρα της Γυναίκας, έτσι όπως κατέληξε να παρουσιαστεί από τα ΜΜΕ φέτος, θα έπρεπε να μετονομαστεί σε Ημέρα της Κοινωνικής Υποκρισίας για τη Γυναίκα. Ίσως θα ήταν χρησιμότερη η αντικατάσταση αυτής της ημέρας με την Ημέρα του Σεβασμού για τα Δύο Φύλα.

Η ημέρα της γυναίκας επισκιάστηκε φέτος από τους εορτασμούς και τα ξεφαντώματα της Αποκριάς. Έγιναν, βεβαίως, αναφορές στα ΜΜΕ, κλήθηκαν ειδικοί και υπεύθυνοι, έγιναν συζητήσεις γύρω από θέματα ισότητας, κακοποίησης και εκμετάλλευσης γυναικών, νομικές τροποποιήσεις που χρειάζονται για την κατοχύρωση δικαιωμάτων σε εργαζόμενες μητέρες και διάφορα άλλα θέματα. Ζούμε, όμως, σε μια κοινωνία της οποίας η δομή και η λειτουργία διαμορφώνεται και επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την εικόνα, και η εικόνα της Γυναίκας, που προβλήθηκε προς τα έξω το τριήμερο της Αποκριάς, κάθε άλλο παρά τίμησε τη Γυναίκα.

Με την πρόφαση της κάλυψης των αποκριάτικων καρναβαλίων, τα τηλεοπτικά κανάλια έσπευσαν να μεταδώσουν τις εικόνες των Βραζιλιάνων χορευτριών που παρήλαυναν με τις αποκαλυπτικές στολές τους. Οι γυναίκες αυτές έδειχναν με την κίνηση και την εμφάνισή τους κομμάτια του πολιτισμού τους, που εξυμνεί το υγιές σώμα, την ερωτική διάθεση, το χορό ως τρόπο έκφρασης, την αγάπη για τη ζωή. Ο τρόπος παρουσίασης των γυναικών αυτών όμως μέσα από την τηλεόραση ήταν δηλωτικός διαφορετικών μηνυμάτων. Αποκομμένες από το γενικότερο ύφος του βραζιλιάνικου καρναβαλιού που τις τοποθετεί εν μέσω χιλιάδων άλλων παρελαυνόντων, μουσικών και χορευτών, ανδρών και γυναικών, μέσα σε μια πληθώρα χρωμάτων, στολών και αρμάτων και οργανωμένων σχολών Σάμπα, οι γυναίκες εδώ μετατρέπονταν σε ιδανικά θύματα εικονολαγνείας. Οι κάμερες των δελτίων ειδήσεων έμεναν προσκολλημένες σε ορισμένα σημεία του σώματος τους και οι αναφορές των σχολιαστών στις «χάρες» των γυναικών αυτών ενέτειναν περαιτέρω τον εστιασμό. Αυτός ο σωματικός κατακερματισμός που επέβαλε κατά κόρον η εικόνα στον τηλεθεατή σε συνδυασμό με τη μαγική δύναμη της εικόνας να αποτυπώνει τα ίχνη της στο υποσυνείδητο είναι επόμενο να συνδεθεί με την εικόνα της Γυ-

ναίκας ως «κομματιασμένου αντικειμένου», όντος που χάνει τον ανθρώπινο χαρακτήρα του και τελεί ως μέσο ψυχαγωγίας σεξουαλικού ενδιαφέροντος. Οι περαιτέρω συνέπειες τέτοιων εντυπώσεων παραπέμπουν στη δυσκολία του σημερινού Έλληνα να αποκτήσει μία «ολοκληρωμένη» άποψη για τη Γυναίκα και ως ερωτικό σύντροφο — και όχι ως σεξουαλικό αντικείμενο — αλλά και ως ίση προς τον άνδρα πολίτη, εργαζόμενη, συνάδελφο, γονιό.

Ο εστιασμός στο γυναικείο σώμα ως σεξουαλικό αντικείμενο συνεχίστηκε στο τριήμερο της Αποκριάς και σε άλλες εκπομπές που δεν κάλυπταν θέματα καρναβαλιού. Παρουσιαστής ρεπορτάζ για τη

Βραζιλία και του τρόπου ζωής εκεί ξόδεψε ένα μεγάλο μέρος του αφιερώματος σχολιάζοντας τα αποκαλυπτικά μαγιώ των γυναικών. Ταυτόχρονα οι κάμερες σάρωναν τις διαφορές παραλίες με ταχύ

ρυθμό σε συγκεκριμένα σημεία σε σώματα γυναικών που έκαναν ηλιοθεραπεία, περπατούσαν, ή έπαιζαν στην παραλία. Οι άντρες στις παραλίες αυτές πέρασαν απαρατήρητοι και ασχολίαστοι ως προς τα «σωματικά τους προσόντα». Η εικόνα, λοιπόν, περνούσε στον τηλεθεατή το μήνυμα ότι η Βραζιλία είναι μια ευχάριστη χώρα, γιατί μπορεί κανείς να κοιτάζει παντού και ελεύθερα, κομμάτια του γυναικείου σώματος και, κατ' επέκταση, να αντικειμενοποιεί τη Γυναίκα.

Συνεχίζοντας στο ίδιο κλίμα, δυο κανάλια της τηλεόρασης πρόβαλλαν στη βραδυνή ζώνη υψηλής τηλεθέασης της Κυριακής τις ταινίες: «Στριπτιζ» και «Ανήθικη Πρόταση». Στην πρώτη ταινία παρουσιάζονταν η δυσκολία μιας νέας μητέρας να ξαναβρεί το παιδί της που είχε απαγάγει ο διαζευγμένος σύζυγός της. Το επάγγελμά της ήταν στριπτιζέζ και ο σκηνοθέτης δεν έχανε ευκαιρία να δείχνει τη γυναίκα αυτή να γδύνεται σε πλήρες χορευτικό πρόγραμμα μπροστά στους «πελάτες» της. Στη δεύτερη ταινία — στην οποία, παρεμπιπτόντως, πρωταγωνιστούσε η ίδια Αμερικανίδα ηθοποιός — η ηρωίδα δελεάζεται από έναν πάμπλουτο επιχειρηματία να περάσει μια νύχτα μαζί του έναντι του ποσού του ενός εκατομμυρίου δολλαρίων. Η ταινία παρουσιάζει το σύζυγο της ηρωίδας να αποδέχεται τη συμφωνία και να ωθεί εμμέσως τη γυναίκα του να απαντήσει θετικά. Από τις τηλεοπτικές αυτές εικόνες είναι δυνατόν να πέρασαν τα εξής μηνύματα: «οι γυναίκες πουλούν το σεξ για χρήματα και εξυπηρετήσεις», «πέρα από τον οποιονδήποτε άλλο κοινωνικό

Της Μαργαρίτας Σχινά
Καθηγήτριας Ψυχολογίας
Πανεπιστημίου Ινδιαναπόλεως
(Παράρτημα Αθηνών)

ρόλο που μπορεί να κατέχει μια γυναίκα —π.χ. μητέρα, σύζυγος— δεν παύει να είναι, κατά βάση, σεξουαλικό αντικείμενο που ανταλλάσσεται με άλλα είδη ή υπηρεσίες», «μια γυναίκα έχει τόση αξία, όσο ακριβότερα μπορεί να αυτοδιατεθεί ως σεξουαλικό αντικείμενο».

Μέσα στο ίδιο τριήμερο προβλήθηκε επίσης εκπομπή που διοργάνωσε ανεπίσημα «καλλιστεία» για αλλοδαπές. Οι γυναίκες αυτές παρουσιάζονταν σε μια ειδικά στημένη εξέδρα με την κάμερα να αποτυπώνει τις λεπτομέρειες του σώματός τους. Η εκπομπή αυτή προβάλλεται σε μια περίοδο που τα δελτία ειδήσεων βρίθκονται σχολιασμών για τις εκατοντάδες γυναικών που, λόγω ανέχειας στις χώρες τους, αναγκάζονται να μεταναστεύουν και ωθούνται στην πορνεία από διάφορους επιτήδειους. Πολλά ρεπορτάζ έχουν αναφερθεί στις περιπτώσεις αλλοδαπών που παντρεύονται Έλληνες με σκοπό να ανταλλάξουν σεξουαλικές κι άλλες υπηρεσίες με μια νόμιμη άδεια παραμονής, περιπτώσεις που συχνά καταλήγουν στην απόσπαση μεγάλων χρηματικών ποσών —ή περιουσιών— από οργανωμένες συμμορίες. Όταν προβάλλονται αυτά τα ρεπορτάζ, η συνοδευτική εικόνα είναι πάντα γυναίκες που χορεύουν ημίγυμνες σε σκοτεινά μαγαζιά νύχτας. Στο υποσυνείδητο, λοιπόν, του τηλεθεατή είναι δυνατόν να περνούν τα εξής μηνύματα: «οι αλλοδαπές έρχονται στην Ελλάδα για να πουλήσουν την ομορφιά τους», «οι αλλοδαπές έρχονται για να γίνουν φτηνά σεξουαλικά αντικείμενα», «οι αλλοδαπές είναι σεξουαλικά αντικείμενα που περιμένουν κάποιους να τις εκμεταλλευτούν», «οι αλλοδαπές είναι αντικείμενα εκμετάλλευσης από την τηλεόραση και για όλους εμάς, άρα επιτρέπεται και σε μένα να τις εκμεταλλευτώ ή να τις αφήσω να τις εκμεταλλεύονται».

Μια τέτοια συλλογιστική στερεί την εικόνα των αλλοδαπών γυναικών από στοιχειώδη αξιοπρέπεια

και ταυτόχρονα επισκιάζει τις ανάγκες τους, αλλά και τις υποχρεώσεις του φιλοξενούμενου κράτους απέναντί τους.

Πέρα όμως από το θέμα των αλλοδαπών γυναικών που η έλλειψη νομικής και κοινωνικής κάλυψης τις κάνει πιο ευάλωτους στόχους, μπορεί κανείς να επισημάνει τις δυσκολίες στην αναφορά της «ολόκληρης και ολοκληρωμένης» εικόνας της γυναίκας ακόμα και στα ίδια τα ρεπορτάζ για την Ημέρα της Γυναίκας.

Ο «εορτασμός» της ημέρας παρουσιάστηκε από διάφορα κανάλια ως ξεφάντωμα γυναικών σε νυ-

χτερινά κέντρα με τον τηλεοπτικό φακό να εστιάζεται σε σημεία του σώματος των γυναικών που χόρευαν. Το μήνυμα, λοιπόν, που πέρασε μέσα από τέτοια ρεπορτάζ ήταν ίσως ότι την Ημέρα της Γυναίκας γιορτάζουμε το δικαίωμά μας να κοιτάμε (και να αντικειμενοποιούμε) το γυναικείο σώμα.

Ζούμε σε μια εποχή και μια κοινωνία που έχουμε καταφέρει να εκλέξουμε γυναίκες βουλευτές, υπουργούς, δημάρχους, υπερνομάρχες και υπεύθυνες του «Αθήνα 2004». Φαίνεται, όμως, ότι δεν έχουμε καταφέρει να αποσυνδέσουμε και να αποκόψουμε ακόμη την εικόνα της Γυναίκας από την εικόνα του σεξουαλικά ευχάριστου αντικειμένου. Η κοινωνία μας υποθάλπει την εικόνα της Γυναίκας-σεξουαλικού αντικειμένου

και την εικόνα του Άντρα-οπτικά αχόρταγου σεξουαλικού κυνηγού. Μέσα από αυτή την εικόνα είναι δύσκολο να καλλιεργηθεί η διάθεση για σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών που θα βασίζονται στον αμοιβαίο σεβασμό και την αρμονική συνύπαρξη ενηλίκων: είναι δύσκολο να καλλιεργούνται σχέσεις, να διατηρούνται γάμοι, να αποφεύγονται διαζύγια, αλλά και να σχεδιάζονται μελλοντικές κοινωνίες βασισμένες στις αρχές της ισότητας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας. ■

Τι ΔΕΝ άλλαξε μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001

Πολλά έχουν ειπωθεί και γραφεί για το τι άλλαξε στον κόσμο μετά τη βάρβαρη και ανθρωποκτόνα τρομοκρατική επίθεση εναντίον των ΗΠΑ στις 11 Σεπτεμβρίου 2001.

Οπωσδήποτε υπάρχει γενική συμφωνία ότι ο κόσμος δεν είναι ο ίδιος, με την έννοια ότι η ανασφάλεια, ο φόβος, η αβεβαιότητα και η αγωνία για το αύριο έχουν κλιμακωθεί επικίνδυνα. Και ακόμη ότι η ελπίδα και το όνειρο των λαών για την εδραίωση μιας παγκόσμιας ειρήνης, δικαιοσύνης, ισονομίας, ελευθερίας, ανάπτυξης και προόδου χωρίς αποκλεισμούς, μεταμορφώθηκαν σε εφιάλτες.

Επίσης, ότι οι ισχυροί διαχειριστές των παγκόσμιων υποθέσεων έχουν παγιδευτεί και αυτοπαγιδευτεί σε έναν φαύλο κύκλο «κυνηγιού μαγισσών» στο καινούργιο, τρομερά προσοδοφόρο πολεμικό αντιτρομοκρατικό «σπορ», στα πλαίσια της αμφιλεγόμενης παγκοσμιοποίησης. Ασφαλώς κι άλλα πράγματα άλλαξαν, όμως προς το χειρότερο.

Εκείνο πάντως που σίγουρα δεν άλλαξε είναι ότι δισεκατομμύρια άνθρωποι συνεχίζουν να αγουροξυπνάνε για το σκληρό και συνήθως πικρό και αβέβαιο μεροκάματο, συνθλιβόμενοι στα ανελέητα γρανάζια του κοινωνικού ανταγωνισμού και αποκλεισμού, εκατοντάδες εκατομμύρια άνθρωποι συνεχίζουν να «μισοζούν» κάτω από το όριο της φτώχειας, εκατοντάδες εκατομμύρια είναι άνεργοι, άστεγοι, χωρίς πρόσβαση σε πόσιμο νερό, αναλφάβητοι. Δεκάδες εκατομμύρια άνθρωποι αντιμετωπίζουν τον εφιάλτη της πείνας και εκατομμύρια πεθαίνουν κάθε χρόνο εξ αιτίας της, δίχως να έχουν ούτε ακόμη και τη δυνατότητα να δακρύσουν ή να ακουστεί το κλάμα τους, αφυδατωμένοι καθώς είναι.

Περίπου 25 εκατομμύρια άνθρωποι συνεχίζουν να είναι ξεριζωμένοι από τα σπίτια τους, πολλοί από αυτούς, ιδιαίτερα παιδιά, θύματα στυγνής εκμετάλλευσης, ακόμη και σεξουαλικής, από σκοτεινά, αδίστακτα κυκλώματα ανθρωποεμπορών.

Πέραν από τα τρομερά για την «πολιτισμένη» κοινωνία μας αυτά στοιχεία, υπάρχουν και τα θύματα, τα εκατοντάδες εκατομμύρια του κοινωνικού αποκλεισμού, της κοινωνικής αδικίας και του αμοραλισμού (ναρκωτικά, εγκλήματα, επιδημίες κ.ά.).

Για όλα αυτά τα εκατομμύρια ή δισεκατομμύρια ανθρώπων τίποτε ουσιαστικά δεν άλλαξε και συνεχίζουν να αγωνίζονται να επιβιώσουν στα σύγχρονα ανθρωπορυχεία της αδιαφορίας, αλαζονείας, αναληγσίας και εκμετάλλευσης, όπου το όραμα μιας κα-

λύτερης ζωής ματώνει καθημερινά και γίνεται σκοτεινό.

Η 11η Σεπτεμβρίου ή η οποιαδήποτε άλλη τέτοια μέρα δεν επηρεάζει ιδιαίτερα όλα τα παραπάνω μιλιούνια ανθρώπων. Απλά σφίγγει τον βρόγχο στον

λαιμό τους πιο δυνατά και αναδεικνύει την τραγική αυτή ανθρώπινη διάσταση πιο έντονα.

Ουσιαστικά η 11η Σεπτεμβρίου ή η οποιαδήποτε τέτοια ημέρα αφορά κύρια τη διεθνή υπέρταξη ή παρά-ταξη, η οποία, αν δεν συνεργεί, εκμεταλλεύεται τέτοιες τραγωδίες και επενδύει ποικιλοτρόπως σ' αυτές. Γιατί ο φόβος, η ανασφάλεια και η ανέχεια των πολλών, ο ανταγωνισμός, οι συγκρούσεις και η δυστυχία είναι απλά τα «ατού» τους στο φρικτό παιχνίδι της κερδοσκοπικής, αντικοινωνικής «πρό-κας» και του παρασιτισμού.

Τίποτε δεν έχει αλλάξει ουσιαστικά για τα δισεκατομμύρια αγρότες και εργάτες, ούτε για τους επιστήμονες, τους δημοσιογράφους, που αγωνίζονται να εξασφαλίσουν τρόπο να επιβιώσουν και να είναι ωφέλιμοι στην κοινωνία, ούτε για τους ποιητές και τους καλλιτέχνες που πασχίζουν με τις δημιουργίες τους να προσφέρουν ένα χαμόγελο στον κόσμο. Το μόνο, ίσως, που άλλαξε γι' αυτούς είναι η τραγική θεματολογία έμπνευσης.

Τίποτε δεν έχει αλλάξει για τα δισεκατομμύρια ανθρώπους που κάθε πρωί στοιβάζονται στα μαζικά μέσα μεταφοράς στις ανθρωποβόρες πόλεις, στα ράντζα και τους διαδρόμους σε νοσοκομεία, για τους συνταξιούχους που περιμένουν με αγωνία στην ουρά να εισπράξουν τον ιδρώτα δεκαετιών δουλειάς για να ζήσουν.

Τίποτε δεν άλλαξε για τους μετανάστες στις πολλές φορές αφιλόξενες χώρες, τα ορφανά, τα παιδιά των φαναριών, για τον πολύ κόσμο. Απλά, μαζί με τα άλλα προβλήματά τους θα αναλογίζονται αν έχουν αυτό το προνόμιο, ότι κάπου κοντά τους μπορεί να σκάσει κάποια άψυχη, «έξυπνη» ή άλλη ανθρωποκτόνα βόμβα και τα όνειρά τους να ματώσουν.

Και σίγουρα για κάποια εκατομμύρια ή χιλιάδες Αφγανών, Ιρακινών, Παλαιστινίων, Κούρδων, Αρμενίων, Κυπρίων κ.ά., που διεκδικούν στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα, η 11η Σεπτεμβρίου και κάθε τέτοια ημέρα θα σηματοδοτεί νέους αγώνες, που ίσως να είναι πιο σκληροί και επώδυνοι για τους ίδιους, αλλά κι άλλους.

Και οπωσδήποτε για να επιβιώσει το σημερινό πλανηταρχικό σύστημα εξουσίας, χρειάζεται πρώ-

τα και πάνω από όλα κατάλληλο έμψυχο δυναμικό, που τυφλά θα το υπηρετεί και θα το τροφοδοτεί συνεχώς με καινούργιες ιδέες (τεχνογνωσία) για την επιβίωση, διαιώνιση και ανάπτυξη του συστήματος.

Κι έτσι η κάθε 11η Σεπτεμβρίου θα σημαίνει αντιτρομοκρατικά-τρομοκρατικά μέτρα διεθνώς, όχι μόνον για τον έλεγχο οικονομικών και στρατηγικών πηγών και παραγόντων, αλλά συνάμα για τον εκφοβισμό, τον εκβιασμό, την εξαγορά, εκμετάλλευση και «ανάλωση» εγκεφάλων από «Μινώταυρους» και «Κίρκες» των σύγχρονων παρακμαζουσών κοινωνιών μας.

Γιατί τελικά η τρομοκρατία (όπως κι άλλοι κίνδυνοι) επινοείται για να εξυπηρετεί το διεθνές κατεστημένο που παρανοϊκά, αδίστακτα και αδιάκριτα θυσιάζει αθώους ανθρώπους στον βωμό του μεθοδικά και έντεχνα ανατροφοδοτούμενου εθνικιστικού ή θρησκευτικού φανατισμού, και δεν αντιμετωπίζεται με αντιτρομοκρατία, αλλά με τη θεραπεία των γενεσιουργών αιτίων της που είναι, κύρια, ο θρησκευτικός και εθνικιστικός φανατισμός, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η πείνα, η φτώχεια, ο ανταγωνισμός, οι συγκρούσεις, η ανεπάρκεια και διαφθορά των θεσμών, το καθημερινό ντοπάρισμα της κοινωνίας, ιδιαίτερα από τα ΜΜΕ με την υποκουλτούρα της βίας και του αμοραλισμού, που προκαλεί εθισμό και σε τρομοκρατικές ενέργειες. Γι' αυτό το είδος της «τρομοκρατίας», γιατί δεν γίνεται λόγος; Αυτή ανοίγει τις κοινωνικές «Κερκόπορτες».

Κι όταν ολόκληροι λαοί στερούνται των θεμελιω-

δών δικαιωμάτων τους και διεκδικούν μια θέση στον ήλιο και είναι αποφασισμένοι να θυσιάσουν και την ίδια τους τη ζωή, όπως συνέβη στους απελευθερωτικούς αγώνες των Αμερικανών, των Ελλήνων, των Σέρβων, των Ρουμάνων, των αποικιών κ.ά. και όπως συμβαίνει σήμερα στη Μέση Ανατολή, όπου ο παρανοϊκός φανατισμός ορισμένων ηγετών και του περίγυρού τους προκαλεί τρόμο και φρίκη, αλλά και αλλού, καμιά αντιτρομοκρατία δε μπορεί να πετύχει εκτός κι αν οι κρυπτοτρομοκράτες διαχειριστές των παγκοσμίων υποθέσεων προτίθενται να μετατρέψουν τον πλανήτη σε ένα απέραντο ανθρωποσφαγείο (που θα θυμίζει ρωμαϊκές αρένες), όπου τα κρεματόρια του Άουσβιτς και του Νταχάου – τηρουμένων των αναλογιών – θα χωριούν.

Κι όμως, ίσως εκπλαγούν, όταν εμφανιστούν στρατιές «νεομαρτύρων» για να αντιμετωπίσουν τους καινούργιους, θλιβρωτέρους και τραγικότερους σύγχρονους, παθολογικούς νέους Νέρωνες.

Όμως, για να τελειώσουμε με κάποια αχτίδα αισιοδοξίας κι αφού πλησιάζει η Ολυμπιάδα και μιλάμε για πολεμική εκεχειρία, γιατί να μην υπάρξει και εκεχειρία του ανταγωνισμού, ώστε να καλλιεργηθεί το ουσιαστικό στοιχείο της γνήσιας δημοκρατίας, όπως την είχαν σωστά εμπνευσθεί οι αρχαίοι μας πρόγονοι, **η ευγενής άμιλλα** και να δημιουργηθεί από τον ΟΗΕ Ταμείο ή Τράπεζα Αγάπης, όπου όλοι να καταθέτουν την αγάπη τους σε χρήματα για την αντιμετώπιση τουλάχιστον κάποιων αιτίων της σύγχρονης μαστίγας της τρομοκρατίας; ■

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΚΡΙΤΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΓΩΠΟΛΗ ΣΤΗΝ ΞΕΠΟΛΗ

Ένα ταξίδι του ήρωα, γεμάτο περιπετειώδεις γνωριμίες με νέα πρόσωπα και αποκαλύψεις: από τη μίζερη, εγωκεντρική πατρίδα του, την Εγώπολη, στην ελευθερία και τη χαρά της Ξεπόλης...

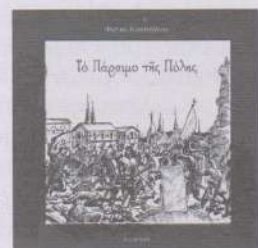

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΑΒΡΙΑΣ

Η ελληνική Κалаβρία ζει και ονειρεύεται ακόμη ελληνικά... μέσα από τα παραμύθια και τους θρύλους της! Μας το διακηρύσσουν οι δύο ελληνόφωνοι Κалаβροί που προλογίζουν, και τα ίδια τα παραμύθια με τις υπέροχες ζωγραφιές.

ΤΟ ΠΑΡΣΙΜΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Πλησιάζει η επέτειος της Αλώσεως: Το φλογερό κείμενο του Φ. Κόντογλου που προλογίζει ο π. Γ. Μεταλληνός και οι εξαιρετικές ζωγραφιές του Στ. Μπονάτσου προσφέρουν ένα θαυμάσιο δώρο μνήμης στον ευατό και στους φίλους μας.

ΣΤΑ ΙΧΝΗ ΤΗΣ ΣΠΑΣΜΕΝΗΣ ΣΑΡΙΑΣ

Ένα περιπετειώδες μυθιστόρημα όπου τα ίδια τα παιδιά συλλαμβάνουν τους αρχαιοκάπηλους... Μέσα από τη συναρπαστική περιπέτεια αναδεικνύεται τό ήθος της φιλίας, της τιμιότητας και της καλής συνεργασίας. Για παιδιά και μεγάλους.

• Εφέσου 24, 171 21 Ν. Σμύρνη, τηλ.: 210-9314 968, 9334 554, fax: 210-9311 436

• Στοά του Βιβλίου: Πεσμαζόγλου 5, 105 64 Αθήνα, τηλ.: 210-3247 678

• Τσιμισκή 5, 546 25 Θεσσαλονίκη, τηλ. και fax: 2310-540 610 • E-mail: info@akritas.net.gr

9ο ετήσιο μνημόσυνο του αγωνιστή της ελευθερίας ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Στις 16 Μαρτίου 2003 στον ιερό ναό Αποστόλου Ανδρέα, στη Λευκωσία, τελέστηκε το ετήσιο μνημόσυνο του αγωνιστή της ελευθερίας Θεοφίλου Γεωργιάδη, χοροστατούντος του Πανεπιστημίου Μητροπολίτη Κυρηνείας κ. Παύλου.

Το μνημόσυνο διοργανώθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Παγκυπρίου Συνδέσμου Εφέδρων Καταδρομέων και από την οικογένεια του Γεωργιάδη. Παρευρέθησαν: αρχηγοί κομμάτων, βουλευτές, δήμαρχοι, ο αρχηγός του ΓΕΦ κ. Νικολοδήμου, στρατιωτική ηγεσία, ο αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου, καθηγητές του Πανεπιστημίου Αθηνών, εκπρόσωποι ανωτέρων σχολών, ο διευθυντής του Παγκυπρίου Γυμνασίου Λευκωσίας από το οποίο ο Θεόφιλος αποφοίτησε, εκπρόσωποι σχολικών εφοριών καθώς επίσης συγγενείς, φίλοι και απλοί πολίτες.

Τον επιμνημόσυνο λόγο εξεφώνησε ο έντιμος υπουργός Άμυνας κ. Κυριάκος Μαυρονικόλας. Ο κ. υπουργός εξύμνησε τον αγώνα του Θεοφίλου και τόνισε την προσφορά του ως γνήσιου πατριώτη που θυσιάστηκε για να υπερασπίσει τη Δημοκρατία και την Ελευθερία της πατρίδας του.

Ακολούθησε τρισάγιο και κατάθεση στεφάνων στην προτομή στον χώρο θυσίας του ήρωα. Εκ μέρους του προέδρου της Δημοκρατίας κατέθεσε στεφάνι ο υπουργός Άμυνας κ. Μαυρονικόλας. Κατέθεσαν επίσης στεφάνι ο αρχηγός του ΓΕΦ κ. Νικοδήμου, ο Διοικητής των Καταδρομέων, ο Διοικητής της ΕΛΔΥΚ, ο Πρόεδρος του Παγκυπρίου Συνδέσμου Εφέδρων Καταδρομέων κ. Φεραίος, αρχηγοί κομμάτων, βουλευτές, ο δήμαρχος Αγλατζιάς κ. Πέτρου, ο αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου, φοιτητικές παρατάξεις κι άλλοι.

Δρομείς του Παγκυπρίου Συνδέσμου Εφέδρων Καταδρομέων μετέφεραν τη φλόγα από τα φυλακισμένα μνήματα στην προτομή του Θεοφίλου (όπως κάθε χρόνο).

Στις 20 Μαρτίου 2003 ημέρα της άνανδρης δολοφονίας του Γεωργιάδη διοργανώθηκε λαμπαδηφορία από την Ανεξάρτητη Φοιτητική Παράταξη ΕΠΑΛΞΗ στις 10.15 μ.μ. (συμβολική ώρα της δολοφονίας), στον χώρο θυσίας του Θεοφίλου.

Για τον αγώνα του Θεοφίλου μίλησε ο πρόεδρος της φοιτητικής παράταξης και φοιτητές απαγγείλαν ποιήματα από το βιβλίο «Ο αδελφός μου Θεόφιλος». Χαιρετισμό εξεφώνησε ο πατέρας του ήρωα Χαράλαμπος Γεωργιάδης.

Το Παγκύπριο Αντικατοχικό Κίνημα αφιέρωσε το Σαββατοκύριακο 22 και 23 Μαρτίου στη μνήμη του Θεοφίλου Γεωργιάδη (όπως κάθε

χρόνο). Το Σάββατο 22/3 τελέστηκε τρισάγιο στο Οδόφραγμα Λευκωσίας στο Λήδρα Πάλλας. Κύριοι ομιλητές ήταν ο πρόεδρος του Παγκυπρίου Αντικατοχικού Κινήματος κ. Άρης Χατζηπαναγιώτου, ο Χαράλαμπος Γεωργιάδης, πατέρας του Θεοφίλου και η κα Έλλη Σταύρου.

Η οικογένεια του Θεοφίλου Γεωργιάδη απευθύνει θερμές ευχαριστίες σε όλους όσους τίμησαν με την παρουσία τους τη μνήμη του ήρωα και εκφράζει την ευγνωμοσύνη και την εκτίμησή της στον Παγκύπριο Σύνδεσμο Εφέδρων Καταδρομέων για την τέλεια διοργάνωση και διεκπεραίωση του μνημοσύνου.

Επίσης, ευχαριστεί τους διοργανωτές των υπόλοιπων εκδηλώσεων, καθώς και τα ΜΜΕ για τις εκπομπές που αφιερώθηκαν στη μνήμη του Θεοφίλου.

Ανθή Γεωργιάδου

Ο Μητροπολίτης Κυρηνείας κ. Παύλος καταθέτει στεφάνι στην προτομή του ήρωα Θεοφίλου Γεωργιάδη

Η Κύπρος μετά τήν ένταξη

Του Θέμου Χ. Στοφορόπουλου
πρώην Πρέσβειος της Ελλάδος στην Κύπρο

Μέσα στους πανηγυρικούς αλαλαγμούς, ἄς προσπαθήσουμε νά ἐξετάσουμε ψύχραιμα πῶς θά ἐπηρεασθεῖ τό Κυπριακό ἀπό τήν εἰσδοχή τῆς Κύπρου στήν Εὐρωπαϊκή Ένωση.

Σέ τρεῖς κατηγορίες μποροῦν νά καταταγοῦν τά ἐπιχειρήματα τῆς ἐπίσημης προπαγάνδας, πού προσπαθεῖ νά μᾶς πείσει ὅτι ἔχουμε καταγάγει μέγιστη διπλωματική ἐπιτυχία.

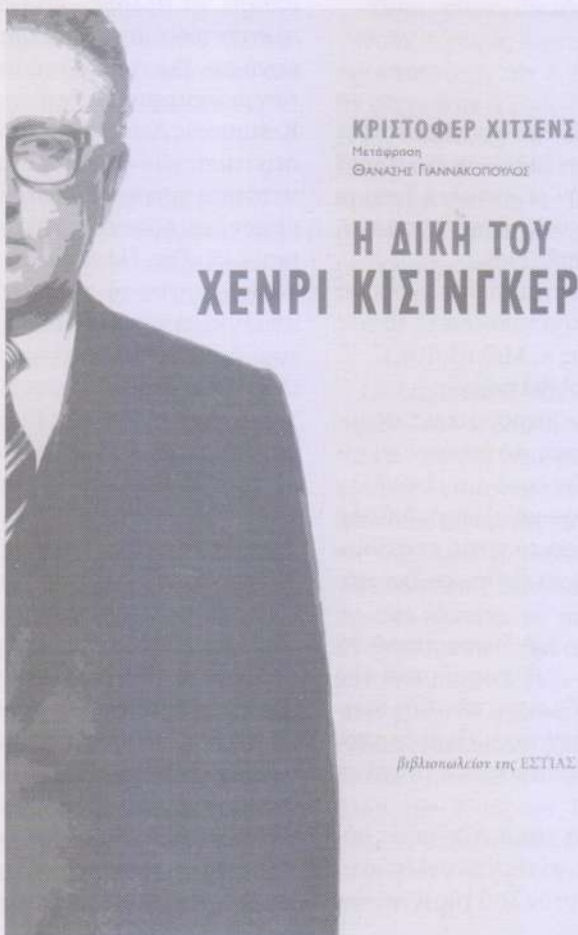
—1—

Υπάρχουν, πρώτον, οἱ ἰσχυρισμοί περί τῆς ἄμεσης θετικής σημασίας ὧσων ἀποφασίσθηκαν στήν Ἀθήνα τήν Τετάρτη 16/4/03.

Λέγεται ὅτι κατορθώσαμε αὐτό πού ὑποτίθεται ὅτι ἐπιδιώκαμε, δηλαδή νά προηγηθεῖ ἡ ένταξη τῆς λύσης, «ένταξη καθαρή, χωρίς ὅρους καί ἀστερισμούς». Δέν εἶναι ἀλήθεια. Ἡ «οὐρά τοῦ Ἑλσίνκι» (ὅτι τήν ὥρα τῆς ἀλήθειας οἱ ἐταῖροι μας θά ἐλάμβαναν ὑπ' ὄψη ὅλα τά δεδομένα) χρησιμοποιήθηκε ὡς μέσο πίεσης ἐπὶ τῶν κυβερνήσεων Κληρίδη καί Σημίτη (ἡ ὡς ἄλλοι αὐτῶν) γιά νά δεχθοῦν παρασκηνιακά, πρὶν ἀπὸ τήν Κοπεγχάγη, τήν οὐσία τοῦ Σχεδίου Ἀνάν (τό σχέδιο αὐτό συνέταξε ὁ Βρετανός λόρδος Χάνι. Ἐφ' ἑξῆς: «τό Σχέδιο»). Ἡ κυπριακή συμμετοχή στήν Ε.Ε. βαρύνεται μέ τήν ὀλέθρια προσημείωση, πού ἀποτελεῖ τό Σχέδιο, τοῦ ὁποῦ δέν εἶναι ἀνάγκη νά τονισθεῖ ὁ διχοτομικός, ὁατιστικός, ἀντιδημοκρατικός, νομιμοποιητικός τοῦ ἐποικισμοῦ, μὴ λειτουργικός καί νεοαποικιοκρατικός χαρακτήρας, πού ἐξυπηρετεῖ γενικώτερους ἱμπεριαλιστικούς σκοπούς. Τό Σχέδιο ἀπορρίπτει ἡ τουρκική παράταξη (Ντενκτάς καί σύμμαχοί

του στήν Ἀγκυρα), πού προτιμᾷ νά παραταθεῖ, στό ὁρατό μέλλον, τό Status quo στήν Κύπρο. Τό Σχέδιο δέχεται ἡ τουρκική παράταξη, πού ἐπιδιώκει, ὅπως ἔχει γράψει ὁ δημοσιογράφος Μπιράντ, νά ἐπεκτείνει ἀπό τώρα ἡ Τουρκία τόν ἔλεγχό της στίς κυπριακές περιοχές, πού δέν κατέλαβε ὁ «Ἀττίλας». Οἱ δύο αὐτές προοπτικές (διχοτόμηση ἢ Σχέδιο) εἶναι ἐξ ἴσου καταστρεπτικές γιά τόν Ἑλληνισμό.

Καί καθ' ὅσον ἀφορᾷ στό Σχέδιο, τό τίμημα, πού κάκιστα κατεβλήθη γιά τήν ένταξη, αὐτό θά παρακολουθεῖ ἐφ' ἑξῆς τό Κυπριακό, ὅπως προκύπτει καί ἀπὸ τήν ἀπόφαση 1475, πού ἔλαβε πρὸ ἡμερῶν τό Συμβούλιο Ἀσφαλείας τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. Σέ αὐτή, τό Συμβούλιο ἐξέφρασε τή λύπη του πού δέν κατέστη δυνατόν νά γίνει ἀποδεκτό τό Σχέδιο, μέ ταυτόχρονα δημοψηφίσματα πρὶν ἀπὸ τίς 16 Ἀπριλίου (ἡμέρα τῆς ένταξης). Μέ τήν ἴδια δέ ἀπόφαση, τό Συμβούλιο Ἀσφαλείας «παρέσχε τήν πλήρη του ὑποστήριξη στό Σχέδιο ὡς μοναδική βάση γιά περαιτέρω διαπραγματεύσεις καί κάλεσε ὅλους τοὺς ἐνδιαφερομένους νά διαπραγματευθοῦν μέσα στό πλαίσιο τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Γενικοῦ Γραμματέα, χρησιμοποιώντας τό Σχέδιο γιά νά πετύχουν διακανονισμό ὧσων τῶν

πτυχών του Κυπριακού».

Αναλθές είναι, έξ άλλου, τό λεγόμενο πώς ή ένταξη ένίσχυσε τή διεθνή υπόσταση τής κυπριακής κυβέρνησης καί τής Κυπριακής Δημοκρατίας. Είναι ακριβώς αυτή ή υπόσταση πού αποδυναμώθηκε μέ τήν ελληνική αποδοχή του Σχεδίου, λόγω τής διχοτομικής του φύσης.

Σύμφωνα μέ έναν τρίτο ισχυρισμό, ή κυπριακή κυβέρνηση βρίσκεται τώρα σέ πλεονεκτική θέση, διότι θά μπορεί νά επηρεάζει, μέ τήν ψήφο της, τίς αποφάσεις τής Ευρωπαϊκής Ένωσης γενικά καί αυτές γιά τήν Κύπρο καί τήν Τουρκία ειδικότερα. Πρόκειται γιά ανύπαρκτη ευχέρεια σέ δυσμενές γιά εμάς πλαίσιο, όπως δείχνουν καί τά αποτελέσματα τών προσπαθειών μας νά «λύσουμε» τό Κυπριακό καί νά «διευθετήσουμε» τά έλλαδοτομικά μέσω Ε.Ε.

Ένα τέταρτο επιχείρημα, όσων πιστεύουν στήν άμεση αξία τής ένταξης, είναι ότι αναβαθμίστηκε ήδη ή ασφάλεια του Κυπριακού Έλληνισμού, έστω καί αν δέν υπάρχει (άκόμα;) αξιόλογη οργανωμένη ευρωπαϊκή άμυνα. Είναι οί ίδιοι πού πιστεύουν ότι έχει ένισχυθεί ή ασφάλεια τής Ελλάδος λόγω συμμετοχής της στήν Ε.Ε. Δέν νομίζω πώς τή γνώμη αυτή συμεριζεται τό Γ.Ε.ΕΘ.Α.

—2—

Σέ μία δεύτερη κατηγορία «προσόντων» τής ένταξης άνήκει ή δυνατότητα, πού βλέπουν άλλοι, νά βελτιωθεί τώρα τό Σχέδιο «σύμφωνα μέ τήν ευρωπαϊκή έννομη τάξη καί τό ευρωπαϊκό κεκτημένο» ή καί νά αντικατασταθεί τό Σχέδιο από άλλο, «ευρωπαϊκό».

Όμως, τό Σχέδιο είναι συντεταγμένο έτσι ώστε νά επιδέχεται μόνον έπαισιώδεις τροποποιήσεις (όπως είχε πρώτος επισημάνει ο πρέσβης κ. Μολυβιάτης).

Σέ τί έξ άλλου θά άφορούσαν οί βελτιώσεις;

Μερικοί θά ήθελαν νά δοθούν περισσότερες άρμοδιότητες στό «κοινό κράτος». Όμως, τό δίλημμα μεταξύ ισχυρών καί ασθενών κεντρικών οργάνων είναι άλυτο. Στήν πρώτη περίπτωση, ή τουρκική πλευρά, δηλαδή ή Άγκυρα, θά έλέγχει περισσότερο τό νότιο κρατίδιο. Στή δεύτερη περίπτωση, θά υπάρχει βαθύτερη διχοτόμηση.

Ούτε θά μπορούσαν νά γίνουν πιό δημοκρατικά τά όργανα του «κοινού κράτους». Η παραβίαση τής αρχής ισότητας τών πολιτών, ή έξίσωση τών δύο κρατιδίων, οί άλλοδαποί δικαστές-κυρίαρχοι είναι άναπόφευκτες συνέπειες τής αντιδημοκρατικότητας του όλου συστήματος Χάνι.

Τό ίδιο ισχύει γιά τίς άπίστευτα περιπλεγμένες δομές του Σχεδίου. Συνιστούν καί αυτές αποτελέσματα τής προσπάθειας νά επιβληθούν, στόν λαό τής Κύπρου,

τεχνητά πλαίσια σύμφωνα, όχι μέ τίς ανάγκες του αλλά μέ τίς επιδιώξεις τών Άγγλων καί τών Τούρκων ιμπεριαλιστών. Όπως είχε γίνει καί μέ τίς συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου.

Είναι αλήθεια ότι θεμελιώδεις διατάξεις στή Συνθήκη τής Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπουν τήν έλευθερία εγκατάστασης. Άν, όμως, γίνει (όπως, βέβαια, πρέπει) σεβαστή ή αρχή αυτή στήν Κύπρο, δέν θά μπορεί νά εφαρμοσθεί όχι μόνον τό Σχέδιο αλλά καμιά μορφή συνομοσπονδίας ή καί όμοσπονδίας. Έκτός καί αν φαντασθεί κανείς ένα σχήμα μέ δύο κρατίδια, πού νά έχουν καί τά δύο ελληνική πλειοψηφία πληθυσμού, μέ τό βόρειο νά διοικείται μονίμως από Τούρκους, μέ σημαντικώτατο ποσοστό πολιτών νά ψηφίζουν σέ άλλο

κρατίδιο από εκείνο στό όποιο κατοικούν... Η παράνοια δέν έχει όρια. (Παράδειγμα, ή πρόνοια του Σχεδίου περί περιορισμένης επιστροφής Έλλήνων προσφύγων στό βόρειο κρατίδιο βάσει ποσοτώσεων, ή εφαρμογή τών όποιων θά έξαρτηθεί καί από τή μελλοντική γεννητικότητα έποίκων καί Τουρκοκυ-

πρίων!).

Υπάρχουν καί αυτοί πού πιστεύουν ότι τό Σχέδιο μπορεί νά αλλάξει, έτσι ώστε νά απαλλαγεί από τό πλέγμα τών άμεσα ξενοκρατικών του στοιχείων: παρουσία τών βρετανικών βάσεων, τών μεγάλων αλλά καί τών μικρότερων (οί δεύτερες είναι μέσα στό έδαφος τής Κυπριακής Δημοκρατίας), διατήρηση τών βρετανικών στρατιωτικών «διευκολύνσεων» (πεδία άσκήσεων, δυνατότητα χρησιμοποίησης καί άλλων άεροδρομίων, λιμένων καί οδών τής Κύπρου), τουρκικά στρατεύματα (καί ισάριθμα ελληνικά, πού θά είναι τό πρόσχημα γιά νά υπάρχουν τά τουρκικά καί πού θά τελούν υπό ουσιαστική τουρκική όμηση), «έγγυήσεις», μέ έπεμβατικά δικαιώματα Τουρκίας, Βρετανίας καί Ελλάδος (τής Ελλάδος ως πρόσχημα γιά νά υπάρχουν εκείνα τής Τουρκίας καί τής Βρετανίας), αναβίωση καί τής διάταξης πού επικαλέστηκε ή Τουρκία γιά νά βομβαρδίσει τή μεγαλόνησο τό 1964 καί νά εισβάλει σέ αυτή τό 1974. Όλα αυτά βασίζονται στίς συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου, πού είχαν επιβάλει οί Άγγλοι καί οί Τούρκοι ιμπεριαλιστές.

Στηρίζεται σέ ψευδαισθήσεις γιά τήν Ευρωπαϊκή Ένωση ή έλπίδα ότι, μετά τήν ένταξη τής Κύπρου, οί έταίροι μας θά κινηθούν υπέρ τής άπελευθέρωσης τών Κυπρίων από αυτά τά δεσμά ύποτέλειας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε από τό μεγάλο κεφάλαιο καί γιά τό μεγάλο κεφάλαιο, είναι ένα ιμπεριαλιστικό μόρφωμα, πού έχει στενές σχέσεις μέ τό ΝΑΤΟ καί τίς ΗΠΑ. Η ένταξη τής Κύπρου όφείλεται στήν έπιθυμία νά παγωθεί ή χρησιμοποίησή της από τή Δύση ως οικονομικό καί στρατιωτικό έφαλτήριο στήν Άνατολική

**Η Ευρωπαϊκή Ένωση
δημιουργήθηκε από τό μεγάλο
κεφάλαιο καί γιά τό μεγάλο
κεφάλαιο, είναι ένα ιμπεριαλιστικό
μόρφωμα, πού έχει στενές σχέσεις
μέ τό ΝΑΤΟ καί τίς ΗΠΑ.**

Η στιγμή της υπογραφής της ένταξης της Κύπρου από Παπαδόπουλο-Ιακώβου

Μεσόγειο και στην ευρύτερη περιοχή μας. Και ό διχοτομικός-ρατσιστικός-αντιδημοκρατικός-μη λειτουργικός χαρακτήρας του Σχεδίου (και των άλλων παρομοίων) υπάρχει ακριβώς για να εξυπηρετούνται αυτοί οι ιμπεριαλιστικοί σκοποί.

Θά συναντούσε, συνεπώς, ανυπέρβλητα εμπόδια η ελληνική κυβέρνηση αν προσπαθούσε να αφαιρέσει από τό Σχέδιο τά ανωτέρω. Τό επιδιώκει; Όλα δείχνουν ότι έχει δεχθεί τό Σχέδιο, όπως είναι. Και ότι αυτό απέτρεψε την προϋπόθεση για να γίνει δεκτή η Κυπριακή Δημοκρατία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Όσα σημειώσαμε δείχνουν και γιατί, υπό τίς παρούσες συνθήκες, δέν μπορεί να υπάρξει στή θέση του τερατώδους Σχεδίου, άλλο σχέδιο, «ευρωπαϊκό».

-3-

Τρίτη κατηγορία επιχειρημάτων αναφέρεται στην άποψη ότι τό «μοντέλο Χάνι» θά βελτιωθεί, διότι θά εφαρμοσθεί στό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η συμμετοχή της «Κύπρου» (του Σχεδίου) στην Ε.Ε., λένε όσοι υίοθετούν την όπτική αυτή, θά ενεργήσει ένωτικά, διότι η Ε.Ε. μόνον ένα κυπριακό κράτος μπορεί να έχει ως μέλος. Όμως, σύμφωνα με τό Σχέδιο, ουσιαστικά μέλη της Ε.Ε. θά είναι τά δύο κρατίδια, πού μόνον τυπικά θά εμφανίζονται με ένιαία εκπροσώπηση.

Κακώς, επίσης, προβλέπεται πώς με την «Κύπρο» στην Ε.Ε. θά αποκατασταθεί, σταδιακά, η έλευθερία έγκατάστασης. Αντίθετα, οι περιορισμοί του Σχεδίου θά ένσωματωθούν στην «ευρωπαϊκή έννομη τάξη» και, με τόν τρόπο αυτό, θά νομιμοποιηθούν και θά μονιμοποιηθούν. (Υπάρχουν προηγούμενα, όπως εκείνο των φινλανδικών νήσων Άαλαντ).

Οί κυβερνητικοί προπαγανδιστές διατείνονται, περαιτέρω, ότι έπειδή η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους επί μέρους τομείς της οικονομίας διαμορφώνεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και είναι ύποχρεωτική για τά κράτη-μέλη, θά υπάρξει ένοποίηση στην Κύπρο,

ως πρός τούς τομείς αυτούς και, συγχρόνως, θά περιορισθεί ό κίνδυνος ένδοκυπριακών διαφωνιών και έντάσεων. Σωστότερη είναι η εκτίμηση ότι δέν θά υπάρξει τέτοια ένοποίηση μεγαλύτερη από την αντίστοιχη μεταξύ δύο κρατών-μελών της Ε.Ε. Και ότι θά μπορεί η Άγκυρα να δημιουργεί τριβές και άδιέξοδα στην Κύπρο, ενώ ό όποιος δυνάμει σταθεροποιητικός ρόλος της Ε.Ε. θά προσκροτεί στους έξωφρενικούς κρατικούς μηχανισμούς του Σχεδίου, πού δέν θά μπορούν να μεταβληθούν.

Όσοι, τέλος, όνειρεύονται πώς κάποτε θά δημιουργηθούν σοβαρές ευρωπαϊκές ένοπλες δυνάμεις, πού θά προστατεύουν την Κύπρο, ως σκεφθούν ότι, ακόμα και αν μέχρι τότε η Τουρκία δέν έχει γίνει πλήρες μέλος της Ε.Ε., άσφαλώς θά είναι στενά συνδεδεμένη με αυτή, ιδίως στόν τομέα της άμυνας. Είναι διδακτικά τά προηγούμενα της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης και, τώρα, της ευρωπαϊκής δύναμης ταχείας ανάπτυξης («ευρώστρατο»).

-4-

Οί δεσμεύσεις πού φαίνεται καθαρά ότι έχουν αναληφθεί και η βούληση της κυβέρνησης του κ. Σημίτη (άλλά και της αξιωματικής αντιπολίτευσης) δέν επιτρέπουν να ακολουθηθεί η μόνη όρθή όδός, πού θά ήταν και σύμφωνη με τόν ευρωπαϊκό πολιτισμό, εκείνη της επανατοποθέτησης του ένθνικού μας θέματος. Της δήλωσης, δηλαδή, μονομερώς από την έλληνοκυπριακή πλευρά, με την ύποστήριξη της Ελλάδος, ότι αναστέλλει τη συμμετοχή της στη διαδικασία των λεγόμενων διακοινοτικών συνομιλιών, μέχρις ότου: (α) φύγουν όλοι οι έποικοι, (β) ανακληθεί τό ψευδοκράτος, (γ) άποχωρήσουν όλα τά κατοχικά στρατεύματα, (δ) αποκατασταθεί η άσκηση των θεμελιωδών έλευθεριών όλων των Κυπρίων, ιδίως της έλευθερίας έγκατάστασης, (ε) διακριβωθεί η τύχη των άγνοουμένων, (στ) καταργηθούν οι βρετανικές βάσεις και «διευκολύνσεις» στην Κύπρο.

Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ο τουρισμός

Στις 13 Δεκεμβρίου του περασμένου χρόνου στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Κοπεγχάγη αποφασίστηκε η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση μαζί με άλλες εννέα χώρες.

Της απόφασης αυτής προηγήθηκε μια επίμονη, μακροχρόνια, προσπάθεια εναρμόνισης της νομοθεσίας της Κύπρου με το λεγόμενο ευρωπαϊκό κεκτημένο και μια σειρά επίπονων διαπραγματεύσεων. Το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο, το οποίο δεν είναι στατικό και συνεχώς εξελίσσεται, αποτελείται από τις συνθήκες, νομοθεσίες, τη νομολογία του δικαστηρίου, δηλώσεις, ψηφίσματα, οδηγίες κ.λπ. της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα με επίσημες δηλώσεις, η Κύπρος είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του ανταγωνισμού στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης όχι μόνο από πλευράς νομοθεσίας αλλά και από πλευράς μηχανισμών και δομών αποτελεσματικής εφαρμογής του Κοινοτικού Κεκτημένου. Οι οικονομικοί δείκτες είναι ευνοϊκοί και στα πλαίσια των κριτηρίων του Μάαστριχτ.

Τα οφέλη για την Κύπρο δεν θα είναι μόνο πολιτικά, αν και η πολιτική ασφάλεια θα επηρεάσει θετικά την επιχειρηματική και επενδυτική δραστηριότητα.

Τα οφέλη θα είναι επίσης κοινωνικά-οικονομικά:

- Ευκολότερη πρόσβαση στην ενιαία αγορά των 450 εκ., τα οποία σύντομα θα γίνουν 600 εκ.
- Εμπέδωση της μακροοικονομικής σταθερότητας, χαμηλός πληθωρισμός και ελεγχόμενο δημοσιονομικό έλλειμμα.
- Ελευθεροποίηση του τραπεζικού συστήματος.
- Καλύτερες υπηρεσίες προς τον πολίτη σε χαμηλότερες τιμές.
- Προσέλκυση ξένων επενδυτών είτε από την Ευρωπαϊκή Ένωση είτε από άλλες χώρες που ενδιαφέρονται για πρόσβαση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Πρόσβαση στα διαρθρωτικά ταμεία. Το Εθνικό Σχέδιο Ανάπτυξης 2004-2006, που επεξεργάζεται τώρα η Κυβέρνηση, έχει στόχο την καλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων αυτών.

Η ενιαία νομισματική πολιτική θα συμβάλει στη σταθερότητα των τιμών, γεγονός που θα ωφελήσει τις επιχειρήσεις, τους καταναλωτές, τους ταξιδιώτες κ.ά.

Με την υιοθέτηση του ευρώ δυο χρόνια μετά την ένταξη (1.5.2006) θα προκύψουν επίσης οφέλη από την εξάλειψη των συναλλαγματικών διαφορών, τη μείωση των επιτοκίων και την ύπαρξη ενιαίου νομί-

σματος. Ιδιαίτερα για τον τουρισμό, η ύπαρξη ενιαίου νομίσματος θα είναι βοηθητική, αφού οι τουρίστες από χώρες της Ευρωζώνης δεν θα υπόκεινται στην ταλαιπωρία και στα έξοδα αγοράς και πώλησης συναλλάγματος.

Η ευελιξία και η ανταγωνιστικότητα της κυπριακής οικονομίας, που επιβάλλονται ανεξάρτητα από την ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή

κή Ένωση, από την παγκοσμιοποίηση των οικονομιών και την ελευθεροποίηση σε πολλούς τομείς, θα βοηθήσει στην ομαλή ενσωμάτωσή της στην ευρωπαϊκή οικονομία.

Τουρισμός

Επειδή ο τουρισμός είναι σημαντικός για την ευρωπαϊκή οικονομία — η συνεισφορά του στο ΑΕΠ υπολογίζεται στο 5% — ένα θέμα που συζητήθηκε εκτενώς στη δεκαετία του '90, ήταν το θέμα της ευρωπαϊκής πολιτικής στον τουρισμό. Στο θέμα αυτό οι απόψεις διίσταντο. Κάποιες χώρες ήθελαν να υπάρξει ενιαία ευρωπαϊκή πολιτική και άλλες ήθελαν να διατηρηθεί η εθνική πολιτική κάθε χώρας. Σαν αποτέλεσμα ουδέποτε υπήρξε ευρωπαϊκή πολιτική στον τουρισμό.

Υπάρχουν όμως ευρωπαϊκές πολιτικές σε διάφορους τομείς, που επηρεάζουν τον τουριστικό τομέα:

- Πολιτική μεταφορών: Η ελευθεροποίηση των αερομεταφορών και ειδικά η δημιουργία των αεροπορικών εταιρειών χαμηλού κόστους έχει επηρεάσει θετικά τα ταξίδια.
- Πολιτική τεχνολογικής καινοτομίας και επαγγελματικής κατάρτισης.
- Πολιτική προστασίας της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος.
- Πολιτική προστασίας του καταναλωτή.

Οι φωνές για μέσα και τρόπους εφαρμογής του Κοινοτικού Κεκτημένου και των πολιτικών στον τουριστικό τομέα δεν έχουν σιγήσει, ζητώντας επιτακτικά πρακτικά μέτρα, ώστε ο τουρισμός να αποκτήσει φωνή σε πολιτικό επίπεδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εγείρεται, επίσης, η απαίτηση ρύθμισης διαφόρων θεμάτων που αφορούν στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η Ευρώπη είναι ο υπ' αριθμόν ένα τουριστικός προορισμός στον κόσμο με 400 εκ. αφίξεις το 2001 και προβλεπόμενες αφίξεις το 2010 στα 527 εκ. και το 2020 στα 717 εκ. Τόσο ο ρυθμός αύξησης όσο

Του Γιάννη Ιωαννίδη
Γενικού Διευθυντή Κυπριακού
Οργανισμού Τουρισμού

και το μερίδιο της Ευρώπης θα μειωθούν. Ο ρυθμός αύξησης στα 3% ετησίως για την περίοδο 1995-2020, και το μερίδιο της Ευρώπης στο 46% το 2020 από 60% το 1995.

Εν τούτοις, η ευρωπαϊκή τουριστική βιομηχανία δημιουργεί 100.000 νέες θέσεις εργασίας κάθε χρόνο. Συνολικά, ο τουρισμός εργοδοτεί 8 εκ. άτομα άμεσα και 20 εκ. έμμεσα.

Αυτή είναι μια μεγάλη συνεισφορά του τουριστικού τομέα στους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμβάλλοντας επίσης στην κοινωνική και οικονομική συνοχή, στην ποιότητα ζωής και στην αειφόρα ανάπτυξη.

Ο τουρισμός στην Κύπρο και η Ευρωπαϊκή Ένωση

Είναι γνωστή η σημασία του τουρισμού στην οικονομία της Κύπρου σήμερα, όμως πιο σημαντική είναι η συμβολή του στην ανάπτυξη του τόπου από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας μέχρι σήμερα.

Ο τουρισμός πέρασε από συμπληγάδες, όπως ήταν η καταστροφική εισβολή του 1974 και ο πόλεμος στον Κόλπο το 1991. Σήμερα περνούμε πάλι δύσκολες εποχές ύστερα από τα τρομοκρατικά κτυπήματα που κορυφώθηκαν στις 11 Σεπτεμβρίου 2001, την οικονομική ύφεση που ακολούθησε και τη σημερινή αβεβαιότητα εν όψει του πολέμου στο Ιράκ.

Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι από μόνη της ένα ισχυρό διαφημιστικό εργαλείο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, που παράγει ήδη το 87% του τουριστικού μας ρεύματος, θα είναι η μεγάλη οικογένεια στην οποία θα ανήκει πια και η Κύπρος.

Η ελευθεροποίηση των αερομεταφορών είναι δυνατό να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες, παρ' όλων ό-τι το θέμα αυτό παραμένει υπό την αίρεση της επικερδότητας αεροπορικών εταιρειών.

Όμως, η ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνεπάγεται και ορισμένες υποχρεώσεις, όπως π.χ. η εναρμόνιση των φορολογιών, τελών κ.λπ. που πιθανό να δημιουργήσουν πιέσεις στο ήδη υψηλό λειτουργικό μας κόστος και για τις οποίες η τουριστική βιομηχανία πρέπει να προετοιμαστεί με προγράμματα αύξησης της παραγωγικότητας και εισαγωγή καινοτομιών.

Το μακρόπνοο στρατηγικό σχέδιο για τον τουρισμό, που επεξεργάστηκε ο ΚΟΤ σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και εγκρίθηκε από την κυβέρνηση τον Ιανουάριο 2001, έχει στόχο την αειφορία μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της Κύπρου. Η ανταγωνιστικότητα θα ενισχυθεί, κυρίως, με παρεμβάσεις στην ποιότητα και στην παραγωγικότητα και με εισαγωγή καινοτομιών και την ορθή αξιοποίηση των δυο κύριων πλεονεκτημάτων της

Ο Ναυτικός Όμιλος Αμμοχώστου

Κύπρου: του μακραίωνα πολιτισμού της και της ποικιλίας της φύσης σ' ένα μικρό σχετικά γεωγραφικό χώρο.

Ο εσωτερικός τουρισμός είναι πολύ σημαντικός στις πλείστες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με κάποια επέκταση της έννοιας, θα μπορούσε ο τουρισμός μεταξύ των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να χαρακτηριστεί και ως εσωτερικός, αφού τα σύνορα έχουν καταργηθεί. Ο τουρισμός από Ευρωπαίους μέσα στην Ευρώπη είναι πολύ σημαντικός, αποτελεί το 86% περίπου του συνολικού τουρισμού στην Ευρώπη και υπολογίζεται σε 350 εκ. περίπου.

Στην Κύπρο, λόγω του μικρού μεγέθους της χώρας μας, ο εσωτερικός τουρισμός είναι σημαντικός όχι όμως από την άποψη των διανυκτερεύσεων, που αποτελεί μόνο το 4% του συνόλου, αλλά από την άποψη της διακίνησης εντός της χώρας, για σκοπούς αναψυχής.

★ ★ ★

Σ.Σ. Η «ΕΜΟΠΙΑ» επιθυμεί να υπενθυμίσει, εν είδει υποσημείωσης, τη σημαντικότητα του τουρισμού για την κυπριακή οικονομία, όπως κατ' αναλογία συμβαίνει και στη μητροπολιτική Ελλάδα, δίχως όμως να παραγνωρίζονται και οι κίνδυνοι που εγκυμονούνται. Η μονοδιάστατη ανάπτυξη, που τείνει να καταστήσει τον τουρισμό «μονοκαλλιέργεια», όταν άλλοι ζωτικοί τομείς (αγροτική και βιομηχανική παραγωγή) συρρικνώνονται επικίνδυνα, μπορεί να λειτουργήσει αρνητικά σε μια επερχόμενη κρίση, με δεδομένο ότι ο τουρισμός είναι μια ιδιαίτερα «ευπαθής» βιομηχανία απέναντι σε ένα διεθνές περιβάλλον συνεχών εντάσεων.

Επιτάσσεται ορθολογική και εξισορροπημένη τουριστική διαχείριση και προβάλλει η αναγκαιότητα να παραμείνει η τουριστική βιομηχανία σε Ελλάδα και Κύπρο, σε ελλληνικά χέρια, αποκρούοντας την πολιορκία των πολυεθνικών κολοσσών του χώρου. Η μετατροπή σε χώρες παροχής υπηρεσιών, σε συνάρτηση με την αποτελμάτωση της αγροτικής και βιομηχανικής παραγωγής καθιστούν την αναγκαιότητα αυτή ακόμα σπουδαιότερη.

Η παράσιτος οικονομία και η εθνική εξάρτηση

Ετυμολογικώς, παράσιτος σημαίνει αυτόν που τρώει στο τραπέζι άλλου και προσπαθεί ν' ανταποδώσει την ευεργεσία, με κολακείες και υπερβολικούς επαίνους (βλ. λεξικό Μπαμπινιώτη, σελ. 1.336).

Η νεοελληνική κοινωνία έχει διαψεύσει τον ορισμόν αυτόν. Όχι τόσον διότι έπαυσε να είναι παράσιτος — αντιθέτως άνω των 3 εκατομμυρίων πολιτών σιτίζονται, εμμέσως ή άμέσως από το δημόσιον — όσον επειδή υβρίζει (κατά πλειοψηφία) τους περιστασιακούς ευεργέτας της.

Τμήμα του νεοελληνικού παρασιτισμού, βεβαίως, δεν υπήρξεν ο εκσυγχρονισμός της χώρας αλλά μάλλον η απώλεια, ευθέως ή εμμέσως, της εθνικής ανεξαρτησίας.

Η ιστορία όμως της... εθνικής εξαρτήσεως δεν είναι νέα...

Μετά την ναυμαχία του Ναυαρίνου⁽¹⁾, που εξαρχηγήσθη υπό των «Τάιμς» του Λονδίνου ως «ατυχές γεγονός» (δια την επισυμβάσα καταστροφή του Τουρκοαιγυπτιακού στόλου), η περιορισμένη ανεξαρτησία, που εδόθη στο νεοσυσταθέν ελληνικό κράτος, με την συμφωνία του Λονδίνου (1829) αντανεκλάσθη στην οικονομική και πολιτική εξάρτησή του, από τα τότε διεθνή χρηματιστηριακά κέντρα και τα ανακτοβούλια της Ευρώπης (Λονδίνου, Βερολίνου, Μόσχας, Παρισίων).

Η δολοφονία του πρώτου κυβερνήτου της Ελλάδος Ιωάννου Καποδίστρια, εμπόδισε την προοδευτική ανάκτηση της εθνικής ανεξαρτησίας. Εχρειάσθησαν η ανάδειξη της Μεγάλης Ιδέας και επικοί αγώνες — πολιτικών και στρατιωτικών — δια να αποκτήσει η νεωτέρα Ελλάς βιώσιμα σύνορα και μία στοιχειώδη οικονομική υπόσταση.

Η εξάρτηση όμως, συνεχίσθη — κυρίως από τους Αγγλογάλλους, λόγω του Ανατολικού ζητήματος... Ο εθνικός διχασμός, κατά τον πρώτο Μεγάλο Πόλεμο διαίωνισε την εξάρτηση από την «Αντάντ» και το διεθνές κεφάλαιο.

Με την γενοκτονία και την βίαιη εκτόπιση των Μικρασιατών και την εγκατάστασή τους στην Μακεδονία, η ελληνική επικράτεια απέκτησε ομοιογένεια πληθυσμού (ομιλούντος ελληνικά και θρησκευόμενου ορθοδόξως) όχι όμως κι ένα εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό ούτε πλήρη οικονομική ανεξαρτησία.

Αν και η διακυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου

και του Ιωάννου Μεταξά εξησφάλισε αυτάρκεια τροφίμων στον ελληνικό πληθυσμό, δεν κατώρθωσε εν τούτοις, να τον μορφώσει στον κλάδο της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσως ούτε να κα-

ταστήσει την χώρα οικονομικώς αυτεξουσία. Σημαντικό τμήμα του πληθυσμού εξαρτούσε την επιβίωσή του από το κράτος

κι αυτό, ακολούθως, από δάνεια του εξωτερικού.

Η επιτυχής αντίσταση κατά της ιταλικής εισβολής, το 1940, απέπλυνε μεν την καταισχύνη της Μικρασιατικής Καταστροφής, άφησε δε δυσαναπλήρωτο πολιτικό κενό. Κατά την μεσολαβήσασα γερμανική κατοχή, το κενό προσεπάθησε να κεφαλαιοποιήσει η «αριστερά», με τρεις αιματηρούς «γύρους» ανταρσίας...

Η ορθή στρατηγική επιλογή του Μεταξά, να τάξει την Ελλάδα στο πλευρό των «δυνάμεων της θαλάσσης», κατά τον Δεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον (εν αντιθέσει προς τον πρώτον), διεφύλαξε την εδαφική ακεραιότητα της χώρας και μεταπολεμικώς την επεξέτεινε (Δωδεκάνησα).

Η συνέχιση της ορθής επιλογής, υπό της δευτέρας βασιλευομένης δημοκρατίας, το 1946, ενδεχομένως να έφερε μεταπολεμικώς την Ελλάδα στην κατάσταση των προηγμένων ευρωπαϊκών κρατών, με την έξωθεν βοήθεια, εάν φάσγανος μοίρα δεν την κατεδίκαζε εκ νέου στην εξάρτηση, κατόπιν της ανταρσίας μιας αδιστάκτου ηγετικής μειοψηφίας «αριστερών», καταλλήλως υποδαυλιζομένων (εναντίον της εδαφικής ακεραιότητος της χώρας) υπό των κομμουνιστών, λόγω του «ψυχρού πολέμου».

Οι εντεύθεν καταστροφές και κίνδυνοι εκύλησαν πάλι την Συσίφειον πέτρα της εξαρτήσεως...

Η προσφυγή της δημοκρατικής Ελλάδος αρχικώς στην βρετανική αρωγή και εν συνεχεία, στην αμερικανική βοήθεια, εθεσμοθέτησε την μεταπολεμικήν εξάρτηση της χώρας — δυσμενεστέραν εκείνης που προέκυψε από την εν Ναυαρίνω ναυμαχίαν...

Τα πετρελαϊκά συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών ενέταξαν την Ελλάδα στο «δόγμα Τρούμαν» (12 Μαρτίου 1947) και εξεχώρησαν το Αιγαίο πέλαγος στην... αρμοδιότητα του βου αμερικανικού στόλου, εν περιπτώσει κομμουνιστικής επιβουλής των... Σαουδαραβικών πετρελαϊκών αποθεμάτων! Μετά την κουβανική κρίση (Οκτώβριος 1962) τα γεωπολιτικά συμφέροντα των ΗΠΑ έφερον την Ελλά-

Του Κων/νου Κόλμερ
Οικονομολόγου - Δημοσιογράφου

Η κυβέρνηση υποστηρίζει ότι όλα είναι ρόδινα στην οικονομία. Η αλήθεια δείχνει διαφορετική...

δα στην «πρώτη γραμμή» του ελεύθερου τότε κόσμου, με την ανάθεση της κομμουνιστικής αποτροπής στις αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες (CIA).

Η προηγηθείσα διάψευση του ενωτικού αγώνος της Κύπρου είχε αποκαλύψει τις προτεραιότητες της αμερικανικής πολιτικής, στην νοτιοανατολική λεκάνη της Μεσογείου. Η Ελλάδα, αν και σημαντική από πλευράς στρατηγικής, εθεωρήθη ως δευτέρας διαλογής, για το Αμερικανικό Πεντάγωνο, έναντι της Τουρκίας, η οποία προσέφερε (ακουστική) εγγύτητα προς την Σοβιετική Ένωση — την τότε επίφοβο αντίπαλο. Η αναζήτηση μιας εναλλακτικής πατρωνίας, υπό του Κ. Καραμανλή, ενέταξε την Ελλάδα στην ΕΟΚ αλλά δεν μείωσε την εξάρτηση.

Οι πελατειακές σχέσεις έμειναν αμετάβλητες: Αντί των Αμερικανών, οι Γερμανογάλλοι ή μάλλον στην αμερικανική κηδεμονία (λόγω του εξοπλισμού της Τουρκίας από τις ΗΠΑ με σύγχρονα αεροσκάφη) προσετέθη και η ευρωπαϊκή οικονομική εξάρτηση. Παράλληλα με τον λεγόμενο «εξισορροπητικό» δανεισμό, για την χρηματοδότηση του πετρελαϊκού λογαριασμού, κατόπιν του 12πλασιασμού της τιμής του πετρελαίου το 1979, άρχισε η άντληση των πόρων από την τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα το 1981.

Μία λεκτική προσπάθεια του αλήστου μνήμης Ανδρέα Παπανδρέου, προς ανάκτηση της εθνικής ανεξαρτησίας — έστω και κολοβωμένης — προσέκοψε στην εξάρτηση της οικονομίας εκ του ξένου δανεισμού, αφ' ενός μεν, για την αγορά συγχρόνων οπλικών συστημάτων (λόγω του εξ Ανατολών κινδύνου) αφ' ετέρου, δε, για την (ανα)διανομή εισοδήματος υπέρ της καταναλώσεως.

Ο σκοπός ήταν προφανής: Ο προσεταιρισμός του εκλογικού σώματος και η δημιουργία κομματι-

κού καθεστώτος στην Ελλάδα — όπερ και επετεύχθη — δια της διατηρήσεως του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία επί 22 έτη.

Ολόκληρος ο κρατικός και παρακρατικός μηχανισμός κατελήφθη υπό των οπαδών του κυβερνώντος κόμματος αλλά η εξάρτηση της πολιτικής εξουσίας, από τα ξένα δανειακά ενετάθη — ως εκ του παρασιτικού χαρακτήρος του ελληνικού κράτους.

Το δημόσιο χρέος εξετινάχθη επί βασιλείας του ΠΑΣΟΚ στα 160 δις δολάρια και μαζί με τις ακάλυπτες συντάξεις, στα 300% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, κατά τον ΟΟΣΑ.

Τα εντεύθεν αδιέξοδα της οικονομικής πολιτικής (εκ της καταστροφής της ελληνικής βιομηχανίας, μέσω του δασμολογικού αφοπλισμού της ΕΟΚ και δια της επιδοτήσεως του ασχέτου προς τις απαιτήσεις της αγοράς, αγροτικού προϊόντος, υπό της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής) προκάλεσαν αλλεπάλληλες συναλλαγματικές κρίσεις και τρεις υποτιμήσεις της δραχμής, κατά την δεκαετία του '80.

Όταν κι η μέθοδος των υποτιμήσεων εξηντλήθη, στις αρχές της δεκαετίας του '90, με άμεσο κίνδυνο χρεωκοπίας της ελληνικής οικονομίας, εξ αιτίας και του εν τω μεταξύ συσσωρευθέντος δημοσίου χρέους, επενοήθη, υπό της μεσολαβησάσης κυβερνήσεως της Νέας Δημοκρατίας, η ύψωση των επιτοκίων στα ύψη (25%) για την προσέλκυση ξένων, ιδιωτικών κεφαλαίων, εν συνδυασμῷ με δάνειον 1,5 δις ECU, από την Ε.Ε.

Το κληθέν «δάνειον Ντελόρ» απέβη αλυσιτελές καθώς ο υψηλός πληθωρισμός επέφερε ανύψωση των ονομαστικών επιτοκίων εις επίπεδα που καθιστούσαν δια του ανατοκισμού, το δημόσιον χρέος αδιαπήρητον.

Η εξάρτηση της Ελλάδος από τα ευρωπαϊκά τα-

μεία εξηκολούθησε αμείωτος, με τον ισχυρισμό ότι επεβάλλετο ο εκσυγχρονισμός των υποδομών, που είχε παραλείψει ο Ανδρέας Παπανδρέου, κατασπαταλίσας την κοινοτική βοήθεια εις δημοφιλείς παροχές. Επενδύσεις όπως του Μετρό και του αεροδρομίου των Σπάτων ανετέθησαν κατ' ισομοιρίαν εις ευρωπαϊκά συμφέροντα επί τη βάσει του αξιώματος «Γιάννης κερνάει και... Ευρωπαίος πίνει»! Η οικονομία όμως συνέχισε να παραπαίει...

Νέα προσπάθεια σταθεροποίησης, υπό της επανελεύσεως το 1996 στην εξουσία κυβερνήσεως του ΠΑΣΟΚ, υπό τον καθηγητή Κ. Σημίτη, προσέκοψε στα γνωστά εμπόδια της χαμηλής παραγωγικότητας και των υψιπετών προσδοκιών των Ελλήνων εργαζομένων. Τότε το ΠΑΣΟΚ προσεχώρησε στην «ιδέα» της Νέας Δημοκρατίας, προς υιοθέτηση του ευρώ, με την προσθήκη της δημιουργικής λογιστικής και την βάσιμον ελπίδα ότι έτσι θ' αυξήσουν τα χρέος το ΑΕΠ, ώστε το χρέος, ως ποσοστόν του ΑΕΠ, να μειωθεί, καθώς απαιτεί η συνθήκη του Μάαστριχτ.

Η εσχάτη πλάνη χείρων της πρώτης! Τα ελλείμματα απεκρύβησαν, το χρέος διωγκώθη και ο λογαριασμός των τόκων συνέχισε ν' αυξάνεται, παρά την διεθνή υποχώρησή των... Η οικονομική εξάρτηση μετεμφιέσθη υπό το ένδυμα του «3ου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης», που (συγ)χρηματοδοτεί επενδύσεις «υποδομής», μέχρι και του 70% του κόστους των αλλά στην πραγματικότητα αποτελεί κύριον στήριγμα του βαρέως χωλαίνοντος ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών της χώρας.

Η άνοδος του πραγματικού εθνικού προϊόντος εστηρίχθη αποκλειστικώς στους κοινοτικούς πόρους και στις επενδύσεις, για την οργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Οι «αυτόνομοι επενδύσεις»

Πρόκειται ουσιαστικώς περί μιας εισέτι αυταπάτης των «επενδύσεων», που δεν αυτοεξυπηρετούνται δια της επιστροφής του κεφαλαίου των! Η οικονομική πολιτική του καθηγητού Σημίτη απεδείχθη — ήδη από τις αρχές του 2001 — ότι έπασχε από ένα αντιφατικό διύσμο: Ενώ το ΑΕ Εισόδημα ηυξάνετο σχετικώς ταχέως εξ αιτίας της αυτόνομου επενδυτικής δαπάνης, η οικονομία έπασχε από το σύνδρομο της καχεξίας. Η εκτεταμένη ανεργία και μεγάλα δημόσια ελλείμματα, μεταμφιεζόμενα εις χρέος, το έφεραν πάλι στα επίπεδα του 107% του ΑΕΠ, κατά την Γιουροστάτ. Στην πραγματικότητα είναι άνω του 150% του ΑΕΠ εάν συνυπολογισθούν τα κρυφά χρέη του ευρύτερου δημοσίου τομέως.

Το «μυστήριο» του διύσμου οφείλεται στο γεγονός, ότι τα εισρέοντα κεφάλαια εκ των κοινοτικών ταμείων, λειτουργούν, «αυτονόμως», εκτός δηλαδή του κυκλώματος ισορροπίας του εθνικού εισοδήματος.

Τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα των «επενδύσεων» αυτών οδηγούν μάλλον στην (υπερ)κατανάλωση και στις εισαγωγές... αυτοκινήτων κ.λπ., παρά στην αύξηση της απασχόλησεως και στην αποταμίευση. Οιαδήποτε επέκταση της αυτόνομου

επενδυτικής δαπάνης μετατρέπεται εις διαρρέον εισόδημα και όχι εις προϊόν και απασχόληση. Εντεύθεν και η διεύρυνση της ανεργίας και της εξαρτήσεως εκ του εξωτερικού. Νέα δάνεια 30 δις ευρώ συνήφθησαν πέρυσι, 33% περισσότερα του 2001.

Η εγχώριος προστιθέμενη αξία των «αυτονόμων επενδύσεων» είναι φθίνουσα, όσον αυξάνει η δαπάνη των. Μέγα μέρος της «επενδύσεως» μετατρέπεται σε επιχειρηματικά κέρδη των εργολάβων και των ξένων εργοδοτών των (Χόχτηφ, Ζήμενς, Άλστομ, «Γέφυρα» Ρίου κ.λπ.) και διαρρέει στο εξωτερικό. Με τις συναλλαγατοβόρες δαπάνες του οδοποιητικού εξοπλισμού και των καυσίμων, ένα άλλο σοβαρό ποσοστό εκρέει. Σημαντικό εργατικό εισόδημα παροχεύεται στην αλλοδαπή, υπό μορφήν αποταμιεύσεως, δια της απασχολήσεως ξένων εργατών, στα εκτελούμενα έργα (Αλβανών, Πολωνών, Πακιστανών κ.λπ.).

Τοιουτοτρόπως, το μεταβιβαζόμενο εισόδημα από τα κοινοτικά ταμεία εξέρχεται προτού φθάσει στην «εκβολή» της πραγματικής ανόδου του ΑΕΠ. Ο εισοδηματικός κύκλος διαρρηγνύεται και η αναπτυξιακή ώθηση παραμένει άκρως περιορισμένη, αν όχι νεκρή.

Ο συνδυασμός των χαμηλών επιτοκίων του ευρώ, με τον υψηλό κίνδυνο του ελληνικού δημοσίου χρέους προξενεί διαρροή κεφαλαίων στο εξωτερικόν, η οποία διαρροή επιτείνει την οικονομική καχεξία στο εσωτερικό και μειώνει την απασχόληση.

Τρέχον έλλειμμα 8% του ΑΕΠ

Μία άλλη αυταπάτη της «νέας» οικονομικής πολιτικής του καθηγητού Σημίτη ήταν, ότι δια της υιοθεσίας του ευρώ, η Ελλάς θα απηλλάσσετο του από της εποχής του Ομήρου «βραχνά» του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών.

Οποία απογοήτευσις! Ένα έτος μετά την καθιέρωση του ευρώ, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε στο επικίνδυνο ύψος των 11 δις ευρώ και εισήλθεν εντός του ορίου συναγερμού, του 8% του ΑΕΠ. Η εξάρτηση πλέον έφθασε στο απόγειό της.

Άνευ των κοινοτικών πόρων (5,5 δις ευρώ ετησίως) και του ξένου δανεισμού (40 δις ευρώ το 2003), η πιστοληπτική ικανότης της Ελλάδος θα εμμηδενίζοταν εντός μιας ώρας και η χώρα θα είχε την τύχη της... Αργεντινής. Μήπως όμως, η κατάληξη αυτή είναι αναπόφευκτος;

Το βασικό λάθος

Η Αχίλλειος πτέρνα της οικονομικής πολιτικής του «εκσυγχρονιστού» κ. Σημίτη είναι η αδυναμία ελέγχου της νομισματικής κυκλοφορίας, των πιστώσεων, των επιτοκίων και της ισοτιμίας του νομίσματος.

Η μεν πρώτη αδυναμία προκαλεί έλλειψη ρευστών διαθεσίμων στην εγχώρια αγορά, λόγω της διαρροής των ευρώ στις όμορες χώρες (Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία κ.λπ.). Ως αποτέλεσμα πολλές εγχώριες επιχειρήσεις κλείνουν και η ανεργία

ανέρχεται.

Η ανικανότης καθορισμού ανωτάτου ορίου χορηγήσεων και εγγυώρων επιτοκίων εξουδετερώνει την άσκηση νομισματικής πολιτικής, ενώ η απώλεια προσδιορισμού της εξωτερικής ισοτιμίας του νομίσματος αποκλείει την άσκηση ανταγωνιστικής συναλλαγματικής πολιτικής. Ο πληθωρισμός είναι διπλάσιος του κοινοτικού μέσου όρου, η εγχώρια αποταμίευση διαρρέει στο εξωτερικό και η εισροή κεφαλαίων μηδενίζεται.

Η εξάρτηση της οικονομίας λαμβάνει τώρα τεράστιες διαστάσεις, χωρίς όμως να είναι και διατηρήσιμη. Ως γνωστόν, η συνθήκη του Μάαστριχτ αποκλείει την διάδοση μιας εθνικής οικονομίας υπό κατάρρευση (Balling out). Το μοιραίο λάθος της κυβερνήσεως Σημίτη υπήρξε η υιοθεσία ενός ξένου νομισματικού κανόνα. Όπως το 1868 έτσι και το 2001.

Το 1868 εγένετο η άκαιρος προσχώρηση της Ελλάδος στη Λατινική Νομισματική Ένωση (ΛΝΕ). Το 2001, η ανέτοιμος εισδοχή της στην Ευρωπαϊκή ΝΕ, με το ευρώ. Η Ελλάς δεν μπόρεσε να ανθέξει στις υποχρεώσεις του «διμεταλλισμού» (ως καλύμματος της δραχμής) και μετά διετία απεχώρησε της ΛΝΕ, η οποία όμως Λατινική ένωση συνέχισε λειτουργούσα μέχρι των παραμονών του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

Η σημερινή κυβέρνηση αδυνατεί να ισοσκελίσει το ισοζύγιο πληρωμών και ν' αντιμετωπίσει την ογκουμένη ανεργία. Λόγω της μειώσεως των ρευστών διαθεσίμων της οικονομίας και της απώλειας ανταγωνιστικότητας εξ αιτίας του διπλασίου, διαφορικού πληθωρισμού με τις άλλες χώρες της ΕΝΕ, οι εξαγωγές υποχωρούν ραγδαίως και η οικονομική δραστηριότητα συρρικνείται στην Ελλάδα. Είναι ζήτημα χρόνου, η νέα αποχώρηση από την Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση (ΕΝΕ).

Εν τούτοις, το ζητούμενο δεν είναι η αποχώρηση, όσον κυρίως η εξάλειψη της εξαρτήσεως από την ελεημοσύνη των ξένων και η ανάκτηση της εθνικής ανεξαρτησίας, για πρώτη φορά στην σύγχρονη ελληνική ιστορία.

Η εθνική ανεξαρτησία δεν αποτελεί αυτοσκοπό, με οικονομικούς όρους. Επιβάλλεται από κοινωνικοπολιτικές παραμέτρους. Η πατρίς μας υποφέρει σήμερα από ανεξέλεγκτη εισροή ξένων μεταναστών (άνω του ενός εκατομμυρίου) και από μείωση των γεννήσεων Ελλήνων (στο όριο μη αναπληρώσεως του 1,47%). Συντόμως η Ελλάς θα παύσει να ανήκει στους Έλληνες, εφ' όσον η ανεξαρτησία της υποσκάπτεται από την έλλειψη εθνικού ελέγχου της χώρας. Όπως όμως δεν νοείται εθνική ανεξαρτησία, άνευ νομισματικής αυτοτελείας ούτως ώστε κι η αποκατάσταση ενός υγιούς δημογραφικού σφρίγγου είναι εκ των ων ουκ άνευ.

Προς τον σκοπό αυτό χρειάζονται ισχυρά δημοσιονομικά κίνητρα, που όμως εμποδίζονται από το Σύμφωνο Σταθερότητας της Ε.Ε., το οποίο επιβάλλει έλεγχο των δημοσίων οικονομικών. Άνευ όμως γενναίων δημοσίων δαπανών εξασθενεί η εφαρμογή μεταναστευτικής και δημογραφικής πολιτικής.

Όσον ταχύτερον γίνουν αντιληπτές οι προτεραιότητες ελέγχου της λαθρομεταναστεύσεως και της αυξήσεως του ελληνικού πληθυσμού, τόσο το καλύτερο. Το γοργόν και χάριν έχει.

Αν όμως η απόφαση ανακτήσεως της νομισματικής και πληθυσμιακής ανεξαρτησίας βραδύνει, είναι δυνατόν η χώρα να φθάσει εις σημείον μη αναστροφής της καταστροφικής πορείας.

Βεβαίως, η απόφαση είναι πολιτική. Ουδεμία όμως πρωτοβουλία είναι αδύνατος, όταν επιβάλλεται από το συμφέρον της πατρίδος. Το ευρώ δεν εξυπηρετεί την ευημερία της Ελλάδος αλλά μάλλον της Γερμανίας — αν κι αυτό είναι αμφίβολο, κατά τον πρόεδρο της Κομμισιόν Ρομάνο Πρόντι. Η εξάρτηση της Ελλάδος από το ευρώ και τα δανεικά υποθηκεύει το μέλλον της χώρας. Επιβάλλεται συνεπώς να παύσει ο παρασιτισμός της, ως προϋπόθεση της σωτηρίας της.

Δεν λείπουν προς τούτοις, οι οικονομικές δυνατότητες της χώρας. Επί παραδείγματι, η μεγάλη ανάπτυξη της ελληνικής ναυτιλίας, οι τεράστιες προοπτικές του Τουρισμού και οι ικανότητες των εξωστρεφών, Ελλήνων επιχειρηματιών, επιτρέπουν μαζί με έναν μακροπρόθεσμο προγραμματισμό, την ανάπτυξη της Ελλάδος. Εφ' όσον δοθεί έμφαση στην Παιδεία και στην δημογραφική ανάπτυξη, το μέλλον της χώρας είναι εξασφαλισμένο.

Χρειάζονται απλώς οι πολιτικές δυνάμεις εκείνες που θα θέσουν ως στόχο των την αυτοδύναμον ανάπτυξη, δι' εμφάσεως στην τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση του πληθυσμού (ιδιωτική και δημοσία) στον έλεγχο της λαθρομεταναστεύσεως και στην απελευθέρωση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας από τα κρατικοκομματικά της δεσμά.

Η απόκτηση εθνικής ανεξαρτησίας είναι απολύτως συνυφασμένη με την επαγγελματική ανεξαρτησία της νέας γενεάς, σε αρχικώς χαμηλότερα (ενδεχομένως) επίπεδα καταναλώσεως αλλά εν συνεχεία, με διατηρήσιμο ευημερία, εφ' όσον συνοδεύεται με σκληρή εργασία.

Πρωτίστως πρέπει να παύσει ν' αποτελεί εθνική αρετή η τεμπελιά, δια του διορισμού των Νεοελλήνων στο δημόσιο. Και για να θυμηθούμε τον Γεώργιο Σουρή:

Δεν έχω κέφι για δουλειά
Πάλι με δέρνει η τεμπελιά
Και κάθομαι στο στρώμα.
Σ' αυτόν τον κόσμο τον χαζό
Ας ημπορούσα να μη... ζω
Μα... δίχως ν' αποθάνω.

(*) Ο πόλεμος της εθνικής παλιγγενεσίας του 1821 θα μπορούσε να έχει λήξει επιτυχώς, εντός της επομένης τριετίας.

«Παρήλθον δύο έτη από της καταστροφής του Δράμαλη (26 Ιουλίου 1822) και ουδέν σπουδαίον απειράθη η Τουρκία, παρέχουσα τρανά δείγματα εξαντλήσεως αυτής, οι δε ημέτεροι τίνι τρόπω εχρησιμοποίησαν την διετή αυτήν πολύτιμον περίοδο; Μη έχοντες Τούρκους να πολεμήσωσιν, επολέμουν προς αλλήλους»! (βλ. Ιστορία του συγχρόνου Ελληνισμού, του Επαμεινώνδα Κυριακίδου, 1892, σελ. 104).

20ή Απριλίου 1941

Η ΣΥΝΘΗΚΟΛΟΓΗΣΗ!

Μια πράξη σωτηρίας ή προδοσίας;

Η Ελλάδα, με δεδομένη την πρόθεση γερμανικής επιθέσεως εναντίον της, αποφάσισε ν' αντισταθεί μόνη της κι αυτή τη φορά χωρίς καμιά βοήθεια, πλην μιας βρετανικής ταξιαρχίας, κατά των Γερμανών, όπως και κατά των Ιταλών. Καθόρισε δε διεκδίκηση του εδάφους της με αγώνα βήμα προς βήμα μέχρι το τελευταίο όριο της χώρας και εξάντληση όλων των δυνατοτήτων.

Παρά ταύτα η συνθηκολόγηση των μεν Ανατολικών του Αξίου στρατευμάτων έγινε με διαταγή του Γενικού Στρατηγείου **για αποφυγή επί πλέον απωλειών**, με την κάθοδο των Γερμανών από τη Γιουγκοσλαβία στη Θεσσαλονίκη, των δε στρατευμάτων της Αλβανίας, Τμημάτων Στρατιών Ηπείρου-Δυτ. Μακεδονίας-Κεντρικής Μακεδονίας, μετά τη σύμπτυξη και συγκέντρωση στο υψίπεδο των Ιωαννίνων, για αποφυγή αιχμαλωσίας του στρατού από τους Ιταλούς και εξευτελισμό, διασώσεως της νεολαίας από βεβαία καταστροφή και μη απώλειας της Ηπείρου, κατά τον Αντιστράτηγο Γ. Τσολάκογλου, καθ' ον χρόνο είχαν διαταχθεί αυτά τα Τμήματα των Στρατιών να παρατείνουν τον αμυντικό αγώνα επί πενήντημερο, ακόμα για εξασφάλιση των εθνικών συμφερόντων.

Όσον αφορά στη συνθηκολόγηση του Τμήματος Στρατιάς Ανατολικής Μακεδονίας, απλά αναφέρεται, διότι δεν είναι του παρόντος ότι άτοπα διέταξε το Γενικό Στρατηγείο (ΓΣ), την 9ην Απριλίου, αυτή, πριν από την εξάντληση όλων των δυνατοτήτων αμύνης, η οποία ήταν ακόμη αναγκαία για τη διευκόλυνση του αγώνα των άλλων Τμημάτων Στρατιών Δυτικής Μακεδονίας (Τ.Σ.Δ.Μ.) και Κεντρικής Μακεδονίας (Τ.Σ.Κ.Μ.).

Θα κάνουμε μια λεπτομερέστερη εξιστόρηση του ζητήματος της συνθηκολόγησης του Τμήματος Στρατιάς Ηπείρου (Τ.Σ.Η.), στο οποίο είχαν συνασπισθεί τα άλλα Τμήματα Στρατιών (Τ.Σ.Κ.Μ.-Τ.Σ.Δ.Μ.) για να καταδειχθεί το παράνομο, αδικαιολόγητο και άκαιρο αυτής, επειδή μεταπολεμικά υποστηρίχθηκε ότι σωστά έ-

πραξε ο Αντγος Γ. Τσολάκογλου, ο οποίος, αφού κατήργησε τη Διοίκηση της Στρατιάς Ηπείρου, συνθηκολόγησε με τους Γερμανούς.

Μετά την αποτυχία των Ιταλών να καταλάβουν την

Ελλάδα, η Γερμανία, επειδή φοβόταν ότι η χώρα μας θα ήταν ένας πλευρικός κίνδυνος στην επιχείρησή τους

στη Σοβιετική Ένωση, αλλά και κατά των πετρελαιοπηγών της Ρουμανίας άρχισε να εργάζεται για τη δημιουργία στην Ελλάδα κλίματος μη αντιστάσεως κατά των ιδίων και για τη διάβρωση του ηθικού του ελληνικού λαού και στρατού. Από τα δημοσιευθέντα γερμανικά αρχεία φαίνεται ότι είχαν μερικώς επιτύχει του στόχου τους αυτού μεταξύ τόσο των πολιτικών όσο και των στρατιωτικών. Τον Μάρτιο του 1941, μάλιστα, ο Αντγος Γ. Τσολάκογλου διαβίβασε στον Γερμανό Πρόξενο της Θεσσαλονίκης προτάσεις συμβιβασμού, πρώην υπουργός έπραξε το ίδιο προς τον Γερμανό Στρατιωτικό Ακόλουθο στην Αθήνα, ο Έλλην Πρεσβευτής, με προσωπικό υπόμνημα προς τον Χίτλερ, ζητούσε τη ματαίωση της γερμανικής επιθέσεως και τον συμβιβασμό επικαλούμενος τα αισθήματα φιλίας της Ελλάδος, τέλος δε ο τότε διάδοχος του θρόνου τόνισε σε συζήτηση με Γερμανό αξιωματούχο ότι η Ελλάς θα δεχόταν συμβιβασμό με την Ιταλία, υπό την αιγίδα της Γερμανίας, προς την οποία έτρεφε φιλικά αισθήματα. Όλες αυτές τις προτάσεις οι Γερμανοί τις απέρριψαν, γιατί έγιναν μετά από δήμενη σιωπή της Ελλάδος σε αντίστοιχες προτάσεις τους.

Συνέπεια της απόρριψης των συμβιβαστικών προτάσεων από τους Γερμανούς και της γερμανικής επιθέσεως ήταν να αρχίσουν στον Ελληνικό Στρατό της Αλβανίας, μετά την είσοδο των Γερμανών στη Μακεδονία-Δ. Θράκη, εκδηλώσεις συνθηκολογήσεως. Κυριώτερη ήταν αυτή της 9ης Απριλίου, όταν σε σύσκεψη των Διοικητών των Α' και Β' Σωμάτων Στρατού (ΣΣ) υπό τον Διοικητή του ΤΣΗ, Αντιστράτηγο Πιτσίκια, αυτοί υπέβαλαν πρόταση συνθηκολογήσεως για «να αποφύγουν αιχμαλωσία του στρατού από τους Ιταλούς και διάλυση των μονάδων». Ο Διοικητής του ΤΣΗ, αν και δεν συνέτρεχαν άμεσοι λόγοι για την υποβολή μιας τέτοιας προτάσεως προς την κυβέρνηση και το Γεν. Στρατηγείο, τα μόνα αρμόδια για τη λήψη μιας τέτοιας αποφάσεως, το έπραξε, λόγω της προελάσεως των γερμανικών στρατευμάτων προς την Κεντρική Μακεδονία και του κινδύνου που διέτρεχαν τα στρατεύματα από αυτή, την 11η Απριλίου, αφού προηγουμένως είχε συνεννοηθεί με τον Αρχιστράτηγο, τηλεφωνικά και εκείνος τον είχε ενημερώσει ότι ήδη στην περιοχή Αχρίδος συγκεντρώνοντο 200 γερμανικά άρματα με μια ιταλική Μεραρχία, που αποτελούσαν απειλή για το πλευρό του ΤΣΗ.

Μετά την πρόταση του Διοικητού του ΤΣΗ για συνθηκολόγηση, **διάγγελμα του βασιλέως και διαταγή του Αρχιστρατήγου καταστούσαν γνωστό στα στρατεύμα-**

Του †Αθανασίου Σ. Γεραμάνη*

Αντιστρατήγου

* Ο Αντιστράτηγος Αθανάσιος Σ. Γεραμάνης γεννήθηκε το 1896 στο Καπανδρίτι Αττικής. Κατατάχτηκε στο πεζικό. Έλαβε μέρος σε όλες τις πολεμικές επιχειρήσεις της Ελλάδος, τόσο εντός όσο εκτός των συνόρων της από το 1917 έως το 1949. Τιμήθηκε με πλήθος μεταλλίων και παρασήμων — ελληνικών και ξένων — για τις υπηρεσίες του προς την πατρίδα. Αποστρατεύθηκε το 1958 και έκτοτε ασχολήθηκε με τη συγγραφή του έργου «Πολεμική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος» — οκτώ (8) τόμων συνολικά — που καλύπτει την περίοδο από το 1897 έως το 1944, η οποία το έτος 1982 έλαβε το **Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών**. Μετά συνέγραψε ακόμη τρεις (3) τόμους — ανέκδοτους — που αναφέρονται στην πολεμική ιστορία της Αρχαίας Ελλάδος, της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και της Τουρκοκρατίας. Πέθανε το 1986.

Η ευθύνη της σύνταξης στην καθομιλούμενη, της διασκευής και της δημοσίευσης του παρόντος ανήκει στον γιο του Σπυρίδωνα Α. Γεραμάνη. Συνταγματάρχης Πεζικού ε.α.

Στρατωνισμός Ελλήνων αιχμαλώτων, έξω από το Κιλκίς, την τρίτη μέρα του πολέμου με τους Γερμανοβουλγάρους —γιατί μέσα στις γερμανικές μονάδες αναγνωρίστηκαν από τους Έλληνες βουλγαρικά ένοπλα τμήματα που συμμετείχαν στον πόλεμο κατά της Ελλάδος.

τα ότι η τιμή, το συμφέρον και η τύχη της φυλής απέκλειαν κάθε συνθηκολόγηση και επεβάλλετο άμυνα του πατρίου εδάφους βήμα προς βήμα. Παρά τη διαταγή οι πιέσεις συνεχίστηκαν με τα ίδια επιχειρήματα.

Απεστάλη τότε στην Αθήνα ο υποδιοικητής του ΤΣΗ, προκειμένου να ενημερώσει ο ίδιος την ηγεσία, πολιτική και στρατιωτική, για την κατάσταση στο αλβανικό μέτωπο και τους κινδύνους που διέτρεχε το ΤΣΗ από την προέλαση των Γερμανών. Πάλιν, όμως, σε τηλεφωνική επαφή του τελευταίου με τον διοικητή του ΤΣΗ, διαβιβάστηκε η εντολή ότι «*επιθυμία της Κυβερνήσεως και του Ανωτάτου Αρχόντος είναι να κατεβάλλετο επίμονος προσπάθεια υπ' όλων των ηγητόρων διατηρήσεως της συνοχής του στρατεύματος, τουλάχιστον επί πενθήμερον, διότι κατά το χρονικό αυτό διάστημα θα ελάμβανον χώραν γεγονότα μέλλοντα να εξυπηρετήσωσι τα εθνικά συμφέροντα*».

Από της 16ης Απριλίου στις πιέσεις προς τον Διοικητή του ΤΣΗ προσετέθησαν κι αυτές των Διοικητών των ΤΣΔΜ και ΤΣΚΜ αντιστρατήγων Γ. Τσολάκογλου και Καράσου, οι οποίοι, αφού εγκατέλειψαν τις μονάδες τους, σαν τελείως διαλυθείς, κατέφυγαν την εσπέρα της ίδιας στα Ιωάννινα, για να εργασθούν για τη συνθηκολόγηση, καθ' ον χρόνο οι μονάδες τους κινούμενες, εγκαταλειμμένες από την περιοχή Δυτικώς του Αλιάκμονος προς νότον, δια της ορεινής Α. Πίνδου, ζητούσαν οδηγίες από το ΤΣΗ επί του πρακτέου, σαν στερούμενες των φυσικών ηγητόρων τους.

Στις συνεχείς επίμονες προσπάθειες του Αντγού Τσολάκογλου προς το Γ.Σ. για την έγκριση υπογραφής συνθηκολογήσεως, ο Αρχιστράτηγος απήντησε ότι δεν μπορούσε να εκδώσει τέτοια διαταγή, διότι ο Βασιλεύς δεν εδέχετο να συναφθεί συνθηκολόγηση, έστω και αν κατεστρέφετο ή συνελαμβάνετο αιχμάλωτος ο στρατός. Με-

τεβίβαζε δε την ευθύνη υπογραφής της συνθηκολογήσεως στον Διοικητή του ΤΣΗ, ανάλογα με την κατάσταση και διαβεβαίωνε αυτόν ότι δέκα Συνταγματάρχες του ΓΣ θα ανελάμβαναν να βεβαιώσουν αργότερα, σε περίπτωση ανάγκης, ότι η συνθηκολόγηση έγινε με την έγκριση του Αρχιστρατήγου. Όπως ήταν φυσικό ο Δκτής του ΤΣΗ αρνήθηκε την αποδοχή των προφορικών διαταγών, για ένα τέτοιο θέμα και ζήτησε την έκδοση διαταγών.

Εν τω μεταξύ ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων είχε εκπονήσει και προτείνει σχέδιο για την αποτροπή της αιχμαλωσίας του στρατού, με βάση το οποίο θα συνεκροτείτο επαναστατική κυβέρνηση υπό τον ίδιο και η πρωτοβουλία για τη συνθηκολόγηση θα ανελαμβάνετο από τον Στρατηγό Τσολάκογλου. Ο Στρατηγός είχε στείλει στην Αθήνα αγγελιαφόρο προκειμένου να εξασφαλίσει αυτός την έγκριση για υπογραφή της συνθηκολογήσεως, ο οποίος σε τηλεγράφημά του τη 19η Απριλίου προς αυτόν ανέφερε ότι «*η αρμοδιότητα για την ενέργεια ανήκε στο ΤΣΗ και για να υπογράψει θα έπρεπε να εξασφαλίσει τη συγκατάθεση των Δκτών των ΣΣ*».

Αυτός, αφού πέτυχε αυτή τη συγκατάθεση, την εσπέρα της 19ης Απριλίου απεφάσισε, υπό την ιδιότητα του **σφετεριστού του Διοικητού του ΤΣΗ**, να ζητήσει από τους Γερμανούς την υπογραφή της συνθηκολογήσεως εντός της πρωίας της 20ής Απριλίου. Παρουσίασε δε στον Δκτή του ΤΣΗ την αναφορά του αγγελιαφόρου του σαν προερχόμενη από τον Αρχιστράτηγο.

Παράλληλα την πρωία της 20ής Απριλίου συνεκλήθη σύσκεψη στην έδρα του ΤΣΗ, στην οποία θα συμμετείχαν όλοι οι Δκταί των ΣΣ και εκπρόσωπος του υποψηφίου προέδρου της κυβερνήσεως για εξέταση της καταστάσεως, ενώ ειδοποιήθηκε ο Τσολάκογλου να μην έλθει σε επαφή με τους Γερμανούς. Ο τελευταίος δεν προ-

Γερμανοί στρατιώτες παρουσιάζουν όπλα στον μετέπειτα πρωθυπουργό Γ. Τσολάκογλου, που πηγαίνει να υπογράψει την παράδοση της Ελλάδος στους ξένους εισβολείς. Συννοδεύεται από «τιμητική φρουρά» Γερμανού αξιωματικού.

σήλθε στη σύσκεψη και σε σχετική ερώτηση απήντησε ότι «ήδη απεστάλησαν κήρυκες εις τους Γερμανούς και δεν έχει ανάγκη τοποτηρητού».

Έτσι περί την 18ην ώραν της 20ής Απριλίου 1941 υπεγράφη πρωτόκολλο ανακωχής μεταξύ του Στρατηγού Τσολάκογλου, σαν Δκτού πλέον της Στρατιάς Ηπείρου και του Γερμανού Στρατηγού Νήττριχ, Δκτού της Τεθωρακισμένης Μεραρχίας «Αδόλφος Χίτλερ».

Κατά το πρωτόκολλο αυτό:

- Έπαυαν οι ελληνογερμανικές εχθροπραξίες από της 18.00 ώρας και μετά από λίγες ώρες και μεταξύ των Ελληνοϊταλών.
- Δεν θα παρεμβάλλονταν γερμανικά στρατεύματα μεταξύ των ιταλικών και των ελληνικών στρατευμάτων, για να διευκολύνετο η σύμπτυξη ελληνικών δυνάμεων μέχρι τα παλαιά ελληνοαλβανικά σύνορα.
- Ο ελληνικός στρατός θ' απεστρατεύετο, οι δε Αξιωματικοί και οπλίτες δεν θα εθεωρούντο αιχμάλωτοι, αλλά θα ήταν ελεύθεροι να μεταβούν στις εστίες τους μετά την παράδοση του οπλισμού τους.

Περί την 17η ώρα της 21ης Απριλίου παρεδόθη για υπογραφή στον Τσολάκογλου από τον Νήττριχ **νέο πρωτόκολλο**, το οποίο και υπέγραψε σαν αιχμάλωτος πολέμου, όπως ισχυρίζεται, με βάση το οποίο:

- Η παράδοση των στρατευμάτων Ηπείρου και Μακεδονίας θα εγένετο άνευ όρων.
- Τα στρατεύματα εθεωρούντο αιχμάλωτα μέχρι πέρας των διαπραγματεύσεων με την ανωτέρα ιταλική διοίκηση Αλβανίας.
- Θα ωριζετο νέα ζώνη διαχωρισμού αντί της γραμμής των συνόρων, για την ταχεία παύση των εχθροπραξιών.
- Θα οριζόταν αργότερα η ποσότητα του οπλισμού και πολεμικού υλικού, που θα παρεδίδοτο στους Ιταλούς.

Όμως και οι Ιταλοί αξίωσαν την υπογραφή συνθηκολογήσεως με την Ελλάδα κι έτσι την 23η Απριλίου υπεγράφη από τον Τσολάκογλου, τον Επιτελάρχη της Ανωτάτης Διοικήσεως των Γερμ. Εν. Δυνάμεων και τον Ιταλό Στρατηγό Φερράρο **νέο πρωτόκολλο** στη Θεσσαλονίκη με το οποίο:

- Η Ανωτάτη Γερμανική και Ιταλική Διοίκηση απεδέχθησαν την άνευ όρων παράδοση των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων, την οποία είχε δήθεν ζητήσει με διάβημα η ελληνική στρατιά και θεώρησαν τα ελληνικά στρατεύματα σαν αιχμάλωτους πολέμου.
- Οι Ιταλοί αιχμάλωτοι πολέμου θα παρεδίδοτο στα ιταλικά στρατεύματα.
- Η απελευθέρωση όλων των Ελλήνων αξιωματικών και οπλιτών θα γινόταν μετά το πέρας των εχθροπραξιών επί του ελληνικού ηπειρωτικού εδάφους και των Ιονίων νήσων.
- Τα όπλα, όλο το πολεμικό υλικό, το αεροπορικό και τα αποθέματα Στρατιάς εθεωρούντο σαν λεία πολέμου.
- Η κατάπαυση των εχθροπραξιών θα γινόταν άνευ χρονοτριβής, όπως και η καταστροφή ή εκμηδένιση του πολεμικού υλικού.
- Απαγορευόταν ο απόπλους όλων των πλοίων από τα λιμάνια της Ηπείρου.

Η νέα συνθήκη επέφερε πανικό και ταχύτατη κίνηση στα υποχωρούντα στρατεύματα, ώστε να ευρεθούν το ταχύτερο δυνατό νότια της νέας καθορισθείσας γραμμής Ηγουμενίτσας-Μπισδουνίου-Μετσόβου και να αποφύγουν την αιχμαλωσία από τους Ιταλούς.

Ενώ, λοιπόν, αρχικά οι Γερμανοί στην πρώτη συνθήκη είχαν ενδώσει σε ευνοϊκούς όρους, μόλις κατόρθωσαν την προέλασή τους στα νώτα του αμυνόμενου, στην Αλβανία, ελληνικού στρατού άρχισαν να παρασπονδούν, κατά τη συνθήειά τους και έθεταν διάφορους όρους κατ' επανάληψιν.

Έτσι:

- Η κατάπαυση των εχθροπραξιών από τους Ιταλούς δεν πραγματοποιήθηκε, ενώ θα έπρεπε αμέσως μετά την υπογραφή της ανακωχής με τους Γερμανούς.
- Η παρεμβολή γερμανικών δυνάμεων μεταξύ των ιταλικών και των ελληνικών στρατευμάτων, η οποία έπρεπε να γίνει από την πρωία της 21ης Απριλίου, δεν πραγματοποιήθηκε.

Όλα τα ελληνικά στρατεύματα θα αιχμαλωτιζόνταν από τους Ιταλούς, αν η συνθηκολόγηση είχε υπογραφεί την 20/4, όπως επέμενε ο Τσολάκογλου και δεν είχαν προλάβει να συμπυκνωθούν στη γραμμή των συνόρων και να κινηθούν ταχέως, ώστε να βρεθούν έγκαιρα πίσω από την καθορισθείσα γραμμή.

Ο Αρχιστράτηγος την 21/4 διέταξε την αντικατάσταση του Στρατηγού Τσολάκογλου από τη Διοίκηση του Γ' Σ.Σ., ενώ έπρεπε να διατάξει από τις 17/4 όχι απλά την αντικατάστασή του αλλά την **παρπομπή του ενώπιον του Στρατοδικείου επί εγκαταλείψει θέσεως ενώπιον του εχθρού**, δεδομένου ότι αυτός από τις 16/4 είχε καταφύγει στα Ιωάννινα, όπου ανέφερε στον Δκτή του ΤΣΗ την πλήρη διάλυση του ΤΣΔΜ, ενώ οι μονάδες του εκινούντο με πλήρη τάξη προς τα μετόπισθεν και ζητούσαν οδηγίες περί του πρακτέου από τον Δκτή του ΤΣΗ, μιας και είχαν εγκαταλειφθεί στην τύχη τους. Με την ίδια διαταγή το Γ.Σ. συνιστούσε στον αιχμάλωτο πλέον στρατό αγώνα μέχρις εσχάτων, σαν να τελούσε σε άγνοια της συνθηκολογήσεως και για να δείξει ότι ήταν ξένο προς τα τεκταινόμενα στην Ήπειρο.

Ο Αντιστράτηγος Τσολάκογλου στα απομνημονεύματά του αναφέρει, για να δικαιολογήσει την εγκατάλειψη την 16η Απριλίου του Σταθμού Διοικήσεώς του και των συμπυκνωμένων Μονάδων του, ότι το έπραξε για να βοηθήσει Βρεττανό Ταξίαρχο Δκτή της τα-

Ο Γ. Τσολάκογλου, συνοφρυωμένος, υπογράφει το πρωτόκολλο παράδοσης. Πίσω του φαίνεται ένας άλλος Έλληνας αξιωματικός, που τον συνόδευε τη στιγμή εκείνη της κατάλυσης της ελληνικής κρατικής ιεραρχίας. Ο κατοχικός πρωθυπουργός αντικατέστησε με διάτρητο νομοθετικό διάταγμα, που εστερείτο από οποιοδήποτε νομικό έρεισμα, την πολιτική μορφή του κράτους και ονόμασε την κατοχική κρατική εξουσία «Ελληνική Πολιτεία». Ενώ νόμιμη κυβέρνηση του τόπου ήταν μόνο εκείνη του Εμμ. Τσουνδερού, που είχε καταφύγει αρχικά στην Κρήτη και μετά στη Μέση Ανατολή.

Ξιαρχίας στους υποχωρητικούς ελιγμούς του και για να προλάβει την ανατίναξη της ορεινής διάβασης της Κατάρας. Επίσης αναφέρει ότι το Γ.Σ. διέταξε σύμπτυξη προς Ιωάννινα και ο Δκτής του ΤΣΗ την άμεση μετάβασή του στα Ιωάννινα.

Τα επιχειρήματα αυτά ευρίσκονται σε διάσταση με την αλήθεια.

Ο ίδιος με αναφορά του της 17ης Απριλίου προς το ΤΣΗ ανέφερε ότι ο Βρεταννός Ταξίαρχος ψευδώς ανέφερε ότι κατεδιώκετο από τον εχθρό και έβλεπε προσεχή την κατάληψη της Καλαμπάκας. Όσον αφορά στην ανατίναξη της διαβάσεως της Κατάρας ο Στρατηγός γνώριζε ότι η ευθύνη μιας τέτοιας αποφάσεως δεν ήταν της συμπτυσσομένης προς Θερμοπύλες Ταξιαρχίας των Βρεταννών, αλλά της επ' αυτής Μονάδος του ΤΣΗ, η οποία είχε διαταγή να προβεί στην ανατίναξη μόλις ολοκληρωνόταν η διέλευση δι' αυτής όλων των συμπτυσσομένων μονάδων.

Τα αναφερόμενα περί τηλεφωνικής επικοινωνίας με τις Μονάδες του και προθέσεών του να αντιταχθεί κατά των Γερμανών είναι επίσης ανακριβή, αν λάβουμε υπ' όψη ότι οι Μονάδες αυτές ζητούσαν τηλεφωνικά οδηγίες περί του πρακτέου από τον Δκτή του ΤΣΗ, το βράδυ της 16ης Απριλίου, αλλά και από το γεγονός ότι όταν παρουσιάστηκε στον Δκτή του ΤΣΗ, ανέφερε ότι οι Μεραρχίες του είχαν υποστεί τελεία διάλυση.

Ο ισχυρισμός του ότι διετάχθη από τον Δκτή του ΤΣΗ για συνέχιση της συμπτύξεως προς Ιωάννινα, εί-

ναι επίσης ανακριβής, καθ' όσον τέτοιο δικαίωμα δεν είχε τούτος, αφού το ΤΣΔΜ υπήγετο απ' ευθείας στο Γ.Σ., με το οποίο ευρίσκετο συνεχώς σε επικοινωνία.

Ο Δκτής του ΤΣΗ Αντγος Πιτσίκας και το Επιτελείο του αιφνιδιάστηκαν κυριολεκτικά όταν είδαν τους Αντγους Τσολάκογλου και Καράσσο με τα επιτελεία τους, τις εσπερινές ώρες της 16ης Απριλίου να καταφθάνουν στα Ιωάννινα δίκην φυγάδων σε πανικό.

Το ΤΣΗ με δική του πρωτοβουλία διέταξε τη συγκρότηση υπ' αυτό του Γ' Σ.Σ. από Μονάδες του ΤΣΔΜ και του ΤΣΜ με Δκτή τον Στρατηγό Τσολάκογλου, ο οποίος έπρεπε ν' αναλάβει τα καθήκοντά του από την 08.00 ώρα της 17ης Απριλίου, πλην όμως κωλυσιεργούσε περιφερόμενος περί την Μητρόπολη Ιωαννίνων, για συνεννόηση για τη συνθηκολόγηση, ώστε ο Αρχηγός του Επιτελείου ΤΣΗ διέταξε να συνταχθεί ειδική διαταγή για άμεση αναχώρηση για τη θέση του ή αντιθέτως προφυλακίσεως του Αντγου Τσολάκογλου, η οποία δεν υπεγράφη μεν από τον Δκτή ΤΣΗ, λόγω αναχωρήσεως, εν τω μεταξύ του Αντγου για τη θέση του. (Το σχέδιο της διαταγής αυτής πρέπει να ευρίσκεται στο αρχείο του ΤΣΗ, όπου τοποθετήθηκε με διαταγή του Επιτελάρχου).

Ο Αντγος Τσολάκογλου αναφέρει ότι είχε επαφή για πρώτη φορά με τους Δκτές των Α', Β' Σ.Σ. την πρωία της 20ής Απριλίου και ότι οι εξουσιοδοτήσεις για την υπογραφή της συνθηκολογήσεώς του απεστάλησαν δια Αξιωματικού. Είναι κι αυτό ανακριβές καθ' όσον μόλις έφθασεν, ως φυγάς, στα Ιωάννινα απ' ενός είχε μακρά συνεργασία με τον Μητροπολίτη Ιωαννίνων, θερμόν υποστηρικτήν της συνθηκολογήσεως και της αναλήψεως καθηκόντων πρωθυπουργού επαναστατικής κυβερνήσεως, απ' ετέρου προέβη σε τηλεφωνική επικοινωνία με τους Δκτές των Α', Β' Σ.Σ., την οποία συνέχισε και την επομένη.

Προσθέτει ότι, αφού εστάθμισε την κατάσταση, κατέληξε στα συμπεράσματα:

- Το ηθικό των Α', Β' Σ.Σ. είχε κλονισθεί επικίνδυνα.
- Η διάλυση των Μονάδων είχε λάβει τεράστιες διαστάσεις.
- Τα μη διαλυθέντα τμήματα ηρνούντο να πολεμήσουν.
- Τα Α', Β' Σ.Σ. διέτρεχαν άμεσο κίνδυνο κυκλώσεως.

Κατόπιν αυτών ο Στρατηγός Τσολάκογλου απεφάσισε να συνθηκολογήσει την πρωία της 20ής Απριλίου για τους παρακάτω λόγους:

1. Αποφυγής αιχμαλωσίας του στρατού υπό των Ιταλών και εξευτελισμού του.
2. Μη απώλειας της Ηπείρου.
3. Διασώσεως της νεολαίας από βεβαία καταστροφή.
4. Δεν εύρισκε ορθό το ολοκαύτωμα του στρατού.

Στην προκειμένη όμως περίπτωση δεν επρόκειτο για ολοκαύτωμα, αφού δεν θα διεξήγετο αγών μέχρις εσχάτων, αλλά αγών για χρονικό διάστημα 4-5 ημερών, μέχρις ότου δηλ. μπορούσαν να αποχωρήσουν τα βρεταννικά στρατεύματα.

Η συγκέντρωση δυνάμεως τριών Σ.Σ. στο υψίπεδο Ιωαννίνων, δηλ. στο πλευρό της γερμανικής προελάσεως, αποτελούσε σοβαρά απειλή κατά του πλευρού των Γερμανών.

Το ηθικό των Α', Β' Σ.Σ. ήταν εν μέρει κλονισμένο, κυρίως από τις από τηλεφώνου συνεννοήσεις περί συνθηκολογήσεως όχι όμως σε επικίνδυνο βαθμό αμέσου διαλύσεως, όπως ισχυριζόταν ο Στρατηγός

Τσολάκογλου. Η μαχητικότητα των επέτρεπε συνέχιση του αγώνος, όπως φάνηκε από την απόκρουση των επιθέσεων, κατά την υποχώρηση μέχρι τη γραμμή των ελληνοαλβανικών συνόρων.

Οι ισχυρισμοί περί διαρροής σημαντικού ποσοστού Μονάδων, περί ρίψεως του συνθήματος «δεν πολεμούμεν» και γενικά περί διαλύσεως των μονάδων του ΤΣΗ είναι ανακριβείς και διαψεύθηκαν, δια του τύπου, από διατελέσαντες Δκτές και Επιτελείς τους, όταν δημοσιεύθηκαν τα απομνημονεύματα του Αντγου Τσολάκογλου.

Τόσο οι Ιταλοί από δυσμάς όσο και οι Γερμανοί από ανατολάς δεν μπορούσαν να καταλάβουν το υψίπεδο Ιωαννίνων την 20ή Απριλίου, όπως ισχυρίζεται ο Στρατηγός αλλά μόνο μετά παρέλευση 5 τουλάχιστον ημερών.

Είναι αναμφίβολο ότι τα ελληνικά στρατεύματα, όπως και η χώρα, στερούμενα παντελώς αεροπορικής προστασίας, θα υφίσταντο νέες θυσίες, αναπόφευκτες όμως για την τιμή της χώρας, ώστε να παρέξει κάλυψη στην αποχώρηση των βρετανικών στρατευμάτων.

Ο Τσολάκογλου μαζί με έναν Γερμανό αξιωματικό μετά την υπογραφή του πρωτοκόλλου παράδοσης της χώρας στη «γενναιοφροσύνη του Φύρερ».

Είναι ακόμη αναμφισβήτητο ότι τα στρατεύματα στην Ήπειρο δεν είχαν περιέλθει σε κατάσταση δικαιολογούσα την κατάθεση των όπλων.

Κατά τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου οι στρατιωτικοί αρχηγοί δεν δικαιούνται να συνθηκολογήσουν, παρά μετά την εξάντληση όλων των μέσων αμύνης και συνεχίσεως της πάλης, άλλως καθίστανται ένοχοι εσχάτης προδοσίας έναντι της πατρίδος των.

Δεν συζητείται ότι αργά ή γρήγορα η Στρατιά Ηπείρου, κυκλούμενη πανταχόθεν, θα περιήρχετο σε κατάσταση, η οποία θα επέβαλλε την κατάθεση των όπλων. Αλλά τότε η συνθηκολόγηση θα επεζητείτο από τον φυσικό αρχηγό της Στρατιάς και όχι από επαναστάτη που κατήργησε τον φυσικό αρχηγό των στρατευμάτων Ηπείρου, παρέβλεψε τις εντολές της Ηγεσίας και κατέ-

στη υπόλογος για την εγκατάλειψη της θέσεώς του και των Μονάδων του.

Σ.Σ. Οι φωτογραφίες και οι λεζάντες τους είναι από το βιβλίο-λεύκωμα του Βάσου Π. Μαθιόπουλου «ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΤΟΧΗΣ» των εκδόσεων Ερμής, Αθήνα 1990.

ΚΙΝΗΜΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ»

Ἀκαδημίας 78Δ' Ἀθήνα 106 78

Τηλ.: 210 3806863, 3811302 Τηλεομ.: 210 3806262

Πενήντα χρόνια
κοινωνικοπολιτικής
μαρτυρίας

Πρόσκληση

Με τή συμπλήρωση πενήντα χρόνων από τήν έναρξη ἐκδόσεως τῆς ἐφημερίδας «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ» καί τήν ἰδρυση τοῦ ὁμώνυμου Κινήματος ἀπό τόν Νικόλαο Ψαρουδάκη, σᾶς προσκαλοῦμε στήν ἐκδήλωση πού θά πραγματοποιήσουμε, παλαιά καί νέα μέλη τῆς Χ.Δ., συνεργάτες, συνδρομητές καί φίλοι τῆς «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ», στίς 6 καί 7 Ἰουνίου 2003, Παρασκευή ἀπόγευμα καί Σάββατο πρωί, στήν αἴθουσα τῆς ΕΣΗΕΑ (Ἀκαδημίας 20, Ἀθήνα).

Θέμα τῆς ἐκδήλωσης: «Κοινωνικοπολιτικοί ἀγῶνες καί ὄραμα τῆς ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ».

Μέ ἐκτίμηση
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ
Πρόεδρος τῆς Χ.Δ.

Ὡρα προσέλευσης: 5.30-6.00 μ.μ. τῆς Παρασκευῆς καί 8.30-9.00 π.μ. τοῦ Σαββάτου

Στόν χώρο τῆς ἐκδήλωσης θά λειτουργήσῃ ΕΚΘΕΣΗ ΕΝΤΥΠΩΝ τῆς Χ.Δ.

τῆς ἐφημερίδας καί τῶν ἐκδόσεων «ΜΗΝΥΜΑ»

Ἡ κακοδαιμονία τοῦ ἱστορικοῦ τόπου μας (Συζητῶντας μέ δύο Ἑλληνες μετανάστες)

Τοῦ Βασιλείου Καρβουνιάρη

Τήν ἱστορική μοῖρα ενός τόπου τήν διαμορφώνει - καθορίζει ὁ λαός ἢ αἱ ἰσχυραὶ προσωπικότητες, τάς ὁποίας ἀναμφιβόλως ἀναδεικνύει ὁ λαός; Κλασσικόν τό ἐρώτημα. Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τῆς ἀπαντήσεως τήν ὁποίαν δίδει καθ' εἷς εἰς αὐτό, ἀναμφίβολον εἶναι ὅτι τήν ἱστορική του πορεία - τροχιά κάθε λαός τήν καθορίζει, ἐν μέσῳ τῶν ἐξ ἀντικειμένου συνθηκῶν, εἴτε πρωτογενῶς, εἴτε διά τῶν ἰσχυρῶν προσωπικοτήτων τάς ὁποίας ἀναδεικνύει, καί αἱ ὁποῖαι ἀπαυγάζουν τήν ζωτικότητα καί ἀκμήν του.

Ἡ Ἑλλάς, καί κατά τόν εἰκοστόν αἰῶνα, διαρκῶς «αἰμορρᾷ»:

Δέν ἀναφέρομαι εἰς τό τίμιον αἷμα τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, τό ὁποῖον καθηγίασεν τήν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας καί τῆς Ἡπείρου, οὔτε εἰς τήν Μικρασιατικήν γενοκτονίαν, ἢ ὁποία τήν ἀπεστέρησεν τοῦ ἀνατολικοῦ γεωγραφικοῦ της βάθρου, οὔτε εἰς τοὺς παγκοσμίους πολέμους, καί τόν ὑποβολιμαῖον ἀδελφοκτόνον ἀλληλοσπαράγμόν, ὁ ὁποῖος ἐξήντηλσεν πᾶσαν ῥανίδαν οἰκονομικῆς, πολιτιστικῆς καί ἀνθρωπίνης ἱκμάδος της, οὔτε εἰς τόν παθητικόν ξεριζωμόν τοῦ ἐλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὔτε εἰς τήν ἐν κρυπτῷ καί παραβύθῳ ὀδισσέωσιν ἐρήμωσιν - ἀφελληνισμόν τῆς Ἰμβρου καί Τενέδου, οὔτε εἰς τήν προδοτικὴν παραχώρησιν - δούλωσιν τῆς «μακρᾶν εὐρισκομένης»¹ Κύπρου μας, οὔτε εἰς τήν αἱματηράν - ἐπονεϊδίστον ἐγκατάλειψιν μίας «τῶν πολλῶν» —δέκα χιλιάδων περίπου— βραχονησίδων τοῦ Αἰγαίου, γι' αὐτό καί δυσκόλως φυλασσομένων², τῶν Ὑμνίων, εἰς τό ἐλληνικόν ἀρχιπέλαγος ὑπὸ τοῦ στόλου μας, διά πρώτην (ἐλπίζομεν καί μόνην) φοράν, ἀπὸ ἀνακαλύψεως τῆς θαλασσοπλοΐας.

Ἀναφέρομαι εἰς τό μέγαλον καραβάρι, τό ὁποῖον ξεκίνη-

σεν τὰς ἀρχὰς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος ἀρπάζοντας τοὺς πλέον δραστηρίους, τοὺς πλέον ἀνησύχους, τοὺς πλέον δημιουργικοὺς τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρασίας, τῶν νησιῶν, τοῦ κάθε ἐλληνικοῦ τόπου, διὰ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ, «φρέσκια πρᾶγματα» εἰς τό ἀνθρωποπάξαρο τοῦ «νέου κόσμου»!

Ἀναφέρομαι εἰς τὰ τριάκοντα χιλιάδες ἐλληνόπουλα τὰ ὁποῖα ἐστάλησαν προσωρινῶς, διὰ ν' ἀποφύγουν τὰ δεινὰ τοῦ ἐμφυλίου καί ἀπωλέσθησαν ὁριστικῶς εἰς τήν χοάνην τῶν χωρῶν τοῦ παραδείσου τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ.

Ἀναφέρομαι εἰς τοὺς φιλοπόνους, προοδευτικούς, ἀνησύχους νοικοκυραίους οἱ ὁποῖοι ὡς μετανάσται ξεσπιτώθησαν προσωρινῶς ἀπὸ τήν Μακεδονίαν, τήν Θράκην, τήν Στερεάν, τήν Πελοπόννησον καί τὰ νησιά, γιὰ νὰ ἐγκατελειφθοῦν ὁριστικῶς εἰς τὰς ὑγράς στοάς

τῶν ἀνθρακορυχείων τοῦ Βελγίου καί τῆς Γερμανίας, καί τὰς χωματερὰς τῆς λήθης τῶν κυβερνῶντων τόν δύσμοιρον τοῦτον τόπον μας.

Ἀναφέρομαι εἰς τό πολὺβονον σημερινόν μελῆσιν τῶν νέων μας, οἱ ὁποῖοι ἐξοβελισμένοι ἀπὸ τό ἀνθελληνικόν ἐκπαιδευτικόν μας σύστημα, ἀναζητοῦν προσωρινῶς τήν μόρφωσιν εἰς τὰ πανεπιστήμια τῆς Ἰτα-

Ὁ Ἕλλην μετανάστης Νικόλαος Γκιτσιούδης, εἰς τό Βερολίνο, ἐν ᾧρᾳ ἐργασίας του

λίας, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Αγγλίας, όπου άγκιστρώνονται όριστικώς, διότι αϊ προηγμέναί οικονομικώς αὐταί χώραι, ἅμα τῷ πέρατι τῶν σπουδῶν των, τοὺς προσφέρουν ἄξιοπρεπῇ ἐργασίᾳ, εὐπρεπῇ κατοικίᾳ, καὶ ἐνίοτε ἑλκυστικὴν (ὄν) σύζυγον.

Εἰς ἀντιστάθμισμα, οἱ κυβερνῶντες τὸν πολὺπληγκτον τοῦτον τόπον, «ἐτέρων ῥήμασι πειθόμενοι», ὑποδέχονται καθημερινῶς «καρabiές» λαθρομεταναστῶν, κατὰ μὲν τῷ φαίνεσθαι ἐπ' ἐλπίδι, ἢ πλεονάζουσα ἀθλιότης τῶν δυστυχῶν τοῦ πλανήτου, ν' ἀποτρέψῃ τὴν κατάρρευσιν τοῦ κοινωνικοασφαλιστικοῦ μας συστήματος(!) (καὶ μέ βέβαιον ἀποτέλεσμα τὴν ἐπιδείνωσιν τῆς τοιαύτης καταστάσεως), ἐν δέ τοις πράγμασιν ἐπιδιώκοντες τὴν ἀλλοίωσιν τῆς φυλετικῆς μας ἰδιοσυστάσις, καὶ τὴν συνεπαγομένην καταστροφὴν τῆς συνεκτικότητος τῆς ἑλληνικῆς μας κοινωνίας.

Ἄς παρακολουθήσωμεν τὴν ἐξελικτικὴν πορείαν μίας τυπικῆς ἑλληνικῆς οἰκογενείας, τοῦ πρώτου ἡμίσεως τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, ὅπως μᾶς τὴν ἀφηγεῖται Ἑλλήν μετανάστης εἰς τὴν Γερμανίαν:

«Γεννηθήκαμε στὴν Περδικορράχη (θὰ μπορούσε, δυστυχῶς, νᾶνε τοῦ Ἑβρου, τῆς Κοζάνης, τῆς Μυτιλήνης, τῶν Τρικάλων, τῆς Εὐρυτανίας...) δώδεκα ἀδελφία. Εἴχαμε κουμπάρο τὸν Βασιλιά: Βάφτισε τὴν μικρότερη ἀδελφή, καὶ τὴν ὀνόμασε Φρειδερίκη. Τὰ στόματα πολλὰ, ἡ γῆ λίγη... ὁ κουμπάρος μακρινά!

Ὁ μεγαλύτερος, ὁ Κώστας, ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα (γιὰ ἰδέξ «κακὲς λέξεις» ποὺ ἐπιμένουν νά χρησιμοποιοῦν ἀκόμη οἱ καθυστερημένοι Ἕλληνες μετανάσται) καὶ ἀμέσως μετὰ «προήχθη» εἰς ἐφαρμοστή εἰς τὸ Ἑσπεν καὶ τὸ Ντύσελντορφ τῆς Γερμανίας, ὅπου ζεῖ μονίμως. Ἀπέκτησε δύο υἱούς, τὸν Δημήτριο (μηχανολόγο μηχανικὸ τοῦ Πολυτεχνείου τοῦ Ἑσπεν, ὁ ὁποῖος ἐνυμφεύθη Γερμανίδα, ὁμιλεῖ τὴν ἑλληνικὴν, ἀλλὰ δέν διαβάζει ἑλληνικά) καὶ τὸν Νικόλαο (ἔχει ἑλληνικὴ ὑπηκοότητα, ἐνυμφεύθη Ἑλληνίδα μετανάστρια, ἀπέκτησαν δύο θυγατέρες, 8 καὶ 11 ἐτῶν σήμερα, παρακολουθοῦν μικτὸ σχολεῖο, δι-

δάσκονται τὴν ἑλληνικὴν, τὴν ὁμιλοῦν καλῶς, καὶ ἐρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα κάθε καλοκαίρι).

Ἡ δευτέρα, ἡ Εἰρήνη, ἀκολούθησε εἰς τὸ Ἑσπεν, ὅτε ἦτο εἴκοσι ἐτῶν. Ὑπανδρεύθη Ἑλλήνα μετανάστη ἀπέκτησαν τὴν Μαρία καὶ τὸν Γιώργο. Ἡ Μαρία ἔμαθε ἑλληνικά σὲ ἡλικίαν εἴκοσι ἐτῶν. Ὑπανδρεύθη Γερμανό. Ἀπέκτησαν δύο Γερμανόπουλα. Ὁ Γιώργος ἐνυμφεύθη Γερμανίδα. Ἀπέκτησαν δύο παιδιά, τὰ ὁποῖα δέν γνωρίζουν ἑλληνικά, ἀλλ' ἀγαποῦν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐπισκέπτονται συχνῶς. Τὰ φιλοξενεῖ ὁ παπποῦς Ἡρακλῆς, ὁ ὁποῖος προσπαθεῖ νά τοὺς μάθῃ ἑλληνικά καὶ τοὺς ἀγόρασε οἰκόπεδον εἰς τὸ Λουτράκι.

Ἡ Λίτσα μετέφερε τοὺς δεκαοχτὼ Ἀπριλίηδες τῆς νεότητος της, τρίτη, εἰς τὸ Ἑσπεν. Ὑπανδρεύθη μετανάστη ἐκ Καλαμπάκας. Ἀπέκτησαν τρία τέκνα, ὁ ἓνας ἐνυμφεύθη μετανάστρια ἐκ Καβάλας, ἦλθε εἰς τὴν πατρίδαν καὶ ὑπηρέτησε τὴν στρατιωτικὴν του θητείαν τὰ παιδιά του (ἐγγόνια τῆς Λίτσας) ὁμιλοῦν καλῶς τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἐπισκέπτονται τὴν Ἑλλάδα. Ὁ δεύτερος υἱὸς τῆς Λίτσας ἐνυμφεύθη Γερμανίδα... δέν γνωρίζομεν ἐάν τὰ παιδιά τους ὁμιλοῦν τὴν ἑλληνικὴν.

Ὁ τέταρτος (ἐκ τῶν δώδεκα), ὁ Σωτήριος, ἦλθε εἰς τὴν Γερμανίαν, ἠργάσθη πέντε-ἑξὶ ἔτη, ἐπέστρεψε καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Καίσαρειαν. Ἐχει ἑξὶ παιδιά.

Ἡ Ἑλένη (πέμπτη) παρέμεινε εἰς τὴν Περδικορράχη. Ἐχει τρία ἀγόρια τὰ ὁποῖα ζοῦν εἰς τὴν Ἀθήναν.

Ὁ Λάμπρος (ἕκτος) ἔχει γαλακτοζαχαροπλαστεῖον εἰς τὴν πρωτεύουσα τοῦ

Νομοῦ. Ἐχει δύο θυγατέρας. Ἡ μία ἔγινε ὁδοντίατρος.

Ὁ Ἰωάννης (ἑβδομος) εἶναι τεχνίτης ζαχαροπλάστης, ὁ Βασίλειος (ὄγδοος) ἔχει στεγνοκαθαριστήριο, ὁ Θεόδωρος (ἐνατος) εἶναι οἰκοδόμος, ἡ Εὐδοξία (δεκάτη), ἡ Εὐανθία (ἐνδεκάτη) ἔχουν ὅλοι οἰκογένειες καὶ ζοῦν εἰς τὴν πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ, τὰ περισσότερα παιδιά τους εἰς τὴν Ἀθήναν καὶ μερικά σὲ ἄλλες πόλεις.

Ἡ βαφτισμιά τοῦ Βασιλιά, ἡ Φρειδερίκη (δωδέκατη), ξενιτεύθηκε καὶ αὐτὴ στὴ Γερμανίαν, ὅπου ὑπανδρεύθη τὸν Πόντιο, Σάββα, ἀπέκτησαν μία θυγατέρα

Ἀγάλμα, πιθανότατα τῆς Περσεφόνης, τοῦ 460 π.Χ. ἀπὸ τὴν «Μεγάλῃ Ἑλλάδι» (Τάραντα) εἰς τὸ «Μουσεῖον Περγάμου» τοῦ Βερολίνου

καί ἐπέστρεψαν εἰς τήν Ἑλλάδα. Παλεύουν γιά τόν βιοπορισμό τους μεταξύ τῶν Ἀθηνῶν καί τῆς πρωτεύουσας τοῦ Νομοῦ».

Ληξιαρχεῖον 2003: Περδικορράχη: θάνατοι ἔξ, γεννήσεις μία(!:).

Ὡς Ἕλληνες ἄς ἀναλογιζόμεθα ὅτι: «Ταύτην γάρ οἰκοῦμεν οὐχ ἑτέρους ἐκβαλόντες, οὐδ' ἐρήμην καταλαμβάνοντες, οὐδ' ἐκ πολλῶν ἐθνῶν μιγάδες συλλεγόντες, ἀλλ' οὕτω καλῶς καί γνησίως γεγόναμεν, ὥστ' ἐξ ἥσπερ ἔφυμεν, ταύτην ἔχοντες ἅπαντα τόν χρόνον διατελοῦμεν, αὐτόχθονες ὄντες...»¹ καί ὅτι «ταύτην», τήν πατρίδα, ἐδανεισθήκαμε ἀπό τῶν πατέρες μας, καί τήν ὀφειλομένον εἰς τά τέκνα μας. Θά εἴμεθα στοιχειωδῶς συνεπεῖς, ἵνα «μὴ ἑλλάσσοινα παραδώσωμεν».

Εἶχα μίαν ἐνδιαφέρουσα συζήτηση μέ τόν διά μέσου τῶν αἰῶνων Ἑλληνα «Ὀδυσσεά»: Τόν Νικόλαον Γκιτσιούδη, μετανάστην δευτέρας γενεᾶς, εἰς τό Βερολῖνον.

Ε.: Ἀπό ποῦ εἶσαι Νικόλα;

Ν.: Ἀπό τά Κουφάλια τῆς Θεσσαλονίκης. Γεννήθηκα στήν Γερμανία, ἀπό Ἕλληνες γονεῖς καί εἶμαι Ἕλληνας.

Ε.: Ἐχεις ἐπισκεφθεῖ τήν Ἑλλάδα;

Ν.: Οἱ γονεῖς μου εἶναι Ἕλληνες μετανάστες στήν Γερμανία. Μετά εἰκοσαετῇ περίπου παραμονή καί ἐνῶ ἐγώ ἤμουν δεκαπέντε ἐτῶν, ἀπεφασίσαμε, νά ἐγκατασταθοῦμε στήν Ἑλλάδα. Ἐπιστρέψαμε στίς ρίζες μας –στό χωριό μας– στά Κουφάλια τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐγώ εἶχα τελειώσει μικτό (Γερμανικό-Ἑλληνικό) σχολεῖο-Γυμνάσιο καί στήν Ἑλλάδα συνέχισα καί τελείωσα τό Λύκειο. Ὑπηρετήσα τήν στρατιωτική μου θητεία καί ἀκολούθως ἀνεζήτησα ἐργασία. Ἦδη οἱ γονεῖς μου ἦσαν ἀπογοητευμένοι ἀπό τήν κατάσταση στήν Ἑλλάδα: Δέν ὑπῆρχαν δουλειές!... Δέν εἶχαμε ἰδιαίτερες ἀξιώσεις γιά ἐργασία. Μιά, ὅποιαδήποτε δουλειά ζητούσαμε. Ὅμως, γιά ὅποια θέση ἐργασίας, ἔπρεπε νά ἔχης «γνωστό» καί κυρίως νά παρακαλέσης, κυρίως τοῦς πολιτικούς. Ἡ κατάσταση αὐτή, νομίζω, προσβάλλει τήν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκλείσα τήν ἀγάπη μου γιά τήν Ἑλλάδα στήν καρδιά μου καί ἐπέστρεψα στό Βερολῖνο, μαζί μέ τοῦς γονεῖς μου.

Ε.: Τί ἐργασία κάνεις ἐδῶ;

Ν.: Ἐχω αὐτό τό φορτηγό αὐτοκίνητο καί τό μικρό

μου συνεργεῖο (ἀπασχολῶ δύο Ρώσους ἐργάτες) καί ἐκτελῶ γενικές μεταφορές. Ἡ πελατεία μου ἀποτελεῖται ἀπό Ἕλληνες (κατοικοῦν περίπου δεκαπέντε χιλιάδες Ἕλληνες στό Βερολῖνο καί ἐνάμισι ἑκατομμύριο Τοῦρκοι), ἀλλά καί Γερμανούς. Ζῶ ἀξιοπρεπῶς.

Ε.: Ποιά ὑπηρετικότητα ἔχεις; Ποιά γλῶσσα ὁμιλεῖς καλλίτερα;

Ν.: Εἶμαι Ἕλληνας καί ἔχω ὑπηρετικότητα μόνο ἐλληνική (μέ ἐκφραστικόν ὕψος δεικνύον ὅτι αὐτό εἶναι αὐτονόητον).

Ε.: Δέν θέλησες νά πάρῃς γερμανική ὑπηρετικότητα;

Ν.: Ὁχι. Δέν τό σκέφθηκα. Τίς γλῶσσες τίς μιλῶ καί τίς δύο, ἀλλά «σκέπτομαι» στήν ἐλληνική.

Ε.: Οἰκογένεια...

Ν.: Εἶμαι ἀρραβωνιασμένος. Ἡ μνηστή μου κατάγεται

Τά προπύλαια τῆς Μιλήτου «ἀναστηλωμένα» εἰς τό «Μουσεῖον τῆς Περγάμου» εἰς τό Βερολῖνον

ἀπό τόν Κυπρίνο, τοῦ Ἑβρου.

Ε.: Εἶναι πολύ εὐμορφον χωριό ὁ Κυπρίνος Νικόλα. Πεδινό, πλούσιο, πλάι στόν Ἄρδα, τόν μεγάλο παραπόταμο τοῦ Ἑβρου, μέ μία μεγάλη γέφυρα καί μέ πολύ νέους ἀνθρώπους, διότι λειτουργεῖ ἕνα ἐργοστάσιο τό ὁποῖο ῥάπτει πανταλόνια, τά ὁποῖα κάθε Παρασκευή φορτώνονται σ' ἕνα μεγάλο φορτηγό καί ἔρχονται στήν Γερμανία!

Ν.: Πράγματι... μοῦ τά ἔχουν περιγράψει καί τά ἔχω δεῖ καί σέ φωτογραφίες. Ἡ μνηστή μου γεννήθηκε στήν Γερμανία καί δέν ἔχει πάει ποτέ στήν Ἑλλάδα. Ἴσως πᾶμε τό γαμήλιο ταξίδι μας ἐκεῖ.

Ε.: Πολιτικό ἢ Θρησκευτικό γάμο θά τελέσετε Νικόλα;

Ν.: Φυσικά θά παντρευτοῦμε στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας! (Με ὕψος μᾶλλον ἐνοχλημένο γιά

τήν υποβολή έρωτήσεως της οποίας ή απάντησις είναι αυτονόητος γι' αυτόν... γι' αυτούς τούς νοσταλγούς της πατρίδος, του πολιτισμού, της Όρθοδοξίας, της ελληνικότητας, φοβάμαι, φευ, όχι δι' όλους τούς κατοικοῦντας τά πάτρια χώματα Έλληνας). Προς τό παρόν θά πάμε διακοπές. Φεύγομε γιά τό Ρέθυμνο. Θά μείνουμε δέκα ήμέρες. Θά μᾶς στοιχίσῃ 1.500 εὐρώ.

Ε.: Έδῶ, στό Βερολῖνον, στό ἐμπορικόν κέντρον «Άρκαδία», πρόσεξα νά διαφημίζουν: «διακοπές στήν “Τουρκική Ριβιέρα”, μέ 400 Εὐρώ»...

Ν.: Δέν μᾶς ἐνδιαφέρει. Έγώ εἶμαι Έλληνας καί θά πάω στήν Ελλάδα. (“Επιβραβεύω” τήν ἀπάντησί του μ' ἓνα χαμόγελο, πίνουν με τόν κρυωμένο, πια, καφέ καί συνεχίζει): Πρέπει ὅμως ἡ Ελλάδα νά εἶναι ἀνταγωνιστική, διότι ὁ Γερμανός, ὅπως καί κάθε ξένος, ἔχει μεταξύ τῶν κριτηρίων του γιά τήν ἐπιλογή, καί τό κόστος.

Ε.: Άλήθεια Νικόλα, τί τραγούδια τραγουδάς;

Ν.: Μοῦ ἀρέσουν ὁ Θεοδωράκης, ὁ Χαντζηδάκης, τά ῥεμπέτικα...

Ε.: Τά «λιανοχορταρούδια» τά τραγουδάς;

Ν.: Ώ! Ναί! Εἶναι ὑπέροχα ὅλα τά θρακιώτικα! Ἀλλά ἐδῶ εἶναι πολύ δύσκολο νά τά βροῦμε.

Ε.: Ἡ πρεσβεῖα μας ἤ τό προξενεῖον μας, δέν μποροῦν νά σᾶς τά προμηθεύσουν;

Ν.: Δέν ξέρω... θά ἔχουν ἄλλες ἀπασχολήσεις.

Ε.: Τούς συγχρόνους Έλληνας πολιτικούς τούς γνωρίζεις;

Ν.: Νομίζω ὅτι δέν κάνουν ὅ,τι πρέπει γιά νά προοδεύσῃ ἡ χώρα μας.

Ε.: Σέ προβληματίζει τό γεγονός ὅτι ἡ Ελλάδα ἀποδειώχνει μακρυνά της πολλά ἑκατομμύρια Έλληνες μετανάστες σ' ὅλον τόν κόσμον, καί ταυτοχρόνως, ὑποδέχεται ἑκατομμύρια λαθρομεταναστών;

Ν.: Δέν τόχω σκεφθεῖ. Πάντως, ἐάν ἐμεῖς ἐπιστρέψαμε, θά φέρναμε καί «πέντε δραχμές»... αὐτοί οἱ δύστυχοι ἔρχονται χωρίς σῶβρακο...

Ε.: Δίκαιον ἔχεις Νικόλα... ὅμως πληρώνουν προκαταβολικῶς καί μετρητοῖς 3.000 δολάρια κατά κεφαλὴν στοὺς δουλεμπόρους... κι αὐτό εἶναι τοῦλάχιστον ὑποπτον... (πῶς ἔχουν ἀποθησαυρίσει τέτοια ποσά; Καί ἂφ' οὗ τὰ ἔχουν, διά τί δέν γίνονται ἐπιχειρηματίαι εἰς τούς τόπους των, ἀλλά δοῦλοι-κατακτηταί, τοῦ ἰδιοῦ μας τόπου;). Σ' εὐχαριστῶ Νικόλα, καί καλή ἀντάμωση στήν Ελλάδα.

Οἱ ἐκάστοτε ἐναλλακτικῶς «κυβερνῶντες» καί «ἀντιπολιτευόμενοι» εἰς ἐπίφασιν τοῦ δημοκρατικοῦ μας πολιτεύματος, τόν τάλανα τόπον μας, «ἐπὶ μικροῖς διατρίβοντες, τὰς μεγίστας τῶν πράξεων παραλείπου-

Έλληνικόν Μωσαϊκόν 4ου-3ου π.Χ. αἰῶνος, ἀπό τήν περιοχή τῆς σημερινῆς Ἰορδανίας εἰς τό «Μουσεῖον τῆς Περγάμου» εἰς τό Βερολῖνον

σιν»⁴. Δέν ὑπάρχει λοιπόν ἐλπίς διά τήν Ελλάδα; Ὑπάρχει βεβαίως ὅτι ὁ ἐλληνικός λαός ἐμπεριέχει εἰς τά μυχία του τήν ἀκατάβλητον ἰσχύν τῆς φυλῆς, ἡ ὁποία θά κάμῃ καί πάλιν τήν Ελλάδα ν' ἀκμάσῃ, ἂφ' οὗ ἐξέλθῃ ζῶσα ἀπό τήν θύελα τῆς «παγκοσμιοποιήσεως». Τό βέβαιον τοῦτον μέλλον μᾶς τό ἐγγυᾶται τό λαμπρόν παρελθόν: «Οὕτω δέ πολιτικῶς εἶχον, ὥστε καί τὰς στάσεις (ἀντιπαρθεύσεις) ἐποιοῦντο πρὸς ἀλλήλους, οὐχ' ὁπότεροι τούς ἑτέρους ἀπωλέσαντες τῶν λοιπῶν ἄρξουσιν, ἀλλ' ὁπότεροι φθίσονται τήν πόλιν ἀγαθόν τι ποιήσαντες. Καί τὰς ἐταιρείας (πολιτικά κόμματα) συνῆγον (ἴδρουν) οὐχ' ὑπέρ τῶν ἰδίων συμφερόντων, ἀλλ' ἐπὶ τῇ τοῦ πλήθους ὠφελείᾳ»⁵.

Δέν εἶναι τυχαία ἡ παρακμαστική φάσις ἣν διέρχεται ἡ πατρίς μας. Ὁ καθ' εἰς ἃς προβληματισθῇ καί ἀναλόγως ἃς πράξῃ. Πάντως ὁ τόπος χρειάζεται «μιά στάλα αἶμα, παρὰ ἓνα ποτῆρι μελάνι»⁶.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Έκφρασις-«δικαιολογία» τοῦ τότε πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος Κ. Καραμανλῆ διά τήν μή ἀποστολήν ἐθνικῶν ἐλλαδικῶν δυνάμεων κατά τήν κατ' Αὐγουστον 1974 κατάληψιν τοῦ βορείου τμήματος τῆς Κύπρου μας.
2. Έκφρασις-«δικαιολογία» τοῦ τότε πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος Κ. Σημίτη διά τήν ἀμαχητή ὑποστολήν τῆς σημαίας μας-κυριαρχίας μας ἐκ πατρίου ἐδάφους. (Ύμνια: 31.1.1996).
3. Ἰσοκράτους: Πανηγυρικός δ 23-24.
4. Ἰσοκράτους: Πανηγυρικός μ, 143-144.
5. Ἰσοκράτους: Πανηγυρικός κβ 79-80.
6. Πιῶργος Σεφέρης.

Ελληνίδα ομογενής αφιέρωσε τη ζωή της στην επιστήμη

Δημ. Θεοδωρίδη

Από την Μυτιλήνη στη Μεμβούρνη και από εκεί στο Χάρβαντ.

Η Μαρία Κουλιανδρά ήταν καθηγήτρια ανοσοβιολογίας των μεταμοσχεύσεων στο Πανεπιστήμιο της Μεμβούρνης και είχε ολοκληρώσει το διδακτορικό της στο Κέιμπριτζ. Επιστρατεύθηκε τον Μάρτιο του 1998 από τον καθηγητή Hugh Auchincloss του Χάρβαντ, όταν ήρθε στην Μεμβούρνη για να πάρει μέρος σε ιατρικό συνέδριο και εντυπωσιάστηκε από τις μελέτες που είχε δημοσιεύσει η Μαρία Κουλιανδρά για τις μεταμοσχεύσεις του παγκρέατος. Ο καθηγητής της ζήτησε να διευθύνει ένα νέο προκλινικό τμήμα στο κέντρο μεταμοσχεύσεων νησιδίων του παγκρέατος. Η Μαρία αφιέρωσε τη ζωή της στα πειράματα, ώστε το σώμα να δέχεται τα μοσχεύματα χωρίς να προσπαθεί να τα απορρίψει. Είναι υπεύθυνη για τη δημιουργία φαρμάκου το οποίο να κάνει τον οργανισμό να ανέχεται τα μοσχεύματα.

«Οι έρευνες με τις οποίες ασχολούμαι», είπε, «θα σώσουν εκατομμύρια ζωές. Ήδη στην Αμερική μόνον υπάρχουν 17 εκατομ. διαβητικοί. Η δουλειά μου», επισημαίνει, «αρχίζει στις 7 το πρωί και τελειώνει στις 12 τα μεσάνυχτα. Στην ουσία είμαι δεσμευμένη ολόκληρο το 24ωρο, διότι μπορώ να χρειασθεί να μεταβώ στην κλινική, εάν παρουσιαστούν κάποιες επιπλοκές στον πίθηκο που εφαρμόζω το πείραμα».

Έφυγε από την Αγία Παρασκευή της Λέσβου σε ηλικία 7 ετών. Θυμάται πάρα πολύ ζωηρά το πέτρινο σχολείο στο χωριό και το πευκόφυτο δάσος λίγο πιο πέρα. Τη Σκάλα Καθηονής που έκανε μπάνια, την μυρωδιά του ούζου από τα παραλιακά καφεενάκια και το ιώδιο της θάλασσας. Το αιγαιοπελαγίτικο νερό έχει μαγεία αλλοιωτική. Ακόμη και τρικυμισμένο σου δίνει ενέργεια, σε κάνει να νοιώθεις ότι όλα γίνονται.

Επισκέπτεται το νησί της συχνά και λέγει ότι κατά τρόπο «είναι σαν μην έφυγα ποτέ». Τις ώρες της ξεκούρασης ακούει σχεδόν πάντα ελληνική μουσική. «Αυτήν», όπως λέει, «που άκουγα από μικρή, αυτήν που έφεραν μαζί τους οι γονείς μου, όταν ήρθαν στην Αυστραλία. Παλιά ρεμπέτικα, Χατζηδάκι, Θεοδωράκη, Γούναρη, ώρες ατέλειωτες μου μιλούσαν για την Μυτιλήνη, για την παλαιά Αθήνα που λάτρευαν και που με έκαναν να αγαπήσω από φωτογραφίες και ιστορίες, που μου έλεγαν. Ιστορίες πραγματικές ανακατεμένες με τον μύθο, κομμάτια της ελληνικής ιστορίας με τους ήρωες που θαύμαζαν οι ίδιοι και που μου μετέδιδαν τον ενθουσιασμό τους και την αγάπη τους για την πατρίδα, που άφησαν πίσω τους».

Εκστρατεία για τα γλυπτά του Παρθενώνα

Δημ. Θεοδωρίδη

Εκστρατεία για την επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα από το Βρετανικό Μουσείο στην Ελλάδα, ξεκίνησε ο βουλευτής του Εργατικού Κόμματος της Δυτικής Αυστραλίας (Περθ), Τζων Ντουράτσιο, συλλέγοντας υπογραφές που, μαζί με ένα μνημόνιο, θα σταλούν στον Βρετανό πρωθυπουργό Τόνι Μπλερ. Μιλώντας σε ομογενειακή εκδήλωση, χαρακτήρισε ως πρόκληση της παγκόσμιας συνειδήσεως την κατακράτηση των γλυπτών του Παρθενώνα από τους Βρετανούς και κάλεσε την ομογένεια να εντείνει τις προσπάθειές της, ώστε να πεισθούν οι Βρετανοί να επιστρέψουν τα γλυπτά, πριν από το 2004.

Ξεκάθαρη θέση για την επιστροφή των γλυπτών στην Ελλάδα πήραν οι πρωθυπουργοί της Ν.Ν.Δ. (Σύδνεϋ), Βικτώριας (Μεμβούρνη) και Νοτίου Αυστραλίας (Αδελαΐς).

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑΣ ΕΙΔΩΝ «ΚΟΚΚΙΝΗ ΜΗΛΙΑ»

25ης Μαρτίου 1 και Αναστάσεως
Χολαργός 155 61, τηλ.: 210 6519728

Τά προβαλλόμενα και διαφημιζόμενα βιβλία στο παρόν περιοδικό διατίθενται από το κατάστημά μας ή αποστέλλονται ταχυδρομικώς στην τιμή του εκδοτικού οίκου.

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ

Του Σαράντου Ι. Καργάκου

Συγγραφέα - Ιστορικού

Ἀσφαλῶς ἡ ἰσχὺς ἑνὸς κράτους ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς ὑλικές του δυνάμεις, ἔμψυχες καὶ ἄψυχες, ὅμως ἡ ἐπιβίωσή του ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς, γιὰ νὰ μὴν πῶ πρωτίστως, ἀπὸ τὸν πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ του δυναμισμό.

Βλέποντας κανεῖς τὰ πράγματα ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτή, μπορεῖ ἄνετα νὰ ἀχθεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι στὴ μακριὰ διάρκεια τοῦ χρόνου ἡ μικρὴ Ἑλλάς ἔχει μεγαλύτερες προοπτικές ἐπιβίωσης ἀπὸ τὶς ΗΠΑ. Αὐτὴ τὴ στιγμή οἱ ΗΠΑ ἔχουν ἀναμφισβήτητα τὴν παγκόσμια κυριαρχία. Δέν εἶναι σίγουρο ἂν θὰ τὴν ἔχουν στὴν ἐπόμενη δεκαετία. Ὁ Κίτρινος Δράκων τῆς Κίνας δέν ἔχει ἀκόμη καλοξυπνήσει.

Ὅμως, τί μπορεῖ στὴ μακριὰ διάρκεια τοῦ χρόνου νὰ εἶναι μισός ἢ ἕνας αἰώνας παγκόσμιας κυριαρχίας, μικρός στὴ χιλιόχρονη αὐτοκρατορία τῆς ΚΠόλεως, ὅπου οἱ μισοὶ αἰῶνες τῆς ἦσαν αἰῶνες ἀναμφισβήτητης παγκόσμιας κυριαρχίας;

Γι' αὐτὸ πιστεύω ὅτι ἡ πορεία στὸ μέλλον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δέν θὰ καθορισθεῖ ἀπὸ κάποια οἰκονομικά μεγέθη, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ του δυναμισμό. Εὐλικρινὰ δέν θὰ ἐνοιωθᾶ εὐτυχέστερος, ἂν ἡ Ἑλλάς εἶχε ἀποθέματα πετρελαίου πού νὰ ξεπερνοῦν ἐκεῖνα τοῦ Ἰράκ καὶ τοῦ Ἰράν. Μὲ τὸ πετρέλαιο μπο-

ρεῖς νὰ ζήσεις (ἂν φυσικά σοῦ τοῦ ἐπιτρέψουν), ἀλλὰ δέν μπορεῖς νὰ ἐπιζήσεις. Ἡ Ἑλλάς ὅμως ἔχει δύο ἀνεξάντλητες δεξαμενές ἐνεργειακῆς δυνάμης, πού δέν ἐξαντλοῦνται ποτέ. Πρόκειται γιὰ τὸν Ἑλληνισμό καὶ τὴν Ὁρθοδοξία. Αὐτὰ μᾶς δίνουν — ἂν τὰ ἀξιοποιήσουμε σωστά — τὸ προνόμιο μιᾶς παγκόσμιας «κυριαρχίας», πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς. Μιᾶς κυριαρχίας πού δέν βλάπτει κανέναν, ἀλλὰ ὠφελεῖ τοὺς πάντες.

★ ★

Πρὸ ἐτῶν ἐπιφανὲς παράγων τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς εἶχε χαρακτηρίσει τοὺς Ἕλληνες «λαὸν ἀνάδελφον».

Όταν επανέλαβα τη φράση αυτή κάπου στο εξωτερικό, ένας Νοτιοϊταλός με αποστόμωσε θυμίζοντάς μου τόν πασίγνωστο σοφόκλειο στίχο:

«Ὁ κοινόν αὐτάδελφον, Ἰσμήνης κάρα...». Χάρη στην αρχαιοελληνική πολιτιστική μας περιουσία και χάρη στους θησαυρούς της Ὁρθοδοξίας ὁ Ἑλληνισμός θραύει τὸ φράγμα τῆς «**ἐθνικῆς μοναξιάς**», ὅπως εἶχε ὀνομάσει ὁ Κων/νος Τσάτσος τὴ γλωσσική καὶ φυλετική μας μοναδικότητα, καὶ γινόμαστε ὄχι ἀπλῶς ἰσάδελφοι ἀλλ' αὐτάδελφοι μὲ ὅλους τοὺς καλλιεργημένους λαοὺς τῆς γῆς. Ἡ Ὁρθοδοξία μᾶς συνδέει μὲ τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ὁρθοδόξους, κυρίως τοὺς σλαβικούς λαοὺς, πού ἐθήλασαν τὸ πρῶτο γάλα πολιτισμοῦ ἀπὸ τοὺς μαστοὺς τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, τῆς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς, ἐνῶ ἡ αρχαιοελληνική πνευματική καὶ εἰκαστική παράδοση μᾶς συνδέει μὲ ὅλα τὰ ἐκλεκτά πνεύματα καὶ πνευματικά κέντρα τῆς ὕδρογειοῦ. Γιατί αὐτὴ τὴ στιγμή τὸ προνόμιο τῆς σπουδῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν ἔχουν μόνο οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἀμερικανοί, τὸ ἔχουν καὶ οἱ Ἀσιάτες. Μελλοντικά οἱ μεγάλοι κλασσικοὶ φιλόλογοι θὰ ἀνατέλλουν ἀπὸ τὴ χώρα τοῦ «**Ανατέλλοντος Ἡλίου**».

Κι ὅλα αὐτὰ ἐρήμην ἡμῶν πού πνευματικά γινόμαστε καθημερινά ἡ χώρα τοῦ «**Δύοντος Ἡλίου**». Κι ὅμως ἡ Ἑλλάς αὐτὴ τὴ στιγμή θὰ μπορούσε νὰ πρωταγωνιστεῖ στὶς πολιτιστικές ἐξελίξεις ὅλης τῆς γῆς. Ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀμερική διέρχονται μίᾳ πρωτοφανῆ πνευματική καὶ ἠθική κρίση. Ἡ **ἰδεοπενία** ἀποτυπώνεται στὴν ἠθική συμπεριφορά, πού πτωχαίνει καθημερινά, κρεμασμένη στὸ συρματοσχοῖνο κάποιων νομικῶν διατάξεων, ὄχι στὸ «**μέσα πλοῦτος**», πού λέει ὁ ἐθνικός μας ποιητής. Οἱ δυτικές χριστιανικὲς ἐκκλησίες ἔχουν σέ τέτοιο βαθμὸ ἐκκοσμικευθεῖ, ὥστε ἔχουν χάσει κάθε μυστηριακὴ ὑφή, κατάσταση πού ἀκυρώνει τὴν οὐσία τῆς θρησκείας. Στὴν Ἰταλία καὶ στὴ Γαλλία ἀκόμη καὶ κληρικοί —καὶ μάλιστα ἀνώτατοι κληρικοί— στρέφονται πρὸς τὴν Ὁρθοδοξία, χωρὶς ὅμως ἡ δική μας Ἐκκλησία

—πρὸς τὸ παρόν— νὰ μπορεῖ νὰ τοὺς προσφέρει τὴν ἀναγκαῖα πνευματική καὶ ἠθική κοινωνία.

Στὸν χώρο τοῦ Ἰσλάμ, στὸν χώρο τῶν μεγάλων θρησκειῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἔξω βέβαια ἀπὸ τίς περιπτώσεις ἀκραίων καταστάσεων φανατισμοῦ, συντελοῦνται μεγάλες πνευματικὲς ζυμώσεις. Οἱ φωτισμένοι ἄνθρωποι ἀναζητοῦν τίς πνευματικὲς τοὺς καταβολές, τίς ρίζες τῶν πολιτιστικῶν καὶ θρησκευτικῶν τοὺς μορφωμάτων καὶ φθάνουν στοὺς ἐλληνιστικούς καὶ μεσαιωνικούς ἐλληνικούς χρόνους.

Ἀνακαλύπτουν στοιχεῖα ἐλληνικῆς τέχνης στὴ δική τους τέχνη ἢ ἐπιρροές τοῦ Νεστοριανισμοῦ στὴ διαμόρφωση τοῦ θρησκευτικοῦ τοὺς ἐποικοδομήματος. Ἐμεῖς ἐν πολλοῖς ἀπ' ὅλα αὐτὰ λάμπουμε μὲ τὴν ἀπουσία μας. Παραπονιόμαστε ὅτι μᾶς ἀγνοοῦν οἱ ἄλλοι, ἐνῶ ἐμεῖς ἀγνοοῦμε τὸν ἑαυτό μας, τοὺς πνευματικούς θησαυρούς μας, τὴ συμβολή μας στὴ διαμόρφωση τῆς παγκόσμιας πολιτιστικῆς ζύμης.

Σὲ πολλὰ μέρη τῆς γῆς οἱ ἀφυπνιζόμενοι λαοί, πού βγαίνουν ἀπὸ τὸ ζυγὸ τῆς ἀποικιακῆς ἐκμετάλλευσης, αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη νὰ βροῦν ρίζες, πραγματικὲς ἢ φανταστικὲς. Κατὰ τὸ ἔτος 1997 μεταφράστηκε στὰ ἐλληνικά ἀπὸ τίς ἐκδόσεις «Ἡλιοδρόμιο» ἡ ἱστορικὴ ἔρευνα τοῦ Χιλιανοῦ **Lonco Kilapan**, πού ἔχει τίτλο «**Ἡ ἐλληνικὴ καταγωγή τῶν Ἀραουκάνων τῆς Χιλῆς**». Ὁ συγγραφέας ἐντοπίζει τὴν ἔρευνά του σὲ μιά προικισμένη φυλὴ 400.000 ἀνθρώπων καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ἀποδείξει πῶς οἱ Ἀραουκάνοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν, πού ἐφθασαν στὴ Χιλὴ μέσῳ Ἀσίας καὶ μέσῳ τῶν κατοικημένων νησιῶν τῆς Ὠκεανίας. Κατὰ τὸν Κιλαπάν ἡ ἀφίξη τῶν Σπαρτιατῶν στὴ Χιλὴ ἐγινε τὸ 600 π.Χ. καὶ τὸ ὄνομα τῆς **Χιλῆς** εἶναι παραφθορὰ τῆς λέξεως **φυλὴ**. Διερωτῶμαι, τί θὰ ἔγραφε ὁ Κιλαπάν, ἂν ἐγνώριζε πῶς ὁ διασημότερος σοφὸς τῆς Σπάρτης ἦταν ὁ Χίλων; Ἀσφαλῶς, δὲν θὰ εἶχε πρόβλημα νὰ προσδιορίσει καὶ τὸν ὀνοματοθέτη τῆς... Χιλῆς!

Ὅλα αὐτὰ ἔχουν τὴν ἐξῆς σημασία: **ἡ πορεία τῶν**

λαών προς τό μέλλον δέν καθορίζεται από τό πραγματικό αλλά καί τό φανταστικό. Αυτό πού ονομάζεται «ζωτικός μῦθος», μπορεί νά εἶναι μῦθος, δέν παύει ὁμως νά εἶναι ζωτικός. Ἡ ἀναγωγή τῆς καταγωγῆς στόν ἑλληνικό μῦθο δέν πρόκειται νά βλάψει κανένα λαό, πολύ περισσότερο τήν ὑφήλιο. Ὁ ἑλληνικός μῦθος δέν εἶναι σάν τούς γερμανικούς «ζωτικούς» μῦθους, πού ἔγιναν νεκρικοί μῦθοι γιά ἄλλους λαούς. Δέν ἔπρεπε συνεπῶς νά μᾶς κυριεύσει πανικός, ὅταν οἱ Σκοπτιανοί ἀπό σύμπλεγμα καταγωγῆς, ἐπιθυμῶντας τήν ἀποσύνδεση ἀπό σλαβικές καί ἀλβανικές ρίζες, διεξεδίκησαν τήν ιδιότητα τοῦ Μακεδόνα.

Πρέπει νά ἐπιδιώξουμε νά τούς ἐντάξουμε μέσα στό εὐρύ πνευματικό πλαίσιο τοῦ ἑλληνικοῦ μῦθου. Νά τούς δείξουμε ὅτι ὁ «Μακεδονισμός» τους εἶναι ἀφύπνιση τῆς ἑλληνικότητάς τους. Κι ἀκόμη νά τούς τονίσουμε ὅτι Ἕλληνες δέν εἶναι ὅσοι γεννιοῦνται Ἕλληνες, ἀλλ' ὅσοι θέλουν νά εἶναι καί λέγονται Ἕλληνες. Τό νά θεωρεῖται κανεῖς Ἕλληνα δέν εἶναι ζήτημα καταγωγῆς ἀλλά πρωτίστως ἀγωγῆς, ὅπως ἀπό τήν ἀρχαία ἐποχή προσδιόρισε ὁ Ἰσοκράτης.

Ἦταν λάθος πού ἀγνοήσαμε ἢ πού λοιδορήσαμε τή θεωρία τῆς «Μαύρης Ἀθηνᾶς» τοῦ Μάρτιν Μπέρναλ. Ὁ Μπέρναλ, ἕνας τσαρλατάνος ἱστορικός, πού νοσφίσθηκε θεωρίες, ἀπόψεις καί διαπιστώσεις παλαιότερων ἱστορικών, στό βάθος δέν ἐξέφρασε κανέναν ἀνθελληνισμό, μέ τό νά λέει ὅτι τά προϊόντα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος εἶναι προϊόντα τῆς Μαύρης φυλῆς· ἀπλῶς ἐξέφραζε τήν ἐπιθυμία τῶν μαύρων ν' ἀποσυνδεθεῖ ἡ κουλτούρα τους ἀπό τήν κουλτούρα τῶν λευκῶν ἀποικιοκρατῶν καί νά συνδεθεῖ μέ τόν λαμπρό ἑλληνικό πολιτισμό. Προσωπικά, κι ἐνῶ εἶμαι ἀπό τούς πρώτους πού ἔδειξαν καί κατέδειξαν τίς ἀνοησίες τοῦ Μπέρναλ, δέν κατανοοῦν ὥστόσο γιατί πρέπει νά πιστεύω στήν ἰνδοευρωπαϊκή θεωρία πῶς τάχα οἱ Ἕλληνες ἦρθαν ἀπό τό Βορρᾶ κι ἔφεραν τόν πολιτισμό ἀπό τό Βορρᾶ καί ν' ἀπορρίπτω τίς πολιτιστικές ἐπιρροές τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς καί τοῦ Νότου. Καμμία ἑλληνική παράδοση δέν ἀναφέρει κάθοδο ἀπό τό Βορρᾶ. Ἀπεναντίας οἱ παραδόσεις, οἱ φιλολογικές καί ἀρχαιολογικές μαρτυρίες, πού δείχνουν τίς στενές σχέσεις τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου μέ τούς λαούς τῆς Ἀνατολῆς καί τῆς Ἀφρικής, εἶναι ἀναρίθμητες.

★ ★

Θέλω μέ ὅλα τοῦτα νά πῶ ὅτι δέν πρέπει νά κλεινόμαστε στό καβούκι ἑνός ἄγονου ναρκισσιστικοῦ ἔθνο-θαυμασμοῦ, πρέπει νά ἀποκτήσουμε μιά σιγουριά γιά τόν ἑαυτό μας. Εἶναι φοβερό νά μᾶς θέλουν ὅλοι καί

* Σήμερα οἱ πλείστοι —ἂν ὄχι ὅλοι— τῶν διδασκόντων τήν ἀρχαία ἑλληνική στό ἐξωτερικό ἀδυνατοῦν νά τήν ὁμιλήσουν. Γνωρίζουν τούς ἀρχαίους ἀπό μεταφράσεις.

μεῖς νά μή θέλουμε τόν ἑαυτό μας. Θεωρῶ ἀναγκαῖα βεβαίως τήν ἀμυντική μας θωράκιση, ἀλλά πῶς ἀναγκαῖο θεωρῶ τόν ἐπιθετικό μας ἐξοπλισμό. Καί μ' αὐτό δέν ἐννοῶ ἀναγκαῖως τά πολεμικά ὅπλα —πού δέν τά ἀποκλείω— ἀλλά τά πνευματικά ὅπλα. Ἀπαιτεῖται μιά ἐπιθετική πολιτική σέ ὅλα τά ἐπίπεδα. Δέν παραβλέπω τήν ἀξία τῆς οἰκονομικῆς παραμέτρου. Ὅμως, «μέτρον ἄριστον». Οἱ ἠθικοί καί πνευματικοί παράμετροι ἔχουν μεγαλύτερη διατηρητική ἰσχὺ. Ἡ διαπερατότητά τους σέ βάθος χρόνου εἶναι ἀπεριόριστη καί ἀπροσδιόριστη. Δέν θά ζήσουμε οὔτε θά ἐπιζήσουμε μέ τόν ἀριθμό, ἀλλά ὅπως λέει ὁ προφήτης, μέ τήν ποιότητα. Γι' αὐτό, ἀντί τῶν ἡχηρῶν ἐξαγγελιῶν περὶ «ἐλευθέρων πανεπιστημίων», περὶ «ἐλευθέρων σπουδῶν» καί ἄλλων συναφῶν κενολογιῶν (τό κε μέ ἔψιλον), προτείνω κάτι ἄλλο, ἀλλ' οὐσιαστικό. Ἡ Ἑλλάς πρέπει ν' ἀποκτήσει ὑπό τήν αἰγίδα τῆς Ἐκκλησίας ἕνα κέντρο κλασσικῶν καί

**Ἡ Ἑλλάς πρέπει ν' ἀποκτήσει
ὑπό τήν αἰγίδα τῆς Ἐκκλησίας
ἕνα κέντρο κλασσικῶν καί
χριστιανικῶν σπουδῶν διεθνούς
ἐμβελείας, πού νά μὴν ἐργάζεται
μέ τή ραθυμία
τῶν πανεπιστημίων μας.**

καί χριστιανικῶν σπουδῶν διεθνούς ἐμβελείας, πού νά μὴν ἐργάζεται μέ τή ραθυμία τῶν πανεπιστημίων μας. Εἶναι ἐντροπή σέ μιά ἐποχή πού οἱ ἑλληνικές σπουδές ἔχουν τόση ζήτηση, ἀκόμη καί στή Λατινική Ἀμερική, ἐμεῖς νά στέλλουμε τοὺς νέους μας γιά μεταπτυχιακές σπουδές στό ἐξωτερικό, γιά νά σπουδά-

σουν κοντά σέ ξένους τόν ἑλληνικό πολιτισμό. Ὁ ξένος, ὅσο καλός κι ἂν εἶναι, βρῖσκεται ἔξω ἀπό τήν κλασσική ψυχή. Πολύ περισσότερο ἀπόμακρος εἶναι πρὸς τό πνεῦμα τοῦ χριστιανικοῦ Βυζαντίου. Ἀντίθετα, ὁ σύγχρονος Ἕλληνας ἔχει μιά σχέση ἀρχετυπική, μιά σχέση Ἀνταίου μέ τή μάνα Γῆ καί μέ τόν ἀρχαῖο καί μέ τόν βυζαντινὸ κόσμο.

Δέν ἀποκλείω τή μετάβαση στό ἐξωτερικό γιά σπουδές. Αὐτό πού προτείνω εἶναι μιά «πολιτική εἰσαγωγή». Νά ἐρχονται ξένοι ἐδῶ νά σπουδάσουν τόν ἑλληνικό πολιτισμό σέ ὅλες τίς ἐκφράσεις του.

Εἶναι ἀπαραίτητο νά δημιουργηθεῖ ἕνα κέντρο ὑψηλοτάτων προδιαγραφῶν —καί ἀμοιβῶν ἐννοεῖται— πού θά συγκεντρώσει τοὺς Ἕλληνες ἀριστεῖς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, πού θά μετακαλεῖ τοὺς κορυφαίους τῆς ἀλλοδαπῆς πρὸς διδασκαλία καί θά προσφέρει τίτλους μεταπτυχιακῶν σπουδῶν, σέ ὅλους ὅσους ἐπιθυμοῦν νά διδαχθοῦν τήν ἑλληνική παράδοση, ἀρχαιοελληνική καί νεώτερη χριστιανική. Ἡ γλώσσα τῆς διδασκαλίας, τοῦλάχιστον γιά τήν πρώτη διετία, θά πρέπει νά εἶναι ἡ ἀγγλική, ἀλλά μετὰ τή διετία ἡ ἀρχαία ἑλληνική στή μορφή τῆς Κοινῆς*. Φυσικά οἱ σπουδαστές θά πληρώνουν δίδακτρα, χωρίς νά ἀποκλείεται τό σύστημα ὑποτροφιῶν. Ἀπαιτεῖται ὁμως οἱ διδάσκοντες, πέρα ἀπὸ τά ὑπερεπαρκῆ ἐφόδια νά ἔχουν πάθος ἑλληνικότητος καί ὄχι μῖσος κατὰ τῆς ἑλληνικότητος. Τό Κέντρο Ἀνωτάτων Ἑλληνικῶν Σπουδῶν θά μπορούσαν νά ἐνισχύσουν οἱ Ἕλληνες τῆς ἀλλοδαπῆς, ἔθνικοί

εὐεργέτες ἀλλὰ καὶ κάθε πολίτης με τὴ συνδρομὴ του.

Παράλληλος ἢ συνάλληλος πρὸς τὸ κέντρο αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι ἕνας ἐκδοτικός ὀργανισμὸς ποὺ μοναδική του ἀποστολὴ θὰ εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκδοσις ὅλων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκδοσις ὅλων τῶν ἐλληνικῶν ἐπιγραφῶν ἢ λοιπῶν γραπτῶν μνημείων ἐξ ὑπαρχῆς. Μὲ μεταφράσεις φυσικά καὶ στὴ νεοελληνικὴ ἀλλὰ καὶ στίς παγκόσμιες γλώσσες, ὅπως ἡ ἀγγλική, ἡ ισπανικὴ, ἡ ἀραβικὴ, ἡ κινεζικὴ καὶ ἡ Ἰνδική. Πρέπει νὰ κατακτήσουμε τὴ διεθνή πνευματικὴ ἀγορὰ. Εἶναι χρέος μας νὰ γνωρίσει ὁ σύγχρονος κόσμος τὴν παράδοσή μας αὐτὴ τὴ φορὰ ἀπὸ ἐμᾶς. Συχνὰ οἱ ξένοι μελετητές, ὅσο κι ἂν μόχθησαν, δὲν μπόρεσαν νὰ μποῦν στοὺς πνεύμα τῶν κειμένων, ποὺ σπούδασαν. Ἡ σπουδὴ τους ἦταν ἄθροισμα γνώσεων, ἀλλ' ὄχι βίωμα. Δὲν ἔχουν τὴ σχέση μητέρας-παιδιοῦ, ποὺ ἔχει ὁ Ἕλληνας μὲ τὴν ἀρχαία καὶ τὴ μεσαιωνικὴ γραμματεία. Ἡ σπουδὴ, λοιπόν, τῶν κλασσικῶν καὶ χριστιανικῶν γραμμάτων θὰ μᾶς «δικτυώσει» μὲ τὴν πνευματικὴ ἀφρόκριμα τῆς οἰκουμένης.

★ ★

Μερικοὶ ἀξιόλογοι πολιτικοὶ ἀναλυτὲς καὶ διανοητὲς, μετὰ τὴν κατάρρευση τῶν κομμουνιστικῶν καθεστώτων καὶ μπρὸς στοὺς ἐνδεχόμενους σχηματισμοὺς ἑνὸς ἰσλαμικοῦ τόξου, ἀρχισαν νὰ ὁραματίζονται καὶ νὰ ὁμιλοῦν γιὰ τὸ σχηματισμὸ ἑνὸς ὀρθόδοξου τόξου. Ὅμως, τὸ ὀρθόδοξο τόξο ὑπάρχει. Εἶναι ὁ κύκλιος χορὸς τῶν ὀρθοδόξων κληρικῶν, ὅπου γῆς, γύρω ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα. Ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι εὐτράπελα. Ἡ ὀρθοδοξία δὲν εἶναι Καθολικισμὸς, ὁ ὁποῖος λειτουργεῖ —καὶ δὲν τὸν μέφομαι γι' αὐτό— σάν πολιτικὴ ἔνωση. Ἡ ὀρθοδοξία εἶναι πνευματικὸς καὶ ἠθικὸς δεσμὸς, πρωτίστως μυστήριον θρησκευτικόν. Ἄρα δὲν προσφέρεται γιὰ τὸ σχηματισμὸ μιᾶς Sacra Liga. Ὅσες προσπάθειες ἐγιναν στοὺς παρελθόντες, ἔπεσαν στοὺς κενούς. Γι' αὐτὸ στὸν ὀρθόδοξο κόσμο οὔτε σχηματίστηκε οὔτε πρόκειται νὰ σχηματισθοῦν χριστιανοδημοκρατικὰ κόμματα.

Ἄρα, αὐτὸ ποὺ πρέπει σήμερον νὰ κάνει ἡ Ἑλλάς εἶναι τοῦτο: νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὸ πάθος τῶν σύγχρονων ἀνθρώπων ὅλης τῆς γῆς γιὰ πνευματικὴ ἀναζήτηση. Ἰδίως νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὴν θρησκευτικὴν ἀνησυχίαν τῶν νέων. Γέμισαν τὰ μοναστήρια μας ἀπὸ νέους ξένους μοναχοὺς. Ἀπὸ τὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παύλου τοῦ Λαυρίου, μέχρι τὴ Μονὴ τῶν Οἰνουσῶν, ὡς καὶ στὰ Ζαγόρια ἀκόμη, βρίσκεις κανεὶς ξένους —νέους καὶ πολὺ μορφωμένους— ποὺ ἐγιναν ὀρθόδοξοι μοναχοί. Ἦδη ἀρχισαν νὰ λειτουργοῦν τὰ πρῶτα ὀρθόδοξα μοναστήρια στοὺς ἐξωτερικοὺς. Ὅλα αὐτὰ συνιστοῦν μιὰ μεγάλ-

η ἱστορικὴ πρόκληση καὶ πρόσκληση, στὴν ὁποία πρέπει νὰ ἀνταποκριθοῦν καὶ ἡ ἐλληνικὴ Πολιτεία καὶ ἡ ἐλληνικὴ Ἐκκλησία. Ἐπίσης καὶ οἱ θεολογικὲς μας Σχολές νὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἀδράνεια. Γιατί, παρὰ τὸ ἀξιόλογο δυναμικὸ ποὺ διαθέτουν, ἐγιναν —καὶ τὸ λέω μὲ θλίψη— σχολὲς πανεπιστημιακῆς ρουτίνας. Σχολὲς χορηγήσεως πτυχίων, σχολὲς γιὰ τὴν παραγωγή πτυχιοῦχων ποὺ ἐγγράφονται στὴ λίστα ἀναμονῆς, γιὰ νὰ διοριστοῦν στὸ δημόσιο. Τίποτα περισσότερο, ἀρκετὰ πρὸς τὸ λιγώτερο. Ἀπαιτεῖται, λοιπόν, ἡ δημιουργία μιᾶς Ὀρθόδοξης Ἀκαδημίας ὑψηλότε-

των προδιαγραφῶν, ποὺ θὰ προσελκύσει τοὺς κορυφαίους θεολόγους, ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς, ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, γιὰ νὰ διδάξουν καὶ νὰ διδασχθοῦν. Εἶναι θλιβερό Ἑλληνες θεολόγοι νὰ πηγαίνουν γιὰ μεταπτυχιακὲς σπουδὲς σὲ προτεσταντικὲς σχολὲς τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀσφαλῶς νὰ πηγαίνουν καὶ στοὺς ἐξωτερικοὺς, ὅμως, τὸ μεγαλύτερο κέντρο ὀρθοδόξων θεολογικῶν σπουδῶν πρέπει νὰ γίνῃ ἐδῶ, μὲ γλώσσα διδασκαλίας τὴν ἐλληνικὴν. Παράλληλα πρὸς τὴν Ὀρθόδοξην Ἀκαδημίαν θὰ πρέπει νὰ λειτουργεῖ κι ἕνας ἐκδοτικός ὀργανισμὸς, ποὺ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐκδοσὴ ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πατερικῶν κειμένων. Εἶναι θλιβερό ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας νὰ στηρίζομαστε στὴν περίφημη «Πατρο-

λογία» τοῦ Migne.

Νομίζω —ἄλλωστε εἶναι πολὺ ἐμφανές— ὅτι οἱ μάχες τοῦ μέλλοντος δὲν θὰ ἔχουν μόνον οἰκονομικὸ ἢ στρατιωτικὸ χαρακτήρα. Θὰ εἶναι πρωτίστως μάχες πνευματικῆς. Ἡ Ἑλλάς μπορεῖ, ἂν ἐγκαταλείψῃ τὴν ὀμφαλοσκοπία, νὰ γίνῃ παγκόσμιον κέντρο ἐλληνικῶν καὶ ὀρθοδόξων θεολογικῶν σπουδῶν. Παραβλέπω τὸ οἰκονομικὸ ἢ πολιτικὸ ὄφελος. Μένω μόνον στοὺς πνευματικὸν καὶ ἠθικόν. Ὅσο γιὰ τοὺς ρεαλιστὲς καὶ σκεπτικιστὲς, τοῦτο μόνον θὰ πῶ: ἡ ἐπένδυση στὸν πολιτισμὸ εἶναι πάντα ἡ καλύτερη καὶ ἡ πιὸ μακροχρόνια ἐπένδυση. Ἄς σκεφθοῦν οἱ δῆθεν ρεαλιστὲς τί προσφέρουν στὴν ἐθνικὴ οἰκονομία οἱ ἀρχαῖοι καὶ οἱ χριστιανικοὶ ναοί. Οἱ ξένοι ἐρχονται στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ θαυμάσουν τὸν Παρθενῶνα καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Δαφνίου, καὶ ὄχι τὴ σύγχρονη ἀρχιτεκτονικὴ ποὺ θυμίζει κατασκευὴς τροφίμων τοῦ Δαφνίου.

Ἄν ἡ Ἀθήνα ἦταν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα «Ἑλλάδος παιδευσίς», ἡ Ἑλλάς σήμερον χάρις στὴν ἐλληνικὴ καὶ ὀρθόδοξη παράδοση μπορεῖ νὰ γίνῃ «ὑψηλοῦ παιδευσίς».

Μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι θ' ἀποφασίσουμε νὰ παιδεύομε πρῶτοι ἐμεῖς κι ὄχι νὰ εἴμαστε πνευματικοὶ οὐραγοί. ■

Μικρὰ Γλωσσικά
τοῦ
Σαβάντου Γ. Καργάκου
*
Ἡ δημοκρατικότης τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ λόγου
μέσα ἀπὸ τίς συντακτικὰς τῶν δομῆς
*
Ἡ γλῶσσα τοῦ μέλλοντος
καὶ τὸ μέλλον τῆς γλώσσας

ΑΘΗΝΑ 2003
Ὁ Μικρὸς Ἀστρολάβος/9

Τό λάθος του Έρασμου καί οί μή ελληνικές προφορές τῆς ελληνικῆς¹

(Ἡ μετάφραση ἔγινε ἀπό τούς: Θεόδ. Μαυρόπουλο, Φιλόλογο, συγγραφέα, μεταφραστή καί σχολιαστή τοῦ συνόλου, σχεδόν, τῶν ἔργων τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γραμματείας καί τόν Ἀριστ. Κωνσταντινίδη, συγγραφέα τῶν βιβλίων «Ἡ Οἰκουμενική Διάσπαση τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας» καί «Οἱ Ἑλληνικές Λέξεις στήν Ἀγγλική Γλώσσα» καί ἐλέγχθηκε ἀπό τόν ἴδιο τόν συγγραφέα)

Α' ΜΕΡΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Φαίνεται ὅτι δέν εἶναι γνωστό γενικά ποιοί παράγοντες καί ποιές περιστάσεις ὁδήγησαν στήν λεγόμενη «ἐπιστημονική» προφορά τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσας. Ὅλα ξεκίνησαν ἀπό μία φάρσα πού παίχτηκε στόν Ἑρασμο ἀπό τόν Ἑλβετό λόγιο ἐκπαιδευτικό Loritus Glareatus. Ἀργότερα, ὁ Ἑρασμος ἀνακάλυψε τό παιχνίδι πού παίχτηκε σέ βάρος του, καί **παραιτήθηκε** ἀπό τή χρήση τῆς προφορᾶς πού εἶχε κατασκευάσει, ὥστόσο τό λάθος του τελικά ὁδήγησε στήν ἀποβολή τῆς ἐλληνικῆς προφορᾶς τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσας καί τήν ἀντικατάστασή της ἀπό τήν ἐρασμική. Τό ἄρθρο αὐτό ἐκθέτει διεξοδικά τήν ἐξέλιξη τῆς προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς ἀπό τίς ἀρχές τῆς γλώσσας αὐτῆς.

1. Τό πρόβλημα

Ὅταν ὁ σπουδαστής τῶν ἐλληνικῶν κειμένων τῆς Καινῆς Διαθήκης διδάσκεται πῶς νά προφέρει τίς ἐλληνικές λέξεις, πληροφορεῖται ὅτι μαθαίνει νά προφέρει τή γλώσσα ὄχι κατὰ τόν τρόπο τῆς Νέας Ἑλληνικῆς, πού εἶναι μία μεταγενέστερη εξέλιξη τῆς ἐνιαίας ἐλληνικῆς γλώσσας, ἀλλά μέ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο συνήθιζαν νά τήν προφέρουν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες. Ἐτοί γίνεται διχοτόμηση ἀνάμεσα στήν ἀρχαία καί στή νεότερη προφορά τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, καί ὁ σπουδαστής συχνά ἔχει τήν ἐντύπωση ὅτι ἡ προφορά του τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας θά πρέπει νά εἶναι ἡ σχεδόν ἴδια μέ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο πρόφεραν τά μεγάλα ἀντικείμενα τῆς σπουδῆς του (ὁ Παῦλος, ὁ Λουκᾶς, ὁ Ἰωάννης) καί στήν οὐσία ἴδια ἡ πολύ ὅμοια μέ τόν τρόπο πού ἤχοῦσε ἀπό Ἑλληνες σάν τόν Σωκράτη, τόν Πλάτωνα καί τόν Ἀριστοτέλη τόν 5ο καί τόν 4ο αἰῶνα στήν Ἀθήνα. Ἡ προφορά αὐτή παρουσιάζεται σάν ἐπιστημονική

προφορά τῆς ἐλληνικῆς σέ ἀντιθετική διάκριση ἀπό τή νεοελληνική προφορά πού θεωρεῖται ὅτι εἶναι μία ἀπόκλιση ἀπό αὐτή.

Μία ἀναπόφευκτη συνέπεια τῆς παραπάνω θέσης εἶναι ἡ εὐρεία διάδοση ὁρισμένων ἀλλά ἀνακριβῶν ἀπόψεων σχετικά μέ τήν προφορά τῆς ἀρχαίας καί τῆς νέας ἐλληνικῆς γλώσσας, ὅπως καί μέ τίς σχέσεις τῆς νέας ἐλληνικῆς μέ τήν ἐλληνική τῶν κειμένων τῆς Καινῆς Διαθήκης. Αὐτό

Τοῦ Χρυσ. Κ. Καραγκούνη
Καθηγητοῦ τῆς Ἑξηγητικῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης στό Παν. Lund τῆς Σουηδίας

μπορεῖ εὐκολά νά φανεῖ ἀναφέροντας τρεῖς λογίους. Ἕνας λόγιος νόμιζε πῶς, ὅτι ὀνόμαζε νέα ἐλληνική προφορά, ἦταν ἡ προφορά πού οἱ Ἑλληνες προσδίδουν στή δημοτική. Ἡ ἀλήθεια πάντως εἶναι ὅτι ἡ προφορά σχετίζεται μέ τά γράμματα, ὄχι μέ τή μορφή τῶν λέξεων ἢ μέ τή σύνταξη. Ἕνας ἄλλος καθηγητής Ἑλληνικῶν νόμιζε ὅτι οἱ Ἑλληνες εἶχαν ἀλλάξει τήν προφορά μερικῶν γραμμάτων, γιά παράδειγμα πρόφεραν τό «π» σάν «φ», καί παρουσίαζε σάν ἐνδειξη τῆ λέξης ἐπτά.² Στήν πραγματικότητα στά νέα Ἑλληνικά ἡ λέξη αὐτή ἔχει δύο τύπους (ἐπτά καί ἐφτά) καί καθεμιά ἀπό τίς δύο προφέρεται ἀνάλογα μέ τόν τρόπο πού γράφεται. Τέλος, Ἕνας τρίτος λόγιος νόμιζε ὅτι ἡ σχέση τῆς νέας ἐλληνικῆς μέ τήν ἐλληνική τῶν κειμένων τῆς Καινῆς Διαθήκης ἦταν σχεδόν ὅμοια μέ τή σχέση τῆς σουηδικῆς ἢ τῆς νορβηγικῆς γλώσσας μέ τή Ρουνική! Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ ἀποψη αὐτή εἶναι τελείως ἀβάσιμη.

Φαίνεται ὅτι δέν εἶναι εὐρύτερα γνωστό ποιοί παράγοντες καί ποιες περιστάσεις ὁδήγησαν στή λεγόμενη ἐπιστημονική προφορά τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσας. Οἱ λόγιοι (μελετητές), πού ἔχουν ἐργαστεῖ μέ τίς πολύ σύνθετες καί τεχνικές ἀποδείξεις πού σχετίζονται μέ τήν ἐλληνική προφορά, εἶναι ἐλάχιστοι. Τό θέμα αὐτό ἀπαιτεῖ ὄχι μόνο πλήρη γνώση τῆς ἐλληνικῆς (κατά προτίμηση ὅλων τῶν περιόδων τῆς), ἐξοικείωση μέ τίς ἐπιγραφές καί τούς παπύρους, πού παρέχουν μαρ-

τυρίες για την ορθογραφία των αρχαίων χρόνων, καλή γνώση των ιστορικών εξελίξεων στους αρχαίους χρόνους σχετικά με την αλλαγή του αλφαβήτου (μέ την υιοθέτηση του φοινικικού* αλφαβήτου) και με τις συνακόλουθες προσαρμογές του, καθώς επίσης με την επικύρωση της ορθογραφίας στον χρόνο του «ἐπώνυμου ἄρχοντα» της Ἀθήνας Εὐκλείδη (403 - 402 π.Χ.) αλλά και, κάτι ἐξ ἴσου σημαντικό, κατοχή των ἑλληνικῶν κανόνων σχετικά με τή φωνολογία (τή μελέτη τῆς ἐξέλιξης των φθόγγων κι ακόμη με τή φωνοπάθεια (τήν παθολογία των φθόγγων κάτω ἀπό ποικίλες γραμματικές συνθήκες για λόγους εὐφωνίας, για τήν ἀποφυγή χασμάτων κ.λπ.).

2. Τό λάθος τοῦ Ἑράσμου

Ἀπό τήν εἰσαγωγή τῆς ἑλληνικῆς γραμματείας στή Δύση κατά τούς 13ο καί 14ο αἰῶνες καί ὡς τίς ἀρχές τοῦ 16ου αἰῶνα ἡ ἑλληνική γλῶσσα προφερόταν μέ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο τήν προφέρουν οἱ Ἕλληνες σήμερα. Στά 1528 ὁ ἀνθρωπιστής λόγιος Desiderius Erasmus ἀπό τό Rotterdam τῆς Ὁλλανδίας, πού γιά κάποιο χρονικό διάστημα ἔζησε στή Leuven τῶν Κάτω Χωρῶν (τοῦ σημερινοῦ Βελγίου), συνέθεσε ἕνα Διάλογο στή Λατινική γλῶσσα ἀνάμεσα σέ μιά ἀρκούδα καί σ' ἕνα λιοντάρι,³ στόν ὁποῖο ἔθεσε ἕνα νέο τρόπο προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας, πού ἔκτοτε ὀνομάστηκε Ἑρασμική προφορά τῆς ἑλληνικῆς ἢ Ἡτακισμός καί θεωρήθηκε ἀπό τούς ὑποστηρικτές του σάν ἐπιστημονική προφορά τῶν ἑλληνικῶν. Τό κίνητρό του γιά τή συγγραφή αὐτοῦ τοῦ βιβλίου προήλθε ἀπό μία φάρσα πού ἔγινε στόν Ἑρασμο ἀπό τόν Ἑλβετό λόγιο Henricus (Loritus ἀπό τήν Glarus, ὡς ἐκ τούτου Glareanus). Ὁ Glareanus, πού εἶχε ἔρθει ἀπό τό Παρίσι, συνάντησε τόν Ἑρασμο, πού ἦταν ἐνθουσιώδης λάτρης τῶν καινοτομιῶν καί πολύ εὐπιστος καί ὁ ὁποῖος ἔδειξε πρόθυμος νά μάθει ποιά ἦταν τά τελευταῖα νέα ἀπό τήν πόλη τῶν φώτων· ἐκεῖνος τοῦ εἶπε ὅτι εἶχαν φτάσει στό Παρίσι ὀρισμένοι Ἕλληνες λόγιοι πού πρόφεραν τά ἑλληνικά μέ τρόπο διαφορετικό ἀπό αὐτόν πού συνηθίζοταν στήν Εὐρώπη καί τοῦ ἀνέφερε σχετικῶς γιά τή νέα προφορά. Ὑπῆρχε κάποια ἀληθοφάνεια στή νέα πρόταση, καθώς οἱ Ἕλληνες ἔδιναν σέ διάφορα γράμματα τόν ἦχο τοῦ ι. Ἐπί πλέον ἡ λατινική γλῶσσα εἶχε μεταγράψει, γιά παράδειγμα, τό η τῆς δεύτερης συλλαβῆς τῆς λέξης ἐκκλησία μέ e (δηλαδή ecclesia), καί ὄχι μέ i (δηλαδή ecclisia) ὅπως τό η προφερόταν ἀπό τούς Ἕλληνες.⁴ Κατά τή συγγραφή τοῦ διαλόγου αὐτοῦ ὁ Ἑρασμος ὑπεκινεῖτο ἀπό ἐμφανές ἐνδιαφέρον γιά τήν πραγματική ἀλήθεια καί πρότεινε τή νέα προφορά μέ τήν πεποίθηση ὅτι αὐτή ἦταν πράγματι ἐκεῖνη πού χρησιμοποιοῦσαν οἱ Ἕλληνες. Ἐπιθυμῶντας νά μὴν τόν προλάβει κανεῖς, συνέθεσε ἀμέσως τόν Διάλόγο του. Ἀργότερα, ὥστόσο, ἀνακάλυψε τό παιχνίδι πού παίχτηκε σέ βάρος του καί σταμάτησε νά χρησιμοποιεῖ τήν προφορά πού εἶχε εἰσηγηθεῖ, παραμένοντας στήν ἀποδεκτή ὡς τότε προφορά (συνιστώντας μάλιστα στούς στενοῦς φίλους του νά κάνουν

τό ἴδιο), ὅπως ἔκανε ἐπίσης ὁ ἀντίπαλός του Johannes Reuchlin, ὁ ἀνεψιός τοῦ τελευταίου Philippus Melanchthon, καθώς καί ὁ Martin Luther. Ἀλλά τά «νέα» ἀπλώθηκαν σάν πυρκαγιά καί ὕστερα ἀπό αἰῶνες ἀντιδικίας μέ τήν παραδοσιακή προφορά, τό λάθος τοῦ Ἑράσμου πέτυχε νά ἀποβάλει τήν ἑλληνική προφορά τῶν Ἑλλήνων καί νά καθιερωθεῖ σέ ὅλες τίς χώρες ἐκτός Ἑλλάδος (πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων).⁵

Ἡ Ἑρασμική προφορά ὑποστηρίζει ὅτι ἀπεικονίζει ἕνα ἐνοποιημένο σύστημα προφορᾶς, ἀλλ' αὐτό ἰσχύει μόνο θεωρητικά· στήν πράξη τά ἑλληνικά προφέρονται μέ τούς κανόνες προφορᾶς τῆς γερμανικῆς, τῆς ἀγγλικῆς, τῆς γαλλικῆς κ.ἄ., ἀνάλογα, δηλαδή μέ τή μητρική γλῶσσα τοῦ ὁμιλητῆ.⁶ (Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ στίς διεθνεῖς συνδιασκέψεις μας γιά τήν Καινὴ Διαθήκη συχνά ἔχουμε μία ἐμπειρία τοῦ τύπου τῆς Βαβέλ, ὅπου προσπαθοῦμε νά καταλάβουμε ποιά ἑλληνική λέξη προσπαθεῖ νά προφέρει ὁ ὁμιλητής) - ἂν καί ἕνας Φινλανδός Καινοδιαθηκολόγος μέ διαβεβαίωσε, κάποτε, ὅτι ἡ δική του προφορά τῶν ἑλληνικῶν του ἦταν ἴδια μ' ἐκείνη τοῦ Σωκράτη καί τοῦ Πλάτωνα! Αὐτὴ ἡ κατάσταση, ἀφαιρεῖ φυσικά ἀπὸ τήν Ἑρασμική προφορά τό δικαίωμα νά ὀνομάζεται ἐπιστημονική, ἀφοῦ ἡ ἀποκαλούμενη ἐπιστημονική προφορά τῆς ἑλληνικῆς — γιά νά παραφράσω μία φράση τοῦ Hirsch⁷ — δέν εἶναι παρὰ μιά χασομὴ δημοκρατία τῶν μὴ ἑλληνικῶν προφορῶν τῆς ἑλληνικῆς, ὅπου ἡ κάθε μία γίνεται ἀντιληπτή σύμφωνα μέ ὅ,τι θεωρεῖται φυσικό στή μητρική γλῶσσα τοῦ ὁμιλητῆ.

3. Ιστορικές Συνθήκες

Μπορεί κάποιος να αναρωτηθεί πώς κατέστη δυνατή η φάρσα σε βάρος του Έρασμου. Πώς ήταν δυνατόν οι υποστηρικτές της νέας προφοράς να μην ἐλέγξουν αυτόν τον νεωτερισμό με τους Έλληνες; Γιατί δεν διαμαρτυρήθηκαν οι Έλληνες; Ποιά είναι η ἐξήγηση για τό ξεκίνημα και την ἐπιτυχία του νεωτερισμού αυτού στην ἐλληνική προφορά;

Υπάρχουν κάποια ιστορικά στοιχεία που, όσο μπορώ να γνωρίζω, δεν ἔχουν ληφθεῖ ὑπ' ὄψη. Ἀκολουθώντας τὴ μετακίνηση τῆς πρωτεύουσας ἀπὸ τὴ Ρώμη στὴν Κωνσταντινούπολη ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο, ἢ Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία τῶν χρόνων τῆς Καινῆς Διαθήκης μεταμορφώθηκε σταδιακά σὲ μία νέα Ἑλληνικὴ Αὐτοκρατορία, τὴ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία. Αὐτὴ ἡ αὐτοκρατορία εἶχε χρονικὴ διάρκεια περίπου 1100 ἐτῶν ὡς τὶς 29 Μαΐου τοῦ 1453, ὅταν ἡ Κωνσταντινούπολη κατελήφθη τελικὰ ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Μολονότι πολλοὶ Ἕλληνες λόγιοι κατὰ τὴν προέλαση τῶν Μουσουλμάνων πῆραν τίς βιβλιοθήκες τους καὶ πῆγαν στὴν Ἰταλία βοηθώντας ἐκεῖ τὴν ἐναρξὴ τῆς Ἀναγέννησης,⁸ δὲν ὑπῆρχε πιά ἐλληνικὸ κράτος πού νά μποροῦσε νά προστατεῦει τὴ μοῖρα τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας καὶ τῆς προφοράς της. Οἱ Ἕλληνες ἦταν μπλεγμένοι σὲ ἀγῶνα ζωῆς καὶ θανάτου με τοὺς Τούρκους, σ' ἓναν ἀγῶνα πού κράτησε περισσότερὸ ἀπὸ 200 χρόνια μετὰ τὴν πτώση τῆς Κωνσταντινούπολης. Φυσικά, τότε, ὄχι μόνο δὲν εἶχαν τὰ μέσα νά ἀντισταθοῦν γι' αὐτὰ πού γίνονταν γιὰ τὴ νέα προφορά, ἀλλὰ κατὰ τό μεγαλύτερο μέρος δὲν ἦταν ἐνήμεροι γιὰ τό τί συνέβαινε στὴν κεντρικὴ Εὐρώπη. Οἱ Δυτικοευρωπαῖοι, ἀπὸ τὴν πλευρὰ τους, ἔχοντας βγάλει τὸν ἐπικηδεῖό τους γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐνοιωθὰν πιά ἐλεύθεροι νά διαθέσουν τὴν κληρονομία της ὅπως τοὺς ταίριαζε καλύτερα.

Ὁ ἐρχομὸς τῶν Ἑλλήνων στὴν Ἰταλία σημάδεψε τὴν ἀρχὴ τῆς «Δυτικῆς Σχολῆς» τῶν κλασσικῶν σπουδῶν, πού μετὰ τὸν θάνατο τῶν ἰδρυτῶν της πέρασε σὲ χέρια μὴ ἐλληνικά. Ὁ (ιστορικός) γραμματικὸς Ἀ. Γιάνναρης⁹ ὀρθὰ τοποθετεῖ τό θέμα, ὅταν λέει: «Ἡ πρώτη ἐνέργεια τῆς Σχολῆς αὐτῆς, ἐνὼ βρισκόταν στὴ νηπιακὴ ἡλικία της, ἦταν νά ἐγκαταλείψει τὴν παραδοσιακὴ

προφορά —πού ἀπεικονίζει τό τμήμα τῆς γλώσσας, πού ἐλάχιστα μεταβλήθηκε— καὶ μετὰ νά διακηρύξει ὅτι ἡ ἐλληνικὴ ἦταν μία νεκρὴ γλώσσα».

Αὐτό, ἐν συντομίᾳ, εἶναι τό ἱστορικὸ ὑπόβαθρο πού ἔκανε δυνατὴ τὴν ἐκκίνηση καὶ τὴν καθιέρωση τῆς Ἑρασμικῆς προφοράς.¹⁰ Μετὰ τὴν καθιέρωσή της, οἱ συνήγοροί της προχώρησαν στὴ δημιουργία «ἐπιστημονικῶν ἀποδείξεων» γιὰ τὴν ὀρθότητά της. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἐξέχοντες υποστηρικτές της ἦταν ὁ Friedrich Blass, τοῦ ὁποῖου οἱ ἀποδείξεις (διατυπωμένες σὲ 41 σελίδες, πού μετὰ αὐξήθηκαν σὲ 109 καὶ ξανά σὲ 140 σελίδες) ἔχουν ἀντικρουθεῖ συχνά.¹¹ Πολλοὶ λόγιοι (Ἕλληνες, Γερμανοὶ, Ἀμερικανοὶ καὶ Ἕλληνες) ἔγραψαν ἐναντίον τῆς Ἑρασμικῆς προφοράς καὶ ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴν προφορά τῆς ἐλληνικῆς —πού ἔφτασε στό ἀπόγειό του κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 19ου αἰῶνα¹²— τελείωσε μὲ ἀδιέξοδο: οἱ Ἕλληνες συνέχισαν νὰ

προφέρουν τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά με τὸν ἐλληνικὸ τρόπο, ἐνῶ τό ἄλλο στρατόπεδο ἔκρινε ὅτι εἶχε ἀνακαλύψει τὴν «αὐθεντικὴ» προφορά τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος. Περιέργως καὶ ἀντιφάσκοντας προχώρησαν στό νά προφέρουν τὸν Ὀμηρο, τὸν Πλάτωνα, τὴν Καινὴ Διαθήκη καὶ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας - ὅλους με τὸν ἴδιο τρόπο!

4. Ἡ ἱστορικὴ προφορά τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσας

Ἐνας καθηγητὴς τῆς κλασσικῆς φιλολογίας μοῦ εἶπε κάποτε ὅτι γνώριζε ὅτι ἡ Ἑρασμικὴ προφορά δὲν ἀπεικονίζει τὴν προφορά τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς, ἀλλὰ —ἐξήγησε— μᾶς βοηθᾷ νά γράφουμε τὰ ἀρχαῖα ἐλληνικά με τὴ σωστὴ ὀρθογραφία». Ἡ ἐπίγνωση, πράγματι, ὅτι ἡ Ἑρασμικὴ προφορά τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσας εἶναι ἀνακριβής, εἶναι πλέον ἀρετὰ διαδεδομένη, καὶ στὴ διεθνὴ ἐκπαιδευτικὴ κοινότητα σημειώνεται ἕνα εὐπρόσδεκτο ἀνοιγμα.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι κατὰ τὴ διάρκεια τῶν τεσσάρων χιλιᾶδων ἐτῶν τῆς μακρόχρονης ἱστορίας της ἡ ἐλληνικὴ γλώσσα δὲν προφερόταν πάντοτε μὲ ἐνιαῖο, ὁμοίμορφο τρόπο. Οἱ γραπτὲς μαρτυρίες, πού ἔχουμε, μᾶς ἀνάγουν πίσω τρισημῖσι χιλιετίες. Ὅμως, δὲν ὑπάρχει

τρόπος με τον οποίο να καθορίσουμε πώς προφερόταν στη δεύτερη χιλιετία και στο πρώτο μέρος της πρώτης χιλιετίας π.Χ. Τό σημαντικό ύλικό μας έρχεται στη μορφή των επιγραφών από τον 7ο αιώνα π.Χ., και από τα κείμενα των παπύρων μερικούς αιώνες αργότερα. Πιο συγκεκριμένα, ο ασφαλέστερος οδηγός για την προφορά της Έλληνικής στην αρχαιότητα δεν είναι το ύλικό των δημοσίων επιγραφών, που αποδεικνύει την επίσημη ιστορική ορθογραφία, αλλά η λαϊκή ορθογραφία του μη εκπαιδευμένου λαού, που προσπαθούσε να αναπαράγει τους φθόγγους της ομιλούμενης γλώσσας. Η προσεκτική μελέτη των στοιχείων αυτών οδηγεί στα

έξης αποτελέσματα:

Για τα γράμματα α, ε, ι, κ, λ, μ, ν, ξ, ο, π, ρ, σ, τ, φ, ψ δεν υπάρχει θέμα διαφωνίας. Προφέρονται από Έλληνες και Έρασμικούς όμοια ή σχεδόν όμοια. Τα αμφισβητούμενα γράμματα είναι τα σύμφωνα β, γ, δ, ζ, θ, χ, τα φωνήεντα η, υ και ω, οι δίφθογγοι, καθώς επίσης η δασεία και οι τόνοι. Η προφορά των συζητούμενων γραμμάτων δίνεται στον πίνακα που ακολουθεί (η έλληνική προφορά δηλώνεται μόνο κατά προσέγγιση: όπως συμβαίνει με όλες τις άλλες γλώσσες, η ποιότητα των ήχων μπορεί να μαθευτεί μόνο από όσους μιλούν τη γλώσσα του γενέθλιου χώρου τους):

Γράμματα	Έλληνική προφορά	Έρασμική προφορά
B	= β	= b
Γ	= γ	= g
Δ	= δ	= d
Z	= ζ	= dz ή zd
Θ	= θ	= t ή th (όπως τό αγγλικό thin)
X	= χ	= k
H	= Ι	= e (όπως τό γερμανικό ä)
Y	= ι	u ή y
Ω	= ο	= o (μακρόχρονο)
Αι	= ε	ai (σάν δύο φθόγγοι)
Ει	= ι	ei (σάν δύο φθόγγοι)
Οι	= ι	oi (σάν δύο φθόγγοι)
Υι	= ι	ui ή yi (σάν δύο φθόγγοι)
αν	= αβ (πρίν από φωνήεν ή τά σύμφωνα β, γ, δ, ζ, λ μ, ν, ρ) ή αφ (πρίν από όλα τά άλλα σύμφωνα)	a-u (σάν δύο φθόγγοι)
ευ	= εβ ή εφ (όπως παραπάνω)	= eu (σάν δύο φθόγγοι)
ηυ	= ιβ ή ιφ (όπως παραπάνω)	= eu (μακρόχρονο σάν δύο φθόγγοι)
·	= χωρίς δάσυνση	= δάσυνση (= h)
·	= τόνοι τηρούνται	= τόνοι δεν τηρούνται

Στή μελέτη του θέματος της έλληνικής προφοράς δύο σημαντικά στοιχεία, που πρέπει να έχουμε υπ' όψη μας, είναι: α) η αλλαγή του αλφαβήτου από τό προφοινικικό αλφάβητο (Γραμμική γραφή Β;) στο φοινικικό*, που έγινε πρίν από τό 800 π.Χ. και β) η βαθμιαία υιοθέτηση από την Αθήνα κατά τη διάρκεια του 5ου αιώνα π.Χ. του ιωνικού αλφαβήτου (δηλαδή του φοινικικού* αλφαβήτου, όπως αυτό τελειοποιήθηκε από τους Ίωνες), που τελικά επικυρώθηκε τό 403 π.Χ. (πού ήταν τό ίδιο μέ τό νεοελληνικό αλφάβητο) και η επακόλουθη σύγχυση στην ορθογραφία μέ τον προϊωνικό και μέ τον ιωνικό τρόπο. Δηλαδή, ακόμη και μετά την καθιέρωση της ιωνικής ορθογραφίας οι έλληνικές λέξεις συνέχισαν να γράφονται πολλές φορές μέ τον προϊωνικό τρόπο ως την τρίτη εκατονταετία π.Χ. και σέ ορισμένες περιπτώσεις ως τους Βυζαντινούς χρόνους. Αυτό σημαίνει ότι τά δύο συστήματα ήταν παράλληλα σέ χρήση: τό παλιό, επίσημο σύστημα, που βρίσκεται συχνά σέ μνημεία δημοσίου χαρακτήρα, όπως πολλές επιγραφές, και η νέα ορθογραφία, που εξέφραζε καλύτερα τους πραγ-

ματικούς ήχους της γλώσσας και βρίσκεται κυρίως σέ επιγραφές ιδιωτικού χαρακτήρα και σέ παπύρους. Είναι επιβεβλημένο τό στοιχείο αυτό να τό έχουμε συνεχώς υπ' όψη μας, αν πρόκειται να λύσουμε μία σειρά λεπτομερειών προβλημάτων. Η επιχειρηματολογία εδώ μπορεί να καταστεί αρκετά πολύπλοκη και σύνθετη. Ωστόσο, στον παρόν έργο θα επιχειρηθεί μία σαφής έκθεση αποδείξεων έστιαζόμενη στην ορθογραφία διαφόρων φθόγων, στην αντικατάσταση ενός γράμματος από άλλο, και στην παλιότερη ήμερομηνία που καταγράφεται.¹³

Πρίν από την υιοθέτηση του ιωνικού αλφαβήτου (5ος αιώνας π.Χ.) τό γράμμα Ε εξέφραζε τους ήχους που αργότερα εκφράζονταν μέ τά Ε, Η (ως φωνήεν) και ΕΙ,¹⁴ ενώ τό γράμμα Ο εξέφραζε τους φθόγγους, που αργότερα εκφράστηκαν μέ τά Ο, Ω και ΟΥ.¹⁵ Ως προς τά σύμφωνα τό μεταγενέστερο μονόγραμμα Φ εκφραζόταν την ίδια περίοδο μέ τό δίγραμμα ΠΗ· τό μονόγραμμα Χ εκφραζόταν μέ τό δίγραμμα ΚΗ· τό μονόγραμμα Ξ¹⁶ εκφραζόταν μέ τό δίγραμμα ΚΣ (αργότερα ΧΣ).¹⁷ τό

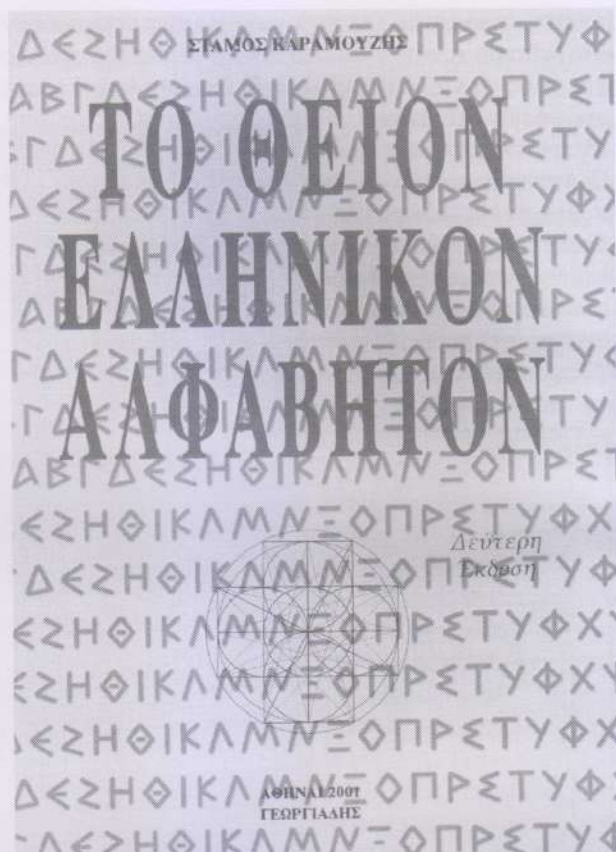
μονόγραμμα Ψ¹⁸ εκφραζόταν με τό δίγραμμο ΠΣ (αργότερα ΦΣ),¹⁹ ενώ τό μονόγραμμα Θ εκφραζόταν προφανώς από τό δίγραμμο ΤΗ. Αὐτές οἱ ἐναλλακτικές ὀρθογραφίες συνέχιζαν ὡς τήν τρίτη ἑκατονταετία π.Χ. καί ἀργότερα.

Τό γράμμα Η ἀρχικά εἶχε χρησιμοποιηθεῖ γιά τήν ἀπόδοση δασυνόμενου ἤχου. Τό γράμμα αὐτό λεγόταν ὅτι διχοτομήθηκε· τό ἀριστερό τμήμα του ἔγινε δασεία(·), ἐνῶ τό δεξιό τμήμα του ἔγινε ψιλή(·). Ἔτσι τό σύμβολο Η ἀρχικά εἶχε δύο λειτουργίες· ἡ μία ἦταν νά σημειώνει τή δάσυνση καί ἡ ἄλλη ὡς δεύτερο στοιχείο στά δίγραμματα ΠΗ, ΚΗ καί ΤΗ. Στήν Ἰωνία, ὅπου ἡ δάσυνση εἶχε σταματήσει ἀπό τόν 7ο αἰῶνα π.Χ. μετέτρεψαν τό σύμβολο Η σέ γράμμα, τόν μακρόχρονο φθόγγο ΕΕ (ὅπως στό γαλλικό *tête*).²⁰ Ἔτσι, ὡς τόν 5ο αἰῶνα π.Χ. ἡ ἀττική διάλεκτος εἶχε πέντε φωνήεντα (α, ε, ι, ο, υ) γιά τούς πέντε βασικούς ἤχους τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, πού ἔκτοτε παραμένουν τά ἴδια (α, ε, ι, ο, ου). Τά σύμβολα Η καί Ω, πού δέν εἶχαν πάρει τή θέση ἄλλων φωνηέντων - συμβόλων οὔτε ἐκπροσωποῦσαν ὑπάρχοντες ἤχους,²¹ φαίνεται ὅτι εἶχαν υἱοθετηθεῖ ἀρχικά (τόν 5ο αἰῶνα π.Χ.) κυρίως σάν τεχνικά, «ἀποζημιωτικά» σημεῖα γιά τά Ε καί Ο ἀντίστοιχα σέ τονισμένες (καί γι' αὐτό μακρόχρονες) θέσεις τους. Τελικά, ὁμως, κατέληξαν νά θεωροῦνται μακρόχρονα φωνήεντα. Αὐτή ἡ μακρότητα προφανώς ὀφειλόταν σέ «ἀντέκταση» (δηλαδή σέ «μακροποίηση» τοῦ ἤχου τοῦ φωνήεντος ἐξ αἰτίας τῆς ἀφαίρεσης ἑνός συμφώνου, πού ἔτσι διαταράσσει τόν ρυθμό) ἢ σέ ictus (δηλαδή σέ τονισμό πού γίνεται σέ συλλαβή, πού ἐπιλέγεται νά δώσει τόν τόνο τοῦ ρυθμοῦ σ' ἕναν στίχο σέ διάκριση ἀπό τή φυσική προφορά ἢ τόν τονισμό μιᾶς λέξης), καθώς εἶναι φυσικό γνώρισμα τῆς ἐλληνικῆς νά προφέρονται ὅλα τά φωνήεντα ἰσοχρονισμένα (δηλαδή ἐξ ἴσου μακρόχρονα).

Ἔτσι, στίς ἀστικές ἐπιγραφές ἀπό τίς ἀρχές περίπου τοῦ 6ου αἰῶνα π.Χ. καί στή συνέχεια, τό Ε παρουσιάζεται ὡς ΕΙ²² καί ἀργότερα ὡς Η, ἐνῶ τό Ο ὡς ΟΥ καί ἀργότερα ὡς Ω.²³ Ἀπό τά μέσα τοῦ 5ου αἰῶνα π.Χ., ὅταν τά Η καί Ω λαμβάνονταν ὡς πραγματικά γράμματα, ὑπάρχει μία συνεχῆς σύγχυση τοῦ Ε μέ τό Η καί τοῦ Ο μέ τό Ω. Ἀνάμεσα στά 450 - 300 π.Χ. ὑπάρχει μία συνεχῆς σύγχυση ἐπίσης, τοῦ Ε μέ τό ΕΙ, τοῦ ΕΙ μέ τό Ε, τοῦ ΕΙ μέ τό Η, τοῦ ΕΙ μέ τό ΗΙ, τοῦ Ο μέ τό ΟΥ²⁴ (ἀλλά σπάνια τοῦ ΟΥ μέ τόν Ο ἢ μέ τό Ω),²⁵ τοῦ Ο μέ τό Ω καί τοῦ ΟΙ (δηλαδή μέ ἰ ὑπογεγραμμένο) μέ τό ΩΙ.

Μετά τό 403 π.Χ. τό Η πῆρε τή θέση ἐκείνου τοῦ Ε, πού φαινόταν «μακρόχρονο» στό στίχο ἐξ αἰτίας ictus καί πού σέ ἄλλες διαλέκτους ἀντιπροσωπευόταν μέ τό Η.²⁶ Ἔτσι, τό Η, πού τώρα υἱοθετεῖτο γιά τεχνικούς λόγους, ἐχρησιμοποιεῖτο στόν λαϊκό λόγο ἀντί τοῦ ΕΙ, πού στά χρόνια αὐτά προφερόταν σάν Ι.

Ἡ δίφθογγος ἀποτελεῖται ἀπό δύο φωνήεντα. Ἐξ αἰτίας τῆς σπανιότητος τῶν συναιρέσεων στά Ὀμηρικά ἔπη καί σέ ἄλλα πρῶιμα ἔργα τέτοιες δίφθογγοι, ὅσο ἦταν ἀρχέγονες κατά τήν περίοδο αὐτή, θά ἔπρεπε νά εἶχαν μία προφορά μέ τήν ὁποία νά ἀκούγονταν καί τά

δύο φωνήεντα. Στούς κλασσικούς χρόνους, ὁμως, ὅταν ἡ συναίρεση εἶχε ἀναπτυχθεῖ πλήρως, προφέρονταν «μονοφθογγικά», δηλαδή σάν ἕνας φθόγγος. Αὐτό φαίνεται ἀπό πολλά παραδείγματα στά ὁποία τό Ι ἀντικαθιστᾶ τό ΕΙ ἀπό τόν 6ον αἰῶνα π.Χ., ὅπως ἐπίσης ἀπό τούς Δελφικούς ὕμνους (μετά τό 146 π.Χ.), ὅπου, ὅταν μία δίφθογγος βρίσκεται στή θέση μιᾶς μακρόχρονης νότας, δέν χωρίζεται στά συστατικά στοιχεία της ἀλλ' ἐπαναλαμβάνεται σάν σύνολο, σάν νά ἦταν ἀπλό φωνήεν.²⁷ Ἡ προφορά τῶν διφθόγγων πρέπει νά ὑπολογίζει τόν τονισμό. Ὁ βασικός κανόνας τῆς «τρισυλλαβοτονίας» (δηλαδή ὅτι οἱ ἐλληνικές λέξεις παίρνουν τόνο σέ ὁποιαδήποτε ἀπό τίς τρεῖς τελευταῖες συλλαβές τους) εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι ὁ τόνος ἐποθετεῖτο εἴτε στό πρῶτο εἴτε στό δεύτερο φωνήεν μιᾶς διφθόγγου: αἰ-αἰ, εἰ-εἰ, οἰ-οἰ, ου-ου κ.λπ. Ὅσες δίφθογγοι τονίζονταν στό πρῶτο ἀπό τά δύο φωνήεντά τους, ἔγιναν νόθες [ἀρχικά γράφονταν (ΑΕ), ΑΙ, ΕΙ, ΟΙ, ΥΙ, ἀργότερα ἔγιναν ΑΙ, ΗΙ, ΩΙ, ΥΙ] μέ τό δεύτερο φωνήεν νά χάσει τόν ἤχο του καί νά ὑποβιβάζεται ἀρχικά σέ ἰ προσγεγραμμένο καί ἀργότερα (12ος αἰῶνας περίπου μ.Χ.) σέ ἰ ὑπογεγραμμένο. Ὅσες δίφθογγοι τονίζονταν στό δεύτερο φωνήεν τους, προφέρονταν «μονοφθογγικά». Ἔτσι, ἡ προφορά τῆς ΑΙ ἔτεινε καί τελικά ταυτίστηκε μέ ἐκείνη τοῦ Ε, τοῦ ΕΙ, ΟΙ καί ΥΙ μέ ἐκείνη τοῦ Ι, ἐνῶ, μέ τή βαθμιαία αὐξητική τάση τοῦ Υ νά πλησιάζει τό Ι, ὁ ἤχος Υ κατήντησε νά ἐκφράζεται μέ τό ΟΥ.²⁸ Αὐτή ἡ πορεία, ὅπως ἐμφανίζεται μέσα ἀπό τίς ἐπιγραφές, ἦταν στό μεγαλύτερο μέρος της κάτω πού εἶχε ἀρχίσει ἤδη στήν προκλασσική ἀρχαιότητα.

Ἄρχικά ἡ δίφθογγος ΑΙ γραφόταν σάν ΑΕ. Μεταβλήθηκε σέ ΑΙ κατ' ἀναλογία μέ τίς ΕΙ, ΟΙ, ΥΙ. Ὡστόσο, ἐξ αἰτίας τῆς ἀρχικῆς σύνθεσής της σάν ΑΕ, δέν πῆρε τόν ἦχο τοῦ Ι, ὅπως γινόταν μέ τίς ἄλλες διφθόγγους, ἀλλά διατήρησε τόν ἀρχικό ἦχο τοῦ Ε.

Οἱ δύο δίφθογγοι ΑΥ καί ΕΥ εἶχαν διαφορετική ἐξέλιξη. Τά ἀρχικά ΑΥ = au καί ΕΥ = eu, ὅπου ὁ τόνος ἦταν στό πρῶτο στοιχεῖο ἔγιναν ἄ^ο, ἐ^ο καί βαθμιαῖα ὁδήγησαν στή συμφωνοποίηση τοῦ υ, καί αὐτό τελικά πῆρε τόν ἦχο τοῦ β μπροστά ἀπό φωνήεν ἢ ἀπό ἡχηρό σύμφωνο (βλ. τόν πίνακα παραπάνω) καί τόν ἦχο τοῦ φ μπροστά ἀπό τραχύ σύμφωνο. Ἡ «χειλοποίηση» (δηλαδή ἡ προφορά μέ τά χεῖλη, ὡς σύμφωνα) αὐτῶν τῶν διφθόγγων μαρτυρεῖται ἀπό τόν 5ον αἰῶνα π.Χ. (βλ.

παρακάτω). Ἀνάλογος ἦχος δινόταν στήν τρίτη δίφθογγο, τήν ΗΥ, πού προστέθηκε κατά τή χρονική αὐτή περίοδο.

Σ.Σ. Ἡ «ΕΛΛΟΠΙΑ» ἐπιθυμεί νά ἐπισημάνῃ ὅτι τά τελευταῖα χρόνια ἔχουν ἐκδοθεῖ πολλά βιβλία γιά τό ἐλληνικό ἀλφάβητο, ἀπό Ἑλλήνες καί ξένους συγγραφεῖς καί ἔχουν δημοσιευθεῖ δεκάδες ἄρθρα σέ διάφορα ἐντυπα γιά τό ἴδιο θέμα. Ὁ μῦθος περί τῆς προέλευσης τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου ἔχει καταρεῦσει γιά ὅσους παρακολουθοῦν τίς ἐργασίες μελετητῶν γιά τήν «γένεση τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας». Ἡ ἐλληνική γῆ διαφύλαξε ἐκεῖνες τίς ἀπτές ἀποδείξεις πού τεκμηριώνουν τήν ἀδιάσπαστη ἐνότητα τῆς γλώσσας μας γιά πολλές χιλιετίες.

***...Γνωρίζουμε ὅτι ἡ Φοινίκη ἦταν ἀποικία τῶν Ἑλλήνων καί ἡ ὁποία ἐποικήθηκε ἀπό τούς Κρήτες περί τό 1400-1500 π.Χ. Οἱ ἀποικοὶ αὐτοὶ μετέδωσαν στοὺς γηγενεῖς κατοίκους καί τό Κρητικό ἀλφάβητο, τό ὁποῖο καί ἐχρησιμοποίησαν. Κατά τόν Ἑβανς, ἡ γραμμική γραφή τῶν Ἑλλήνων τῆς 2ας χιλιετίας μετεδόθη ὑπό τῶν Κρητῶν ἀποίκων, οἱ ὁποῖοι εἶναι γνωστοί μέ τό ὄνομα Φιλισταῖοι, εἰς τήν εὐρύτεραν περιοχὴν τῆς Παλαιστίνης. Ἀπό πολλοὺς ἐπιστήμονες, αὐτός θεωρεῖται ὁ 2ος ἐποικισμός τῆς Φοινίκης, ἐνῶ ὁ πρῶτος ἀνάγεται στόν Βασιλέα τῆς Κρήτης Μίνωα τόν Α' περί τό 3200-3300 π.Χ. καί ὁ ὁποῖος κατά τόν Διόδωρο τόν Σικελιώτη: «βασιλεύων τῆς Κρήτης καί μεγάλης δυνάμεως ἔχων, πεζάς καί ναυτικάς, ἐθαλασσοκράτει καί πολλὰς ἀποικίας ἐξαπέστειλεν ἐκ Κρήτης, οὐκ ὀλίγην δέ καί τῆς Ἀσίας τήν παραθαλαττίαν κατέσχευεν»...**

...Μέ τό πέρασμα ὅμως τῶν χρόνων, οἱ Κρήτες ἐποικοὶ ἐπιβλήθηκαν τῶν γηγενῶν Σημιτῶν καί τούς κυρίευσαν, ἔγιναν δέ γνωστοί κατά τόν Ἑβανς μέ τό ὄνομα Φιλισταῖοι. Βασιλεύς τῆς Φοινίκης ἀναδείχθηκε ὁ Ἀγήνωρ (καί γιός του εἶναι ὁ Κάδμος). Ἐπιστρέφοντας δέ ὁ Κάδμος ἀπό τήν Φοινίκη ἔφερε μαζί του καί ντόπιους κατοίκους τῆς Φοινίκης, Σημιτικῆς καταγωγῆς, τούς ὁποῖους ὀνόμαζαν ΓΕΦΥΡΑΙΟΥΣ. Ὁ Ἡρόδοτος μάλιστα κάνει σαφῆ διαχωρισμό μεταξύ ΦΟΙΝΙΚΩΝ (δηλ. Ἑλληνικῆς καταγωγῆς) καί ΓΕΦΥΡΑΙΩΝ (δηλ. Σημιτῶν). Αὐτοὶ λοιπόν οἱ Γεφυραῖοι, ἐξεδιώχθηκαν ἀπό τούς Βοιωτοὺς, καί οἱ ὁποῖοι ἐπῆγαν στήν Ἀθήνα, ὅπου ἔγιναν δεκτοὶ ὑπό ὄρους. (Ἡρόδοτος, Ἱστορία, Ε, 57).

**Ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίον τοῦ κ. Στάμου Καραμούζη
«ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ» τῶν ἐκδόσεων «ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ»**

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τό πρωτότυπο ἀγγλόφωνο κείμενο δημοσιεύτηκε στό *Filologia Neotestamentaria*, τόμ. VIII τοῦ Νοεμβρίου 1995, σ. 151 - 185, (Facultad de Filosofía y Letras de Córdoba, España).
2. Τό ἴδιο λάθος μαζί μέ τήν ἐσφαλμένη προφορά δύο ἄλλων λέξεων πού ἀποδίδεται στοὺς Ἑλλήνες, παρουσιάζεται ἀπό ἓναν λόγιον τόν W.F. Howard, *A Grammar of New Testament Greek Accidence and Word-Formation* (Edinburgh: T & T Clark, 1928, τελευταία ἀνατύπωση 1979) 45: «φθά-

νω» εἶναι στά νεοελληνικά «φτάνω», «αἰσθάνομαι» εἶναι «αἰστάνομαι»... «ἐπτά - ἐφτά, καί ἄλλες ἀνακριβείες γιά τά νεοελληνικά. Τέτοιες ἀνακριβείες μέ τά νεοελληνικά ἀφθο- νοῦν στόν F. Blass *Über die Aussprache des Griechischen* (Berlin: Weidmannsche Buchhandlung, 1η ἐκδ. 1870, 2η ἐκδ. 1882 καί 3η ἐκδ. 1888) π.χ. 2η ἐκδ. 83 (= 3η ἐκδ. 97), 3η ἐκδ. 103. ἐνῶ ἡ μὴ ἐξοικειωσὴ του μέ τή φωνολογία τῆς νέας ἐλληνικῆς εἶναι ἐμφανὴς σέ ὅλο τό βιβλίον (πβ. π.χ. τήν τρίτη ἐκδοσὴ 132 ff). Ὁ Blass εἰσήγαγε ἡ τοῦλάχιστον συνέβα- λε ἔκτοτε στήν ἀνακριβῆ εἰκόνα γιά τή Νεοελληνικὴ στήν

ακαδημαϊκή κοινότητα.

3. *De recta Latini Graecique sermonis pronuntiatione dialogus* (Basiliae: Frobenius).
4. Παρόμοιες προσεγγίσεις έχουν ξαναγίνει από τον Ισπανό Antonio της Lebrixa, από τον Βενετό τυπογράφο Aldus Manutius και τον Ιταλό Girolamo (Hieronymus) Alexander.
5. Η ιστορία της απάτης, στην οποία ο Έρασμος έπεσε θύμα, βρίσκεται σε μία αφήγηση με ημερομηνία την 27 Οκτωβρίου 1569 και αναφέρεται από έναν από τους πλέον ένθερμους υποστηρικτές του Έρασμισμού, στο Geraldio Ioanni Vossii, *Aristarchus sive de arte Grammatica libri septem etc* (Amstelaedami: I. Blaev 1635, Editio secunda 1662). Οι ευχαριστίες μου οφείλονται στον Martin Engels, υπεύθυνο της Provinciale Bibliotheek van Friesland στο Leeuwarden (Ολλανδία, ο οποίος είχε την καλοσύνη να μου στείλει φωτοτυπίες των σχετικών σελίδων αυτού του βιβλίου. Τό κείμενο έχει ως εξής: «Ac Erasmus quidem qua occasione ad scribendum de recta pronuntiatione fuerit impulsus, paucis cognitum arbitror. Itaque visum hac de adjicere, quod in scheda quadam habeo, scripta olim manu Henrici Coracopetraei, viri egregie docti, doctisque perfamiliaris. Ea ita habet: «Audiui M. Rutgerum Reschium, professorem Linguae Graecae in Collegio Buslidiano apud Lovanienses, meum piaae memoriae praeceptorem, narrantem, se habitasse in Liliensi paedagogio una cum Erasmo, plus minus biennio eo superius, se inferius cubiculum obtinente: Henricum autem Glareanum Parisiis Lovanium venisse, atque ab Erasmo in collegium vocatum fuisse ad prandium: quo cum venisset, quid novi adferret interrogatum, dixisse (quod in itinere commentus erat, quod sciret Erasmus plus satis rerum novarum studiosum, ac mire credulum) quosdam in Graecia natos Lutetiam venisse, viros ad miraculum doctos; qui longe aliam Graeci sermonis pronuntiationem usurparent, quam quae vulgo in hisce partibus recepta esset. Eos nempe sonare pro B nita, BETA: pro H ita, ETA: pro ai ae, AI: pro OI I, OI: & sic in caeteris. Quo audito, Erasmus paulo post conscripsisse Dialogum de recta Latini Graecique sermonis pronuntiatione, ut videretur hujus rei ipse inventor, & obtulisse Petro Alostensi, typographo, imprimendum: qui cum, forte aliis occupatus, renueret; aut certe se tam cito excudere, quam ipse volebat, non posse diceret; misisse libellum Basileam ad Frobenium, a quo mox impressus in lucem prodiit. Verum Erasmus, cognita fraude, nunquam ea pronuntiandi ratione postea usum; nec amicis, quibuscum familiariter vivebat, ut eam observarent, praecepisse. In ejus rei fidem exhibuit M. Rutgerus ipsius Erasmi manuscriptam in gratiam Damiani a Goes Hispani pronuntiationis formulam (cujus exemplar adhuc apud me est) in nullo diversam ab ea, qua passim docti & indocti in hac lingua utuntur». Henricus Coracopetraeus Cuccensis. Neomagi. CIO I O LXIX. pridie Simonis & Iudae».
6. Αυτό ισχύει και για τους θεωρητικούς. Σήμερα, για παράδειγμα, τίς απόψεις των Γερμανών θεωρητικών (π.χ. F. Blass, E. Schwyzer) με αυτές των Αμερικανών και Βρετανών θεωρητικών (π.χ. E.H. Sturtevant, W.S. Allen).
7. E. Hirsch, *Validity in Interpretation* (New Haven: Yale Univ.

L'EXPRESS INTERNATIONAL
www.lexpress.fr

La Silicon Valley après le krach des start-up

Alphabet, droit, démocratie, théâtre, athlétisme, philosophie, mathématiques, médecine, éthique, astronomie, art...

Nous lui devons tout La Grèce

Série Ils auraient 100 ans cette année

Entretiens Il était une fois l'Europe

M 1722 - 2011 - 15,00 F

Τό γαλλικό περιοδικό «L' EXPRESS INTERNATIONAL» τ. 2611, 19/8/2001 περιέχει έκτενη αναφορά στον Έλληνικό Πολιτισμό και στο πόσα του οφείλει ή σημερινή Δύσις. Πρώτη οφειλή κατά την αξιολόγηση, τό ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Στό εξώφυλλο του γράφει:

«Η ΕΛΛΑΣ

Τῆς οφείλουμε τά πάντα

Ἀλφάβητον, δίκαιον, δημοκρατία, θέατρον,
ἀθλητισμόν, φιλοσοφία, μαθηματικά,
ιατρική, ἠθική, ἀστρονομία, τέχνη...».

Ἀπό τό βιβλίον ΕΛΛΗΝ ΛΟΓΟΣ
τῆς Ἀννας Τζιροπούλου-Εὐσταθίου
Ἐκδόσεις ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Press, 1967) 5.

8. Ἀπό τοὺς Ἑλλήνες πού ἔφεραν στή Δύση τά ἑλληνικά γράμματα —καί τήν ἱστορική προφορά τῆς Ἑλληνικῆς— πρὶν καί μετὰ τήν ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης, μποροῦν νά ἀναφεροῦν ἀντιπροσωπευτικά οἱ ἑξῆς: Ὁ Ἡσυχαστὴς μοναχὸς Βασιλαῖος ὁ Καλαβρός (1290 - 1348) ἔχοντας σπουδάσει στό πανεπιστήμιο τῆς Κωνσταντινούπολης (πού ἰδρύθηκε τό 1045) ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους Ἑλλήνες, πού διέδωσε τὴ γνώση τῆς Ἑλληνικῆς στὴν Ἰταλία. Ἀνάμεσα στοὺς μαθητὲς του ἦταν ὁ Πετράρχης καί πιθανῶς ὁ Βοκκάκιος· ὁ Λεόντιος Πιλάτος ἔγινε καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν στό πανεπιστήμιο τῆς Φλωρεντίας τό 1360. Ἡ μετάφραση τοῦ Ὀμήρου, πού ἔκανε, χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸν Πετράρχη καί τὸν Βοκκάκιο στὴν ἐκπαίδευ-

τική μεταρρύθμισή τους· ο Μανουήλ Χρυσολωράς ήταν καθηγητής των Ἑλληνικῶν στο πανεπιστήμιο τῆς Φλωρεντίας (1396 - 1399)· δίδαξε ἐπίσης στήν Παβία, στο Μιλάνο καί στή Ρώμη· ὁ Γεώργιος Γεμιστός Πλήθων (1360 - 1452), παρατηρητής στή Σύνοδο τῆς Φερράρας - Φλωρεντίας (1438 - 1439), ἔδωσε διαλέξεις κατὰ τή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στήν Φλωρεντία στούς μορφωμένους τῆς Ἰταλίας γιά τόν Πλάτωνα καί τήν ἀνωτερότητά του ἐπὶ τοῦ Ἀριστοτέλη, εἰσάγοντας τό κοινό του στίς διαφορές μεταξὺ τῶν δύο φιλοσόφων. Ἡ ἐντύπωση, πού ἔκανε, ἦταν τέτοια πού ὀδήγησε τοὺς Μεδίκους στο νά ἱδρῦσουν τήν Πλατωνική Ἀκαδημία τῆς Φλωρεντίας (1459)· ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βησσαρίων μέ τή βοήθεια τοῦ Πάπα Νικολάου V ἱδρύσε μία Ἀκαδημία γιά τήν ἑλληνική φιλοσοφία στή Ρώμη· ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος διετέλεσε καθηγητής τῶν Ἑλληνικῶν στή Φλωρεντία (1456 - 1470), ἔχοντας μεταξύ τῶν μαθητῶν του καί τόν Πολιτιανό· ὁ Οὐγγρος βασιλεὺς Matthias I Corvinus τόν προσκάλεσε νά εἰσάγει τὰ ἑλληνικά γράμματα στήν Οὐγγαρία· ὁ Δημήτριος Χαλκοκονδύλης (1423 - 1511) δίδαξε στήν Πάντοβα, μετὰ στή Φλωρεντία γιά 16 χρόνια καθὼς ἐπίσης καί στο Μιλάνο μετὰ ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Ludovico Sforza, στήν αὐλή τοῦ ὁποίου, ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, διέμεναν ἐπίσης ὁ Leonardo Da Vinci καί ὁ Bramante· ὁ Κωνσταντῖνος Λάσκαρις δίδαξε Ἑλληνικά στο Μιλάνο καί στο μοναστήρι τοῦ San Salvatore (1468 - 1501), ὅπου διαδέχθηκε ἕναν ἄλλον Ἕλληνα, τόν Ἀνδρόνικο Γαλσιώτη· ὁ Ἀνδρόνικος Κάλλιτος δίδαξε στήν Πάντοβα, Μπολῶνια, Ρώμη καί Φλωρεντία (1471 - 1475) καί πιθανῶτα στο Λονδίνο, ὅπου καί πέθανε· ὁ Γεώργιος Ἑρμώνιμος ἦταν ὁ πρῶτος Ἕλληνας πού δίδαξε στή Σορβόνη· μεταξύ τῶν μαθητῶν του ἦταν ὁ Γερμανός Joh. Reuchlin, ὁ Βενετός Ermolao Barbaro, ὁ Ὁλλανδός Desiderius Erasmus, καί ὁ Γάλλος Guillaume Budé· ὁ Ἰανὸς Λάσκαρις (1445 - 1535) ἔγινε βιβλιοθηκᾶριος τῆς Φλωρεντίας καί ἀργότερα διαδέχθηκε τόν Δ. Χαλκοκονδύλη ὡς καθηγητής. Ὁ Πάπας Λέων X μετὰ ἀπὸ πρότασή του ἱδρύσε τό Ἑλληνικὸ Γυμνάσιο τῆς Ρώμης τό 1514· ὁ Μᾶρκος Μουσούρος μέ τόν Aldus Manutius ἐξέδωσαν τὰ Ἑλληνικά κλασσικά στή Βενετία· δίδαξε στήν Πάντοβα· ἀνάμεσα στοὺς μαθητές του ἦταν ὁ Γάλλος Germain de Brie, ὁ Γερμανός Johan Konon, ὁ Desiderius Erasmus, ὁ Γάλλος πρεσβευτής Jean de Pin, ὁ Οὐγγρος ἀνθρωπιστής Janus Vertessy, καί ὁ Galenius ἀπὸ τὴν Πράγα. Ἦταν ὁ πρῶτος πού ἐξέδωσε σέ ὀλοκληρωμένη μορφή τίς ἐργασίες τοῦ Πλάτωνα· μαζί μέ τόν Battista Egnazzio ἱδρύσε τὴν διάσημη Μαρκιανή βιβλιοθήκη τῆς Βενετίας· ὁ Φραγκίσκος Πόρτος (1511 - 1581) δίδαξε στή Βενετία καί στή Γενεύη· ὁ Αἰμίλιος Πόρτος (1550 - 1610), γιὸς τοῦ προηγούμενου δίδαξε στή Γενεύη, Λωζάννη, Χαϊδεμβέργη καί σέ ἄλλες γερμανικές πόλεις· ὁ Λέων Ἀλλάτιος (1586 - 1669) διετέλεσε βιβλιοθηκᾶριος στο Βατικανό καί ἐξέδωσε πολλοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καί ἄλλους συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Χρυσόστομος καί ὁ Φώτιος.

9. Στόν ὅποιο, μεταξύ ἄλλων, εἶμαι πολὺ ὑποχρεωμένος· βλ. τό ἔργο του «An Historical Greek Grammar Chiefly of the Attic Dialect As Written and Spoken From Classical Antiquity Down to the Present Time (London: MacMillan & Co., 1897) Εἰσαγωγή viii.
10. Τό ἔργο τους ἔγινε σχετικὰ εὐκολο ἀπὸ τὴ μιά μεριά, μέ τὴν πτώση τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἡ ὁποία δέν μποροῦσε πλέον νά ἐμποδίσαι αὐτὴ τὴν ἐξέλιξη καθὼς καί τὴν μειούμενη παρουσία τῶν Ἑλλήνων διανοουμένων στή Δύση, καί ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἡ ἀγνοία τους γιά τίς ἐπιγραφές, οἱ ὁποῖες ἔρχονταν σέ ἀντίθεση μέ τὰ συμπερά-

σματά τους. Ὅπως ἀπεδείχθη, ἡ προφορὰ τῆς Ἑλληνικῆς προσδιορίστηκε σχεδόν ἀποκλειστικά μέ διαιτητὴ τὴν Λατινική.

11. Γιά παράδειγμα, ἕνας Ἕλληνας λόγιος ἔγραψε ἕνα βιβλίο 752 σελίδων (Θ. Παπαδημητρακόπουλου, Βάσανος τῶν περὶ τῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς Ἑρασμικῶν ἀποδείξεων, Ἐν Ἀθήναις, 1889) καταγράφοντας τίς ὑπάρχουσες γιά τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἀποδείξεις γιά τὴν υπεράσπιση τῆς ἱστορικῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα τό ἀβάσιμο τῆς ἐπιχειρηματολογίας τοῦ Blass καί τῶν λοιπῶν ὑποστηρικτῶν τοῦ Ἑρασμισμού.
12. Δυστυχῶς ἡ διαφωνία, ὁρισμένες φορές, ξεπέρασε τὴν ἐπιστημονικὴ εὐπρέπεια. Ὁ F. Blass γιά παράδειγμα ὠθηούμενος ἀπὸ τὴ ρομαντικὴ ἀποψη γιά τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα τοῦ 19ου αἰῶνα, βάσει τῆς ὁποίας ὅλες οἱ μεταγενέστερες ἐξελίξεις ἀποτελοῦσαν μία ὀπισθοδρομία [πρ. τό ἀξιολογικὸ σχόλιό του ὅτι οἱ Ἰταλοὶ δέν εἶναι γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ρωμαίων («die reine Nachkommen der alten Römer»), 1η ἐκδ., σ. 8] ἀποκαλώντας τοὺς Νεοέλληνες ὅπως καί τοὺς Βυζαντινοὺς «μισοβάρβαρους» («Wohl sind die Neugriechen und waren die Byzantiner misoβάρβαροι», 1η ἐκδ., σ. 8) καί καταδίκασε τὴ Νεοελληνικὴ ὡς βάρβαρη, διεφθαρμένη καί χωρὶς ἀξία (παρὰ τό γεγονός ὅτι στίς τρεῖς ἐκδόσεις τοῦ βιβλίου του παρέχονται ἐπαρκῆ στοιχεῖα ὅτι δέν ἦταν ἐξοικειωμένος μέ τὴν ἑλληνικὴ φωνολογία), βλ. π.χ. 1η ἐκδοση σελ. 7: «Τό νά μετατρέψῃς τὴ γλῶσσα τοῦ Ὁμήρου ἢ τοῦ Πλάτωνα στή γλῶσσα τῶν Σύρων τοῦ 3ου αἰ. ἢ τῶν ἐξαχρειωμένων Βυζαντινῶν θά ἦταν ἡ ἀπόλυτη βαρβαρότητα» («Die Sprache eines Homer oder Platon nach derjenigen der Syren des dritten Jahrhunderts oder der verkommenen Byzantiner umzuwandeln, wäre die reine Barbarei») σελ. 8: «Συνεπῶς ἡ ἱστορικὴ βάση (δηλ. ἡ ἑλληνικὴ προφορὰ) τὴν ὁποῖαν οἱ Reuchlinianer υἱοθετοῦν σέ ἀντίθεση μέ μᾶς (τοὺς Ἑρασμικούς) εἶναι ἀπολύτως μηδενικὴ καί ἄνευ ἀξίας [«Folglich ist die historische Grundlage [δηλ. τὴ Νεοελληνικὴ προφορὰ], welche die Reuchlinianer (προφέροντας τὴν Ἑλληνικὴ μέ τὸν ἑλληνικὸ τρόπο) im Gegensatz zu uns (τοὺς Ἑρασμικούς) für sich in Anspruch nehmen, eine gänzlich nichtige und wertlose»], καί θεωροῦσε ὅτι ἡ γερμανικὴ προφορὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἦτανπρακτικὰ ἴδια μέ τὴν ἀληθινὴ καί γνήσια προφορὰ τοῦ μόνου τοῦ Ὁμήρου, ἀλλὰ καί ὀλοκληρῶν τῆς περιόδου πού ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀνθίσε - μία περίεργη θέση ἐν ὧσιν τοῦ τεράστιου ὄγκου ἀποδείξεων τῶν ἐπιγραφῶν πού ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ προφορὰ διερχόταν βαθεῖς ἀλλαγές τὸν 5ο καί 4ο αἰῶνα π.Χ. «Ἡ προφορὰ μας σέ ὅλα τὰ ὑπολοιπὰ σημεῖα τῆς φωνητικῆς εἶναι σέ ἰκανὸ βαθμὸ τεκμηριωμένη ὡς ἡ τοῦλάχιστον προσεγγιστικὰ ἀληθινὴ καί γνήσια, ὅχι ἀπλᾶ μόνον τῆς Ὀμηρικῆς περιόδου, ἀλλὰ τῆς συνολικῆς περιόδου πού ἀνθίσε τό ἑλληνικὸ ἔθνος» [Unsere Aussprache ist in allen andern Punkten des Vocalismus fest genug begründet als die wenigstens annähernd wahre und echte nicht etwa nur der homerischen Zeit, sondern der gesamten Blütezeit der griechischen Vation...»] (δική μου ἔμφαση). Ἐκλείσε τὴν 2η καί 3η ἐκδόσή του μέ μία ἀξιοσημείωτη πρόταση ἐκφράζοντας ἀλαζονεῖα καί ταυτόχρονη παραδοχὴ γιά τό ὅτι ἔχει διαστρεβλώσει τὴν ἑλληνικὴ προφορὰ. Ὅμως ἡ πραγματικὴ γλῶσσα εἶναι πιθανώτερο νά ὑπῆρξε ἀκόμη πιὸ ποικίλη, καί κατόπιν αὐτοῦ εἶναι ξεκάθαρο ποιές τεράστιες δυσκολίες θά πρέπει νά ἔχει ἡ ἑλληνικὴ προφορὰ γιά τὸν ξένο. Γιά μᾶς εἶναι ἀπλούστερο, ἐπειδὴ δέν μπορεῖ νά μᾶς ἐλέγξει κανεὶς, ἀκόμη καί ὅταν δέν βολεῖται ἢ δέν ταιριάζει

- ζει, να μή μᾶς ἐνδιαφέρει μία καλύτερη ἢ χειρότερη προφορά, ἔτσι πού νά θέλουμε ἀπό τή μιά νά μή μᾶς ἐνδιαφέρει καί ἀπό τήν ἄλλη πλευρά νά μήν εἴμαστε τυπολάτρες, σάν νά μπορούσαν μιά μέρα νά ἀναστηθοῦν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καί νά μᾶς ζητήσουν τόν λόγο γιά τήν στρέβλωση πού ἐπιφέραμε στήν ὥραία τους γλώσσα (δική μου ἔμφαση).
13. Ἡ παρακάτω διαπραγμάτευση τοῦ θέματος βασίζεται κυρίως στίς ἀποδείξεις τῶν *Inscriptiones Graecae* καί κυρίως στούς τόμους τοῦ *Corpus Inscriptionum Atticarum* (CIA, τό πλέον σχετικό ὕλικό γιά τήν Ἀθηναϊκή προφορά), στίς *Inscriptiones Graecae Antiquissimae* (ICA), τό *Supplementum Epigraphicum Graecum* (SEG) καί στό *Corpus Inscriptionum Graecarum* (CIG). Ἀπό αὐτά ἔχω διαβάσει ὅλες τίς προ-χριστιανικές ἐπιγραφές στούς τέσσερις μεγάλους τόμους τοῦ CIA, ὅλες τίς ἀττικές ἐπιγραφές στούς 39 τόμους τοῦ SEG καί συμβουλευτήκα τά ὑπόλοιπα, ὅπως καί ἄλλες ἐκδόσεις. Σχετικό ὕλικό βρίσκεται ἐπίσης σέ ἄλλες συλλογές ἐπιγραφῶν καθὼς ἐπίσης σέ διάφορες συλλογές αἰγυπτιακῶν παπύρων. Αὐτό τό ὕλικό δείχνει μέ συνοπτικό τρόπο τήν κατά προσέγγιση προφορά τῶν διαφόρων γραμμάτων.
 14. π.χ. τά ὄσπρακα κατά τοῦ Μεγακλῆ καί τοῦ Ἀριστείδη: ΜΕΓΑΚΛΕΣ ΗΠΠΟΚΡΑΤΟΣ (γιά Μεγακλῆς Ἱπποκράτους) καί ΑΡΙΣΤΕΙΔΕΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟ (γιά Ἀριστείδης Λυσιμάχου) 482 π.Χ., βλ. *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους* τόμος II, Ἀθήναι 1971, σελ. 311, καί CIA IV²⁷, a 75, 445 π.Χ.: ΕΦΕΣΙΝ ΕΝΑΙ αθενᾶζε εσ τεν ηλιαίαν (= ἔφεισιν εἶναι Ἀθῆναζε ἐς τήν ἡλιαίαν).
 15. π.χ. Τά ὀνόματα ΗΠΠΟΚΡΑΤΟΣ, ΛΥΣΙΜΑΧΟ (= Ἱπποκράτους, Λυσιμάχου) στήν προηγούμενη σημείωση, καί CIA I, 32, A9, 435 π.Χ.: Ε ΒΟΛΕ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡ ΕΣΤΟ (= ἡ βουλὴ αὐτοκράτωρ ἔστω) - σημειώστε τήν ἀπουσία τῆς δασείας!
 16. Ἀνάμεσα στά πιό πρόωγα παραδείγματα τοῦ Ξ εἶναι: CIA I, 440, πρὶν ἀπὸ τό 444 π.Χ.: ΞΥΜΜΑΧΟΣ, ΞΑΝΘΙΑΣ· CIA I, 299, πρὶν ἀπὸ τό 444 π.Χ. ΧΑΡΙΞΕΝΟ (= Χαριξένου).
 17. CIA IV, β, 1, α, 1, 570 - 560 π.Χ.: εδοχσεν τει βολεϊ και τοι δεμοι (= ἔδοξεν τῇ βουλῇ καί τῷ δήμῳ). Στήν συνέχεια γιά τίς παραθέσεις τῶν ἐπιγραφῶν θά χρησιμοποιηθοῦν κανονικά μικρά γράμματα ἐνῶ τά κεφαλαία θά χρησιμοποιοῦνται γιά ἔμφαση.
 18. Ἀνάμεσα στά πλέον πρόωγα παραδείγματα τοῦ Ψ, εἶναι CIA I, 13, 4 πρὸ τοῦ 444 π.Χ.: Ψέφισμ[α] (= ψήφισμα) καί αὐτ. σειρά 7 ἀνάγραψαν.
 19. SEG XXV, 59, 520 π.Χ.: ΟΦΣΙΟΣ (= Ὀψιμος) CIA I, 32, A, 4, 435 π.Χ. εΦΣέφιστο (= ἐψήφιστο)
 20. Ἀνάμεσα στά πλέον πρόωγα παραδείγματα τοῦ Η ὡς γράμμα πρὶν ἀπὸ τήν ἐπίσημη υἱοθέτησή του τό 403 π.Χ. εἶναι: στρατΗγούς (CIA IV, 27, a, 445 π.Χ.); ἀρρΗτοι (CIA I, 23, a, 2 πρὸ τοῦ 444 π.Χ.: ἀνέθΗκεν (CIA I, 398, 2, πρὸ τοῦ 444 π.Χ.)· ἈριστοκράτΗς ...ἀνέθΗκεν νικΗσας (CIA I 422, 1, 4, πρὸ τοῦ 444 π.Χ.).
 21. Ἀργότερα περὶ τό 340 π.Χ. τά γράμματα, πού ἀναγνωρίζονταν ὡς φωνήεντα, εἶναι πέντε: α, ε, ι, ο, υ, σύγκρ. CIA IV, 4321, 3f.: τό δέ πέμπτον (δηλ. τό τελευταῖο) τῶν φωνηέντων Υ. Αὐτό σαφῶς ἀποκλείει τό Η καί τό Ω ἀπὸ τήν κατάσταση. Αὐτά τά γράμματα ἀποκλείονται ἀκόμη καί ἀπὸ ἓνα Ἰωνικό ἀλφάβητο τοῦ 5ου αἰῶνα π.Χ.
 22. Ἔτσι τό Εἰμι ἐμφανίζεται ἀπὸ κοινοῦ μέ τό ἀπαρέμφατο μελεδαίνΕν (= μελεδαίνειν) (CIG I, 8, B, τό 570 π.Χ.).
 23. Πβ. π.χ. CIA IV, 27, a 75, 445 π.Χ.: ἔφεισιν Ἐναι ἀθΕναζε ἐς τΕν Ηλιαίαν (= ἔφεισιν εἶναι Ἀθῆναζε ἐς τήν ἡλιαίαν)· ἔδοχσε τΕι βολεϊ καί τῶι δεμοι (IGA III, 3, 8, 458 π.Χ. CIA I, 32, 435 π.Χ.) γιά ἔδοξε τῇ βουλῇ καί τῷ δήμῳ· ἔδοχσεν τῶι δέμοι (IGA I², 1, 1 (446 π.Χ.) SEG I, 4 (418 B.C.) στρῶματα (γιά στρώματα).
 24. Τό Ο ἐμφανίζεται ὡς ΟΥ στό SEG XII, 100 (377/6 π.Χ.) Μονιχιῶνος... ἱσταμένο (χωρίς δασεία!)· SEG XII, 87, 19 (336 π.Χ.) βολεῦνι, πβ. σειρά 25: βοΥΥλευτήριον.
 25. Τό Ω ἐμφανίζεται ἀντί τοῦ Ο (= ΟΥ) μερικές φορές, π.χ. CIA I, 358, πρὸ τοῦ 444 π.Χ.: λευκολοφίδΩ (= Λευκολοφίδου) καί CIA I, 93, a, 8, c. 420 π.Χ.: ΘεΩ (= θεοῦ).
 26. Τό σημεῖο Η συνεχίζει γιά λίγο καιρό νά χρησιμοποιεῖται ὡς σημεῖο δάσυνσης, ἂν καί ἡ συχνή ἀπουσία του στήν ἴδια λέξη σημαίνει ὅτι ἡ δασεία δέν ἐχρησιμοποιεῖτο. Βλ. ΗΟΡΟΣ (= ὄρος) (CIA II, 1063· 1066· 1074· 1075, ὅλα ἀρχές τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.) καί ΟΡΟΣ (= ὄρος) (CIA II, 1064· 1069· 1070· 1071· 1072· 1073· 1076· 1079· 1080· 1081· 1082· 1085· 1086· 1087· 1088· 1089· 1090· 1091· 1092· 1094 κ.λπ., ὅλα ἀρχές τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.) CIA IV 54b (363 π.Χ.) περιέχει σαράντα περίπου λέξεις, οἱ ὁποῖες θά ἔπρεπε νά δασυνθοῦν, ἀπὸ τίς ὁποῖες οὔτε μία ἔχει δασυνθεῖ. Αὐτό, ὥστόσο, μπορεῖ νά ὀφείλεται στήν ἐφαρμοζόμενη πρακτική μετὰ τόν Εὐκλείδη. Βλ. γιά τά «πνεύματα» παρακάτω.
 27. Βλ. τήν τράπεζα πληροφοριῶν «Θησαυρός τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας» *Thesaurus Linguae Graecae*: Delphi FD III: 2 137, 2 ἐ[ρι]βρόμοΟΥΟΥ, 3 ΦΟΪΟΙβον, 8 καί 21 μαντΕΪΕΙον, 11 βωμΟΪΟΙσιν, 12 ομΟΥΟΥ, 14 αειδὸλΟΙΟΙς, 20 θνατΟΪΟΙς, 21 ΕΪΕΙλες, ἐφρΟΥΟΥρει, 138, 15 ἀδεΪΕΙαν, 22 ἐχΕΙΕΙς).
 28. Οἱ διάφοροι ἦχοι τῶν φωνηέντων φωνητικά σχηματίζονται στό πρόσθιο μέρος τῆς στοματικῆς κοιλότητος (ι), στή μέση (α, ε) καί στό τέλος (ο, ου). Ὡς πρὸς τή θέση τῶν χειλιῶν, εἶναι σχεδόν κλειστά, ὅταν ἐκφέρεται τό ι καί τό ου, μισσανοιχτά στό ε καί τό ο, καί ἀνοιχτά στό α. Μεταξὺ τῶν καθορισμένων αὐτῶν σημείων: πρόσθιο, μέση, πίσω, κλειστό, μισάνοιχτο καί ἀνοιχτό ὑπάρχει ἓνα τεράστιο εὖρος πιθανοτήτων γιά τήν προφορά τῶν ι, ε, α, ο καί ου, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τή μεγάλη ποικιλία τῶν ἡχων τῶν φωνηέντων π.χ. τῆς Ἀγγλικῆς καί τῆς Σουηδικῆς. Ἔτσι ἡ μετάβαση, γιά παράδειγμα, τῶν EI, H, Y, YI, OI σέ I δέν μπορεῖ νά ἦταν ξαφνική καί πλήρης σέ κάθε περίπτωση, ἀλλὰ σταδιακή, πιθανῶς μέσῳ ἐνδιάμεσων σταδίων. Ἐξ αἰτίας τῆς ἑλλειψῆς ἐνδιάμεσων γραμμάτων, τά ὁποῖα θά μπορούσαν νά καταγράψουν τή φωνητική ἐξέλιξη τοῦ ἡχου κάθε γράμματος, πού ὀδηγοῦσε στήν ἀτεγκτή πορεία τοῦ ἡχου τοῦ I, δέν εἶναι δυνατόν νά ἀνιχνεύσουμε καί νά ἐπισημάνουμε τά στάδια αὐτῆς τῆς διεργασίας σέ μία συγκεκριμένη ἡμερομηνία τῆς ἱστορίας. Ἡ ἀφώνη μαρτυρία τῶν ἐπιγραφῶν καί τῶν παπύρων μποροῦν νά μᾶς ἀποκαλύψουν μόνο ὅτι τό Η, τό Υ κ.λπ. συγχέονταν μέ τό I, ὄχι, ὁμως, ἂν σέ μία συγκεκριμένη περίπτωση ἡχοῦσαν ἀπολύτως τό ἴδιο ἢ μόνο καθ' ὅμοιο τρόπο μέ τό I. Ἡ ὁμοιότητα, ὁμως, θά πρέπει νά ἦταν τόσο μεγάλη πού νά ἀποκλείει ἄλλες πιθανότητες σύγχυσης. Ὡς ἐκ τούτου, δικαιούμεστε νά λέμε γιά παράδειγμα ὅτι τά Η, Υ, YI, EI, OI λαμβάνουν τόν ἡχο τοῦ I, καί αὐτές οἱ συγχύσεις ξεκινοῦν ἀπὸ τόν 5ο αἰῶνα π.Χ. (σέ ὀρισμένες δέ περιπτώσεις καί νορτίτερα). Πότε αὐτή ἡ διαδικασία τῆς ἐξομοίωσης ὁλοκληρώθηκε γιά ὅλο τόν ἑλληνόφωνο κόσμον, ἀπὸ τήν Ἰσπανία μέχρι τήν Ἰνδία, εἶναι ἀδύνατο νά τό ποῦμε. Ὑποθέτουμε πῶς ἦταν κατά τοὺς πρώτους χριστιανικούς αἰῶνες. Τό θέμα, ὁμως, αὐτό εἶναι ἀσχετο μέ τήν παρούσα ἔρευνα, ἡ ὁποία ἀσχολεῖται μέ τήν Ἀθηναϊκή προφορά στά πρὸ Χριστοῦ χρόνια καί στήν σχέση της μέ τή Νεοελληνική.

ΑΓΧΙΑΛΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΡΩΜΥΛΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΜΝΗΜΕΣ - ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ - ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Η Αγχιάλος ήταν ελληνική αποικία των Μιλησίων χτισμένη στα παράλια της Μαύρης Θάλασσας πάνω σε μια μικρή χερσόνησο μεταξυ των πόλεων Πύργου (ΜΠΟΥΡΓΚΑΣ) και Μεσημβρίας (ΝΕΣΣΕΒΑΡ) περί το 600 π.Χ. Η λέξη Αγχιάλος είναι ομηρική και σύνθετος. Παράγεται από τις λέξεις: αγχι (= κοντά) και αλός (που είναι γενική πτώση της λέξης αλς=θάλασσα). Επομένως, Αγχιάλος σημαίνει πόλη κοντά στη θάλασσα. Οι Βούλγαροι σήμερα την ονομάζουν ΠΟΜΟΡΙΕ, που έχει την ίδια σημασία (πόλη κοντά στη θάλασσα) αλλά ταιριάζει περισσότερο στο τραχύ ιδίωμα της γλώσσας τους και δεν φανερώνει τίποτα το ελληνικό.

Η ιστορική αυτή πόλη, πριν από την πυρπόλησή της από τους Βουλγάρους (30 Ιουλίου 1906) αριθμούσε 6000 κατοίκους Έλληνες. Οι μόνοι Βούλγαροι κάτοικοί της ήταν οι δημόσιοι υπάλληλοι, αν και βρισκόταν σε βουλγαρική επικράτεια. Ήταν μια ελληνικότερη πόλη που σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής χρησιμοποιούσαν την ελληνική γλώσσα ακόμα και οι ελάχιστοι Βούλγαροι. Χάρης στα ελληνικά της σχολεία με άρτια οργάνωση και στη μόνιμη έδρα Έλληνα Μητροπολίτη αποτελούσε φάρο φωτός, γραμμάτων και πολιτισμού και η ακτινοβολία της έφθανε πολύ μακρύτερα από τα στενά όρια του Δήμου Αγχιάλου.

Ο Μιλτ. Μαρκόπουλος στη «Γεωγραφία» του (1882) ονομάζει την Αγχιάλο «κέντρον παιδείας των πέριξ». Ο Ν. Καζάζης στα 1899 έγραφε: «Η Αγχιάλος διατελεί μέχρι σήμεραν αμιγής από πάσης ετεροφύλου επιδρομής. Σπανίως παρετήρησα εν τη αλυστρώτῃ Ελλάδι κοινότητα τοσούτον συμπαγή, εμπνευσμένην υπό ακραιφνούς εθνικού φρονήματος».

Ακριβώς το ακραιφνές εθνικό φρόνημα και η πίστη τους στα ατομικά δικαιώματα ήταν εκείνα που ώθησαν τους Αγχιαλίτες να αντισταθούν ενόπλιως στο φανατισμό των Βουλγάρων σωβινιστών, μέσα στη βουλγαρική επικράτεια και να υποστούν το ολοκαύτωμα της πόλης τους και τον εκπατρισμό τους.

Τα «αυθόρμητα» συλλαλητήρια των Βουλγάρων σωβινιστών και οι καταστροφές και λεηλασίες των περιουσιών των Ελλήνων στη Βάρνα, Φιλιπούπολη και Πύργο προμήνυαν τη σειρά της Αγχιάλου που δεν άργησε να έρθει. Την 30ήν Ιουλίου 1906, στίφη ενόπλων Κομητατζήδων και πλιατσικολόγων έφτασαν τη νύχτα κρυπτόμενοι από το σκοτάδι και επετέθησαν το πρωί. Οι Αγχιαλίτες αμύνθηκαν γενναία και τους απώθησαν. Τότε ο επικεφαλής των Βουλγάρων με τη διαταγή «όγκαν = φωτιά» έβαλε φωτιά

στα σπίτια που ήταν πυκνά και ξύλινα και κάηκε η πόλη απ' άκρου σ' άκρη.

Ο ήλιος της 31ης Ιουλίου φώτισε τη μέχρι χθες ωραία, πλούσια και ανθηρή πόλη, τους κατοίκους της γυμνούς και νηστικούς να περιμένουν τα καράβια να τους μεταφέρουν στην Ελλάδα, και τους πλιατσικολόγους να αρπάζουν ό,τι άφησε η φωτιά.

Του Θανάση Κιλμπασάνη
Εκπαιδευτικού, προέδρου του Συλλόγου των Αγχιαλιτών της Αθήνας

Δεν θα σταθούμε όμως σ' αυτά ούτε θα περιγράψουμε τα γεγονότα της καταστροφής. Θα διαθέσουμε το χώρο που μας δίδεται για να αναφερθούμε σε μνήμες, προσωπικότητες και γεγονότα, ώστε να μπορούμε στο πνεύμα της Αγχιάλου και των κατοίκων της. Θα περιπλανηθούμε σε αναμνήσεις και αφηγήσεις από γέροντες της Παλιάς και Νέας Αγχιάλου, που έζησαν την ιστορική εκείνη και δραματική εποχή ή τα άκουσαν από πρώτο χέρι. Δεν θα αγνοήσουμε βέβαια και τις ιστορικές πηγές, τις οποίες και θα αναφέρουμε.

Προστάτης της πόλης και των κατοίκων της ήταν ο Αη-Γιώργης. Στο ιστορικό μοναστήρι του, μισή ώρα με τα πόδια, έξω από την πόλη, υπήρχε θαυματοργό αγίασμα, πηγή με κρυστάλλινο νερό που ανάβλυζε από **βαθεία** στη βάση του καμπαναριού. Στον Αη-Γιώργη έτρεχαν σε κάθε δύσκολη περίπτωση και απ' αυτόν ζητούσαν βοήθεια και παρηγοριά. Ήταν τόση η αγάπη των Αγχιαλιτών για τον Αη-Γιώργη, που δεν μπορούσαν να ζήσουν χωρίς αυτόν. Γι' αυτό και στη Νέα Πατρίδα την εκκλησία τους την αφιέρωσαν στο όνομά του. (Μνήμη Αφροδίτης Κιλμπασάνη από τη Νέα Αγχιάλο).

Ξεχωριστό στολίδι της Αγχιάλου ήταν οι ανεμόμυλοι. Αραδιασμένοι στη σειρά, έμοιαζαν με εξωτικά όντα με τεράστια φτερά. Άλλοι ξύλινοι κι άλλοι πέτρινοι έδιναν στην πόλη όψη αιγαιοπελαγίτικου νησιού. (Αφηγήσεις Αγχιαλιτών).

Ο Σύλλογος πεπαιδευμένων είχε λέσχη, βιβλιοθήκη και αναγνωστήριο, όπου συγκέντρωνε την αφρόκρεμα των μορφωμένων «σε κοινή υπέρ της προόδου και επί το ευρωπαϊκώτερον εξέλιξιν της κοινωνίας εργασίαν». Στο αναγνωστήριο υπήρχαν δύο μεγάλες τοιχογραφίες που παρίσταναν η μια την Ακρόπολη και η άλλη το Γολγοθά, «τις δυο ακρόπολεις του Ελληνισμού», όπως έλεγε ο μεγάλος Αγχιαλίτης δάσκαλος Μιχάλης Τσιτσίνιας». (Διάλεξις Η ΑΓΧΙΑΛΟΣ του καθ. Αδαμ. Διαμαντόπουλου, σελ. 18, Αθήνα 1934).

Δείγμα της ευμάρειας και του μεγάλου θρησκευτικού συναισθήματος των Αγχιαλιτών ήταν η εκκλησία της Παναγίας, που είχε την έμπνευση να χτίσει τόσο μεγαλοπρεπή, λίγα χρόνια πριν από το ολοκαύτωμα, ο τότε Μητροπολίτης Αγχιάλου Βασίλει-

Η μεγάλη εκκλησία της Παναγίας μετά την καταστροφή, καμένη μέσα στα ερείπια. Η μεγαλοπρέπειά της όμως παραμένει. Αριστερά είναι το παρθεναγωγείο που επισκευάστηκε από τους Βουλγάρους και δεξιά οικία, η μόνη που διασώθηκε στην περιοχή. (Από το αρχείο Θαν. Κυμπασιάνη)

ος ο Β', ο μετέπειτα Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ίσως συναισθανόμενος το ξερίζωμα του εκεί Ελληνισμού, ήθελε να αφήσει τρανό σημάδι ώστε οι μελλούμενες γενιές να λένε: «Απ' εδώ πέρασε ο Ελληνισμός». Πάνω στον πανύψηλο τρούλο με τα 24 παράθυρα εκτός από τον Παντοκράτορα και τους Αγίους, υπήρχαν και οι μορφές αρχαίων φιλοσόφων, όπως του Σωκράτη και του Πλάτωνα. (Δρ. Μαυρομμάτη, Η Αγχιάλος μες από τις φλόγες, σελ. 50, 51).

Ο Μητροπολίτης Βασίλειος ο Β' υπήρξε φωτεινή φυσιογνωμία με μεγάλες αρετές, από τις λίγες που έχει να παρουσιάσει ο Ελληνισμός: απλός, ηθικός, αφιλοχρήματος, γι' αυτό και πάντα φτωχός. Είχε και άλλα πλεονεκτήματα και αρετές. Ίσως είχε και ελαττώματα. Εκείνο που του καταλογίζουν οι αντίπαλοί του, ήταν η Παναγία, η πανέμορφη ελληνική εκκλησία που βάλθηκε να χτίσει στην Αγχιάλο, επικράτεια βουλγαρική, και έγινε καρφί στα μάτια των Βουλγάρων. Ίσως δεν είχαν άδικο εκείνοι που έλεγαν, ότι η εκκλησία έκαψε την Αγχιάλο. (Δρ. Μαυρομμάτη, Η Αγχιάλος μες από τις φλόγες, σελ. 55).

Η Αγχιάλος είχε πολλούς και φωτισμένους δασκάλους. Θα έπρεπε να τους αναφέρουμε όλους. Μα στα στενά όρια αυτής της αναφοράς μας είναι αδύνατο. Δεν μπορούμε όμως να αντιπαρέλθουμε τους Μιχαλάκη Τσιτσίνια και Αδαμάντιο Καλιατζόγλου που δίδαξαν και στη Νέα Αγχιάλο.

Ο Μιχ. Τσιτσίνιας, ο αγαπητός στους παλιότερους Αγχιαλίτες Κυρ Μιχαλάκης, είναι γνωστός σε μας και ως φιλόσοφος. Άριστος βυζαντινός ψάλτης και ειδικός στην απαγγελία. Πολύ εκλεκτικός. Είχε

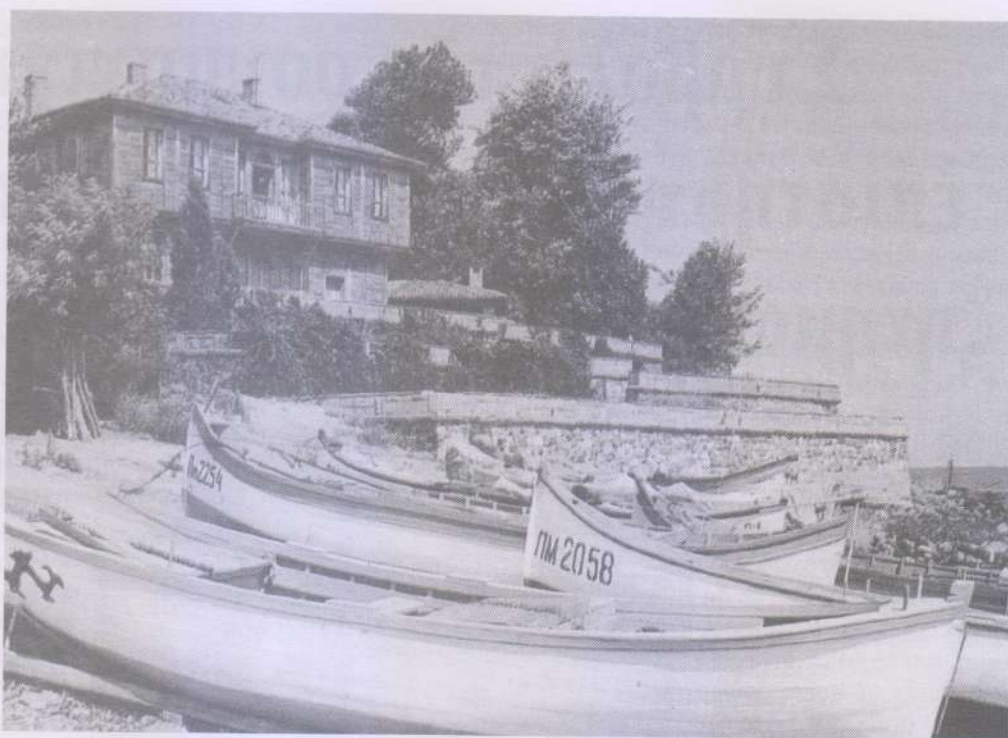
το μεγάλο χάρισμα του εμπυχωτή. Σ' ό,τι καταπιανόταν του έδινε ψυχή απ' την ψυχή του.

Πώς να παραβλέψουμε τον Αδαμ. Καλιατζόγλου, τον καλό μας Κυρ Διαμάντη, που το μεγαλύτερο μέρος της καριέρας του το πέρασε στη Νέα Αγχιάλο; Υπήρξε αξιόλογος δάσκαλος και πνευματικός άνθρωπος πολύ πρακτικός. Ό,τι αναλάμβανε το τελείωνε με μεγάλη επιτυχία. Ήταν καλλιτέχνης - ζωγράφος. Στη Νέα Αγχιάλο κατασκεύασε μόνιμη θεατρική σκηνή και στο παρθεναγωγείο της Παλιάς Αγχιάλου ζωγράφισε στην αυλαία την Ακρόπολη και τον Παρθενώνα. Παρά τους δύσκολους καιρούς, πάντα εύρισκε τρόπο να σταλάζει στις ψυχές των μαθητών την αγάπη για τη μάθηση και να τονώνει το συναίσθημα με τη μουσική και το τραγούδι. Έπαιζε και βιολί. (Αφηγήσεις γερόντων Αγχιαλιτών και Γ. Διονυσίου ΑΧΕΛΙΝΑ, σελ. 149).

Η επίδοση των Αγχιαλιτών στη μουσική και στο τραγούδι άρχιζε από πολύ παλιά και ανανεωνόταν συνεχώς.

Ας μη μας διαφεύγει ότι ο Απόλλωνας, ο θεός της μουσικής ήταν ο πολιούχος της Αγχιάλου στην αρχαιότητα. Η καντάδα ακουγόταν σε κάθε αγχιαλίτικο γλέντι. Μεγάλη ήταν η εκκλησιαστική μουσική παράδοση, η λαϊκή και η ευρωπαϊκή (ελαφρά και κλασσική). Η μουσική και το τραγούδι ήταν στενά δεμένα με το χορό και το γλέντι. Εκτός από τις δημόσιες εκδηλώσεις (δημοτικές, σχολικές, εκκλησιαστικές), όπου παρουσιάζονταν αξιόλογα έργα του κλασσικού και εκκλησιαστικού ρεπερτορίου, υπήρχαν και τα καθημερινά οικογενειακά και φιλικά βραδινά γλέντια (οι μπάλοι) στα σπίτια ή στα μαγαζιά

που επικρατούσε η καντάδα (με πολυφωνία), τα νησιώτικα και τα τοπικά τραγούδια. Οι χοροί ήταν ανάλογοι: ευρωπαϊκοί, δημοτικοί, τοπικοί (ματζούρκα, βαλς, συρτός, καλαματιανός, μπαϊντούσκα, καρσιλαμά, σέρβικο κ.α.), με παραδοσιακά λαϊκά όργανα: βιολί, λαούτο, τρομπέτα, μούζικα, φλάουτο... Επίσης, δίδονταν θεατρικές παραστάσεις από ερασιτεχνικούς θιάσους. (Γ. Διονυσίου, ΑΧΕΛΙΝΑ, σελ. 120 και 146).

Παραδοσιακό σπίτι (όπως ήταν τα σπίτια της Αγχιάλου πριν την καταστροφή και ψαρόβαρκες (αλαμάνες) στην παραλία της Π. Αγχιάλου (Pomorie). (Από το αρχείο Θαν. Κιλμπασάνη)

Εκεί όμως που η Αγχιάλος είχε τις περισσότερες

επιτυχίες ήταν ο εκκλησιαστικός τομέας. Στον εκκλησιαστικό βίο και τα γράμματα αντιπροσωπεύτηκε από αξιόλογους ιεράρχες:

Γόνος της Αγχιάλου ήταν ο Οικουμενικός Πατριάρχης Κων/πόλεως Μιχαήλ ο Γ' (1169 - 1177) που αξιόθηκε του τίτλου «ύπατος των φιλοσόφων».

Επίσκοπος Αγχιάλου υπήρξε ο Σωφρόνιος, ο οποίος στη σύνοδο της Φλωρεντίας (1139) αγωνίστηκε υπέρ της ακεραιότητας της Ορθοδοξίας έναντι του Παπισμού.

Μεγάλο τέκνο της και ο Πατριάρχης Ιερεμίας ο Β' ο Τρανός, από πλουσιολάτρη οικογένεια της Αγχιάλου (1572 - 1599), η μεγαλύτερη εκκλησιαστική φυσιογνωμία της Ορθ. Ανατ. Εκκλησίας τον ΙΣΤ' αιώνα.

Επίσης Αγχιαλίτης ήταν ο έσοχος Πατριάρχης Ιεροσολύμων Πολύκαρπος (1808 - 1827).

Τον αείμνηστο Πατριάρχη Γρηγόριο τον Ε' συνόδεψε στην αγχόνη κατά την έναρξη της Μεγάλης Επανάστασης του Γένους ο Μητροπολίτης Ευγένιος Καραβίας, ο Ιθακίσιος, του οποίου το όνομα τιμητικώς φέρει το πρώτο Δημοτικό Σχολείο Νέας Αγχιάλου: «ΕΥΓΕΝΕΙΟ».

Από τους τελευταίους ποιμένες της Αγχιάλου ο Μητροπολίτης Βασίλειος ο Α' υπήρξε πανάριστος στην παιδεία, το ήθος και την ευσέβεια, και ο Βασίλειος ο Β' Αρχιερέας κατά τον χρόνο του Ολοκαυτώματος και κατόπιν Πατριάρχης Κων/πόλεως. (Η ΑΓΧΙΑΛΟΣ, διάλεξις του καθ. Αδαμ. Διαμαντοπούλου, Δ/του Μαρασλείου Διδασκαλείου, Αθήνα 1934, σελ. 16 και 17).

Ο πλούτος και η ευμάρεια των Αγχιαλιτών οφείλονταν εκτός απ' την εργατικότητα και τη μεθοδικότητά τους στις αλυκές, στα αμπέλια, το εμπόριο,

τη ναυτιλία και στην άριστη εκπαίδευση. Ήδη από τον ΙΣΤ' αιώνα είχαν σχολεία με τους καλύτερους δασκάλους από την Κων/πολη και την Αθήνα που τους πλήρωναν αδρά. Τα τελευταία χρόνια πριν από την καταστροφή είχαν κατακλύσει τη Μ. Σχολή του Γένους, την Εμπορική Σχολή της Χάλκης, τα Ζαρίφεια Διδασκαλεία της Φιλιππούπολης, το Πανεπιστήμιο της Αθήνας και τις εμπορικές σχολές της Ευρώπης. (Δρ. Μαυρομάτη, Η Αγχιάλος μες απ' τις φλόγες, σελ. 48).

Όλα αυτά όμως σταμάτησαν με την αποφράδα μέρα του ολοκαυτώματος στις 30 Ιουλίου 1906, που η Αγχιάλος έγινε στάχτη και οι περισσότεροι κάτοικοί της αναγκάστηκαν να πάρουν τον δρόμο της προσφυγιάς για την Ελλάδα.

Σήμερα, η Αγχιάλος της Ανατολικής Ρωμυλίας (Βόρειας Θράκης) πορεύεται με το βουλγαρικό όνομα Πομόριε (Pomorie) σαν τουριστική βουλγαρική πόλη. Οι περισσότεροι Έλληνες κάτοικοί της από το 1906 έχουν μεταναστεύσει αναγκαστικά στην Ελλάδα, όπου ίδρυσαν δυο κωμοπόλεις: Τη Νέα Αγχιάλο Μαγνησίας και την Αγχιάλο Μακεδονίας. Οι εναπομείναντες αναμείχθηκαν με τους Βούλγαρους εποίκους, ενσωματώθηκαν και εκβουλγαρίστηκαν. Όμως, τα ελληνικά ήθη και έθιμα και η ελληνική γλώσσα εξακολουθούν να τηρούνται και σήμερα.

Η αδελφοποίηση της Παλιάς και Νέας Αγχιάλου, ο Σύλλογος Βουλγαροελληνικής Φιλίας και το Φροντιστήριο Ελληνικής Γλώσσας στην Πομόριε υποσχονται άνθηση στις σχέσεις Αγχιαλιτών Ελλάδος και Βουλγαρίας και καλύτερη κατανόηση των δύο λαών.

Συμβολή τῆς ρουμανικῆς ἐπιστήμης στὴν ὀρθὴ λύση τοῦ ζητήματος τῶν Βλάχων Ἑλλάδος

Παλαιότερα, ὅταν συνέβαινε ἀλλαγὴ πρέσβευς τῆς Ρουμανίας στὴν ἑλληνικὴ πρωτεύουσα, δεχόμενοι τηλεφωνικὴ πρόσκληση γνωριμίας ἢ παρουσίας στὴν πρεσβεΐα μὲ τὴν ἀφορμὴ κάποιας τελετῆς. Εὐχαριστοῦσα ἀνυπόκριτα σπεύδοντας νὰ δηλώσω ἀδυναμία ἀνταποκρίσεως, ἐνόσω ἡ Ρουμανία δὲν ἀποφάσιζε μὲ πρωτοβουλία τῆς τὴν ἄρση τοῦ τεχνητοῦ ἐμποδίου, τοῦ λεγομένου «Κουτσοβλαχικοῦ ζητήματος», σύμφωνα μὲ τὰ πορίσματα τῆς ρουμανικῆς ἐπιστήμης.

Διατηρῶ εὐάρεστη ἀνάμνηση ἀπὸ τὸν ἐγκριτώτερο –κατὰ τὴν ταπεινὴ γνώμη μου– Ρουμάνο διπλωμάτη, τὸν ἀείμνηστο Ν. Stoicescu, ὁ ὁποῖος παρὰ τὸν ὄρο μου, ὅταν διάβασε στὸν ἀθηναϊκὸ τύπο ὅτι θὰ ἔδινε δύο διλέξεις στὸ Ἰδρυμα Χόρν γιὰ τὴν ἐθνογένεση τῶν Ρουμάνων καὶ γένεση τῶν Βλάχων Ἑλλάδος, μοῦ ζήτησε τηλεφωνικὰ νὰ τὸν πληροφορήσω, ἂν θὰ μποροῦσε νὰ παρίσταται. Στὸ ἄκουσμα ὅτι θὰ ἀποτελοῦσε ἐκπλήρωση βαθειᾶς ἐπιθυμίας μου καὶ ἐξαιρετικὴ τιμὴ, μοῦ χάρισε μοναδικὴ δυνατότητα ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων πολυλαπλῶς ἐποικοδομητικῶν ἐπ’ ἀγαθῶ καὶ τῶν δύο χωρῶν, μολοντί αἰφνιδιάσθηκε, μόλις ἄρχισα νὰ ἱστορῶ τὰ τῆς οἰκογενείας του, νὰ σκιαγραφῶ τὸ συγγραφικὸ ἔργο του, πρὸ πάντων δὲ κατὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ λόγου, γιὰ τὸν ὁ ὁποῖο ἐπιλέχθηκε καὶ στάλθηκε στὴν Ἀθήνα. Διότι τοῦ παρέθεσα λεπτομέρειες παντελῶς ἀπίθανες.

Ὡς γνωστόν, μὲ ὑπογραφή Ἐλευθερίου Βενιζέλου σ’ ἐπιστολὴ πρὸς Τ. Μαγιορέσκο, πρωθυπουργὸ τῆς Ρουμανίας, οἱ Βλάχοι Ἑλλάδος ἐκπαιδευτικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς παραχωρήθηκαν στὴ Ρουμανία. Τὴν πράξη ἐπικαίρα ἔχουν σχολιάσει οἱ Ν. Σαρίπολος, Παῦλος Κυρολίδης, Σπηλιωτόπουλος, Δραγούμης, ἀργότερα δὲ πλείστοι ὅσοι.

Ὡστόσο ἀφορμήσεις σημειώνονται στὸ ἀπώτερο παρελθόν. Κατὰ τίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα Τρανσυλβανοὶ λατινόφωνοι διαπιστώνοντας τὴν ὑπαρξὴ στὴν ἴδια ἐπικράτεια, τὴν αὐστρουγγρικὴ, λατινοφώνων, δηλαδὴ Βλάχων, ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, Ἡπειρο-Μακεδονία-Θεσσαλία κ.ἄ., μάλιστα διακεκριμένων στὰ γράμματα, στίς ἐπιστῆμες, στὸ ἐμπόριο κ.λπ. ἐπιχειροῦν τὴν ἐμφύσηση τῆς ιδέας κοινῆς καταγωγῆς. Τότε ἡ λεγομένη Λα-

τινίζουσα Σχολὴ τῆς Τρανσυλβανίας ἔδωσε ὥθηση στὴν παρουσίαση τοῦ γλωσσικοῦ ιδιώματος τῶν ἐπήλυδων Βλάχων μὲ συγγραφὴ γραμματικῆς καὶ συναφῶν δοκιμίων.

Τοῦ Ἀχιλλέως Γ. Λαζάρου
Ρωμανιστῆ-Βαλκανολόγου
Δρος Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Chargé de cours à la Sorbonne (Paris IV)

Ὁ Ρουμάνος ἀκαδημαϊκὸς I. Coteanu παρατηρεῖ ὅτι τὸ ἑλλαδικὸ βλαχικὸ ἰδιῶμα δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζεται ὡς διάλεκτος τῆς ρουμανικῆς γλώσσας. Ἐπὶ πλέον τονίζει ὅτι οἱ ἀπόδημοι Βλάχοι

Ἑλλάδος ποτὲ δὲν αἰσθάνθηκαν ὅτι ἀνήκουν στὸν ἴδιο λαὸ μὲ τοὺς λατινοφώνους τῆς Αὐστρουγγαρίας οὔτε τῶν Παριστρίων Ἡγεμονιῶν, Βλαχίας καὶ Μολδαβίας. Περιεργότατα καὶ κατὰ τὸν ρουμανικὸ λαὸ, ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Ρουμάνος ἀκαδημαϊκὸς καὶ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου C. C. Giurescu, Κουτσοβλαχος σημαίνει Ἑλληνα. Ἑλληνες ἄλλως τε καὶ ἀκριβῶς Γραικοὶ ἤδη τὸν 18ο αἰῶνα δηλώνουν στίς κατὰ τόπους ἀρχές τῆς Πολωνίας, σύμφωνα μὲ τὰ ἀποτελέσματα ἐρευνῶν πολωνικῶν ἀρχείων ἀπὸ τὸν ἀκαδημαϊκὸ καὶ καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου Ν. Iorga. Τὰ παραδείγματα, ποὺ καταχωρεῖ στὸ εἰδικὸ δημοσίευσμά του, ἐπιγραφόμενο Note Polone, πείθουν ἀπόλυτα: «Honoratus Demetrius Wretowski, Graecus, vinopola, de civitate Moscopolis... 1780»· «Honoratus Michael Dziemowski... de civitate Moscopolis oriundus, Graecus... 1788» κ.ἄ. Μὲ τὴ βούλησή τους οἱ Μοσχοπολίτες Βορειοηπειρώτες Βλάχοι ἐγγράφονται ὡς Γραικοί.

Δεύτερο αἶτιο ἀπόπειρας προσεταιρισμοῦ τῶν Βλάχων Ἑλλάδος προήλθε ἀπὸ τὴν πανευρωπαϊκὴ ἐπανάσταση τοῦ Φεβρουαρίου 1848, στὴν ὁποία ἔλαβαν μέρος καὶ οἱ Βλαχομολδαβοὶ μὲ σκοπὸ νὰ ἀπελευθερώσουν Τρανσυλβανία καὶ Βεσσαραβία, κατεχόμενες ἀντίστοιχα ἀπὸ τίς τότε ὑπερδυνάμεις, Αὐστρουγγαρία καὶ Ρωσσία. Οἱ ἰθύνοντες τίς Παρίστριες Ἡγεμονίες, γιὰ νὰ προλάβουν ἐπικίνδυνες περιπλοκὲς μὲ τοὺς μεγάλους γείτονες, κατευθύνουν τὸν πατριωτικὸ παλμὸ τῶν ἐπαναστατημένων ὑπηκόων τους πρὸς τοὺς ἀλυτρώτους δῆθεν ἀδελφούς τοῦ Νότου, τῶν ἑδαφῶν τοῦ Μεγάλου Ἀσθενοῦς, τοῦ Σουλτάνου, κατ’ ἐξοχὴν τοῦ βορειοελλαδικοῦ χώρου, τοὺς ὁποίους ἐσπευσμένα ὀνοματίζουν Ρουμάνους τῆς Μακεδονίας ἢ Μακεδορουμάνους. Ἀλλὰ τὸν ὄρο θεωροῦν ἀδόκιμο οἱ ἀκαδη-

μαϊκοί S. Puscariu, G. Murru κ.ά.

Οι Ήγεμονίες, αφού αναγορεύονται αυτόνομα κράτη και εν συνεχεία αποκτούν ένα ήγεμόνα, χωρίς να αναμείνουν την πλήρη ανεξαρτησία (1878), καταστρώνουν μακρόπνοο και πολυδάπανο πρόγραμμα προς παραπλάνηση των Βλάχων Ελλάδος ότι είναι Ρουμάνοι. Πρώτος αποστέλλεται ο D. Bolintinianu, του οποίου οι παρατηρήσεις διαμορφώνονται σε αυτότελη δημοσιεύματα, που επικρίνονται από τον ακαδημαϊκό και πλέον έπαλonta P. Papahagi ως μη απεικονίζοντα την πραγματικότητα. Κατόπιν προβαίνουν στη διάπραξη Παιδομαζώματος. Με δελεαστικές υποσχέσεις και άπτες οικονομικές παροχές αποσπούν από βλάχικες οικογένειες της Πίνδου νέους, τους οποίους μεταφέρουν στη μονή των Αγίων Άποστόλων του Βουκουρεστίου, για να τους εκπαιδεύσουν ως «εθνικούς» αποστόλους. Διότι είχε επικρατήσει η γνώμη ότι οι Βλάχοι θα έτειναν προθυμότερα εθήκοον ούς σε κηρύγματα Πινδίων αποστόλων.

Όμως, η διάφηση των προσδοκιών υπήρξε παταγώδης. Τό 1881 ο Gusu Papacostea-Goga στα Άπονημονεύματά του όμολογεί: «...κάμποσοι νέοι που έπιστρέψαμε από τη Ρουμανία, από τό Σχολείο των Αγίων Άποστόλων του Βουκουρεστίου (του ιερομόναχου Averchie και του I.C. Maxim) για να διαφωτίσουμε τον λαό της Μακεδονίας, μολονότι έμεις οι ίδιοι είμαστε Άρωμούνοι [Βλάχοι Ελλάδος], στίς κοινότητες που πηγαίναμε μάς θεωρούσαν ως αντιπρόσωπους ξένων συμφερόντων». Μιά άλλη δέ περικοπή του παρουσιάζει πλατύτερο ενδιαφέρον και διαρκή επικαιρότητα: «Οί κάτοικοι της Νάουσας ανήκουν κυρίως σε δύο εθνότητες: Τούς Βουλγάρους και τούς Ρουμάνους, από τούς όποιους οι πρώτοι αποτελούν την πλειοψηφία. Όμως, και οι μόν και οι δέ είναι ή έλληνοφρονούντες («greco-mani») ή έξελληνισμένοι πλήρως. Παντού έδω μιλάνε μόνο έλληνικά ακόμη και αυτοί που δέν ξεχασαν τη μητρική τους γλώσσα, όπως είναι πολλοί από τούς Βουλγάρους. Οί Ρουμάνοι όμως έδω έχουν απόλυτα έξελληνιστεί. Θα μπορούσες να τούς θεωρήσεις ως καθαρούς Έλληνες, εάν δέ συναντούσες σε πολλά σπίτια γέροντες και γριές που μπορούν ακόμη να σου πουν κάτι τι στη διάλεκτό μας».

Έν τούτοις όχι μόνον δέν αναστέλλεται ή διαφωτιστική αποστολή, αλλά και επιτείνεται με ίδρυση ρουμανικών σχολείων, στα όποια εγγράφονται κατά κανόνα νέοι φτωχών οικογενειών. Γι' αυτό προσφέρονται και σχετικά επιδόματα. Επιπρόσθετα γίνεται προσφυγή και σε ξένο έπιστημονικό δυναμικό για την έπιστημονικοφανή προβολή της ρουμανικότητας στον έλλαδικό χώρο. Πασίγνωστη είναι ή περίπτωση του G. Weigand, ο όποιος δαπάναις της Ρουμανίας περιηγείται τά Βλαχοχώρια και ίδρύει ρουμανικό Ίνστιτούτο στη Λειψία, όπου μετεκπαιδεύονται Βλαχόπουλα, όπως ο μετέπειτα διαβόητος ακαδημαϊκός και καθηγητής ρουμανικών πανεπιστημίων Th. Capidan, υπέρμαχος και υπερθιασώτης της θεωρίας του διδασκάλου του για δήθεν κάθοδο των Βλάχων Ελλάδος από βορρά, Δούναβη-Δακία. Όπωςδ ήποτε διαλαλείται και προγενέστερα ήδη από τον Ρουμάνο B. P. Hasdeu, με βάση χωρίο του Βυζαντινού χρονογράφου Κεκαυμένου, του όποιου την πολύκροτη πληροφορία αποδυναμώνουν έγκριτοι Ρουμάνοι έπιστήμονες, όπως οι T. Papahagi, A. Sacerdoteanu, Silviu Dragomir. Τελευταία ο καθηγητής των Πανεπιστημίων Βουκουρεστίου και Boschun, συνάμα δέ γενικός γραμματέας του Ίνστιτούτου Ρουμανικών Σπουδών Κάρολος Α', στο Παρίσι, Cicerone Poghire με ανακοίνωση σε διεθνές συνέδριο την χαρακτηρίζει «άρκετά αναληθή», ο δέ βυζαντινολόγος Petre Năsturel «άληθινά σκοτεινή». Ακριβέστερα πρόκειται για πλαστή.

Ο πρώτος από τούς προαναφερομένους με άλλεπάλληλα δημοσιεύματα πειθαναγκάζει τον Capidan στην ένδοση κατά δόσεις, μέχρι του σημείου της αντίθεσης με τον Weigand. Διότι προχωρεί και ο Capidan στην αποδοχή της αὐτοχθονίας των Βλάχων Ελλάδος, την όποια πρό πολλού είχαν διακηρύξει διασημότητες της ρουμανικής έπιστήμης, π.χ. A.D. Xenopol, V. Părvan, Radu Vulpe, A. Procopovici κ.ά. Επίσης επιφανείς έπιστήμονες της Ρουμανίας δέχθηκαν και άνοδο από νότο προς βορράν, π.χ. οι Ovid Densusianu, T. Papahagi, N. Roman, A. Sacerdoteanu, I. Siadbei, Ch. Cotosman, P. David, C. Daicoviciu - H. Daicoviciu κ.ά.

Όταν τό 1905 ο Σουλτάνος με Ίραδέ του (διάταγμα)

Αχ. Γ. Λαζάρου

ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΗ ΑΚΗΔΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΕΛΑΓΟΣ

συνακόλουθο Ἀπογραφῆς νοθείας, βίας καὶ τρομοκρατίας, δέχεται –φυσικά μὲ τὸ ἀζημίωτο– ἀναγνώριση Βλαχικῆς ἐθνότητος στὴν ἐπικράτειά του καὶ τὸ γεγονός πανηγυρίζεται στοὺς ἐθνικιστικοὺς κύκλους τῆς Ρουμανίας ὡς ρουμανικὴ διπλωματικὴ ἐπιτυχία, ὁ προϊστάμενος τοῦ Γραφείου τῶν ρουμανικῶν σχολείων ἐξωτερικοῦ στοῦ ὑπουργεῖο Παιδείας Eugen Ionescu ἀναφέρει ἀρμόδιως ὅτι οἱ Κουτσόβλαχοι ἀνήκουν στὸν Ἑλληνισμό καὶ ὅτι ἡ Ρουμανία μετὰ θυσίες οἰκονομικῆς δεκαετιῶν γιὰ τὴ διαφώτιση τῶν Κουτσόβλαχων ἐλάχιστο ποσοστὸ πῆρε μὲ τὸ μέρος τῆς. Ἐπιλογίζει δὲ ὡς ἐξῆς: «οἱ ὑπόλοιποι στοῦ σύνολό τους βρίσκονται στὸ ἀντίθετο στρατόπεδο, μὲ σχολεῖα καὶ ἐκκλησίες ἑλληνικές». Ἐξ ἴσου, ἂν ὄχι περισσότερο, κατηγορηματικὸς ἐμφανίζεται καὶ ἕτερος ἀρμόδιος, ὁ Dumitru Lazarescu Lecanta: «Διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς [ρουμανικῆς] ἐθνικῆς μορφώσεως ἔχομεν ἀρκετὰ σχολεῖα, διδασκάλους, καθηγητάς, ἱερεῖς, ἀλλὰ δὲν ἔχομεν ρουμανικὸν πληθυσμόν... Τὸ ρουμανικὸν ἔθνος ἐνταῦθα... δὲν συνίσταται εἰ μὴ ἀπὸ διαφοροτρόπως μισθοδοτούμενους καὶ ἐπιχορηγουμένους, τῶν ὁποίων ἅμα παύσῃ ἡ μισθοδοσία διαλύεται καὶ τὸ ρουμανικὸν αἶσθημα. Εἰς χωρία ὅπου ὁ πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ Βλάχους, ἐνῶ τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον βρίθκει μαθητῶν, τὸ ρουμανικὸν στερεῖται... Ὁ Βλάχος... συνεισφέρει εἰς τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ ἀφήνει μετὰ θάνατον τὴν περιουσίαν του πρὸς ἐξάπλωσιν τῆς ἑλληνικῆς μορφώσεως».

Παρά ταῦτα συνεχίζεται ἡ ἀπόπειρα παρουσιάσεως τῶν Βλάχων Ἑλλάδος ὡς Ρουμάνων μὲ γλωσσολογικὰ ἐρεῖσματα. Πρωτίστως διαδίδεται ἡ δῆθεν ταύτιση τῆς ρουμανικῆς γλώσσας μὲ τὸ βλαχικὸ ἰδίωμα. Ἀλλὰ ἡ ρουμανικὴ ἐπιστῆμη εἶναι κατηγορηματικὴ στὴν ἀνομοιότητα. Ὁ ἀκαδημαϊκὸς A. Procoronici ἐπιμένει στὴ διαφορὰ ἐπισημαίνοντας τὴν ὑπαρξὴ στὴ ρουμανικὴ γλώσσα πλῆθους δομικῶν στοιχείων μὴ βαλκανικῶν. Ὁ ἀκαδημαϊκὸς N. Iorga διαπιστώνει διαφορὰ ὑπογραμμίζοντας τὴν ἀνυπαρξία στὴ ρουμανικὴ γλώσσα γλωσσικῶν μορφῶν τοῦ Βλαχικοῦ ἰδιώματος καὶ ἑλληνικοῦ λεξιλογίου. Ὁ δὲ καθηγητὴς τῆς γλωσσολογίας στοῦ Πανεπιστήμιου Βουκουρεστίου καὶ ἀκαδημαϊκὸς Al. Graur διαχωρίζει τελειῶς τὸ βλαχικὸ ἰδίωμα ἀπὸ τὴ ρουμανικὴ γλώσσα. Ἐπὶ πλέον, κατὰ τὸν Ρουμάνο κα-

θηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Κοπεγχάγης E. Lozovan ἡ ρουμανικὴ δὲν εἶναι διόλου βαλκανικὴ γλώσσα.

Ὁμολογουμένως πρωτοτυπεῖ ὁ ἀκαδημαϊκὸς N. Parahagi πασχίζοντας γιὰ τὴν ἀπόδειξη τῆς αὐτοχθονίας τῶν Ρουμάνων στὴν ἀρχαία Δακία καὶ τὴν ἀναίρεση τῆς ἀμφισβητήσεώς της ἀπὸ τοὺς Οὐγγρους. Σὲ διεθνὲς συνέδριο ἐπικαλεῖται τὴν ἀνυπαρξία στὴ ρουμανικὴ γλώσσα τοῦ βλαχικοῦ ρήματος *sărăgescu*, τὸ ὁποῖο ἐπιτυχῶς ἐτυμολογεῖ ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο ἑλληνικὸ *σαλαγέω-ω*. Παράλληλα παρατηρεῖ τὴν τροπὴ τοῦ συμφώνου λ σέ ρ, τὸν ρωτακισμό, φωνητικὸ φαινόμενο τῶν πρώτων αἰώνων μ.Χ., προγενέστερο ὅποιασδήποτε ὑποτιθεμένης καθόδου. Κάλιστα δὲ τὸ ἐπιχείρημα ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν ἐπιβεβαίωση τόσο τῆς αὐτοχθονίας τῶν Βλάχων στὴν Ἑλλάδα ὅσο καὶ τῆς ἐνασχολήσεως

τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μὲ τὴν κτηνοτροφία, τὴν ὁποία εἶχαν ἀμφισβητήσει οἱ διαφωτιστὲς-ἀπόστολοι καὶ ἐμμένουν ἀκόμη καθυστερημένα θύματά τους. Ἐπομένως, ἂν μὲ τὴν πρωτοτυπία Parahagi ἀποδεικνύεται ἀπλῶς ἡ αὐτοχθονία τῶν Ρουμάνων πέρα τοῦ Δουνάβεως, γιὰ τοὺς Βλάχους τὰ ἐπακόλουθα εἶναι διπλᾶ: αὐτοχθονία στὸν ἑλληνικὸ χῶρο καὶ ἑλληνικότητα σὲ μορφὴ κτηνοτροφικοῦ βίου.

Ὁ ἀκαδημαϊκὸς Pârvan χαρακτηρίζοντας ὡς ἐξαιρετικὴ τὴ λατινικὴ τῆς Δαλματίας καὶ ταυτόχρονα ἀποκαλύπτοντας μεικτὴ ἐθνολογικὴ σύνθεσή της, «ἰλλυρο-ἰταλο-ἑλληνικὴ» διαβλέπει ἐκλατίνιση Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων ἡ ἀφθονία στὴ Δαλματία τεκμηριώνεται διεπιστημονικά, ἰδίως πρόσφατα μὲ συγ-

γράμματα εὐγλωττότατα ἐπιγραφόμενα, ὅπως *Grecità adriatica* (Bologna 1970, β' ἐκδ. 1977) καὶ *Hellenicós Kolpos* (Roma 2001) τοῦ Lorengo Braccesi κ.ἄ. Ὁ δὲ ἀκαδημαϊκὸς Vulpe ἀναφερόμενος στὴ Β.Α. Βαλκανικὴ ἐρμηνεύει κίβλας τὰ αἶτια χρήσεως τῆς λατινικῆς ἀπὸ Ἑλληνες. Συγκεκριμένα σημειώνει: «Οἱ Ἑλληνες τῶν πόλεων τοῦ Εὐξείνου Πόντου εἶχαν κατὰ τὴ ρωμαϊκὴ ἐποχὴ τόσες δραστηριότητες στοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Δοβρουτσᾶς καὶ πέρα τοῦ Δουνάβεως ὅσες καὶ κατὰ τὸ παρελθόν. Ἀκριβῶς αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ οἰκονομικὰ ἐπωφελοῦνται τὰ μέγιστα τῆς ἐγγυημένης ἀπὸ τὸ ρωμαϊκὸ κράτος τάξεως στὶς περιοχὲς αὐτές. Τὰ ρωμαϊκὰ τεχνικὰ ἔργα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Δοβρουτσᾶς κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος κατασκευάζονται ἀπὸ

“Ελληνες. Μόνο πού βγαίνοντας από τά τείχη τῶν πόλεων τους μέ οποιαδήποτε ἐπαγγελματική ιδιότητα, εἴτε ἐντόπιοι εἴτε ἐπὶ λυδές, οἱ “Ελληνες ἦσαν ἀναγκασμένοι νά ὁμιλήσουν λατινικά, δημιώδη λατινική, τῇ μόνη ἀντιληπτῇ γλῶσσα ἀπὸ τὴν πλειονότητα τῶν χωρικῶν».

Αὐτοὶ οἱ λατινόφωνοι “Ελληνες, ἦτοι Βλάχοι ἐλληνικῆς καταγωγῆς, ἀστοί, τῶν ὁποίων οἱ πόλεις, κατὰ τὸν ἀκαδημαϊκὸ καὶ καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου D. M. Pippidi, παραμένουν ἐλληνικῆς ὡς τὸ τέλος τῆς ἱστορίας τους, φέρουν καὶ τὸ ὄνομα Ρωμαῖοι ὡς κάτοχοι τοῦ δικαιώματος τοῦ Ρωμαίου πολίτου, πού συνεπάγεται καὶ λατινοφωνία. Τὸν 3ο αἰῶνα στὴν Ὁδησσὸ ὑπάρχει «φυλὴ Ρωμαίων», ἄσχετη φυλετικά μὲ κατοίκους τῆς Ρώμης ἢ τῆς Ἰταλίας, ἀποδήμους ἐγκατεστημένους στὴ Β.Α. Βαλκανική, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ Ρουμὰνα Emilia Dorutziu-Boila.

Σχεδὸν κατὰ τὸ ἴδιο διάστημα λατινόφωνοι “Ελληνες, μάλιστα χριστιανοί, γίνονται φορεῖς λατινοφωνίας πρὸς διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴ Δακία, ὅπως ἀναφέρει μὲ σαφήνεια ὁ Ρουμάνος διάκονος David, ἐγκριτος συγγραφέας: «Μολονότι οἱ ἐπίσκοποι (προϋποτίθεται) εἶναι “Ελληνες, ὁμιλοῦν καὶ γράφουν λατινικά, γεγονός πού ἀποδεικνύει ὅτι ὁ δακορωμανικὸς πληθυσμὸς ἀκούει τὸ Εὐαγγέλιο στὴ λαϊκῇ γλῶσσα, δηλαδὴ στὴ δημιώδη λατινική».

Ἐνδεχομένως πολλοὶ πού γνωρίζουν τὴν κατάσταση τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς ἀρχαιότητος ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Δουνάβεως, ἀποροῦν ἐντυπωσιασμένοι ἀπὸ διαπιστώσεις ἐπιφανῶν ἐπιστημόνων τῆς Ρουμανίας. Π.χ. ὁ Vasile Pârvan σὲ περιεκτικὸ δημοσίευσμά του ἐπιγραφόμενο *La pénétration hellénique et hellénistique dans la vallée du Danube* (Bucarest 1923), λόγῳ τῆς πυκνῆς ἐκεῖ παρουσίας Ἑλλήνων καὶ ἀποκλειστικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς ὑδάτινης ὁδικῆς ἀρτηρίας ὀνομάζει τὸν Δουνάβη ποταμὸ «ἐλληνικόν». Ὁ ἀκαδημαϊκὸς Pippidi στὸ σύγραμμά του *I Greci nel basso Danubio dall'età arcaica alla conquista romana* (Milano 1971) δὲν παραλείπει καὶ ἀναφορὰ στὴν πολυτάλαντη προσωπικότητα τοῦ Ἀκροβίωνος, «ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν» τῆς Δακίας ἐπὶ βασιλείας Βυρεβίστα, ἀπὸ τὸν ὁποῖο τοῦ ἀνατίθεται διαπραγμάτευση συνεργασίας μὲ τὸν Πομπήιο στὸ Μοναστήρι (Ἡράκλεια) τῆς Μακεδονίας. Ὁ Ρουμάνος ἐπίσης ἀκαδημαϊκὸς N. Banescu στὴ μελέτη του «Entre Roumains et Grecs. Ce que nous apprend le passé» ἀποκαλεῖ «χώρα ἀληθινὰ γετοελληνική» τὴν περιοχὴ, στὴν ὁποία ἐγκαταβιώνουν “Ελληνες καὶ εὐδώνεται τὸ ἔργο τους.

Πάντως, οἱ ἀποροῦντες ἀντιλαμβάνονται πῶς οἱ ἄλλοτε ἐλληνίζοντες ἀλλογενεῖς πληθυσμοὶ μεταλλάσσουν τὸν ἐξελληνισμὸ μὲ τὸν ἐκρωμαϊσμὸ, ὅταν λαμβάνουν ὑπ’ ὄψη ὅσα ἔχει σημειώσει ὁ ἀκαδημαϊκὸς Radu Vulpe καὶ ὅσα μαρτυρεῖ ὁ βυζαντινὸς χρονογράφος, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Κωνσταντινουπόλεως καὶ διοικητὴς τῶν Βαλκανίων, τὰ ὁποία τότε, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ λέγονται Εὐρώπη, Ἰωάννης Λυδός. Αὐτὸς διαπιστώνει δημογραφικὴ ὑπεροχὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ

λατινοφωνία τους: «καίπερ “Ελληνας ἐκ τοῦ πλείονος ὄντας, τῇ τῶν Ἰταλῶν φθέγγεσθαι φωνῇ καὶ μάλιστα τοὺς δημοσιεύοντας». Τὴν ἐπιστημονικὰ δὲ πολὺτιμη μαρτυρία ἀσπάζονται Ρουμάνοι ἐπιστήμονες π.χ. οἱ E. Lozovan, G. Poghirc κ.ἄ. Ὁ δεῦτερος τὴν ἀποδίδει ἐπακριβῶς: «...les gens habitant “L’ Europe” (c’ est-à-dire, la péninsule balkanique), quoiqu’ étant en majorité des Grecs, parlaient la langue des italiques, surtout ceux qui s’ occupaient des affaires publiques».

Ἀπὸ τὸν ἀκαδημαϊκὸ καὶ καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου G. Bratianu ἐντοπίζονται “Ελληνες λατινόφωνοι καὶ στὸν βορειοελλαδικὸ χῶρο: «Ἡ Μακεδονία –γράφει– καὶ ἓνα μεγάλο μέρος τῶν νοτίων περιοχῶν τῆς χερσονήσου ἐκλατινίσθησαν ἢ τοὐλάχιστον εἶχαν γίνει δίγλωσσα. Ἐδῶ ἡ λατινικὴ ἦταν ὁμιλουμένη καὶ γραφομένη ὅσο καὶ ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα». Ἡ δίγλωσσία, ἡ συνύπαρξη ἐλληνικῆς καὶ λατινικῆς, μὲ τὴν ἀάροδο τοῦ χρόνου αἰσθητότατα εὐνοεῖ τὴν πρώτη, τῆς ὁποίας –κατὰ τὸν καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου T. Papahagi, ὁ λεκτικὸς πλοῦτος, ἡ ἐκφραστικὴ εὐλγισία καὶ γενικὰ ἡ πολιτισμικὴ ὑπεροχὴ κατέστησαν τὴ δευτέρη ἀτροφικὴ καὶ ἀνεπαρκῆ, ὥστε νὰ παρομοιάζεται μὲ ὑδροχαρὲς φυτὸ σὲ νερὰ ἐλληνικά, ἰδίως σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὸν ποιητικὸ λόγο, τὰ δημοτικὰ τραγούδια. Ὁ T. Papahagi ἐξετάζοντας αὐτὰ χωρίζει τοὺς βλάχους τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου ἀπὸ τοὺς Ρουμάνους μὲ κριτήρια ἀφ’ ἑνὸς τὸ μεγαλύτερο πλῆθος βλάχικων δημοτικῶν τραγουδιῶν στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἀφ’ ἑτέρου τὴ μουσικὴ τους, ἡ ὁποία εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὴ ἀπὸ ἐκεῖνη τῶν ρουμανικῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν.

Ὅμως, ἐπειδὴ στὸν τίτλο τῆς μελέτης του φαίνεται ἐπίδραση τῆς πανιλλυρικῆς θεωρίας, μιᾶς πλάνης, ἡ ὁποία ἐπέφερε πολλὰ συγχύσεις, ὅπως προειδοποιεῖ ὁ Graur συνιστώντας πολλὴ προσοχὴ στὰ σχετικὰ δημοσιεύματα, ἀξίζει ἡ ὑπόμνηση τῆς παρατηρήσεως τοῦ ἱλλυρολόγου I.I. Russu, κατὰ τὸν ὁποῖο οἱ Ἴλλυριοι δὲν ὑπερβαίνουν τὴ νοητὴ ὁροθετικὴ γραμμὴ ἀπὸ Αὐλῶνα-λίμνη Πρέσπα– παραμεθόρια Μακεδονίας, Παιονίας, Δαρδανίας. Ὡστόσο ὁ πατέρας τῆς Γεωγραφίας Στράβων καὶ ὁ ἱστορικὸς τοῦ Ἰουστινιανοῦ Προκόπιος τὸ σύννορο Ἴλλυριῶν–Ἠπειρωτῶν θέτουν στὴν Ἑγνατία ὁδὸ. Ὁ Vulpe, μολονότι γράφει ἐξ ἴσου πρῶμα καὶ προφανέστατα ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν πανιλλυρικὴ θεωρία, στὴ Βόρειο Ἠπειρὸ τῶν διαστάσεων Στράβωνος καὶ Προκοπίου δὲν βρῖσκει ἀνθρωπωνύμια ἱλλυρικὰ παρὰ μόνον ἐλληνικά καὶ λατινικά. Τὰ τελευταῖα φανερόνουν ἀπαρχὲς ἐλληνορρωμαϊκῶν σχέσεων.

Μὲ συστηματικὴ παρακολούθηση τῆς διαδόσεως τῆς λατινικῆς στὸν καθ’ αὐτὸ ἐλληνικὸ χῶρο καταπιάνεται ὁ Ρουμάνος καθηγητὴς Poghirc. Ἀρχικὰ ἐρευνᾷ τὸ γλωσσικὸ καὶ ἐθνολογικὸ ὑπόστρωμα. Μὲ τὴν ἐκπόνηση διδακτορικῆς διατριβῆς, ἡ ὁποία ἐγκρίνεται ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο Λένινγκραντ –νῦν Ἀγία Πετρούπολεως– ἀποδεικνύει τὴν ἐλληνικότητα τῆς ἀρχαίας μακεδονικῆς διαλέκτου, συνακόλουθα δὲ καὶ τῶν χρηστών της. Κατόπιν μὲ βραχύτερο μελέτημα διασαφηνίζει πα-

ρορμηνευμένα χωρία αρχαίων Έλλήνων συγγραφέων, όπως τὸ «ἀγνωστότατοι γλώσσαν» τοῦ Θουκυδίδη γιὰ τοὺς Εὐρυτᾶνες. Ἐν συνεχείᾳ ἐντοπίζει τὴν ἐναρξη ἐκλατινίσεως Ἑλλήνων στὴ Βόρειο Ἡπειρο, μάλιστα πρὸ τῆς ρωμαιοκρατίας, τὸ 229 π.Χ. Ἐξηγεῖ δὲ ὅτι εἶναι ἐπακόλουθο τῆς ἀνάγκης ἐφαρμογῆς κοινοῦ γλωσσικοῦ ὁργάνου γιὰ τὸν ἀπαραίτητο συντονισμό τῶν ρωμαιοελληνικῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν. Διότι λυμαίνονται τὰ ἀδριατικά παράλια καὶ παρεμποδίζουν τὴν ἐλεύθερη διακίνηση ἀνθρώπων καὶ ἀγαθῶν μεταξὺ τῶν δύο χερσονήσων, ἐλληνικῆς καὶ ἰταλικῆς. Ἡ πρωτοβουλία γιὰ τὴν ἀφίξη Ρωμαίων ἀποδίδεται στοὺς Κερκυραίους, οἱ ὁποῖοι συχνότερα καὶ ἐπιβλαβέστερα δοκιμάζονται ἀπὸ τὶς ἰλλυρικὲς ἐπιδρομές.

Ἐπιμελέστατα ἐξετάζει τὴν τύχη τῆς Μακεδονίας μετὰ τὴν ἥττα τοῦ Περσέως, τελευταίου βασιλιᾶ τῆς σὲ συνάρτηση μὲ τὶς δυνατότητες ἡ ἀδυναμίες τῶν Ρωμαίων νὰ ἐπωμισθοῦν ἐξ ὁλοκλήρου τὸ βᾶρος τῶν ἀπὸ βορρᾶ πιέσεων γειτονικῶν λαῶν καὶ τῆς διασφάλισις τῆς τάξεως στὸν κατακτημένο χώρο. Τελικὰ ἀποφασίζουν νὰ ἀξιοποιήσουν τὸ ἐμπειροπόλεμο τῶν Μακεδόνων καὶ μακεδονικοὺς θεσμοὺς ἄμυνας καὶ ἀσφάλειας, τὰ περίφημα *praesidia armata*, ποὺ σώζουν ἀπὸ τὴν ἀνεργία τοὺς ἄλλοτε πεζεταίρους. Ταυτόχρονα ἀνακουφίζουν τὸν πολὺ λαὸ μὲ αἰσθητότατες οἰκονομικὲς ἐλαφρύνσεις.

Ὁ καθηγητὴς Poghirc παρακολουθώντας τὶς διαδικασίες ἰδρύσεως τῆς πρώτης στὴν Ἑλληνικὴ Ἀνατολὴ ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας μὲ τὸ ὄνομα Μακεδονία, ἀν καὶ συγκροτεῖται μὲ συνένωση Θεσσαλίας, Ἡπείρου κ.λπ., συμπεραίνει ὅτι καὶ στὸν ἐλληνικὸ γλωσσικὸ καὶ ἐθνολογικὸ ὑποστρώματος χώρο, ρωμαϊκὴ πλέον ἐπικράτεια, συντρέχουν ὅλοι οἱ παράγοντες ἐκλατινίσεως: α) Ὁ στρατός. β) Τὸ ἐμπόριο καὶ οἱ οἰκονομικὲς δραστηριότητες. γ) Ἡ ρωμαϊκὴ διοίκηση. δ) Οἱ δημόσιοι δρόμοι. ε) Ἡ ἐκχριστιάνιση τῶν Βαλκανίων. Κατ' ἀκολουθίαν ἐπιβεβαιώνει περὶ τῶν παλαιότερη διαπίστωση τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Bratianu γιὰ λατινοφωνία, ἥτοι γένεση Βλάχων στὶς βορειοελλαδικὲς περιοχές. Πρὸ πάντων δὲ μὲ ἀδιάσειστη τεκμηρίωση τὰ σωζόμενα σ' αὐτές, ὅπου ἀκόμη ζοῦν οἱ λεγόμενοι Βλάχοι, λατινογενῆ –καὶ ὄχι μόνον– τοπωνύμια διακηρύσσει τὴν ἀδιάλειπτη διαχρονικὰ ὑπαρξὴ τους καὶ τὴν ἀνεμπόδιση χρῆση τοῦ λατινογενοῦς-βλαχικοῦ-γλωσσικοῦ ἰδιώματός τους, χωρὶς ποτέ οἱ Ἕλληνες νὰ διανοηθοῦν ὁποιαδήποτε δίωξή του, γιὰ τὴν ὁποία, ὅπως ἐπιμένει, οὔτε τὰ μέσα οὔτε τὴ δυνατότητα διέθεταν.

Ἐν τέλει ἡ ἀυστηρὰ ἐπιστημονικὴ παρέμβαση Poghirc συγκεφαλαιώνει τὴν προσηκουσα ἀπάντηση στοὺς ἀμφισβητίες τῆς ἐντοπιότητος καὶ τῆς ἐλληνικότητος τῶν ποικιλώνυμα ἀποκαλουμένων «λατινοφώνων» τοῦ ἐλλαδικοῦ χώρου, Βλάχων, Κουτσοβλάχων, Τσιντσάρων κ.λπ., οἱ ὁποῖοι κατὰ κανόνα αὐτοαποκαλοῦνται Ἀρμάνοι. Ὁ τελευταῖος ὅρος παράγεται ἀπὸ τὸ προθετικὸ α –καὶ τὸ πολιτικὸ ὄνομα Ρωμάνος μὲ συγκοπὴ τοῦ ω. Θυμίζει δὲ τὸν ἕτερο Ἀρμανία, ὄνομα

ποῦ ἔδιναν στὴ χώρα τους οἱ μεσαιωνικοὶ-βυζαντινοὶ Ἕλληνες.

Ὅλα τὰ προηγούμενα ἐπικυρώνονται καὶ μὲ τὶς ἐπόμενες ἀπόψεις ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς Ρουμανίας. Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου καὶ ἀκαδημαϊκὸς Adrian Fochi τὸ 1971 στὸ *Bulletin de l' Association Internationale d' Etudes du Sud-Est Européen*, IX 12, 81, τονίζει ὅτι οἱ Ρουμάνοι οὔτε ἐθνολογικὰ οὔτε γεωγραφικὰ εἶναι βαλκανικὸς λαός. Ὁ ἀκαδημαϊκὸς καὶ μέγιστος πολιτικὸς τῆς Ρουμανίας, ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν καὶ πρωθυπουργός, Iorga δὲν ἀποδέχεται πρόσκληση τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαναστασίου γιὰ συμμετοχὴ σὲ βαλκανικὸ συνέδριο στὴν Ἀθήνα μὲ τὸ ἀκόλουθο αἰτιολογικόν: «Ὅσον ἀφορᾷ ἐμᾶς: ἡ εἴμαστε βαλκανικοὶ καὶ τότε πρέπει νὰ μετοικήσουμε ἀπὸ τὰ Καρπάθια, ἡ εἴμαστε καρπαθιακοὶ καὶ δὲν ἔχουμε τίποτε στὰ Βαλκάνια. Ἄν καὶ πολιτεύομαι, τοῦτο δὲν μὲ ὑποχρεώνει σὲ τόση ἀγνοία, ὅπως ἄλλους, ποὺ πήγανε στὸ Συνέδριο». Ὁ ἐιδικευμένος γεωγράφος I. Haikin δημοσιεύει στὸ πλέον εἰδικὸ περιοδικὸ τῆς Ρουμανίας μελέτη μὲ τίτλο «Ἡ Ρουμανία δὲν εἶναι χώρα βαλκανικὴ». Ἡδὴ δὲ τὸ 1904 τυπώνει ὁ A. Sturdza βιβλίον ἐπιγραφόμενο «Ἡ Ρουμανία δὲν ἀνήκει στὴν καθ' αὐτὴν βαλκανικὴ χερσόνησο οὔτε ὡς ἑδαφος οὔτε ὡς φυλὴ οὔτε ὡς κράτος».

Πῶς, λοιπόν, ἀνέκυψε τὸ λεγόμενο «Κουτσοβλαχικὸ ζήτημα»;

Σπουδαιότατος πολιτικὸς τῆς Ρουμανίας, ποὺ διετέλεσε καὶ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν, ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Ρουμανικῆς Βουλῆς, ὁ M. Kogălniceanu ἀπαντᾷ μὲ παρηρησία καὶ εἰλικρίνεια στὸ ἐρώτημα: «Ἐκαστὸς λαὸς ἔχει ἀνάγκη νὰ στρέψῃ τὰς σκέψεις καὶ τοὺς ἐθνικοὺς αὐτοῦ πόθους πρὸς ἓν οἰονόητοτε ἰδανικόν. Ἡ Μακεδονικὴ ρωμουνικὴ πολιτικὴ ἐφευρέθη πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ρωμουνικοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς περὶ τῶν ἐν Τρανσυλβανίᾳ ἀδελφῶν αὐτῶν μερίμνης. Ἐὰν ἐγκαταλείψωμεν τὴν μακεδονικὴν πολιτικὴν, οἱ συμπατριῶται ἡμῶν θὰ ἀναγκασθῶσι νὰ στραφῶσι πρὸς τὴν Τρανσυλβανίαν. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει αἱ σχέσεις ἡμῶν πρὸς τὴν Αὐστρουγγαρίαν θὰ διαταραχθῶσι σπουδαίως, τὸ ὅποιον ἐκ παντός τρόπου δεόν ν' ἀποφύγωμεν ὑπὸ τὰς παρούσας περιστάσεις. Διὰ τοῦτο εἶνε ἀναγκαῖον ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ διευθύνωμεν τὴν προσοχὴν τοῦ Ρωμουνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν Μακεδονίαν».

Στὴν περικοπὴ τοῦ Kogălniceanu ὁμολογεῖται ὅτι: α) Τὸ ζήτημα «ἐφευρέθη», δὲν ἦταν ὑπαρκτό, πραγματικό. β) Ἡ «ἐφεύρεση» ἀποσκοποῦσε στὴν πρόληψη προστριβῶν ἢ καὶ πολεμικῶν περιπετειῶν μὲ τὴν Αὐστρουγγαρία ἐξ αἰτίας τῆς Τρανσυλβανίας. γ) Ἦταν ἀναγκαῖον «ἐπὶ τοῦ παρόντος» γιὰ τὸν ἴδιο λόγο.

Ὅμως, ἡ Τρανσυλβανία ἀπὸ τὸ 1918 ἐνσωματώθηκε στὴ Ρουμανία, ὁπότε πλέον δὲν χρειάζεται ἡ «ἐφεύρεση» οὔτε χρειάζεται ἡ στροφὴ τῆς προσοχῆς τοῦ ρωμουνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴ Μακεδονία. Μήπως εἶναι καιρὸς νὰ ἰδοῦμε ἐπαναλαμβανόμενο τὸ γνωμικὸ «ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται»;

"The Nation" - 2 Σεπτεμβρίου 2002

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Οι Άνθρωποι του JINSA και του CSP

Του Jason Vest

Επιμέλεια-Παρουσίαση: Αργύρης Μητσογιάννης
Διεθνολόγος-Στρατηγικός Αναλυτής

Το παρόν άρθρο του Jason Vest είναι αποκαλυπτικό για τη ολοένα και αυξανόμενη επιρροή διάφορων νεοσυντηρητικών και φιλοσιωνιστικών κύκλων στην διαμόρφωση της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής και την διολίσθησή της σε ολοένα και πιο ακραίες θέσεις και σε απροκάλυπτες παρεμβάσεις και επεμβάσεις στην περιοχή της Μέσης Ανατολής εις βάρος των Αραβικών κρατών και υπέρ της σιωνιστικής κυβέρνησης του Ισραήλ, μέσω διάφορων οργανισμών. Το συγκεκριμένο άρθρο δημοσιεύτηκε στην συντηρητική επιθεώρηση «The Nation» την 2α Σεπτεμβρίου του 2002 έναν περίπου χρόνο μετά την τρομοκρατική ενέργεια της 11ης Σεπτεμβρίου του 2001 και μερικούς μήνες πριν από την Αμερικανοβρετανική εισβολή στο Ιράκ.

Είναι άξιο προσοχής ότι ο συγγραφέας του παρόντος άρθρου αναφέρεται στη συμβολή των παραπάνω κύκλων, μέσω διάφορων οργανισμών όπως το JINSA και το CSP, τόσο στην απόφαση της Αμερικανικής ηγεσίας για την επικείμενη εισβολή στο Ιράκ αρκετούς μήνες πριν από την πραγματοποίησή της, όσο και στην προώθηση των φανατικά φιλοϊσραηλινών, αντιαραβικών και αντιϊσλαμικών απόψεων τους στα υψηλά κλιμάκια των αμερικανικών πολιτικών σχεδιασμών, σε τέτοιο βαθμό ώστε οι απόψεις τους σε επικίνδυνο βαθμό να κοντεύουν να καταστούν επίσημη πολιτική των Η.Π.Α.

Οι οργανισμοί αυτοί στους οποίους διαπλέκονται σιωνιστικές θέσεις, απόψεις γερακιών καθώς και συμφέροντα πολεμικών βιομηχανιών, έχουν καταστήσει ιδιαίτερα έντονη την παρουσία τους μετά την τρομοκρατική ενέργεια της 11ης Σεπτεμβρίου του 2001. Στο άρθρο του (τα κυριώτερα σημεία του οποίου παρουσιάζονται στο παρόν κείμενο) σκιαγραφεί τη δημιουργία, τις θέσεις, τις μεθόδους τους καθώς και τις διασυνδέσεις και την επιρροή των στελεχών τους στην αμερικανική ηγεσία σε βαθμό ανησυχητικό για τη διεθνή σταθερότητα και ασφάλεια.

Σύμφωνα με τον Vest η παρουσία των νεοσυντηρητικών και φιλοϊσραηλινών ομάδων επιρροής πρωτοσυναντάται πριν από περίπου τριάντα χρόνια, όταν "μία εξέχουσα ομάδα νεοσυντηρητικών γερακιών ίδρυσε έναν αποτελεσματικό μηχανισμό υποστήριξης των απόψεών τους μέσω της Επιτροπής Υπάρχοντος Κινδύνου (CPD), μία ομάδα η οποία πίστευε ενθέρμως ότι οι Η.Π.Α βρισκόντουσαν στο όριο να υποσκελιστούν στρατιωτικά από την Σοβιετική Ένωση και ο σκοπός υπάρξεως της οποίας ήταν η θορυβώδης υποστήριξη μεγαλύτερων στρατιωτικών προϋπολογι-

σμών, η σχεδόν φανατική αντίθεση σε κάθε μορφής έλεγχο εξοπλισμών καθώς και η ενθουσιώδης υποστήριξη του Λικουντικού Ισραήλ. Θεωρούμενο ως μία σχεδόν περιθωριακή ομάδα κατά την περίοδο της δημιουργίας του επί προεδρίας Carter, το CPD με την εκλογή του Ronald Reagan το 1980 κατάφερε να μετακινηθεί από το περιθώριο προς το επίκεντρο της εξουσίας".

Με παρόμοιο τρόπο κατά την περίοδο Clinton η ακροδεξιά μέσω δυο νέων οργανισμών, του Εβραϊκού Ινστιτούτου για Θέματα Εθνικής Ασφαλείας (JINSA) και του Κέντρου Πολιτικής Ασφάλειας (CSP) κατάφερε όπως και δυο δεκαετίες νωρίτερα, να προωθήσει δεκάδες μέλη και των δυο οργανισμών σε ισχυρά κυβερνητικά πόστα, τα οποία συνέχισαν να υποστηρίζουν τις ίδιες απόψεις, ενθαρρυνόμενα από εξωκυβερνητικούς συνεργάτες προερχόμενους από τους ίδιους οργανισμούς. Με εργατικότητα και επιμονή, κατάφεραν να εγείρουν έναν αριθμό ζητημάτων όπως η υποστήριξη για ακριβά οπλικά συστήματα, την παροχή στρατιωτικής βοήθειας στην Τουρκία και τον Αμερικανικό παρεμβατισμό γενικότερα μαζί με την πλήρη υποστήριξη στην Ισραηλινή δεξιά.

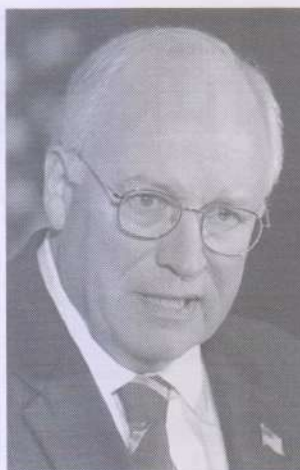
Σύμφωνα με τον Vest "σε κανένα άλλο ζήτημα δεν είναι πιο εμφανής η σκληρή γραμμή του JINSA και του CSP από ότι στην αδιάλλακτη εκστρατεία τους υπέρ του πολέμου όχι μόνο εναντίον του Ιράκ αλλά ενός "ολοκληρωτικού πολέμου", όπως το έθεσε και ο Michael Ledeen ένα από τα πιο σημαίνοντα στελέχη του JINSA στην Ουάσιγκτον, τον περασμένο χρόνο. Για αυτήν την συμμορία, η με κάθε μέσο αλλαγή καθεστώτων στο Ιράκ, το Ιράν, την Συρία, την Σαουδική Αραβία και την Παλαιστινιακή Αρχή αποτελεί επιτακτικό καθήκον". Για τα στελέχη των δυο αυτών οργανισμών τα α-

μερικανικά συμφέροντα ασφαλείας ταυτίζονται με τα ισραηλινά σε τέτοιο βαθμό ώστε να θεωρούν ότι για να διασφαλιστεί η ασφάλεια και η ευημερία των δύο χωρών είναι αναγκαία η ηγεμονία στη Μέση Ανατολή μέσω ψυχροπολεμικών μεθόδων όπως η παραπλάνηση, η βία, οι πελατειακές σχέσεις και οι συγκαλυμμένες επιχειρήσεις. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της αντίληψης είναι οι θέσεις συμβούλων του JINSA και του CSP όπως του Richard Perle και του Ledeen οι οποίοι θεωρούν την Σαουδική Αραβία και την Αίγυπτο ως εχθρικές χώρες προς τις Η.Π.Α, ενώ ταυτόχρονα υποστηρίζουν την βίαιη αλλαγή καθεστώτων στο Ιράν και την Σαουδική Αραβία. Στην προσπάθειά τους αυτή, όπως αναφέρει ο Vest, έχουν την υποστήριξη ιδρυμάτων όπως το American Enterprise και το Hudson Institute καθώς και εργολάβων εξοπλισμών, συντηρητικά ιδρύματα και εταιρίες δημοσίων σχέσεων προσκείμενες στους Αμερικανούς Σιωνιστές. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει "είναι ένα περιβάλλον, όπου η ιδεολογία και τα χρήματα αναμειγνύονται ξεδιάντροπα.

Το JINSA ιδρύθηκε το 1976 από νεοσυντηρητικούς, οι οποίοι ανησυχούσαν για το ενδεχόμενο οι Η.Π.Α να μην δύνανται να προμηθεύσουν το Ισραήλ με τα απαραίτητα στρατιωτικά εφόδια σε περίπτωση ενός νέου Αραβοϊσραηλινού πόλεμου.

Το JINSA σύμφωνα με τον Vest "έχει μεταμορφωθεί από μια χαλαρή μικροομάδα σε μια επιχείρηση με κύκλο 1,4 εκατομμύρια δολάρια διαθέτοντας ένα τρομερό δίκτυο από ανθρώπους με επιρροή στη Ουάσιγκτον στους κατάλογους του". Ακόμα σύμφωνα με τον Vest "μέχρι τις αρχές της περιόδου της προεδρίας Bush το συμβούλιο του JINSA περιελάμβανε τρανταχτά ονόματα, όπως τους Dick Cheney, John Bolton (νυν Υφυπουργός Εξωτερικών, αρμόδιος για θέματα ελέγχου εξοπλισμών) και Douglas Feith, τρίτος στην ιεραρχία του Πενταγώνου. Τόσο ο Perle όσο και ο πρώην Διευθυντής της CIA James Wesley, δυο από τις πιο δυνατές φωνές στην υπόθεση της επίθεσης εναντίον του Ιράκ, παραμένουν στελέχη του συμβουλίου όπως επίσης και κάποια κατάλοιπα της εποχής Reagan όπως οι Jean Kirkpatrick, Eugene Rostow και ο Ledeen γνωστός από την υπόθεση Ιράν/Κόντρας ως σύνδεσμος του Oliver North με τους Ισραηλινούς".

Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην ιστοσελίδα του, σκοπός του JINSA είναι να "μορφώσει το Αμερικανικό κοινό για την σπουδαιότητα μιας αποτελεσματικής Αμερικανικής δυνατότητας ικανής ώστε να προφυλαχθούν τα ζωτικά Αμερικανικά συμφέροντα" και να "πληροφορήσει την Αμερικανική κοινότητα άμυνας και εξωτερικής πολιτικής σχετικά με τον σημαντικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει το Ισραήλ στην ενίσχυση των δημοκρατικών συμφερόντων στη Μεσόγειο και την

Ο αντιπρόεδρος των ΗΠΑ
Ντ. Τσένεϊ

Μέση Ανατολή".

Στην πράξη αυτό μεταφράζεται, σύμφωνα με στην παραγωγή από πλευράς των μελών μιας σταθερής ροής σκέψης αναφορών, οι οποίες έχουν αποτελέσει σοβαρές ενδείξεις για τον τρόπο σκέψης της πολιτικής ηγεσίας του Πενταγώνου. Οι δημοσιεύσεις του JINSA ουσιαστικά αποκηρύσσουν κάθε είδους επαφή μεταξύ των Η.Π.Α και της Συρίας και εφευρίσκουν νέους τρόπους δαιμονοποίησης των Παλαιστινίων και του Γιασέρ Αραφάτ τον οποίο κατηγορούν ως ενορχηστρωτή της βίας και υποστηρικτή του Σαντάμ Χουσεϊν, ο οποίος και τον χρηματοδοτεί.

Ο κύριος όγκος του προϋπολογισμού του JINSA, όπως αναφέρει ο Vest, "ξοδεύεται στο να στέλνει απόστρατους Αμερικανούς στρατηγούς και ναυάρχους

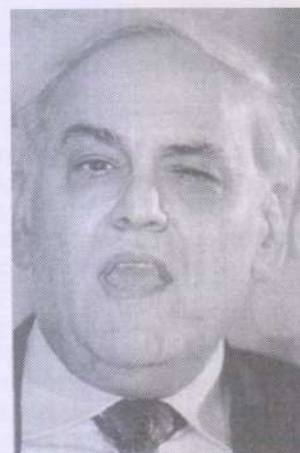
στο Ισραήλ, όπου το JINSA διοργανώνει συναντήσεις ανάμεσα σε Ισραηλινούς αξιωματούχους και Αμερικανούς αποστράτους, που εξακολουθούν να έχουν επιρροή, οι οποίοι με την επιστροφή τους στις Η.Π.Α γράφουν δημοσιεύσεις και υπογράφουν επιστολές και δημοσιεύματα τα οποία υπερθεματίζουν τη στάση του Λικούν".

Όμως αυτό που ασφαλώς προξενεί εντύπωση είναι η έντονη διασύνδεση του JINSA με τα συμφέροντα των μεγάλων βιομηχανιών εξοπλισμών, οι οποίες έχουν υπογράψει συμβόλαια δισεκατομμυρίων δολλαρίων με την ισραηλινή κυβέρνηση. Μέλη του συμβουλίου του JINSA έχουν διατελέσει στελέχη εταιριών, όπως η Northrop Grumman, η Lockheed Martin και η Alliant Techsystems. Επί πλέον, όμως, σύμφωνα με το δημοσίευμα και το CSP έχει άμεση διασύνδεση με τα συμφέροντα των Αμερικανικών πολεμικών βιομηχανιών με προεξάρχουσες την Boeing, η Lockheed Martin και η Raytheon.

Σύμφωνα με τον Vest "πάντα υπήρχε σημαντική αλληλοκάλυψη του JINSA και του CSP. Οι σύμβουλοι του JINSA Jeane Kirkpatrick, Richard Perle και Plyllis Kaminsky έχουν υπηρετήσει και στο συμβούλιο του CSP.

Επίσης και ο Douglas Feith πριν από την επιστροφή του στο Πεντάγωνο θήτευσε ως πρόεδρος του συμβουλίου του CSP". Συνολικά 22 σύμβουλοι του CSP έχουν καταλάβει θέσεις-κλειδιά στο κατεστημένο σύμφωνα με το δημοσίευμα.

Το CSP διαθέτει και αυτό μια λίστα από σημαίνοντα γεράκια εκ των οποίων γνωστότερος είναι ο πρόεδρος του Frank Gaffney, παλαιότερος συνεργάτης του Perle. Το CSP συνδυάζει φιλοϊσραηλινές θέσεις με την υποστήριξη της πυραυλικής άμυνας έναντι των απειλών που προέρχονται από τα βαλλιστικά προγράμματα της Κίνας, του Ιράκ και των "κρατών-ταραξιών". Το CSP αντιτίθεται σε κάθε συνθήκη ελέγχου εξοπλισμών καθώς και σε κάθε παραχώρηση εδάφους στους Παλαιστινίους, ενώ υ-

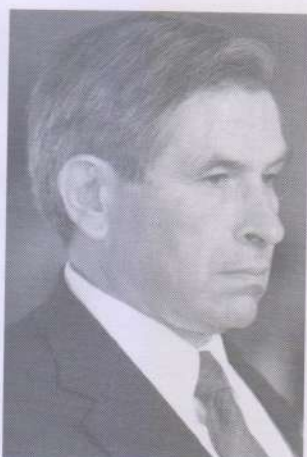

Ρίτσαοντ Περλ,
πρώην πρόεδρος του
Συμβουλίου Αμυντικής
πολιτικής, γνωστός ως
«πρίγκιπας του σκότους»

ποστηρίζει την πλήρη εξέλιξη των προγραμμάτων πυραυλικής άμυνας. Το CSP, σύμφωνα με τον Vest ήταν καταλυτικό στην ανάπτυξη των επιχειρημάτων εναντίον της Αντιβαλλιστικής Συνθήκης (ABM), ο παραγκωνισμός της οποίας τείνει πλέον να καταστεί επίσημη πολιτική των Η.Π.Α., ενώ έχει προβεί και σε ανακοινώσεις με τις οποίες αντιτίθεται στην Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα και στο Διεθνές Δικαστήριο Εγκλημάτων Πολέμου. Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με μια μελέτη την οποία συνέταξαν από κοινού ο Perle και ο Feith (κορυφαία στελέχη του JINSA και του CSP) το 1996, ως ενός είδους "συμβουλή" στον μετέπειτα πρωθυπουργό του Ισραήλ Benjamin Netanyahu, με την οποία ούτε λίγο ούτε πολύ πρότειναν όχι μόνο την κοινή συνεργασία Η.Π.Α και Ισραήλ στον τομέα της αντιβαλλιστικής άμυνας αλλά, όπως αναφέρει και το δημοσίευμα του Vest, και την εκπόνηση ενός σχεδίου "ψυχρού πολέμου στη Μέση Ανατολή, υποστηρίζοντας την χρήση στρατών μαριονετών για αλλαγές καθεστώτων, αποσταθεροποίηση και ανάσχεση".

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί το γεγονός ότι εκτός από τους εργολάβους εξοπλισμών το JINSA και το CSP χρηματοδοτούνται και από ακραιφνείς Σιωνιστές, όπως ο Irving Moskowitz, ο οποίος, όπως αναφέρει ο Vest, "όχι μόνο στέλνει εκατομμύρια δολάρια σε ακροδεξιές ομάδες εποίκων", αλλά "χρηματοδοτεί την κατασκευή οικισμών, αγοράζοντας εκτάσεις σε κρίσιμες αραβικές περιοχές γύρω από την Ιερουσαλήμ", ενώ "συνεισέφερε τα χρήματα τα οποία επέτρεψαν το 1996 την επαναλειτουργία κατασκευής μιας σήραγγας κάτω από το τέμενος του Ομάρ και οδήγησε σε 70 θανάτους λόγω των ταραχών, που ξέσπασαν". Άλλοι χρηματοδότες των παραπάνω ιδρυμάτων είναι ο τραπεζίτης Lawrence Kadish και ο Poju Zabłudowitz, χρηματοδότης του Κέντρου Επικοινωνίας και Έρευνας Βρετανίας-Ισραήλ.

Όπως υποστηρίζει ο Vest "οι τελευταίοι μήνες στην Ουάσιγκτον έχουν δείξει πόση επιρροή ασκούν η προπαγάνδα του JINSA και του CSP- και πόσο ενοχλητικά ενθουσιώδεις είναι οι υποστηρικτές τους". Παρ' όλο που κάποιοι συντηρητικοί έχουν αρχίσει να ενοχλούνται από τις θέσεις των γερρακιών κινούμενοι από τον φόβο της υπερεξάπλωσης ωστόσο σύμφωνα με τον Vest τα φιλοσιωνιστικά γερράκια έχουν το πάνω χέρι τουλάχιστον στο Πεντάγωνο, υποσκελίζοντας τις όποιες αντιδράσεις από στελέχη του State Department. Μαάλιστα σύμφωνα με το δημοσίευμα από σχόλια που διέρρευσαν από το Πεντάγωνο ο Rumsfeld ακουστήκε να αναφέρεται στις παλλαιστινιανές περιοχές ως "αποκαλλούμενα" κατεχόμενα εδάφη φανερώνοντας μια ανησυχητική στροφή προς τις θέσεις του JINSA ότι δεν υπάρχει ισραηλινή κατοχή.

Πολ Γούλφοβιτς
Αναπληρωτής
Υπουργός Άμυνας

Ο Jason Vest είναι ανταποκριτής της "The American Prospect" και συνεργάτης εκδόσεως του "The Village Voice" και του "In These Times".

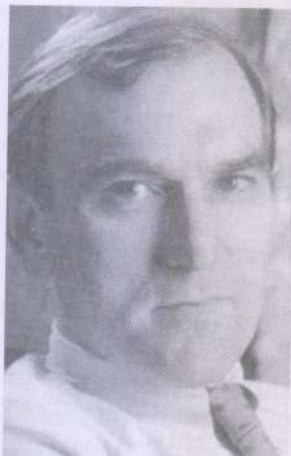
Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι οι εν λόγω νεοσυντηρητικοί και φιλοσιωνιστικοί κύκλοι έχουν συνεισφέρει στην μεταστροφή της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής προς ολοένα και πιο ακραίες ενέργειες. Ο συνδιάσμος του ακραίου Σιωνισμού με νεοσυντηρητικές θέσεις και συμφέροντα εξοπλιστικών κολλοσσών οδηγούν την Αμερικανική εξωτερική πολιτική σε έναν μονομερή παρεμβατισμό και επεμβατισμό, χωρίς ίσως κανένα προηγούμενο στην ιστορία των Η.Π.Α. Αξίζει να σημειωθεί ότι πριν από την 11η Σεπτεμβρίου του 2001 η Προεδρία Bush φαινόταν πιο επιφυλακτική στις διεθνείς επεμβάσεις σε σχέση με την αντίστοιχη των Δημοκρατικών

του Bill Clinton.

Ωστόσο το τρομοκρατικό κτύπημα στο Διεθνές Εμπορικό Κέντρο έδωσε την ευκαιρία σε διάφορους κύκλους, που διακατέχονται από ακραίες ιδεολογικές τοποθετήσεις, συνεπικουρούμενοι από διάφορα ισχυρά οικονομικά συμφέροντα να βρεθούν στο προσκήνιο των σχεδιασμών της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Τέτοιες φιλοσιωνιστικές και παράλληλα αντιαραβικές και αντιϊσλαμικές θέσεις ενέχουν τον κίνδυνο να αυτοεπιβεβαιωθούν οι θεωρίες του Huntington περί συγκρούσεως των πολιτισμών. Ασφαλώς κάποιοι στην απέναντι πλευρά του Ατλαντικού να επιθυμούν ένα τέτοιο ενδεχόμενο, όπου με πρόσχημα το "αντίπαλο δέος" του Ισλάμ, θα δύνανται οι Η.Π.Α να ασκούν μια αυτοκρατορικού τύπου πολιτική, η οποία όμως βεβαίως θα έχει αποσταθεροποιητικές συνέπειες στο διεθνές σύστημα.

Επί πλέον οι εξελίξεις από την 11η Σεπτεμβρίου και μετά με την αμερικανική επέμβαση στο Αφγανιστάν, την εισβολή στο Ιράκ και την «εκστρατεία» των ΗΠΑ ενάντια στον «άξονα του κακού», καθώς και η ρήξη, που προκλήθηκε ανάμεσα στις δυο πλευρές του Ατλαντικού, έρχεται να αποδείξει πως η στρατιωτική ισχύς καθώς και η δυνατότητα προβολής ισχύος παραμένουν οι παράγοντες στη διαμόρφωση των διεθνών σχέσεων, διαψεύδοντας τις νεοφιλελεύθερες θεωρήσεις που αναπτύχθηκαν κατά την προηγούμενη δεκαετία και οι οποίες υποστηρίζουν τον περιορισμό του ρόλου της στρατιωτικής ισχύος στις διεθνείς σχέσεις και συσχετίζουν την παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια με την παγκόσμια οικονομική αλληλεξάρτηση.

Αυτό καταδεικνύεται και από την αδυναμία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία παρά την οικονομική της ισχύ, παραμένει θεατής των παγκοσμίων εξελίξεων σε αντίθεση με την υπερατλαντική υπερδύναμη, η οποία διαθέτει έναν πανίσχυρο στρατιωτικό μηχανισμό, που της παρέχει τη δυνατότητα προβολής ισχύος σε παγκόσμιο επίπεδο.

Έλλιοτ Άμπραμς
Ειδικός Σύμβουλος
Λευκού Οίκου για θέματα
Μ. Ανατολής

Η PAX AMERICANA

και οι προοπτικές της

Του Βασίλη Γ. Βαβουράκη

Η μεγάλη στρατιωτική επίθεση των Αμερικανών στο Ιράκ έχει τελειώσει ουσιαστικά και επιχειρησιακά. Οί Αμερικανοί με την βοήθεια των Βρετανών συμμάχων τους διέλυσαν και εξοβέλισαν από τό πολύπαθο Ιράκ τό καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν και του κόμματος Μπάαθ, βυθίζοντας τήν χώρα στό χάος και στην άναρχία. Μέσα από αυτή τήν ώμή επίδειξη στρατιωτικής ισχύος της υπερδύναμης, μέσα από αυτή τήν κατάφωρη παραβίαση κάθε έννοιας διεθνούς νομιμότητας και τήν άνευ προηγουμένου περιφρόνηση και ύποβάθμιση του ΟΗΕ και του Συμβουλίου Ασφαλείας αναδύεται σ' όλη της τήν «μεγαλοπρέπεια» ή Pax Americana, τό νέο γεωπολιτικό σχέδιο για τήν Παγκόσμια Ήγεμονία των ΗΠΑ.

Έχει τεράστια σημασία ή προσπάθεια άνίχνευσης και καταγραφής των παραγόντων πού συνέλαβαν, σχεδίασαν και ήδη ύλοποιούν τό μεγαλεπήβολο και τόσο επικίνδυνο για τήν παγκόσμια ειρήνη και σταθερότητα σχέδιο. Ίσως, έτσι, άπαντηθούν πολλά έρωτήματα και προβλεφθούν πολλές μελλοντικές ενέργειες της νεοσυντηρητικής ομάδας-συμμαχίας ζηλωτών Προτεσταντών και ακραίων Σιωνιστών, πού επιβάλλουν τίς απόψεις τους σήμερα στον Λευκό Οίκο. Τό σχέδιο αυτό ουσιαστικά προέκυψε από μιά μελέτη πού φέρει τόν τίτλο «Άνοικοδομώντας τήν άμερικανική άμυνα: Στρατηγικές δυνάμεις και πόροι για τόν νέο αιώνα». Η μελέτη αυτή συντάχθηκε τόν Σεπτέμβριο του 2000 από τόν μη κυβερνητικό(!) οργανισμό Project for the New American Century (PNAC), Σχέδιο για τόν Νέο Άμερικανικό αιώνα, ό όποιος δημιουργήθηκε τήν άνοιξη του 1997 και στους κόλπους του όποιου συγκαταλέγονται σκληροπυρηνικά στελέχη του ρεπουμπλικανικού κόμματος. Οί συντάκτες της μελέτης και τά μέλη του PNAC είναι πρωτοκλασσάτα στελέχη του Λευκού Οίκου και της κυβέρνησης Μπους σήμερα. Ό αντιπρόεδρος Ντίκ Τσέινι, ό ύπουργός Άμυνας Ντόναλντ Ράμσφελντ, ό αναπληρωτής ύπουργός Άμυνας Πόλ Γούλφοβιτς, ό Σύμβουλος του Λευκού Οίκου για θέματα Μ. Άνατολής Έλιοτ Άμπραμς και ό Ειδικός Έκπρόσωπος και Άπεσταλμένος του Προέδρου Μπους στην Μ. Άνατολή Ζαλμάϊ Χαλιλζάντ είναι μερικά από αυτά τά σημαίνοντα στελέχη.

Η ομάδα αυτή των «ιδεολόγων», πού επηρεάζει σήμερα τήν διοίκηση Μπους, ήταν ήδη παρούσα στά τέλη της δεκαετίας του 1980 γύρω από τόν Ρέϋγκαν και τόν πατέρα Μπους. Προσπαθούσε νά επιβάλει τίς απόψεις

της πού άφορούσαν στην άναδιοργάνωση των ένόπλων δυνάμεων και τήν έξωφρενική καταφυγή στίς νέες τεχνολογίες, μέ άποτέλεσμα νά γίνει ό πόλεμος τό βασικότερο όργανο έξωτ. πολιτικής, μέσω ομάδων, όπως ή Committee for the Present Danger και ή Committee for the Free World. Η άνοδος Κλίντον όμως τό 1992 τούς πάγωσε τά σχέδια. Άνασυντάχθηκαν όμως και δημιούργησαν τό PNAC τό 1997. Συνοπτικά από τά κεντρικά σημεία της μελέτης προκύπτουν έπτά μέτρα για τή διαμόρφωση ενός άμερικανικού αυτοκρατορικού ρόλου για τόν 21ο αιώνα:

1. Έφαρμογή τεσσάρων κεντρικών άποστολών για τίς στρατιωτικές δυνάμεις των ΗΠΑ. Ειδικότερα ή άμυνα και ή προστασία του άμερικανικού έδάφους, ή πολεμική ικανότητα, έτοιμότητα και άνωτερότητα των άμερικανικών στρατιωτικών δυνάμεων σέ σύνθετα και πολλαπλά παγκόσμια θέατρα επιχειρήσεων, ή συνεχής άστυνομική και στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ σέ κρίσιμες περιοχές του κόσμου και ή μεταμόρφωση των άμερικανικών δυνάμεων μέ στόχο τήν έφαρμογή και γνώση της νέας τεχνολογίας στους άμυντικούς έξοπλισμούς.

2. Διατήρηση της στρατηγικής πυρηνικής κυριαρχίας πού όμως δέν θά στηρίζεται στην ίσορροπία δυνάμεων ΗΠΑ-Ρωσίας, αλλά κυρίως στίς άπειλές, πού προκύπτουν από χώρες-παρίες.

3. Αύξηση των ενεργών στρατιωτικών δυνάμεων των ΗΠΑ από 1.400.000 σέ 1.600.000 άνδρες.

4. Διαρκής έκσυγχρονισμός των στρατιωτικών δυνάμεων, μέ σημαντικές επενδύσεις σέ νέα όπλικά συστήματα, άεροσκάφη, έλικόπτερα, άεροπλανοφόρα,

υποβρύχια και πολεμικά πλοία.

5. Δημιουργία και ανάπτυξη πυραυλικών και άμυντικών συστημάτων, με στόχο την προστασία των ΗΠΑ και των συμμάχων τους.

6. Έλεγχος του διαστήματος και δημιουργία διαστημικών στρατιωτικών δυνάμεων.

7. Αύξηση στρατιωτικών δαπανών από τό 3,5 στο 3,8 του ΑΕΠ των ΗΠΑ.

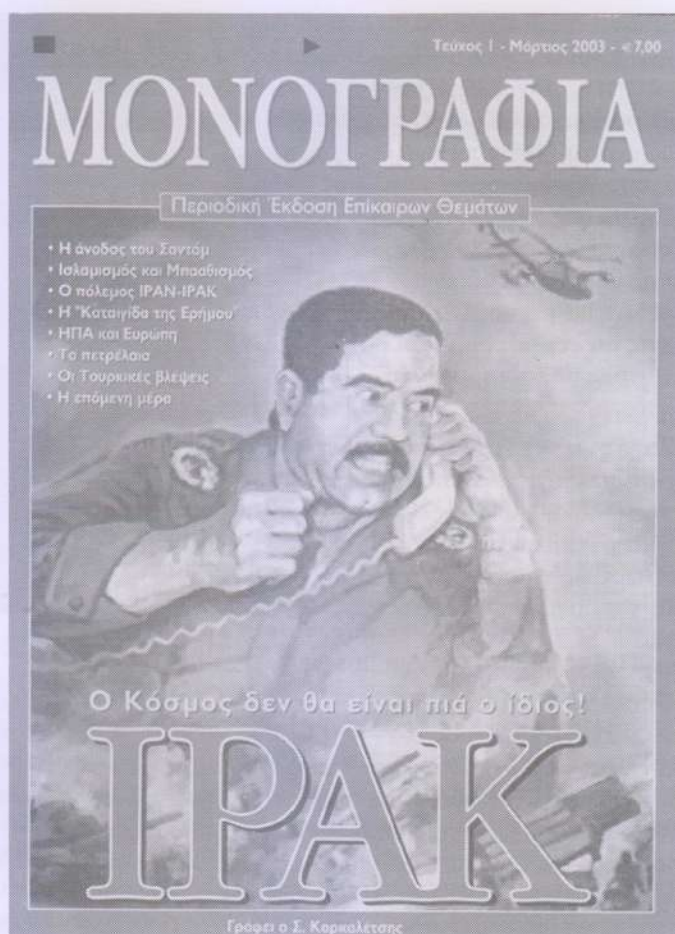
Προελούδιο του σχεδίου αυτού υπήρξε η επέμβαση στην Γιουγκοσλαβία. Ουσιαστικός καταλύτης όμως ήταν η αίματη τρομοκρατική επίθεση της 11ης/9/2001 στους Δίδυμους Πύργους της Ν. Υόρκης. Ο πόλεμος του Αφγανιστάν, που ακολούθησε, είχε σαν αποτέλεσμα την δημιουργία αμερικανικών βάσεων σε χώρες της πλουτοπαραγωγικής περιοχής της Κεντρικής Ασίας. Ο «απελευθερωτικός» πόλεμος του Ιράκ είναι η δικαιολογία για την εγκατάσταση αμερικανικών δυνάμεων στην περιοχή του Περσικού Κόλπου και του σχηματισμού ενός μεταπολεμικού Ιράκ, που θα ελέγχει την περιοχή. Το σχέδιο προβλέπει επίσης την απαξίωση διεθνών οργανισμών και θεσμών. Ένδεικτικά αναφέρονται μερικές ενέργειες της διοίκησης Μπους:

- α) μη υπογραφή του Πρωτοκόλλου του Κιότο,
- β) έμμονη Λευκού Οίκου στην δημιουργία αντι-πυραυλικής ασπίδας,
- γ) μη υπογραφή Συνθήκης για τη δημιουργία Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου,
- δ) απόσυρση των ΗΠΑ από την Συνθήκη ABM για τον έλεγχο των βαλλιστικών πυραύλων.

Παράλληλα οι ΗΠΑ εντείνουν τους πυρηνικούς εξοπλισμούς τους και αναβαθμίζουν το πυρηνικό τους όπλοστάσιο. Ο κίνδυνος για επανάληψη των πυρηνικών δοκιμών, που διεκόπησαν τό 1992, είναι ορατός. Η Συνθήκη Απαγόρευσης των Πυρηνικών Δοκιμών και η Συνθήκη για τη μη Διασπορά των πυρηνικών όπλων τίθενται εν αμφιβολή. Ο πόλεμος έναντι της τρομοκρατίας έδωσε και τό έναυσμα για τό δόγμα του προληπτικού πολέμου. Ένα από τά μέλη του PNAC, ο Τζέιμς Γούλσεϊ, πρώην διευθυντής της CIA, υποστηρίζει ότι τό νέο δόγμα είναι ή μοναδική άμυνα, που συνιστάται έναντι των τρομοκρατών, όπου και αν βρίσκονται.

Πέραν όλων αυτών οι σκληροπυρηνικοί του Λευκού Οίκου προβαίνουν και σε μία σειρά άλλων άξιοπρόσεκτων ενεργειών.

Πρώτον, διευκολύνουν την είσοδο νεοσυντηρητικών στελεχών των οργανισμών τους σε θέσεις-κλειδιά της αμερικανικής κυβέρνησης. Άξιοσημείωτο παράδειγμα αποτελεί ο Έλλιοτ Άμπραμς, που πρόσφατα διορίστηκε σύμβουλος του Λευκού Οίκου για την Μ. Ανατολή. Ο Άμπραμς υπήρξε ύφυπουργός για τά ανθρώπινα δικαιώματα στην δεκαετία του 1980 επί Ρέιγκαν. Διακρίθηκε για την σύγκρουσή του με την

Human Rights Watch και την Amnesty International και τον σκοτεινό του ρόλο στο σκάνδαλο Ιράν-Κόντρας του 1987. Μετά τον Ρέιγκαν ανέλαβε την προεδρία του Ιδρύματος Ethics and Public Policy Center και διατήρησε στενές επαφές με τό νεοσυντηρητικό ίδρυμα American Enterprise Institute, ανέπτυξε δε προσωπικές σχέσεις με τους Τσέϊνι, Γούλφοβιτς και τον ειδικό σύμβουλο της Κοντολίζα Ράϊς, Στίβ Χάντλεϊ. Παράλληλα, σε βιβλίο του PNAC με τίτλο «The Present Danger» τάχθηκε κατά της ειρηνευτικής διαδικασίας του Όσλο, υπέρ της ανατροπής Χουσεϊν και της διάλυσης της Παλαιστινιακής Αρχής.

Δεύτερον, μετέτρεψαν τό αμερικανικό Πεντάγωνο σε ανώνυμη εταιρεία, όπου ανώτατα στελέχη πολεμικών εργοστασίων έχουν τοποθετηθεί σύμβουλοι στον Λευκό Οίκο και σε νευραλγικές θέσεις στο στράτευμα. Ένδεικτικά αναφέρεται ότι 49(!) σύμβουλοι του Λευκού Οίκου και της Αμερικανικής κυβέρνησης ήταν πρώην διευθυντές και νυν μεγαλομέτοχοι των πολεμικών εταιρειών Lockheed Martin, Northrop Grumman και Raytheon. Σ' αυτούς συγκαταλέγονται ο άρχηγός της Αεροπορίας James Roche (Northrop Grumman), ο ύπαρχηγός των Έν. Δυνάμεων Peter Teets (Lockheed) και ο άρχηγός του Ναυτικού Gordon Englandb (General Dynamics). Οι εταιρείες αυτές και πολλές άλλες όμοιες τροφοδοτούν τίς πολιτικές δραστηριότητες του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος. Μόνο για τό 2000

εκτιμάται ότι οι έξι μεγαλύτερες άμυντικές εταιρείες των ΗΠΑ συνεισέφεραν 66,5 εκατομ. δολάρια. Παράλληλα τό 2003 ο άμυντικός προϋπολογισμός των ΗΠΑ θά αύξηθεί από 343,2 δισ. δολάρια σέ 396 δισ. Μέχρι τό 2007 θά φθάσει τά 469 δισ. δολάρια. Οι έξι γήσεις περιττεύουν.

Τρίτον, δημιούργησαν καί μετέχουν σέ άλλες παρόμοιες μή κυβερνητικές οργανώσεις, γιά νά μπορέσουν νά ασκήσουν τόν έλεγχο καί τήν πίεση γιά τό κοινό τους όραμα. Μερικές από τίς οργανώσεις αυτές είναι:

α) ή λεγόμενη «Μπλέ ομάδα» γιά τίς άμερικανο-κινεζικές σχέσεις. Ή ομάδα αυτή πιστεύει ότι ή Κίνα είναι ο νέος έχθρός των ΗΠΑ καί ή Ουάσινγκτον οφείλει νά αναχαιτίσει τήν αναδυόμενη παγκόσμια κινεζική επιρροή. Οι πιό πρόσφατες προτάσεις της ομάδας αυτής, όπως έκφράσθηκαν στό περιοδικό «Weekly Standard» θεωρούν τήν σύγκρουση μέ τήν Κίνα αναπόφευκτη.

β) ή «Americans for Victory Over Terrorism (AVOT)». Ο στόχος της ομάδας αυτής είναι νά αντιμετωπίσει πρόσωπα καί ομάδες, πού αντιδρούν στόν πόλεμο του Μπούς έναντίον της τρομοκρατίας. Ή AVOT συνεργάζεται μέ τήν νεοσυντηρητική ομάδα Empower America καί στελεχώνεται από τόν πρώην ύπουργό Παιδείας Ουίλλιαμ Μπένετ, τόν πρώην άμυντικό σύμβουλο επί Ρέϊγκαν Φράνκ Γκάφνι, τόν νομικό σύμβουλο του Προέδρου Μπούς Ουίλλιαμ Μπάρ καί τόν πρώην διευθυντή της CIA καί μέλος του PNAC Τζέιμς Γούλσεϊ. Διαθέτει επίσης επαφές μέ τόν Τσένεϊ καί τόν Ρίτσαρντ Πέρλ, πρώην πρόεδρο της Άμυντικής Επιτροπής του Πενταγώνου καί νύν μέλος του PNAC. Σημειώνεται ότι ο κ. Πέρλ είναι μόνιμος θαμώνας του νεοσυντηρητικού ιδρύματος American Enterprise Institute, τό όποιο αποτελείται από μία μικρή, αλλά σημαντική ομάδα αναλυτών καί διαμορφωτών της άμερικανικής κοινής γνώμης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι Donald Kagan, William Kristol καί Thomas Donnelly, πού είναι μέλη του PNAC. Οι πόροι της AVOT προέρχονται κυρίως από τόν πρόεδρο του Republican Jewish Coalition (Ρεπουμπλικανική Έβραϊκή Συμμαχία), Λόρενς Κάντις.

Τά συμπεράσματα, πού προκύπτουν από τά άνωτέρω, είναι σαφή. Οι ΗΠΑ δέν πρόκειται νά μείνουν μόνο στήν αντιμετώπιση της παγκόσμιας τρομοκρατίας, αλλά θά προσπαθήσουν νά διαμορφώσουν μία στρατηγική, πού θά διασφαλίζει τόν ήγεμονικό τους ρόλο. Τό

Η σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ
Κοντλίζα Ράις

θέμα, όπως υπογραμμίζουν ο William Kristal καί ο Robert Kagan, δύο επιφανή μέλη του PNAC, σέ πρόσφατο βιβλίο τους μέ τίτλο «The Present Danger» δέν είναι εάν οι ΗΠΑ επιθυμούν νά εξελιχθούν σέ αυτοκρατορική δύναμη. Οι ΗΠΑ, τονίζουν, είναι ήδη μία ήγεμονική δύναμη καί θά πρέπει νά εργαστούν σκληρά γιά νά διατηρήσουν τόν ρόλο τους. Μόνο έτσι θά μπορέσουν σέ παγκόσμιο επίπεδο νά διατηρήσουν τό όραμα της «Pax Americana», πού στηρίζεται στήν «έμφυτη καλοσύνη» καί στή «λυτρωτική αποστολή» της άμερικανικής έξωτ. πολιτικής. Σιγά-σιγά, όπως προειδοποιεί ο έγκυρος αναλυτής Ignatio

Ramonet, τά «γεράκια» θά προσπαθήσουν στό όνομα των μεγάλων παγκόσμιων ιδανικών (έλευθερία, δημοκρατία), νά προχωρήσουν στήν μεταμόρφωση των ΗΠΑ σέ παγκόσμιο στρατιωτικό κράτος. Θέλουν νά ξανασχεδιάσουν τόν κόσμο, νά ξαναχαράξουν σύνορα. Χώρες, όπως ή Συρία, τό Ίράν, ή Σ. Άραβία, τό Σουδάν, ή Λιβύη, ή Αίγυπτος, κινδυνεύουν από ύποκινούμενες έσωτερικές εξέγέρσεις, από στρατιωτικές επιθέσεις τύπου Ίράκ, από διαμελισμό καί απώλεια έδαφών. Τά «γεράκια» θέλουν νά άστυνομεύουν λαούς καί νά άπομονώσουν τούς «δειλούς» καί «άνανδρους» Άμερικανούς φιλελεύθερους καί Ευρωπαίους συμμάχους.

Μπροστά σ' αυτή τήν ζοφερή κατάσταση ποιά είναι ή αντίδραση της Άμερικανικής κοινωνίας;

Ενώ ένα τεράστιο κύμα άντιαμερικανισμού σαρώνει τήν ύφήλιο, ή άμερικανική κοινή γνώμη σύρεται πίσω από τά Μ.Μ.Ε. των ΗΠΑ, τά όποια έλέγχονται ουσιαστικά από τούς ίδιους ανθρώπους, πού προωθούν τόν πόλεμο. Στό τελευταίο του βιβλίο «Διαρκής πόλεμος γιά διαρκή ειρήνη» ο σημαντικός φιλόσοφος καί διανοούμενος Γκόρ Βιντάλ χτυπάει τό κέντρο της άμερικανικής κακοδαιμονίας. Ή καταγγελία είναι σαφής μέχρι άπελπισίας: «Παρότι Έμείς, ο λαός των Ήνωμένων Πολιτειών, είμαστε ή μόνη πηγή νόμιμης έξουσίας σέ αυτόν τόν τόπο, δέν αντιπροσωπευόμαστε πλέον από τούς νόμιμους εκπροσώπους μας». Μέ άλλα λόγια, ή δημοκρατική αντιπροσώπευση άποβαίνει σιγά-σιγά θολή άνάμνηση στήν άμερικανική κοινωνία. Οι μεγάλες εταιρείες (κυρίως στρατιωτικών έξοπλισμών, παραγωγής ενέργειας) έλέγχουν όλους τούς μηχανισμούς έκλογής, προαγωγής, νομιμοποίησης. Ή κωμωδία έγκειται στό ότι, ενώ τηρούνται τά προσχήματα, τά πάντα έχουν άλωθεί από τίς χρηματοδοτήσεις των εταιρειών. Τό Κογκρέσσο, ο Τύπος, τά ΜΜΕ καί ή νομοθε-

τική εξουσία κινούνται στον άσπερισμό της εξυπηρέτησης εταιρικών συμφερόντων. Όπως ανέφερε η ανώτερη, 49 σύμβουλοι του Λευκού Οίκου και της Αμερικανικής κυβέρνησης ήταν πρώην μέτοχοι ή γενικοί διευθυντές των εταιρειών στρατιωτικού εξοπλισμού. Άς παρακολουθήσουμε τώρα τί συμβαίνει στο ύπουργικό συμβούλιο του νυν προέδρου Μπους:

Ντίκ Τσέινι, αντιπρόεδρος. Πρώην διευθύνων σύμβουλος της πετρελαϊκής εταιρείας Haliburton.

Κόλιν Πάουελ, ύπουργός Έξωτερικών. Μέχρι πρόσφατα διέθετε σημαντικές επενδύσεις στην Lockheed Martin.

Άντονι Πρίντσιπι, ύπουργός βετεράνων. Πρώην διευθύνων σύμβουλος της Lockheed Martin.

Τζόν Άσκροφτ, γενικός εισαγγελέας. Έλαβε 100.000 δολ. από εταιρείες αυτοκινήτων, πετρελαίου, φυσικού αερίου, στην διάρκεια της τελευταίας (άποτυχημένης) εκλογικής του εκστρατείας.

Ντόναλντ Έβανς, ύπουργός Έμπορίου. Πρώην πρόεδρος της Tom Brown Inc, εταιρείας πετρελαίου και φυσ. αερίου.

Γκέιλ Νόρτον, ύπουργός Έσωτερικών. Πρώην πρόεδρος του Συνασπισμού Ρεπουμπλικάνων Δικηγόρων Περιβάλλοντος, ό όποιος είχε ισχυρούς δεσμούς με την BP και την Ford. Πρώην στέλεχος της Delta Petroleum και άλλων εταιρειών πετρελαίου.

Νόρμαν Μινέτα, ύπουργός Μεταφορών. Πρώην αντιπρόεδρος της Lockheed Martin.

Πόλ Ο' Νίλ, πρώην ύπουργός Οικονομικών. Πρώην διευθυντής της Alcoa, της μεγαλύτερης εταιρείας παραγωγής αλουμινίου στις ΗΠΑ.

Ντόναλντ Ράμσφελντ, ύπουργός Άμυνας. Η άγορά της Gulfstream-Aerospace από την General Dynamics του άπέφερε έκατομμύρια δολάρια.

Σπένσερ Άμπραμ, ύπουργός Ενέργειας. Σχέσεις με αυτοκινητοβιομηχανίες και εταιρείες παραγωγής ενέργειας.

Τόμας Τόμπσον, ύπουργός Υγείας-Πρόνοιας. Συνδέεται με την General Electric.

Όποιοσδήποτε σχολιασμός των ανωτέρω είναι άδύνατον νά άποδώσει σωστά τό τί ακριβώς συμβαίνει. Ό Γκόρ Βιντάλ στό ίδιο βιβλίο μιλάει εύθέως γιά χούντα του Πενταγώνου. Άναφέρεται σέ ένα αστυνομικό κράτος πού άποξενώθηκε από τόν λαό, καθώς τό 1% του πληθυσμού κατέχει, χωρίς ύπερβολή, τό σύνολο της χώρας. Μέσα στό 1996 έγιναν στις ΗΠΑ 1.471 συγχωνεύσεις εταιρειών. Σέ κάθε τομέα της άγοράς ελάχιστες πολυεθνικές έλέγχουν την κίνηση των προϊόντων (είσαγωγές-έξαγωγές). Η οικονομία μαζί με την στρατιωτική της προβολή άσκει δικτατορική εξουσία στις ΗΠΑ.

Έτσι εξηγείται τό γιατί οί σχεδιασμοί του PNAC και των άλλων συναφών μή κυβερνητικών οργανώσεων δέν βρίσκουν ούσιαστική αντίδραση μέσα στις ΗΠΑ. Οί ίδιοι άνθρωποι κινούν τά νήματα σέ πολιτικό και οικονομικό επίπεδο. Τό όραμα της γεωπολιτικής μονοκρατορίας στον πλανήτη των ΗΠΑ, εξυπηρετεί άκράιους

νεοσυντηρητικούς, πετρελαϊκές εταιρείες, εταιρείες στρατιωτικού εξοπλισμού, έβραϊκό λόμπυ και πολλούς άλλους. Πολλές εφημερίδες και περιοδικά έχουν άποβεί μίσθαρνα όργανα και φερέφωνα των εταιρειών. Οί γίγαντες της ενημέρωσης, τά δίκτυα NBC, ABC, CBS, CNN έλέγχονται από πολυεθνικούς κολοσσούς (π.χ. Time Warner), πού έλέγχονται πάλι από τούς ανθρώπους πού προωθούν τόν πόλεμο. Άπό παράδειγμα τό καλωδιακό δίκτυο Fox news του Άυστραλού μεγιστάνα του Τύπου και των Μ.Μ.Ε. Ρούπερτ Μέρντοχ. Τό Fox news κατά την διάρκεια του πολέμου αύξησε την θεαματικότητα του κατά 290% αποβαίνοντας τό πιο σημαντικό έργαλείο της φιλοπόλεμης προπαγάνδας στις ΗΠΑ. Οί πιο σημαντικές εκπομπές του ήταν τό εθνικιστικό τόκ-σόου του Μπίλ Ο' Ρίλι και οί πολεμικές ανταποκρίσεις του άκροδεξιού δημοσιογράφου Τζεράλντο Ριβέρα. Ό Ο' Ρίλι ήταν ό άνθρωπος, πού πρότεινε τό μποϊκοτάζ των Γαλλικών κρασιών λόγω της στάσης του Σιράκ. Σέ αντίλλαγμα των ύπηρεσιών του ό άκροδεξιών πεποιθήσεων Μέρντοχ ανταμείφθηκε με την άγορά του Directv, του πιο μεγάλου δορυφορικού δικτύου των ΗΠΑ, με 11 έκατομ. συνδρομητές. Η ύπηρεσία, πού έλέγχει τό τηλεοπτικό μονοπώλιο, δέν εξέφρασε αντίρρησης. Πρόεδρος της είναι ό Ρεπουμπλικανός Μάικλ Πάουελ, γιός του Κόλιν Πάουελ, του Άμερικανού Υπουργού Έξωτερικών. Τά σχόλια δικά σας.

Ποιά θά είναι ή επόμενη μέρα στον πλανήτη με βάση τά ανωτέρω δεδομένα; Τά συμπεράσματα μάλλον άπογοητευτικά. Ό Σύρος πρόεδρος Μπασάρ Άσαντ στην τελευταία διάσκεψη του Άραβικού συνδέσμου μίλησε γιά μία νέα συμφωνία Σάις-Πικό, με την όποία τό 1916 ή Μ. Άνατολή διαμοιράστηκε άποικιοκρατικά μεταξύ Άγγλιας-Γαλλίας. Αυτή την φορά την μερίδα του λέοντος παίρνουν οί Άμερικανοί και τά ψίχουλα οί Άγγλοι.

Κατά τόν Τζώρτζ Γκαλογουέι, Βρετανό βουλευτή των Έργατικών και αντιπρόεδρο της Έπιτροπής Έξωτερικών Υποθέσεων της Βουλής των Κοινοτήτων, Ουάσιγκτον και Λονδίνο έχουν ήδη καταστρώσει σχέδια διαμελισμού της Αιγύπτου, της Συρίας, του Λιβάνου, μέχρι και του Σουδάν. Στόχος ή ήγεμονία των δυτικών στην περιοχή γιά μερικές δεκαετίες ακόμη και προσχηματική δικαιολογία ή τρομοκρατία και ή 11η Σεπτεμβρίου.

Κανείς δέν μπορεί νά προεξοφλήσει άν θά ύπάρξει σοβαρή αντίδραση στην μονομερή μέχρι στιγμής δράση Άμερικανών-Βρετανών και συγκαλυμμένα των Ισραηλινών. Ίσως ή άφύπνιση των Άράβων και Μουσουλμάνων και κάποιες έπιτυχείς προσπάθειες ένοποίησης τους. Ίσως μία συμμαχία Ρωσίας-Κίνας-Ινδίας στό μέλλον. Ίσως ή άφύπνιση της κοινής γνώμης στις ΗΠΑ και ή αντίδραση των Ευρωπαϊκών χωρών. Ίσως όλα αυτά μαζί. Τό σίγουρο είναι ότι ό πόλεμος στό Ιράκ άποτελεί ένα αρχικό στάδιο μιας γεωπολιτικής περιπέτειας, πού θά κοστίζει πολύ σέ όλη την ανθρωπότητα.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΨΙΜΟΠΟΥΛΟΥ

Μυστική αποστολή «Χρυσόμαλλον δέρας»

—στα όρια του μύθου και της ιστορίας—
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΩΔΩΝΗ

Κεντρικό θέμα του βιβλίου είναι η Αργοναυτική Εκστρατεία και είναι ένα βιβλίο, που θα εκτιμηθεί από τους ειδικούς για τις πολλές πληροφορίες, που περιέχει, αλλά και την αυθεντικότητα της γραφής του. Γραμμένο με ευφράδεια σε στρωτή δημοτική γλώσσα και χωρίς ακρότητες είναι εύκολα κατανοητό από όλους και μπορούμε να πούμε ότι πρόκειται να διαβαστεί από πολλούς και να αγαπηθεί από τους αναγνώστες του.

Τριάντα χρόνια σκληρής και επίπονης δουλειάς χρειάστηκε ο συγγραφέας για να μελετήσει το θέμα, να συγκεντρώσει τα στοιχεία και με λογική επεξεργασία αυτών να συντάξει το βιβλίο. Στην εργασία του αποδεικνύεται δυνατός και παρατηρητικός. Μελετά το θέμα ως τα βαθύτερα σημεία της ιστορίας, αλλά και της επιστημονικής έρευνας. Πραγματεύεται τα γεγονότα βασιζόμενος, κυρίως, πάνω στα κείμενα των Αργοναυτικών, που μας άφησαν αρχαίοι Έλληνες συγγραφείς, καθώς επίσης και σε στοιχεία της σύγχρονης επιστήμης της ιστορίας, της γεωγραφίας, της ωκεανογραφίας, της εμπορευματολογίας, καθώς και άλλων επιστημών, που άπτονται των γεγονότων, που ερευνώνται.

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου, ο συγγραφέας ερευνά τον τρόπο δημιουργίας των μύθων και μας παρέχει τη μέθοδο της αποκρυπτογράφησης τους, δηλαδή μας δίνει το κλειδί, με το οποίο μπορούμε να αντιληφθούμε το νόημά τους. Ερευνά, επίσης, και ό,τι έχει σχέση με την Ιωλκό, την Κολχίδα, τα ιερά κέντρα της εποχής, τα αίτια που προκάλεσαν τα γεγονότα και ό,τι άλλο είναι απαραίτητο για την κατανόηση του θέματος. Παρέχει, επίσης, πλήρη κατάλογο των Αργοναυτών και προβαίνει σε εκτίμηση του είδους και της ποσότητας των εφοδίων, καθώς και των ελάχιστων διαστάσεων του πλοίου.

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου ο συγγραφέας πραγματεύεται τη διαδρομή της Αργούς και τις θαυμάσιες περιπέτειες του Ιάσονα και των ηρωικών παλληκαριών του στα πέρατα της οικουμένης. Στο μέρος αυτό του βιβλίου ο ερευνητής στην προσπάθειά του να αγγίξει τις πηγές, παρακολουθεί βήμα-βήμα τους ήρωές του, στην προκειμένη περίπτωση τους Αργοναύτες, στην πορεία τους στις ανεμοδαρμένες θάλασσες και στα πελάγη. Με την προσφορά του συγγραφέα η περιπέτεια είναι θελκτική και γοητευτική. Στις σελίδες του βιβλίου ο συγγραφέας ζη τις περιπέτειες των ηρώων. Η ρεαλιστική γραφή αλλά και η τόσο παραστατική περιγραφή γοητεύει και συναρπάζει τον αναγνώστη, ο οποίος συμπορευόμενος με τους Αργοναύτες συνυπάρχει μαζί τους και συμπάσχει μ' αυτούς.

Η Αργοναυτική Εκστρατεία, κατά τον συγγραφέα, στην ιστορική πραγματικότητα ήταν μία, από κοινού, σχεδόν όλων των ελληνικών πόλεων εξερευνητική και εμπορική αποστολή, η οποία για να πραγματοποιηθεί έπρεπε να τηρηθεί αυστηρά απόρρητο κάθε τι, που είχε σχέση με το σχεδιασμό και την εκτέλεσή της. Ήταν μία μυστική αποστολή στα πέρατα της οικουμένης και οι Αργοναύτες πραγματοποίησαν τον περίπλου της Γης με ένα πλοιάριο τουλάχιστον 40 τόννων, δηλαδή όσο ήταν το μισό περίπου του πλοίου «Βικτόρια», που ήταν το μικρότερο από τα πλοία του Μαγγελάνου.

Τα συμπεράσματά του αυτά ο συγγραφέας τα τεκμηριώνει με αποδείξεις καθώς και ισχυρές ενδείξεις, που προκαλούν το θαυμασμό του αναγνώστη, ενώ όπου είναι δυνατόν προ-

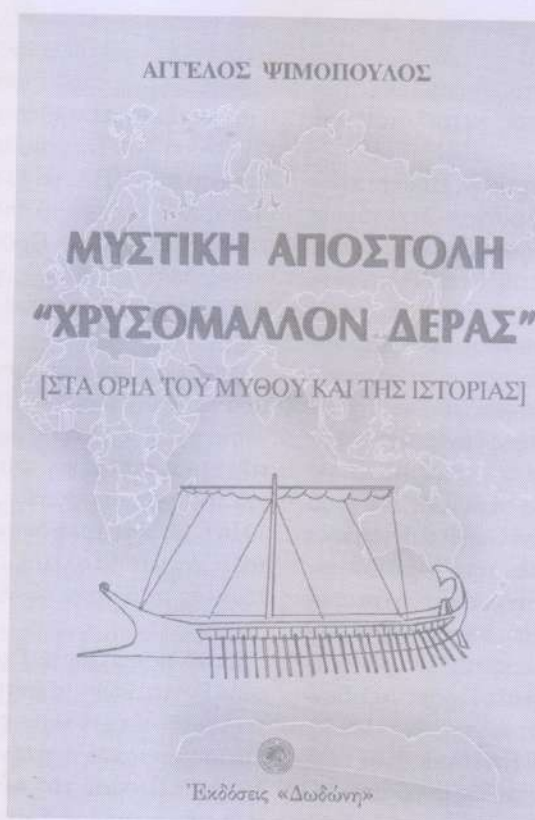
βαίνει σε ταχυμετρικούς υπολογισμούς, που ισχυροποιούν ακόμη περισσότερο τις θέσεις του συγγραφέα.

Με την έρευνα αυτή ένα κομμάτι της μυθολογίας περνά στην ιστορία και ο αναγνώστης μέσα από το βιβλίο αυτό βλέπει να προβάλλει μπροστά του ένας κόσμος μεγαλειώδης, που ξεπερνά τα όρια της φαντασίας.

Σημειώνεται, επίσης, ότι στο τέλος του βιβλίου παρατίθεται ευρετήριο των 2500 περίπου ονομάτων, που αναφέρονται στο κείμενο και το οποίο διευκολύνει τον ερευνητή στην προσπάθειά του να εντοπίσει κάποιο θέμα.

Το βιβλίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «ΔΩΔΩΝΗ» στα κεντρικά βιβλιοπωλεία.

Το τηλέφωνο του συγγραφέα είναι 24210 57163.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΟΛΕΒΑ

Ελληνορθόδοξη Παράδοση

ΡΙΖΩΜΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ ΔΟΥΚΑΣ

Έχω μπροστά μου ένα καλαίσθητο βιβλίο 526 σελίδων με τον τίτλο «Ελληνορθόδοξη παράδοση» (Ρίζωμα και προοπτική) με κείμενα δυνατά και όρθια σα λαμπάδες φωτιστικές, σαν φωτιές που θερμαίνουν και οδηγούν και μοιάζουν με ζεστό χωριάτικο ψωμί, που θρέφει και στηρίζει και δυναμώνει τις ψυχές. Γιατί είναι άρτος πνευματικός και καλοζυμωμένος από εξήντα περίπου φωνές καθαγιασμένες από την αγάπη και τη λαχτάρα για τον Χριστό και την Ελλάδα. Διάβασα το βιβλίο αυτό και γέμισαν τα στήθια μου με φως και ζωή και ομορφιά, που ξεπετάγεται σαν ηφαίστειο μέσα από τις σελίδες του τόμου αυτού, που τον επιμελήθηκε ο μαχητικός φίλος μου Κωνσταντίνος Χολέβας και τα έξοδα τα χορήγησε άλλος ένας λαμπρός νέος άνθρωπος, ο Κωνσταντίνος Δούκας (επιχειρήσεις Σούπερ-μάρκετ), που δεν μαζεύει τα χρήματά για να τα καταθέτει στην Τράπεζα, αλλά τα χρησιμοποιεί με φρόνηση πνευματική. Σημειώνω από την αρχή αυτά τα δυο ονόματα, για να τα προβάλλω ευρύτερα, σαν υπόδειγμα για μίμηση και από άλλους.

Το περιεχόμενο του βιβλίου αυτού είναι μια σύνθεση κειμένων από τα παλιά τα χρόνια έως τα σημερινά. Είναι ένας σπουδαίος συλλογικός τόμος, που κυκλοφόρησε όχι για να κερδίσει ο εκδότης, αλλά να ωφεληθεί ο πιστός λαός μας, που πρέπει να διαβάσει και να μελετήσει το βιβλίο αυτό. Γι' αυτό και δεν πουλιέται, αλλά ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ. Όπως γράφει και το εξώφυλλο, πρόκειται για τη «Δημιουργική συνάντηση Χριστιανισμού και Ελληνισμού μέσα από κείμενα Αγίων Πατέρων, Αγωνιστών, Λογίων και

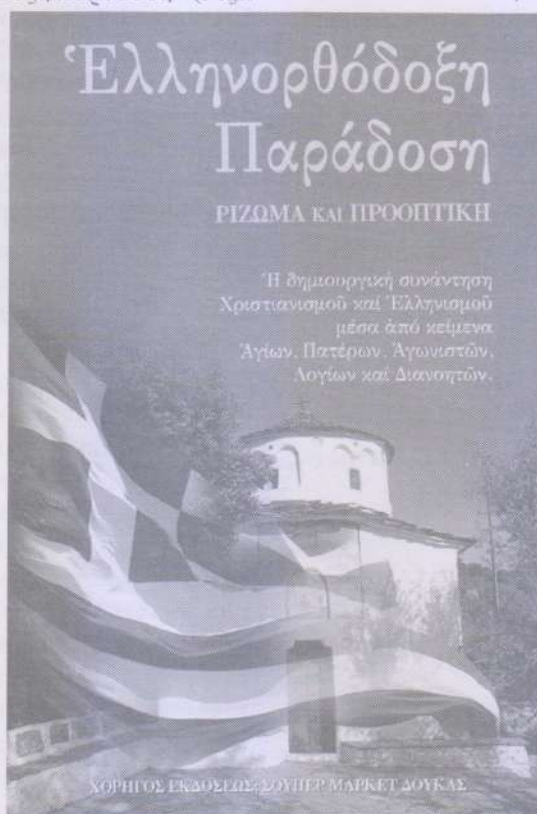
Διανοητών». Όλοι αυτοί καταθέτουν την μαρτυρία και την πίστη και την αγάπη τους για τον Χριστό και την Ελλάδα, όπως διαμορφώθηκε μέσα στην Ελληνορθόδοξη παράδοση. Αυτό είναι το ζητούμενο και σήμερα η Ελληνορθόδοξη παράδοση στη γνησιότητα και την πληρότητα με την οποία την εκφράζουν τα κείμενα αυτά.

Με άλλα λόγια, πρόκειται για έναν λαμπρό πίνακα ζωής, για ένα μεγάλο ψηφιδωτό της Ρωμοσύνης — γιατί αυτό είναι το θαυμάσιο και μοναδικό τέκνο του κορυφαίου γάμου ανάμεσα στον Ελληνισμό και την Χριστιανοσύνη — μια εικόνα σεπτή της ψυχής του Ρωμιού, που ζη αγέρωχος στους αιώνες. Και όσον και αν τον απειλούν και προσπαθούν να τον αιχμαλωτίσουν και να τον αφανίσουν οι ολέθριες δυνάμεις της

Νέας Τάξεως Πραγμάτων, που έχουν και τα ψευδώνυμα Παγκοσμιοποίηση και Εκσυγχρονισμός. «Μα εκείνος στέκει σαν παλληκάρι - όσον κι αν γερνά...», καθώς λέγει σε ένα ποίημά του και ο αξέχαστος ποιητής Ζαχαρίας Παπαντωνίου υμνώντας συμβολικά το Γένος, που το περιγράφει σαν «Πεύκο».

Λαμπρή, λαμπρότατη η έκδοση αυτή με το θαυμάσιο εξώφυλλο του Νίκου Δ. Σαμπαζιώτη και την εσωτερική εικονογράφηση του Γιώργου Π. Μποζά, είναι μόχθος αξιόπαινος του ακάματου Κωνσταντίνου Χολέβα, που έκανε την επιλογή των κειμένων και είχε και την εκδοτική επιμέλεια. Καλός αγωνιστής και υπερασπιστής της παραδόσεώς μας, δίνει το μαχητικό του παρόν από διάφορες επάλξεις

της έντυπης και της ραδιοφωνικής δημοσιογραφίας. Αλλά και ο επίσης νέος άνθρωπος αρχών και πίστεως, ο Κωνσταντίνος Δούκας, που ήρθε αρωγός και χορηγός στις δαπάνες εκδόσεως του βιβλίου, δίνει ένα παράδειγμα, ένα υπόδειγμα ζωής, για όσους έχουν τον υλικό πλούτο και μπορούν να συμπαρασταθούν σε τέτοια έργα πνευματικής εγρηγόρσεως και ψυχικής ανατάσεως των ανθρώπων. Πολλοί δεν γνωρίζουν να κάνουν καλή χρήση του πλούτου που κατέχουν. Ο Κ. Δούκας σερνά και αθόρυβα τους δείχνει τον δρόμο που πρέπει να ακολουθήσουν κι άλλοι για να οπλισθεί πνευματικά ο τύπος μας και να γνωρίσει ο πιστός λαός μας τις δυνάμεις που έχει για να πολεμήσει, μαζί με τον Χριστόν και την Παναγία μας, «πάντα εχθρόν και πολέμιον».

Οι ώρες που περνούμε είναι κρυφά και φανερά πολλαπλώς κρίσιμες. Θέλουν οι αντιφερόμενοι να ξεθεμελιώσουν και να γκρεμίσουν την Αγία Παράδοσή μας. Να διώξουν από την καρδιά μας τον Χριστόν. Να βγάλουν από μέσα μας όλα τα «ιερά και τα όσια» που έχουμε και να μας γεμίσουν με τα λασπόνερα της Παγκοσμιοποίησης του αμερικανικού πολιτισμού, που έχει μόνον στηρίγμα του το δολλάριο και εκφράζεται με το τρίπτυχον «τσίκλα, ροκ και κόκα-κόλα». Η έκδοση αυτή είναι ένα εμπόδιο στα πονηρά σχέδιά τους. Είναι ένα οδόφραγμα, ένα ανάχωμα στις ερπύστριες των δυνάμεων της Νέας Τάξεως Πραγμάτων.

Διαβάστε αυτό το βιβλίο και προσπαθήστε να το δώσετε απλόχερα και σε άλλους. Δίδεται δωρεάν. Για να ξυπνήσουν οι ναρκωμένες συνειδήσεις, που παρασύρονται από τον «πολιτισμό» της καταναλωτικής ευδαιμονίας και της πλασματικής πραγματικότητας της τηλεοράσεως. Για να δουν όλοι το χρέος τους. Για να αντισταθούν όλοι οι Ρωμιοί ενάντια στους σκοταδιστές του εκσυγχρονισμού. Να δουν κατάματα την αλήθεια όλοι οι Έλληνες οι Ορθόδοξοι, που αγαπούν τον Χριστό και την Ελλάδα. Διαβάστε αυτό το βιβλίο και είμαι βέβαιος ότι θα συμφωνήσετε μαζί μου και θα πείτε τον ίδιο λόγο: Άξιος ο κόπος σας, αγαπητοί Κώσστηδες, Χολέβα και Δούκα! Δώσατε στο λαό μας μια αληθινή σημαία ζωής, σαν αυτήν που κυματίζει στο εξώφυλλο του βιβλίου, αγκαλιάζοντας έναν ολόλευκο ναό, δηλονότι την καρδιά του λαού μας! Εύγε!

Π. Μ. Σωτήρχος

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ
ΠΑΠΑΓΑΡΥΦΑΛΛΟΥ
**Ο Λαϊκισμός
στην Ελλάδα**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΓΟ - Αθήνα 2002

Είς την Ελλάδα, τά μεγάλα πολιτικά κόμματα, επί μακρόν, ἐν ἀγαστῇ συνεργασίᾳ ἀλλήλοις, μετὰ τελειοτάτης ἐπιστημοσύνης καὶ ἐν πλεοναζούσῃ δουλοφροσύνῃ πρὸς τοὺς ἐντολοδότας τῶν συμπληγάδων τοῦ διεθνοῦς ἐξουσιασμοῦ, συνυφαίνουσιν εἰς τὰ σιδηρὰ στημόνια τοῦ φασιστικοῦ λαϊκισμοῦ, τὰ ἀποχαυνωτικά ὑφάδια τῆς ὑποσχεσιολογίας καὶ ὁραματολογίας γιὰ τὸν «κυρίαρχον»(!) λαόν καὶ τὰ ὠφελιμιστικά διὰ τοὺς ἑλέω μεσσίου-ἀρχηγοῦ αὐτοκλήτους σωτήρας τῆς «ἀλλαγῆς» καὶ τῆς «ἀπαλλαγῆς» τοιαῦτα, γιὰ νὰ πλέξουν ἐνσυνειδήτως καὶ μεθοδικῶς τὸ σάβανον τῆς Ἑλλάδος.

Μέ θαυμαστήν ἐνάργειαν καὶ ἐπιστημονικὴν τεκμηρίωσιν ὁ Παναγιώτης Παπαγαρυφάλλου, ὑπῆκων εἰς τὴν ἀρχέγονον ἑλληνικὴν ἀρετὴν, ἡ ὁποία ὡς ἐνοχλη-

τικὴ συνήθως παραλείπεται καὶ ὡς αὐτονόητος, συνήθως λησμονεῖται τῆς ἀναλώσεως τῶν προσωπικῶν μας ἱκανοτήτων εἰς τὸ «κοινόν ἑυμφέρον», μὲ τὸ νέον του βιβλίου: «**Ὁ Λαϊκισμός στὴν Ἑλλάδα**» ἀναλύει καὶ ἀναδεικνύει τὴν ἀσέλγειαν τῶν ἐμπόρων τῆς πολιτικῆς ἐπὶ τῆς πνεύσεως τὰ λοιπὰ Ἑλλάδος.

Ὁ Παναγιώτης Παπαγαρυφάλλου κοσμεῖ ἑαυτὸν περισσότερο μὲ τὴν παλαιομοδίτικην σήμερον τῆβεννον τῆς σεμνότητος καὶ ὀλιγώτερον μὲ τὴν τῆβεννον τοῦ πανεπιστημιακοῦ δασκάλου, ἡ ὁποία σήμερον, φεῦ, ῥάπτεται συνήθως κατὰ παραγγελίαν τῶν πολιτικῶν κομμάτων, καὶ τὴν ὁποίαν εἶναι ἐκ τῶν ἐλαχίστων οἵτινες τὴν ἐκόσμησαν μᾶλλον ἢ ἐκοσμήθησαν ὑπ' αὐτῆς.

Ἡ μελέτη τοῦ βιβλίου «Ὁ Λαϊκισμός στὴν Ἑλλάδα» προκαλεῖ ἀρχικῶς συναισθήματα ἀπογοητεύσεως, διότι περιγράφει –ἀναλύει– φωτίζει τὴν μακρὰν καὶ σκολιὰν διαδρομὴν διὰ τὴν ὑπέρβασιν τῆς παρακμῆς τοῦ τόπου μας, παραθέτοντας τὰς ἀναγκαίας προϋποθέσεις, πρωτίστην τῶν ὁποίων θεωρεῖ ὅτι εἶναι οἱ ἑξανδραποδιζόμενοι ἀπὸ τοὺς λαϊκιστὰς καὶ τοὺς κατ' ἐντολὴν αὐτῶν δρωῶντας ν' ἀναιρέωσιν αὐτὴν τὴν ιδιότητά των καὶ ν' ἀποκτήσουν κριτικὴν σκέψιν, συνειδήσιν δικαιωμάτων, ἀλλὰ κυρίως ὑποχρεώσεων, συναισθήματα κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, ἀγάπης τῆς πατρίδος ἐκφραζομένης ἐνεργῶς καὶ διὰ βίου, ἥτοι πραγμάτων τῶν Ἀριστοτελικῶν ἐπιστημάνσεων νὰ μετέχωσιν «κρίσεως καὶ Ἀρχῆς».

Ἡ συνειδητοποιουμένη ὁμως «ἀπογοήτευσιν» μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν αὐτογνωσίαν, ὅτι ἡ παρακμιακὴ κατάστασις μας, τὴν ὁποίαν ἀπεργάζονται τὰ κομματικά ἐργαστήρια τὰ ὁποία συνθλίβουν τοὺς Ἕλληνας πολίτας εἰς ὄχλον χειροκροτητῶν καὶ ἐλεεινῶν ἱκετῶν τῶν στοιχειωδῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, εἶναι ἀναστρέψιμος, ἀλλὰ προϋποθέτει δράσιν.

Τότε, «ὅταν θάρρη ἡ ὥρα τῆς κρίσεως, τῆς ἀπολογίας τῶν λαϊκιστῶν ἐνώπιον τοῦ ἔθνους τῶν Ἑλλήνων», οἱ Ἕλληνες –πολίτες καὶ ὄχι οἱ Ἕλληνες– εὐπλαστός λαϊκὴ μᾶζα στὰ βέβηλα χέρια τῶν λαϊκιστῶν, θὰ καταστήσωμε τὸ σάβανον τῆς Ἑλλάδος πού διαπλέκουν οἱ μεταπράται τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, βρόγχον εἰς τὸν λαϊκὸν των. «Δέν μπορεῖ, δέν εἶναι δυνατόν, δέν εἶναι νοητόν νὰ μὴν ἔρθῃ αὐτὴ ἡ μεγάλη στιγμή τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, γιατί, ἂν δέν ἔρθῃ, ἡ Ἑλλάδα θὰ πεθάνῃ καὶ ὁ Παρθενῶνας θὰ πωληθῇ στοὺς ξένους» ἐπισφραγίζει μὲ τὴν νηφάλιον ἐπιστημονικὴν του βεβαιότητα ὁ συγγραφεὺς.

Τὴν μελέτην τοῦ βιβλίου θὰ συνιστοῦσα νὰ τὴν ἀποφύγουν οἱ ἐλάχιστοι τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὴν πολιτικὴν ἀνιδιοτελῶς (χρησιμοποιούμενοι ἀπὸ τὰ κόμματα διὰ τὴν κόσμησιν τῶν «προθηκῶν» των), διότι κινδυνεύουν ν' αὐτοκτονήσουν, τοῦλάχιστον πολιτικῶς. Ἴσως, ὁμως, οὕτω καταστοῦν πολίται καὶ αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ ἀπόγειον τῆς πολιτικῆς προσφορᾶς των.

Βασίλειος Καρβουνιάρης

Τα παραμύθια της Καλαβρίας

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ:
ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΖΟΥΡΑΣ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ:
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΠΑΘΕΟΥ-
ΔΟΥΛΗΓΕΡΗ

—απευθύνεται σε παιδιά από 5 έως 105 ετών—
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Για όποιον σήμερα ψάχνει στην Καλαβρία να βρει τις πολιτιστικές και πνευματικές του ρίζες, η Ελλάδα αποτελεί υποχρεωτικό σημείο αναφοράς.

Πραγματικά, είναι αδύνατο να εννοήσει κανείς την ιστορία, τον πολιτισμό, την ψυχή αυτού του τόπου, παραβλέποντας την ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας.

Ο καλαβρέζικος Ελληνισμός δεν είναι βέβαια γέννημα της σύγχρονης Ελλάδας, αλλά, όπως κι αυτή, δεν μπορεί να κατανοηθεί παρά μόνο σε αναφορά με τον κόσμο του αρχαίου Ελληνισμού και ακόμη περισσότερο του Ελληνισμού της Ρωμιοσύνης, μέσα στον οποίο γαλουχήθηκε για πολλούς αιώνες. Ενός κόσμου που, και στις μέρες μας, για πολλούς και σημαντικούς λόγους βρίσκει τη μέγιστη έκφρασή του στο εσωτερικό και στα πολιτισμικά και πνευματικά όρια της Ελλάδας.

Προσβλέποντας, λοιπόν, στην Ελλάδα, τη γλώσσα της, το λαϊκό πολιτισμό της, ο Καλαβρός ερευνητής ανακαλύπτει το νόημα τόσων ζωτικών πλευρών της καθημερινής του ζωής, που δεν μπορεί αλλιώς να ερμηνεύσει: αναγνωρίζει λέξεις που γλύκαναν το λεξιλόγιο της πρώτης παιδικής του ηλικίας, καταλαβαίνει το νόημα που έχουν ονόματα, επώνυμα, παρατσούκλια, τοπωνύμια που τον περιβάλλουν, ανακαλύπτει τη μακρινή προέλευση

συνηθειών, εθίμων, εκφράσεων που σημαδεύουν τη σημερινή του πραγματικότητα, ξαναβρίσκει έναν τρόπο ύπαρξης, που ανήκει στο βαθύτερο βίωμά του...

...Αν όλα αυτά έχουν αξία για πάρα πολλούς Καλαβρούς, αποκτούν ένα νόημα ακόμη πιο σημαντικό για εκείνους τους λίγους στην Καλαβρία, που συντηρούν τη χρήση της μακραίωνης ελληνικής γλώσσας στο καθημερινό τους περιβάλλον.

Δε μιλάω εδώ για τους μελετητές ή τους ελληνιστές, αλλά μάλλον για τους απλούς ανθρώπους με τη μικρή μόρφωση, που μιλούν τα ελληνικά για έναν και μόνο λόγο: γιατί, μακριά από κάθε ιδεολογικοποίηση, αγαπούν να μιλούν ελληνικά· γιατί η ελληνική λαλιά κάνει καλό στην καρδιά!...

...Στην Καλαβρία μπορούμε να πούμε ότι σε κάθε όψη της λαϊκής μας κουλτούρας ενυπάρχει κά-

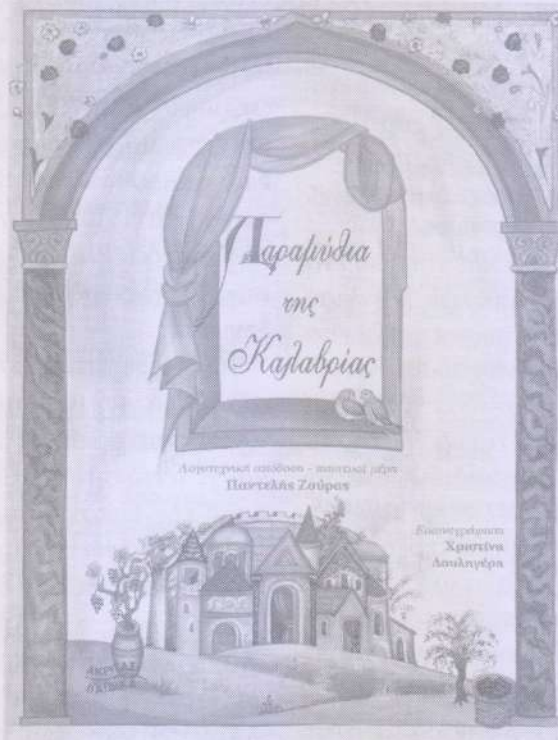
τι από την ελληνική ιστορία αυτού του τόπου. Κάτι που, σε γόνιμη σχέση με τον κόσμο της σύγχρονης Ρωμιοσύνης, αποκαλύπτεται στην αντίληψη του ερευνητή ξεκάθαρο και προφανές...

...Ο σπόρος που φυτεύτηκε ασυνείδητα μέσα από ένα παραμύθι ωριμάζει και μεταμορφώνεται σε συνείδηση, σε αίσθηση του ότι ανήκουμε σε μια Παράδοση, που τα ίχνη της ξεχάστηκαν σ' αυτή τη γωνιά της Δύσης, και συντελεί στο ζωντάνεμά της.

Αυτό είναι το δώρο που τα παραμύθια, τα έθιμα και η γλώσσα του

πιο ταπεινού και αγνού τμήματος του λαού μας προσφέρουν στην Καλαβρία του σήμερα. Το ίδιο αυτό δώρο κάνουμε στα παιδιά μας, σπέρνοντας με τα παραμύθια τόσους σπόρους και είναι ακόμα το ίδιο δώρο που η Καλαβρία προσφέρει στη σημερινή Ελλάδα: Σπόρους σωφροσύνης –κληρονομιά πολύτιμη απ' τους κοινούς μας προγόνους– κρυμμένους στις λαϊκές αφηγήσεις, με τη βεβαιότητα ότι, όπου υπάρχουν άνθρωποι πρόθυμοι να ακούνε, δε θα στερηθούν τη χαρά να δωρίζουν τους καρπούς τους.

Tito Squillaci

Π.Μ. ΣΩΤΗΡΧΟΥ
 «Χίλιες μέρες
 δίχως ήλιο»

Τό κατηγορώ
 τῶν παιδιῶν τῆς Κατοχῆς -
 Ἱστορικό Μυθιστόρημα
 ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΡΜΟΣ»

«Ὅπως ἤμουν κλεισμένος μέσα στό γραφεῖο μου, ἔνιωσα τύψεις γιά ἓνα παλιό τάμα πού εἶχα κάνει καί μέχρι σήμερα δέν τό ξεπλήρωσα. Ἐνιωσα ἐνοχές, γιατί εἶχα ὑποσχεθεῖ νοερά στά παιδιά τοῦ πολέμου καί τῆς κατοχῆς. Τάμα στά παιδιά, πού ἀδίκῃ σκοτώθηκαν καί βασανίστηκαν. Στά παιδιά, πού πέθαναν ἀπό τήν πείνα καί τίς κακουχίες, πού δυστίχῃσαν, πού δέν γέλασαν, πού δέν ἔπαιξαν, πού δέν ὄνειρεύτηκαν, πού δέν χόρτασαν ψωμί καί φαγητό καί ὅσα ἐπέζησαν, ἔχουν καταπληγωμένα τά κορμιά καί τίς ψυχές τους. Οὐλές ἀπό βαθιές πληγές, πού δέν ξεχνιοῦνται...

Τά σκέφτομαι τοῦτα τά παιδιά καί νοιώθω ἓνα μαζί τους. Ἀπάνθρωπα τοὺς φέρθηκαν, βάρβαρα τά τυράννησαν, ἀδίκῃ τά φαρμάκωσαν καί δέν τά ἄφησαν νά ζήσουν, νά παίξουν, νά χαροῦν, νά μεγαλώσουν. Καί γέρασαν πρίν τήν ὥρα τους. Καί ἀδικήθηκαν καί πληγώθηκαν καί τιμωρήθηκαν γιά ἐγκλήματα, πού δέν ἔκαναν... Τά παιδιά τοῦ πολέμου καί τῆς κατοχῆς. Ἀπό τό 1941 μέχρι τό 1945. Ὅσο κράτησε ἡ ξένη, ἡ γερμανική κατοχή (...).

Θέλω νά καταγράψω καί νά φανερώσω παντοῦ τό πικρό, τό κατάπικρο παράπονο ἑκατομμυρίων παιδιῶν, πού τά ἀθῶα μάτια τους κλάψανε ἀντί νά γελάσουν, γιά τά τρυφερά κορμάκια τους πού ὑπέφεραν τά πάνδεινα, τίς ὁμορφες ψυχοῦλες τους, γεμάτες ἀγνότητα καί καλωσύνη, πού τραυματίστηκαν γιά πάντα, νά πῶ τήν τραγική διαμαρτυρία τους καί τήν καταγγελία τους γιά ὅσα τραβήξαν:

— Γιατί μᾶς βασανίσατε; φωνάζουν. Γιατί μᾶς σκοτώσατε; ρωτοῦν. Γιατί μᾶς σακατέψατε; ἀποροῦν. Γιατί μᾶς κλέψατε τήν πιό ὁμορφη περίοδο τῆς ζωῆς; Γιατί πεινάσαμε; Γιατί παγώσαμε, γιατί κλάψαμε; Γιατί; Γιατί; Γιατί;»

Ὅλο τό προηγούμενο κείμενο εἶναι ἀπό τό πρῶτο κεφάλαιο τοῦ νέου ἱστορικοῦ μυθιστορήματος «Χίλιες μέρες δίχως ήλιο», πού κυκλοφόρησε πρόσφατα ἀπό τίς Ἑκδόσεις «Ἀρμός» (σελ. 350, Ἀθήνα, τηλ. 210-3304196). Συγγραφέας του

εἶναι ὁ γνωστός καί βραβευμένος πεζογράφος Π.Μ. Σωτήρχος.

Πρόκειται γιά μιᾶ μεγάλη καί δραματική τοιχογραφία ἀπό τά γεγονότα τῆς γερμανικῆς κατοχῆς (1941 - 1945), σέ σχέση μέ τά παιδιά πού ὑπέφεραν καί σκοτώθηκαν ἐκείνη τή μαρτυρική περίοδο. Ὁ κ. Π. Σωτήρχος, ταλαντοῦχος λογοτέχνης, καταγράφει τίς ταλαιπωρίες, τή δυστυχία, τή φτώχεια καί τό θάνατο τῶν παιδιῶν ἀπό τοὺς «πολιτισμένους» τῆς Εὐρώπης. Ἡ γραφή του εἶναι ἄμεση καί ζωντανή, ἀφοῦ τά γεγονότα πού διηγείται ὁ συγγραφέας, τά ἔζησε ὁ ἴδιος πάνω στό κορμί καί τήν ψυχή του στή Μυτιλήνη, τήν πατρίδα του, ὅπου ζοῦσε μέ τοὺς γονεῖς του, πρόσφυγες ἀπό τή Μικρά Ἀσία.

Γιά τό συγγραφικό ἔργο τοῦ Π.Μ. Σωτήρχου ἔχουμε καί ἄλλοτε ἀναφερθεῖ ἀπό τίς σελίδες ἄλλων περιοδικῶν. Εἶναι πλουσιότατο καί πολυσύνθετο. Ἦδη πέρασε τά 70 βιβλία σέ ποίηση, πεζογραφία (διηγήματα, μυθιστορήματα, δοκίμια), μελέτες καί μεταφράσεις. Ὁρισμένα, μάλιστα, ἐπανεκδίδονται καί κυκλοφοροῦν εὐρύτατα. Ἰδιαίτερη ἐπιτυχία ἔχει ἡ θαυμάσια τριλογία του γιά τό νεώτερο Ἑλληνισμό: «Ἡ γιγιά μου ἡ Ἀλωση», «Τό δέντρο τῆς Ἀνατολῆς», «Ἡ κόρη μου ἡ ξενιτιά».

Ἀξίζει, πραγματικά, νά διαβαστεῖ τό θαυμάσιο αὐτό ἱστορικό μυθιστόρημα τοῦ Π.Μ. Σωτήρχου: «Χίλιες μέρες δίχως ήλιο». Εἶναι συγκλονιστικό καί γι' αὐτό συναρπαστικό. Ἡ τραγωδία τῶν παιδιῶν τῆς κατοχῆς παρουσιάζεται ζωντανή καί ἀνάγλυφη, ἐνῶ ταυτόχρονα καταγγέλλεται ἡ ὑποκρισία τῶν μεγάλων δυνάμεων.

Ὁ πόλεμος τῶν Ἀμερικανῶν καί τῶν Ἀγγλῶν στό Ἰράκ μέ τά ἑκατοντάδες θύματα ἀπό παιδιά, καθιστᾷ τό βιβλίο τοῦ κ. Σωτήρχου δραματικά ἐπικαιρο. Ἡ τραγωδία τῶν παιδιῶν τοῦ Ἰράκ συνιστᾷ ἓνα ἀμείλικτο κατηγορῶ ἐναντίον ἐκείνων πού βύθισαν στό πένθος καί τήν ὀδύνη ἓναν ὁλόκληρο λαό.

Τά παιδιά τοῦ Ἰράκ, ὅπως ἄλλοτε καί τά παιδιά τῆς Γιουγκοσλαβίας καί τοῦ Ἀφγανιστάν, ἀπευθύνουν δριμύ κατηγορητήριο στοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς:

— Γιατί μᾶς σκοτώνετε; Γιατί μᾶς σακατέψατε; Τί φταῖμε ἐμεῖς;

Ἀλήθεια, τί θ' ἀπαντήσουν οἱ σημερινοὶ Νέρωες καί Ἡρώδες;

Γ.Α. Κούβελας

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΡΘΡΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΤΕΥΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΟΠΙΑΣ

Σ' αυτό το τεύχος συνεχίζουμε την επαναδημοσίευση των άρθρων από τις είκοσι μία θεματικές ενότητες της «ΕΛΛΟΠΙΑΣ». Στο επόμενο τεύχος θα ολοκληρώσουμε τη δημοσίευση. Περιορισμένος αριθμός αντιτύπων είναι διαθέσιμος για κάθε ενδιαφερόμενο.

ΑΙΓΑΙΟ

- Τχ. 24 Πρόκριμα Ελληνικών δυνατοτήτων, του **Αθ. Κόρμαλη**.
 Τχ. 25 Ορατή η απειλή στο Αιγαίο, του **Αθ. Κόρμαλη**.
 Τχ. 26 Το Γ' "Ράιχ" των ΗΠΑ και το Αιγαίο, του **Ν. Ψυρούκη**.
 Τχ. 27 Ο γεωπολιτικός πανικός της Τουρκίας και το Αιγαίο, του **Ιωάννη Λουκά**.
 Τχ. 27 Το μετέωρο βήμα των Αθηνών, του **Αθ. Κόρμαλη**.
 Τχ. 28 Η τουρκική προκλητικότητα και η άμυνα του Αιγαίου, του **Ι. Μανιάτη**.
 Τχ. 31 Προς στρατιωτική διχοτόμηση του Αιγαίου στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ, της **Σ. Αντωνοπούλου**.
 Τχ. 31 Το έγκλημα των Υμίων νήσων και η πορισματική του συγκάλυψη, του **Ι. Βαρνάκου**.
 Τχ. 31 Η σημασία των Βραχονησίδων και η παρ' ολίγον κρίση στους Καλόγερους και στο Πετροκάραβο, του **Αθ. Κόρμαλη**.
 Τχ. 32 Τα επιλεγόμενα των Ιμίων, του **Φ. Μεταλληνού**.
 Τχ. 38 Η αποστρατιωτικοποίηση των νήσων του Αιγαίου, του **Αθ. Κόρμαλη**.
 Τχ. 40 Αναφορά στους ακρίτες φρουρούς-Καστελλόριζο, της **Αλ. Γαβριηλίδη** και του **Στ. Γαβριηλίδη**.
 Τχ. 43 Η παράδοση του Αιγαίου, της **Σ. Αντωνοπούλου**.

ΑΜΥΝΑ

- Τχ. 24 Ελλάδα: Αμυντικά, Στρατιωτικά δεδομένα και δυνατότητες, του **Π. Διακουμάκου**.
 Τχ. 25 Η τουρκική πολεμική βιομηχανία σήμερα (οργάνωση-δυνατότητες), του **Γ. Βαγιακάκου**.
 Τχ. 26 Στρατιωτική ισχύς και διπλωματία, του **Δ. Σκαρβέλη**.
 Τχ. 27 Η τουρκική απειλή. Συγκριτική αξιολόγηση εξοπλισμών Ελλάδος-Τουρκίας, του **Π. Διακουμάκου**.
 Τχ. 28 Αναδιατάξεις στη Ν.Α. Μεσόγειο, του **Αθ. Δρούγου**.
 Τχ. 29 Η ελληνική απάντηση στο μείζον ζήτημα των εξοπλισμών, του **Αθ. Δρούγου**.
 Τχ. 30 Οι νέες απειλές για την ασφάλεια της Μεσογείου και η θέση της Ελλάδος, του **Αθ. Δρούγου**.
 Τχ. 30 Οι επιλογές των ηγεσιών υποσκάπτουν το μέλλον των λαών της Τουρκίας και της Ελλάδος, του **Β. Σταυρινού**.
 Τχ. 30 Η αναβάθμιση της Εφεδρείας είναι αναγκαία, του **Π. Λάσκου**.
 Τχ. 31 Τα υποστρατηγεία του ΝΑΤΟ στη Λάρισα, του **Ι. Μανιάτη**.
 Τχ. 32 Έφεδροι: Αγνοημένες χρυσές εφεδρείες, του **Π. Λάσκου**.
 Τχ. 32 Οι πύραυλοι S-300 και πραγματικότητες για την από αέρος άμυνα της Κύπρου, του **Π. Διακουμάκου**.
 Τχ. 32 Αερολόγος αισιοδοξία και σκληρή εθνική πραγματικότητα, του **Ν. Ψυρούκη**.
 Τχ. 33, 34 Τα Νατοϊκά στρατηγεία στην Ελλάδα. Σκοπιμότητες και αλήθειες, του **Π. Διακουμάκου**.
 Τχ. 36 Εφεδρεία και αποτροπή. Ο ρόλος του ανθρώπινου δυναμικού στην αμυντική θωράκιση της χώρας, του **Δ. Σκαρβέλη**.
 Τχ. 36, 37 Ελληνική αμυντική βιομηχανία. Παρούσα κατάσταση και προοπτικές, του **Γ. Βαγιακάκου**.
 Τχ. 37 Το νέο ΝΑΤΟ και το στρατηγείο της Λάρισας, του **Π. Διακουμάκου**.
 Τχ. 37 Οι υπερεξοπλισμοί της Τουρκίας και η ελληνική αδράνεια, του **Α. Δρούγου**.

- Τχ. 39 Η αναγκαιότητα της παλλαϊκής άμυνας, της **Θ. Φώτση**.
 Τχ. 39, 40 Η χαμένη ισορροπία στο Αιγαίο, του **Π. Διακουμάκου**.
 Τχ. 41 Το νέο μαχητικό της αεροπορίας. Οι πραγματικές ανάγκες της από αέρος αμύνης, του **Π. Διακουμάκου**.
 Τχ. 42 Η Κύπρος σώζεται μόνο με ισχυρές αεροναυτικές δυνάμεις, του **Π. Διακουμάκου**.
 Τχ. 43 Ειρήνη. Αγαθό εν ανεπαρκεία... Άρα πολύτιμο, του **Π. Διακουμάκου**.
 Τχ. 44 Ελληνική Αμυντική Βιομηχανία. Παρούσα κατάσταση και προοπτικές, του **Γ. Βαγιακάκου**.

ΒΑΛΚΑΝΙΑ

- Τχ. 24 Οι Σαρακατσάνοι της Βουλγαρίας, του **Δ. Γαρούφα**.
 Τχ. 25 Τα κριτήρια της εθνογενετικής διαδικασίας στο Μακεδονικό ζήτημα, του **Κ. Βακαλόπουλου**.
 Τχ. 28 Από την Άλωση της Πόλης στην αναγέννηση της Ευρώπης, του **Αχ. Λαζάρου**.
 Τχ. 30 Το αντάμωμα των Σαρακατσάνων στο Σλίβεν της Βουλγαρίας, του **Κ. Μοράρου**.
 Τχ. 32 Οι λησμονημένοι Σέρβοι του Σαράγεβο, του **Β. Στοϊλόπουλου**.
 Τχ. 33, 34 Εθνολογικά και πολιτισμικά της Βαλκανικής, του **Αχ. Λαζάρου**.
 Τχ. 35 Πώς είδε το τραγικό τέλος του Ρήγα ο Σέρβος Νομπελίστας Ίβο Άντριτς, του **Ι. Παπαδριανού**.
 Τχ. 35 Ρήγας Βελεστινλής. Από τις μοναδικές προσωπικότητες του νεώτερου Ελληνισμού, του **Δ. Καραμπερόπουλου**.
 Τχ. 35 Οι Σαρακατσάνοι της Βουλγαρίας σήμερα και αύριο, του **Δ. Γαρούφα**.
 Τχ. 38 Το Ανατολικό Ζήτημα ανοίγει και πάλι τους ασκούς του Αιόλου στα Βαλκάνια, του **Ν. Ψυρούκη**.
 Τχ. 38 Kosovo Republica. Ilirida Republica. Vorios Ipiros Republica, του **Σ. Σωτηρίου**.
 Τχ. 38 Βράχοι-Βλάχοι και αβάσιμες αποφάσεις, του **Αχ. Λαζάρου**.
 Τχ. 40 Το Αλβανικό «Ηφαίστειο», του **Α. Δρούγου**.
 Τχ. 42 Η Νατοϊκή Δύναμη Ταχείας Επέμβασης στα Σκόπια, του **Ν. Τζιφάκη**.
 Τχ. 43 Ας μιλήσουμε για ειρήνη, του **Φ. Μεταλληνού**.
 Τχ. 44 Αφιέρωμα: Βαλκάνια. Ο εφιάλτης της «Νέας Τάξης».
 • Οι βομβαρδισμοί στο Κοσσυφοπέδιο είναι το ρέκβιεμ της Β. Ηπείρου, του **Γρ. Γκιζέλη**.
 • Σημειολογία της νατοϊκής επίθεσης κατά της Σερβίας, του **Γ. Βοσκόπουλου**.
 • Πριάπειος Ατλαντική Πολιτεία, του **Φ. Μεταλληνού**.
 • Συναπάντημα ληστών και φονιάδων, του **Ν. Ψυρούκη**.
 • Το Κοσσυφοπέδιο, η γεωπολιτική και η δικαίωση των υπερπατριωτών, του **Κ. Χολέβα**.
 • Το Κοσσυφοπέδιο και οι παρενέργειες του για τον Ελληνισμό του **Σ. Σωτηρίου**.
 • Η παγκοσμιοποίηση του πολιτισμού, του **Α. Μακρίδη**.
 Τχ. 45 Η ελληνική κοινότητα του Νόβι Σαντ, του **Στ. Καρκαλέτση**.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΗΠΕΙΡΟΣ

- Τχ. 24 Η ιστορία ενός Βορειοηπειρώτη, της **Μαρίας Φράγκου**.
 Τχ. 25 Ο αιώνιος Μητροπολίτης Σεβαστιανός και οι πλάνες περί του Βορειοηπειρωτικού, του **Κ. Χολέβα**.

- Τχ. 26** Η εθνική μας πολιτική ανεπάρκεια, του **Αθ. Κόρμαλη**.
- Τχ. 27** Ετεροβαρές το Σύμφωνο Φιλίας με την Αλβανία, του **Γρ. Γκιζέλη**.
- Τχ. 29** Το Βορειοηπειρωτικό Ζήτημα στο πλαίσιο προστασίας των Συλλογικών Δικαιωμάτων και η παθητική στάση της Ελλάδος, του **Γρ. Γκιζέλη**.
- Τχ. 29** Σύμφωνο Φιλίας Ελλάδος-Αλβανίας, του **Απ. Παπαθεοδώρου**.
- Τχ. 30** Βορειοηπειρωτικό: Αξίζει να αγωνιστούμε, του **Αθ. Κόρμαλη**.
- Τχ. 31** Η έλλειψη σχεδιασμού στην εξωτερική πολιτική και οι επιπτώσεις της στο Βορειοηπειρωτικό Ζήτημα, του **Γρ. Γκιζέλη**.
- Τχ. 33 Αφιέρωμα: Η εξέγερση και ο Ελληνισμός της Β. Ηπείρου.**
- Η ελληνική παρουσία στην Αλβανία, του **Α. Δρούγου**.
 - Η εξέγερση που προδίδουμε... του **Α. Κόρμαλη**.
 - Η επανάληψη της ιστορίας, του **Κ. Μάρη**.
 - Η πολιτική της υποστηρίξεως του Μπερίσα απέβη σε βάρος των ελληνικών και των βορειοηπειρωτικών συμφερόντων, του **Γ. Γκιζέλη**.
 - Συζήτηση με έναν από τους εξεγερμένους της Βορείου Ηπείρου, επιμ. **Θ. Μπινιχάκης**.
- Τχ. 35** Το Βορειοηπειρωτικό ζήτημα και οι λόγοι της μη παρεμβάσεως της Διεθνούς Κοινότητας στην επίλυσή του, του **Γρ. Γκιζέλη**.
- Τχ. 35** Όλοι αυτοί που έμειναν εκεί, του **Θ. Μπινιχάκη**.
- Τχ. 36** Συνέντευξη με τον Γ.Γ. της «ΟΜΟΝΟΙΑ», επιμέλεια **Θ. Μπινιχάκης**.
- Τχ. 36** Σεβαστιανός: Ο επίσκοπος του χρέους και της θυσίας, του **Α. Καντάνη**.
- Τχ. 37** Η παγκοσμιοποίηση οδηγός της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στο Βορειοηπειρωτικό ζήτημα, του **Γ. Γκιζέλη**.
- Τχ. 41** Β. Ήπειρος και Κόσσοβο. Βίοι παράλληλοι, αλλά αποκλίνουσες πολιτικές, του **Γ. Γκιζέλη**.
- Τχ. 42** Ο προσανατολισμός της ελληνικής πολιτικής. Η πολιτική ιδεολογία των υπουργών εξωτερικών και το Βορειοηπειρωτικό Ζήτημα, του **Γ. Γκιζέλη**.

ΓΛΩΣΣΑ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

- Τχ. 24** Η Βαλκανική διάσταση της ελληνικής γλώσσας, του **Γ. Ντελόπουλου**.
- Τχ. 25** Η επίδραση της ελληνικής γλώσσας στη διαμόρφωση ενός νέου Αραβο-Ισλαμικού πολιτισμού, του **Ευθ. Άσσου**.
- Τχ. 25** Περί της αρχαίας ελληνικής μουσικής, του **Δ. Σταθακόπουλου**.
- Τχ. 27** Κείμενα για την Άλωση, του **Α.Β. Ζορμπά**.
- Τχ. 29** Οι διομολογήσεις και οι διεισδύσεις των Δυτικών στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, του **Ν. Κατσιλιώτη**.
- Τχ. 30** Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος Αδριανουπόλεως, του **Κ. Βακαλόπουλου**.
- Τχ. 32, 33** Η γλώσσα των Κυπρίων της Αγγλίας, του **Α. Μακρίδη**.
- Τχ. 33** Το ακριτικό τραγούδι και τα κλέφτικα τραγούδια, του **Δ. Σταθακόπουλου**.
- Τχ. 33** Αρ. Κωνσταντινίδης: 158.000 ελληνικές λέξεις στην αγγλική γλώσσα, του **Θ. Μπινιχάκη**.
- Τχ. 38** Θεσσαλονίκη: Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, της **Αντ. Τρουμπούκη**.
- Τχ. 38** Ο Έλγιν και τα μάρμαρα του Παρθενώνα, του **Δ. Νικολούλια**.
- Τχ. 39** Η γλωσσική εισβολή των Άγγλων και των δυτικών στην Κύπρο. Μερικές άλλες περιπτώσεις, του **Α. Μακρίδη**.
- Τχ. 41** Αρχαία μετρικά σχήματα στη μουσική των χωρών της Β.Δ. Μακεδονίας, του **Π. Καβακόπουλου**.
- Τχ. 41** Ο πατριωτισμός στο λαϊκό μας τραγούδι, του **Στ. Καρκαλέτση**.
- Τχ. 44** Περικλής Γιαννόπουλος, του **Ν. Καρρά**.
- Τχ. 44** Ζειμπέκιος - Αντικριστός χορός του **Π. Καβακόπουλου**.
- Τχ. 45, 46** Το τελικό (ν) και η σύγχυση στη χρήση του, του **Αν. Μακρίδη**.

ΔΙΕΘΝΗ ΘΕΜΑΤΑ

- Τχ. 26** Σύγχρονα μειονοτικά ζητήματα και ελληνικές ευθύνες, του **Α. Λαζάρου**.
- Τχ. 31, 32** Μ.Μ.Ε., ανθρώπινα-μειονοτικά-δικαιώματα και διεθνής πολιτική, του **Η. Ηλιόπουλου**.
- Τχ. 32** Η Αρμενία στο κατώφλι του 2000, του **Γ. Μπατζά**.
- Τχ. 37** Η Ρωσία, η Τουρκία και οι πετρελαιογωγοί, του **Μ. Καραγιάννη**.
- Τχ. 37** Το στρατηγικό δόγμα της Ελλάδας, του **Π. Ήφαιστου**.
- Τχ. 38** Εθνική στρατηγική. Ισοζύγιο ισχύος και πολιτικές ελίτ, του **Γ. Βοσκόπουλου**.
- Τχ. 42** Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων Γαλλίας, Γερμανίας, Μ. Βρετανίας, του **Π. Ήφαιστου**.
- Τχ. 42, 43** Μπροστά στη νέα εποχή. Διάλογος στρατιωτικού και ιστορικού, των **Φ. Μεταλληνού, Ν. Ψυρούκη**.
- Τχ. 45** Η ροδαυγή του νέου μεσαίωνα, του **Χρ. Σαρτζετάκη**.
- Τχ. 45** Η Ευρώπη στον αστερισμό του Άτλαντα, του **Φ. Μεταλληνού**.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- Τχ. 27** Στρατηγικές εξισορροπήσεις, του **Χρ. Γιαλλουρίδη**.
- Τχ. 27** Η διεκδίκηση ως μέσο αποτροπής, του **Β. Στοϊλόπουλου**.
- Τχ. 28** Η εξωτερική πολιτική του κράτους των Αθηνών, του **Ν. Ψυρούκη**.
- Τχ. 28** Ομοψυχία και εθνική στρατηγική, του **Δ. Γαρούφα**.
- Τχ. 33, 34** Διεθνής πολιτική και εθνικοί προβληματισμοί, του **Χρ. Σαρτζετάκη**.
- Τχ. 35** Η ελληνοτουρκική προσέγγιση και οι πολιτικοί Ρουβάδες, του **Ν. Σαρρή**.
- Τχ. 40** Τουρκία και ελλαδικός "ρεαλισμός", του **Στ. Καρκαλέτση**.

ΕΥΡΩΠΗ

- Τχ. 27** Ο μύθος της απομόνωσης, η Δύση και οι «ιππότες» του θεικισμού, του **Β. Στοϊλόπουλου**.
- Τχ. 27** Τα εθνικά θέματα και η Διακυβερνητική της Ευρώπης, του **Κ. Χολέβα**.
- Τχ. 38** Νέο Ράιχ ή νέα πτώση; Η Γερμανία στο δρόμο προς τον 21ο αιώνα, του **Β. Στοϊλόπουλου**.
- Τχ. 40** Ο ευρωπαϊκός ανθελληνισμός, του **Γ. Σκλαβούνου**.
- Τχ. 42** Ο Ελληνισμός στην εποχή του ευρώ, του **Κ. Χολέβα**.
- Τχ. 45** Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση-NATO. Σχέσεις συνεργασίας ή στρατηγικής εξάρτησης, του **Γ. Βοσκόπουλου**.
- Τχ. 45** Ο νατοϊκός ιμπεριαλισμός. Η αυτοκτονία της Ε.Ε. και το θέατρο σκιών του ΟΗΕ, του **Αν. Μακρίδη**.

ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΟΣ

- Τχ. 24, 25, 26** Το νεοελληνικό είδωλο, του **Κ. Χατζηαντωνίου**.
- Τχ. 27** Εθνικισμός-Εθνισμός-Αεθνισμός, του **Ν. Παναγιωτίδη**.
- Τχ. 29** Από την Αναγέννηση στην Επανάσταση, του **Κ. Χατζηαντωνίου**.
- Τχ. 39** Η ελληνική ταυτότητα και οι προσπάθειες για αποσύνθεσή της, του **Γ. Γκιζέλη**.
- Τχ. 40** Ελληνισμός και Χριστιανική Ορθοδοξία, του **Γρ. Γκιζέλη**.

ΘΡΑΚΗ

- Τχ. 24** Μετά τον Σαδίκ, ποιος ο επόμενος εντολοδόχος; του **Γ. Κουριαννίδη**.
- Τχ. 25** Το δημογραφικό πρόβλημα της Θράκης, του **Ε. Γαλούση**.
- Τχ. 26** Η Θράκη στο τουρκικό στόχαστρο, του **Ε. Γαλούση**.
- Τχ. 27** Το μειονοτικό εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας, του **Ν. Παναγιωτίδη**.
- Τχ. 30** Πολιτική συμπεριφορά και στάση της μουσουλμανικής μειονότητας, του **Ν. Παναγιωτίδη**.
- Τχ. 31, 32** Η πορεία μιας εθνογενετικής διαδικασίας: Μουσουλμανική μειονότητα, του **Κ. Τσιούμη**.

- Τχ. 35** Έβρος: Ο γιος της Ροδόπης και του Αίμου, του **Δ. Λιμνιάτη**.
- Τχ. 41** Η Θράκη που επιμένει, του **Γ. Κουριαννίδη**.
- Τχ. 41** Η Θράκη σταυροδρόμι των διεθνών δικτύων, του **Πρ. Εμφιετζόγλου**.
- Τχ. 41** Συμφωνία ανακωχής Μουδανίων, του **Δ. Λιμνιάτη**.
- Τχ. 42** Η ουσία της ανάπτυξης ισχύει στη Θράκη; του **Ε. Γαλούση**.
- Τχ. 45** Ανασκόπηση τουρκικών προκλήσεων στη Θράκη, του **Φ. Μαλκίδη**.

ΙΣΤΟΡΙΑ

- Τχ. 24** Η συνωμοσία της «Φιλορθόδοξου Εταιρείας» (Δεκέμβριος 1839), του **π. Γ. Μεταλληνού**.
- Τχ. 26, 27, 28** Αρχαία Αθηναϊκή Δημοκρατία –αυτό το μοναδικό πολιτικό θαύμα, του **†Ι. Παναγιωτόπουλου**.
- Τχ. 29** «ΟΧΙ» Ζωογόνηση του έθνους μας, του **Ν. Ψυρούκη**.
- Τχ. 33** Η Ρωμανία πάρθεν, του **Γ. Δοντά**.
- Τχ. 35** Οι Αμαζόνες γυναίκες στον μύθο και στην ιστορία, του **Β. Φαρασόπουλου**.
- Τχ. 36 Αφιέρωμα: 200 χρόνια από τη θυσία του Ρήγα.**
- Ρήγας Φεραίος: Σκαπανέας της απελευθερωτικής πάλης των εθνών, του **Ν. Ψυρούκη**.
 - Ο εθνεγέρτης Ρήγας Βελεστινλής, του **Ν. Φορόπουλου**.
 - Εικόνες από την «Χάρτα της Ελλάδος» του Ρήγα Βελεστινλή-Φεραίου, της **Ζ. Νασίκα**.
 - Η θέση του Ρήγα για την εκπαίδευση στο επαναστατικό του κείμενο «Δίκαια του Ανθρώπου», του **Δ. Καραμπερόπουλου**.
 - Ο Ρήγας Βελεστινλής στο θρόνο και την πραγματικότητα, του **Αθ. Καραθανάση**.
 - Ο Ρήγας Βελεστινλής στον Κισσό του Πηλίου, του **Κ. Λιάπη**.
 - Ρήγα Βελεστινλή, Θούριος: Έκδοση δίσκου με παραδοσιακές μουσικές παραλλαγές, του **Κ. Καραμπερόπουλου**.
 - Γ' Διεθνές Συνέδριο για τον Ρήγα Βελεστινλή.
 - Ποιήματα για τη ζωή και το έργο του Ρήγα Φεραίου, του **+Χ. Χειμώνα**.
 - Συμβολή στη βιβλιογραφία για το Ρήγα Βελεστινλή-Φεραίον και το έργο του, επιμ. **Ζ. Νασίκα**.
- Τχ. 37** Μνήμη της δράσης των ανταρτικών σωμάτων της Εθνικής Εταιρείας το 1896-97 στη Μακεδονία, του **Γ. Τσότσου**.
- Τχ. 37** Ο Ρήγας Βελεστινλής και η επαναστατική ιδεολογία, του **Δ. Μαυρόγιαννη**.
- Τχ. 37** Η Ήπειρος, η απελευθέρωση και ο ταγματάρχης Ι. Βελισσαρίου, του **Δ. Λιμνιάτη**.
- Τχ. 38, 39** Κωνσταντίνος Κουκίδης: Ο πρώτος αντιστασιακός, του **Δ. Λαζογιώργου-Ελληνικού**.
- Τχ. 39** Γ. Καραϊσκάκης και ελληνοτουρκικά, του **Αχ. Λαζάρου**.
- Τχ. 40** Εθνικό μεγαλείο στην Κουτσούφλιανη (1898) και εθνικό έγκλημα στη Λάρισα (1998), του **Αχ. Λαζάρου**.
- Τχ. 41, 42** Το «Δημόσιο Σήμα», της **Σ. Καρούζου**.
- Τχ. 42** Στρώμνισσα, η έπαλξη του ελληνικού βορρά, του **Στ. Καρκαλέτση**.
- Τχ. 44** Το τέλος του Βυζαντίου. Η πτώση της Πόλης, του **Δ. Λιμνιάτη**.
- Τχ. 45** Ο Ρήγας του θρόλου και της πραγματικότητας, του **Αχ. Λαζάρου**.
- Τχ. 45** Ο Ρήγας Βελεστινλής (1757-1798), του **Β. Αναστασιάδη**.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

- Τχ. 27** Ποιος θα σώσει το Ρωμαίικο; του **Σ. Καργάκου**.
- Τχ. 27** Στρατηγική δημογραφία και η εθνική άμυνα της Ελλάδας, του **Μ. Γκιόκα**.
- Τχ. 29** Δημοκρατία ή κομματικοκρατία; του **Σ.Ι. Καργάκου**.
- Τχ. 31** ΑΣΥΝΕΠΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ. Μία άλλη διάσταση της ιστορίας των καιρών μας, του **Γ.Ν. Καρούσου**.

- Τχ. 33** Η μάστιγα των ναρκωτικών και το μαστίγιο κατά των ναρκωτικών, του **Σ. Καργάκου**.
- Τχ. 34** Νόμος «περί προστασίας του ατόμου από επεξεργασία δεδομένων», του **Λεωνίδα Αθανασίου**.
- Τχ. 35** Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, του **Β. Γρηγοράκου**.
- Τχ. 36** Κοινωνικό κεφάλαιο ή συνενώσεις (Δήμων και Κοινοτήτων), του **Ε. Πανά**.
- Τχ. 37** Οι συνενώσεις στη Σουηδία. Το παράδειγμα προς μίμηση που έχασε το σχέδιο «Ι. Καποδίστριας», του **Ε. Πανά**.
- Τχ. 38** Η εγκληματικότητα του κράτους, του **Θ. Μπινιχάκη**.
- Τχ. 39** Πολιτική κοινωνικοποίηση των νέων και εθνική στρατηγική του **Γ. Βοσκόπουλου**.
- Τχ. 40** Η Βουλή των Εφήβων και αι Βουλαί των Υπερωρίμων, του **Κ. Χολέβα**.
- Τχ. 41** Η ανεργία στην Ελλάδα, του **Ν. Ντάσιου**.
- Τχ. 41 Αφιέρωμα: Λαθρομετανάστες και κοινωνικές επιπτώσεις, επιμ. Θ. Μπινιχάκης.**
- Οι λαθρομετανάστες και οι κοινωνικές επιπτώσεις τους στην ελληνική κοινωνία, του **Γρ. Γκιζέλη**.
 - Οικονομικοί πρόσφυγες. Οι επιπτώσεις της κρίσης και η αντιμετώπισή τους, του **Γ. Σκλαβούνου**.
 - Το πρόβλημα των λαθρομεταναστών, του **Φ. Μεταλληνού**.
 - Παρέμβαση **Ν. Ψυρούκη** για τη μετανάστευση και συζήτηση του περιοδικού «Ελλοπία».
 - Λαθρομετανάστες και ρατσισμός, του **Ν. Ντάσιου**.
 - Οι κοινωνικές επιπτώσεις του μεταναστευτικού ρεύματος, του **Μ. Βικέντιου**.
 - Λαθρομετανάστες και ελληνική πραγματικότητα, του **Στ. Σωτηρίου**.
- Τχ. 43** Εν όψει του πολιτικού προβλήματος, του **Κ. Χατζηαντωνίου**.
- Τχ. 43** Το αδιέξοδο του εκσυγχρονισμού, του **Ν. Ντάσιου**.
- Τχ. 43, 44** Το δημογραφικό πρόβλημα και η εθνική άμυνα, του **Χαρ. Νικολάου**.
- Τχ. 45** Τοπική αυτοδιοίκηση και άμεση δημοκρατία, του **Επ. Πανά**.

ΚΟΥΡΔΙΚΟ

- Τχ. 25** Το Κουρδικό Ζήτημα. Μια ιστορική αναφορά, του **Γ. Μπατζά**.
- Τχ. 27** Το δημοκρατικό έλλειμμα της Γερμανίας και το Κουρδικό, του **Η. Ηλιόπουλου**.
- Τχ. 37** Η Ευρώπη της Συνθήκης του Σέγκεν και η διεθνοποίηση του Κουρδικού, του **Β. Στοϊλόπουλου**.
- Τχ. 43 Αφιέρωμα Κουρδικό: Ο εφιάλτης της Τουρκίας.**
- Σκαλί-σκαλί στη σκάλα του κακού, του **+Δ. Δημαλέξη**.
 - Γυναίκα και βασανιστήρια στην Τουρκία, «Διεθνής Αμνηστία».
 - Διαστάσεις και παρενέργειες του Κουρδικού προβλήματος, του **Γ. Βοσκόπουλου**.
 - Υπόθεση Οτσαλάν: Η Ελλάδα υπό τουρκική κηδεμονία, του **Κ. Χατζηαντωνίου**.
 - Τουρκικό ρουά-ματ, του **Χ. Γιαλλουρίδη**.
 - Το τουρκικό ζήτημα και το Κουρδικό πρόβλημα, του **Γ. Σκλαβούνου**.
- Τχ. 45** Μια πραγματιστική προσέγγιση του θέματος Οτσαλάν, του **Μ. Κωστάκη**.

ΚΥΠΡΟΣ

- Τχ. 24** ΚΥΠΡΟΣ: 21 χρόνια μετά... του **Χ. Γιαλλουρίδη**.
- Τχ. 25** Θεμελιώδεις πτυχές μιας ελληνικής εθνικής στρατηγικής και το Κυπριακό ζήτημα, του **Π. Ήφαιστου**.
- Τχ. 28** Το Κυπριακό ζήτημα, του **Γ. Καρούσου**.
- Τχ. 28, 29** Το Πανεπιστήμιο Κύπρου, του **Α. Μακρίδη**.
- Τχ. 29, 30** Τα αίτια της συνειδησιακής πάλης στην Κύπρο, του **Χ. Ελισσαίου**.
- Τχ. 30, 31, 32** Οι αγνοούμενοι της Τουρκικής εισβολής στην Κύπρο, του **Ι.Β. Βαρνάκου**.

- Τχ. 32** Το ενωτικό δημοψήφισμα και η έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα, του **Χ. Κέλλη**.
- Τχ. 32** Πολεμικά γεγονότα Ιούλιος-Αύγουστος 1974. Στρατόπεδο ΕΛΔΥΚ. Επιμ. **Θ. Μπινιχάκης**.
- Τχ. 33** 1974-1997, Αγνοούμενοι-Διεθνής Αμνηστία-Ηνωμένα Έθνη και Διερευνητική Επιτροπή Αγνοουμένων, του **Ι. Βαρνάκου**.
- Τχ. 34 Αφιέρωμα: Από την ένωση στη διχοτόμηση.**
- Το έθνος ξεθεμελιώνεται η πατρίδα σβήνει, του **Ν. Ψυρούκη**.
 - Συνέντευξη με τον υπουργό Εξωτερικών της Κύπρου κ. Αλέκο Μιχαηλίδη. Επιμ. **Σπ. Δημητρίου**.
 - Κυπριακό: Λανθασμένοι χειρισμοί πάνω σε λανθασμένη βάση, του **Π. Ήφαιστου**.
 - Η άλλη όψη του Κυπριακού, του **Π. Σωτηρίου** (Α' μέρος).
 - Μαρτυρία: Χρονικό των μαχών της ΕΛΔΥΚ.
 - Κύπρος: Η επόμενη ημέρα, του **Π. Διακουμάκου**.
 - Κύπρος και διζωνική ομοσπονδία, του **Κ. Κωνσταντινίδη**.
 - Πανόραμα του τουρκικού επεκτατισμού σε βάρος του Κυπριακού Ελληνισμού, του **Σ. Ιακωβίδη**.
 - Εθνοδημογραφικές και πολιτιστικές επιπτώσεις της εισβολής στην Κύπρο το 1974, του **Σπ. Δημητρίου**.
 - 1974-1997: Οι αδήλωτοι αιχμάλωτοι-αγνοούμενοι της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο, του **Ι. Βαρνάκου**.
- Τχ. 35** Η άλλη όψη του Κυπριακού, Β' μέρος, του **Π. Σωτηρίου**.
- Τχ. 35, 36** Το θέμα των αγνοουμένων της Κυπριακής τραγωδίας είναι καθαρά ανθρωπιστικό ζήτημα, του **Σπ. Δημητρίου**.
- Τχ. 36** Κύπρος και S-300: Όρα για πράξεις, του **Σ. Καρκαλέτση**.
- Τχ. 38, 39, 40, 41** Συνέντευξη με τον στρατηγό Γ. Καρούσο, Επιμ. **Θ. Μπινιχάκης**.
- Τχ. 39** Το Κυπριακό –για μια ακόμη φορά– στο μεταίχμιο και η «εξελληνική νοοτροπία», του **Π. Ήφαιστου**.
- Τχ. 42** Κυπριακό. Συμβάντα, αναλύσεις και αναμενόμενα, του **Γ. Καρούσου**.
- Τχ. 43** Η αθανασία ζητεί πρόωρο θάνατο, της **Α. Γεωργιάδου**.
- Τχ. 43** Τα οκτώ κύματα του κυπριωτισμού, του **Α. Μακρίδη**.
- Τχ. 45** Κυπριακό: Διαρκής αντίσταση στον Αττίλα, του **Κ. Χολέβα**.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ

- Τχ. 24** Σκόπια: Σε αναζήτηση γερμανικής προστασίας, του **Β. Στοϊλόπουλου**.
- Τχ. 26** Οι εξελίξεις του Μακεδονικού και η εθελούφλωση του ενδοτισμού, του **Κ. Χολέβα**.
- Τχ. 29** Μερικές σκέψεις επί θεμελιωδών πτυχών του "Μακεδονικού" και του ρόλου της Ελλάδας στο διεθνές σύστημα, του **Π. Ήφαιστου**.
- Τχ. 29** Ο εκτουρκισμός των Torbesi της ΠΓΔΜ και οι "αθέατες" πλευρές των μειονοτικών ζητημάτων, του **Β. Στοϊλόπουλου**.
- Τχ. 31** Η προσφορά των Μανιατών στο Μακεδονικό Αγώνα, του **Γ. Δημακόγιαννη**.
- Τχ. 32** Σκοπιανό. Το κυνικό αδιέξοδο, του **Ν. Κατσιλιώτη**.
- Τχ. 35** Το Μακεδονικό και οι σιωπηλές ελπίδες της Βουλγαρίας, του **Β. Στοϊλόπουλου**.
- Τχ. 35** Διαλυτικά φαινόμενα στο υβρίδιο των Σκοπίων, του **Κ. Χολέβα**.
- Τχ. 40** Το Σκοπιανό Κράτος-Έθνος, του **Γ. Βοσκόπουλου**.

- Τχ. 41** Οι εκλογές στα Σκόπια και η νέα φάση του Μακεδονικού, του **Κ. Χολέβα**.

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

- Τχ. 32** Ο Μικρασιατικός ξεριζωμός, του **Θ. Κατσάνεβα**.
- Τχ. 39, 40** Από την Μελούνα στο Σαγγάριο. Η μεγάλη εξόρμηση του νεότερου Ελληνισμού, του **Π. Εμφιετζόγλου**.

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

- Τχ. 24, 25** Ο Ελληνισμός της Διασποράς (15ος-20ος αι.), της **Αρτέμιδος Ξανθοπούλου-Κυριακού**.
- Τχ. 25** Ελλαδισμός, Ελληνισμός και το Συμβούλιο Αποδήμου Ελληνισμού, του **Β. Στοϊλόπουλου**.
- Τχ. 27, 28** Ο Ελληνισμός της Αιγύπτου, του **Ε. Σουλογιάννη**.
- Τχ. 29** Συμβούλιο Αποδήμου Ελληνισμού, του **Μ. Δικαϊάκου**.
- Τχ. 30** "Καλός": Η μόνη φυλή στον κόσμο που διατηρεί μια παράδοση με στοιχεία που παραπέμπουν στην Αρχαία Ελλάδα, του **Αθ. Λερούνη**.
- Τχ. 40** Οι ελληνόφωνοι της Απουλίας, του **Αθ. Κόρμαλη**.
- Τχ. 41** Κι ο Τότος έγινε, όπως οι αρχαίοι του, ορθόδοξος, του **Γ. Αλεξάνδρου**.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Τχ. 17, 18** Τηλεπικοινωνίες και ιδιωτικοποιήσεις. Στρατηγικές επιλογές για την ελληνική οικονομία, του **Κ. Βαϊτσου**.

ΠΟΝΤΙΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

- Τχ. 24** Το κίνημα ανεξαρτησίας του Μικρασιατικού Πόντου, του **Βλ. Αγτζίδη**.
- Τχ. 27** 19η Μαΐου, ημέρα μνήμης της γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού, του **Γ. Δοντά**.
- Τχ. 44** Η αντιμετώπιση των Ελλήνων του Πόντου από τις ελλαδικές κυβερνήσεις, του **Χρ. Σοφιανίδη**.

ΤΟΥΡΚΙΑ

- Τχ. 24, 25** Οι γερμανοτουρκικές σχέσεις και το Κουρδικό ζήτημα, του **Β. Στοϊλόπουλου**.
- Τχ. 26** Ο εκσυγχρονισμός των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων, του **Γ. Βαγιακάκου**.
- Τχ. 29** Η Τουρκία υπό ισλαμιστή Πρωθυπουργό, του **Δ. Σκαρβέλη**.
- Τχ. 31** Οι Τούρκοι μετανάστες στη Γερμανία, του **Β. Στοϊλόπουλου**.
- Τχ. 33** Η οικονομική κατάσταση της Τουρκίας σήμερα, του **Β. Στοϊλόπουλου**.
- Τχ. 34** Κεντρική Ασία. Το μεγάλο φιάσκο της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής και ο ρόλος της Ελλάδας στην περιοχή, του **Μ. Καραγιάννη**.
- Τχ. 38** Η Ελλάδα με τα μάτια της τουρκικής τηλεόρασης, του **Στ. Καρκαλέτση**.
- Τχ. 42** Πυρηνικοποίηση της Τουρκίας: Το στρατηγικό πρόβλημα της Ελλάδας, του **Γ. Βοσκόπουλου**.
- Τχ. 44** «Η Τουρκία σε μετάβαση», του **Ν. Σαρρή**.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

- Τχ. 32** Ελληνισμός και Χριστιανισμός, του **Γ. Ντελόπουλου**.
- Τχ. 35** Εκτελέσεις Πατριάρχων, του **Ν. Ατζέμογλου**.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΛΑΚΩΝΩΝ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΠΑΝ. ΧΟΝΔΡΟΚΟΥΚΗΣ

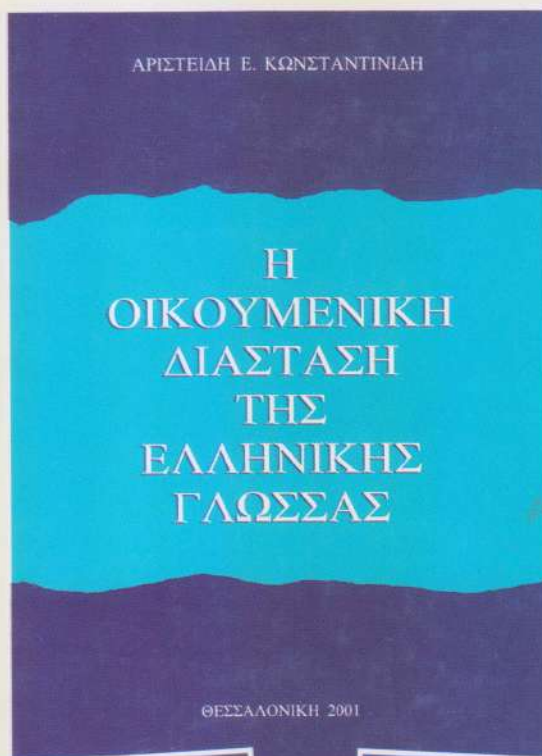
ΛΑΚΩΝΙΑ ...SOS

ΑΤΤΑΛΕΙΑΣ 29, ΝΙΚΑΙΑ, Τ.Κ. 18450 • ΤΗΛ.: 210-4930670-1, ΛΑΚΩΝΙΑΣ 27330 - 56273

▼ Τρεις

πολυτεείς
εργασίες
σε πολυτελή
έκδοση

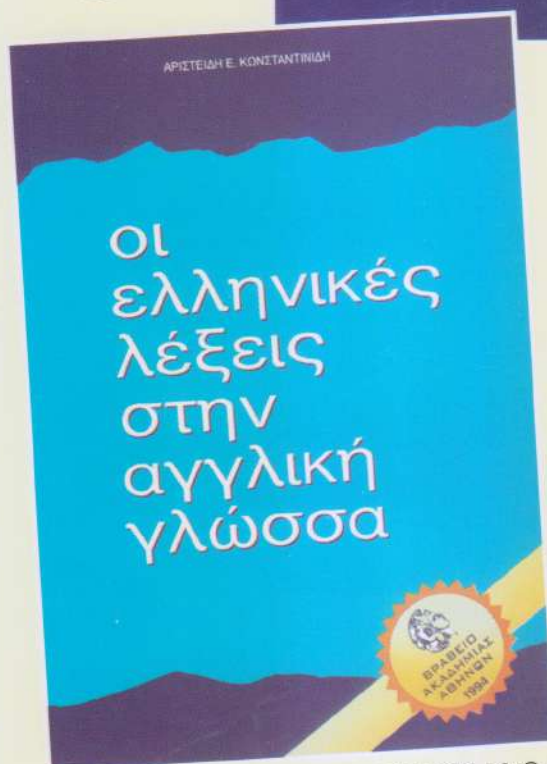
ΣΕΛΙΔΕΣ 1.712

Τρία ▼

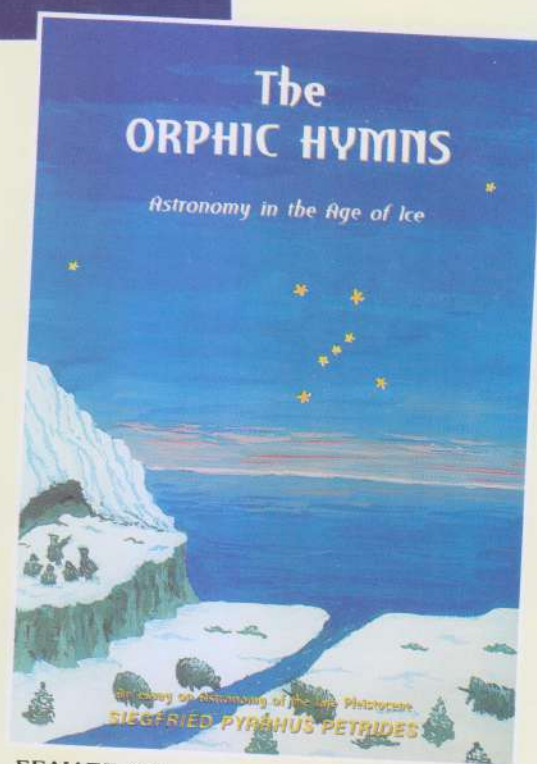
κοσμήματα
της ελληνικής
βιβλιογραφίας

ΤΙΜΗ 111,50 €

ΣΕΛΙΔΕΣ 400

ΤΙΜΗ 23,50 €

ΣΕΛΙΔΕΣ 430

ΤΙΜΗ 50,00 €

Διατίθενται χονδρικώς και λιανικώς
από την «ΚΟΚΚΙΝΗ ΜΗΛΙΑ»,
οδός 25ης Μαρτίου και Αναστάσεως, Τ.Κ. 155 61 Χολαργός
Τηλ. - Τηλεομοιότυπο: 210 6519728

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΕΛΑΣΓΟΣ»

Τό βιβλίο τοῦ Γιάννη Κολοβοῦ
ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ

Παράνομη Μετανάστευση καί Νομιμοποίηση στήν Ἑλλάδα

Τό ἔργο παρουσιάζει τήν σοβαρότητα τοῦ προβλήματος τῆς ἀθρόας λαθρο-μετανάστευσης στήν πατρίδα μας, τίς βλαπτικές τῆς συνέπειες σέ ὅλες τίς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς μας καί προειδοποιεῖ γιά τίς «παράπλευρες ζημιές».

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΛΟΒΟΣ

**Το Κουτί της
Πανδώρας**

**ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ
ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Εισαγωγή: Κωνσταντῖνος Κόλμερ

ΣΕΛΙΔΕΣ 340

ΤΙΜΗ 20,0 €

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ
(ΠΕΛΑΣΓΟΣ - ΡΗΣΟΣ - ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ - ΜΑΧΗ)**

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΚΡΟΚΕΡΑΜΟ - ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡ. ΓΙΑΝΝΑΚΕΝΑΣ

ΑΧ. ΠΑΡΑΣΧΟΥ 127, 114 75, ΑΘΗΝΑ * ΤΗΛ. 210-64.40.021 * ΤΗΛΕΟΜΟΙΟΤΥΠΟ: 210-64.50.097

Ίστοσελίδα (web): <http://www.hellasbooks.gr> καί E-mail: acroceraamo@hellasbooks.gr

ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΜΕ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗ ΣΕ ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ